PRINCIPIA, ET LOCA COMMVNIA

Tàm Deciſionum, quàm Argumentorum vtriuſque Iuris, cum pleniſſima Doctorum allegatione collecta

PER DOCTOREM SIMONEM VAZ BARBOSAM LVSITANVM

In Regia Conimbricenſi Academia Artium Magiſtrum, ac publicum Baccalaureorum, & Licentiatorum eiuſdem facultatis Examinatorem.

ROMÆ, Apud Gulielmum Facciottum. MDCXXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Apoſtolici Palatij.

P. Epiſcopus de Curte Vicesger.

Approbatio Operis.

Ex Reuerendiſs. P. D. Fr. Hyacinthi Petronij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri iuſſu, *Regulas haſce, ſiue Principia, & Loca communia, tàm Deciſionum, quàm Argumentorum vtriuſq; Iuris* recenſui, & nihil inuenio quominus permitti earum editio debeat, ſubſignaui. In Vrbe xvij. Kal. Februarij M.DC.XXI.

Marcus Antonius Petilius.

Imprimatur.

Fr. Gregorius Donatus Magiſter Reuerendiſs. P. F. Hyacinthi Petronij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri Socius Ord. Prædicatorum.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D.

D. SCIPIONI COBELLVTIO S.R.E. CARDINALI, ET BIBLIOTHECARIO.

EX frequentioribus, Illuſtriſſime Princeps, & fere quotidianis plurimorum Doctorum lucubrationibus, vtriuſque iuris principia, ac loca communia vndiquè ſparſa in vnum redegi; cumq; ea in lucē proferre decreuiſſem, multa fuerunt, quæ me ab incæpto retrahebant, & manū (vt aiunt) de tabula amouere ſuadebant; verebar enim ne id, quod in mei tantum gratiam, & vſum conſcripſeram, ſi ad aliorum manus perueniſſet, cenſuram,

& obeliſcos non effugeret, niſi ſub magnificentiſsimo patrono, eiuſq; tutelari protectione in publicum prodijſſet. Primus igitur animo volutanti, & cogitanti occurriſti, Illuſtriſsime Princeps, cui iure optimo perexiguum hoc munus offerre debeam, namque eiuſmodi eſt tuus in litteratos animus, & voluntas, ea in ſtudioſos humanitas, ac beneuolentia, vt illicò hæc tyrocinij mei ſigna ad ædium tuarum poſtes ſuſpendere non dubitauerim. Accipe igitur, Illuſtriſsime Princeps, puſillum hoc munuſculum, fideliſsimæ ſeruitutis, ac ſummæ obſeruantiæ meę in Celſitudinem Tuam ſignum, & teſtimonium, nec tam oblatũ munus, quam offerentis voluntatem Amplitudini Nominis Tui deuinctiſsimam reſpicias. Vale. Romæ die 20. Septembris 1621.

Illuſtriſsimæ Dominationis Veſtræ

Minimus, at obſequentiſs. ſeruus

Simon Vaz Barboſa.

AD LECTOREM
VTRIVSQVE IVRIS STVDIOSVM.

AEC vtriusque iuris principia, & loca communia, ex Aristotelis, & aliorum Doctorum libris deprompta, varijsque scriptis Perillustris, & Excellent. Domini Augustini Barbosæ I. V. D. peritissimi, ac insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris collecta, alphabetico ordine disposita, typis mãdare in studiosorum gratiam operæpretium duxi, tum quia ob vulgatas iuris regulas, ac receptas scribentium decisiones tot illorum allegationibus fulcitas, vtiliora iudicaui, tum etiam quia à nemine tàm laboriose in vnum congesta hucusque viderim. Quam necessarius sit axiomatum, ac locorum communium vsus ex multis facile constat, nam ingenium sui breuitate delectant glos. in l. 1. ff. quod met. cau. l. 1. ff. de re iudic. memoriam non onerant, ad scientiam celerius perducunt, & linguam quàm maximè erudiunt. Deinde per regulas, & elegantes formulas longe clarius, ac promptius mentis conceptum explicamus,

idque veriſſimum eſſe quotidiana experientia edocemur, imò qui huiuſmodi regulas non callent, per inutiles verborum circuitus, & inextricabiles peryſſologias vagari circa ea coguntur, quæ duobus verbis commodiſſimè exprimi poſſent. Plane ex regulis componimus ſyllogiſmos perfectiſſimum diſputandi genus ex Ariſtot. 1. Prior. Inſerui inſimul cum huiuſmodi principijs breuiùs, & ſuccinctiùs aliquos principaliores, & vtiliores argumentationum modos alphabetica ſerie diſpoſitos, communes enim loci ingenium vehementer excitant, & ad rectum veritatis tramitem facile ducunt, & quod liquidò conſtare non poteſt, argumentis ſubtiliter cognoſcendum eſſe aſſerit Iuriſconſultus in l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. Licet autem hæc omnia videantur generalia, tanto magis ſunt neceſſaria, quia magna res eſt tractare de eo, quod vulgariter per totũ iuris corpus eſt effuſum, l. vni. in princip. & ibi Cyn. C. de rei vxor. act. difficileq; & periculoſum eſt intrare materias brocardicas, in quibus non reperitur fundus, ſecundum Ioan. Fab. in §. fuerat in fin. inſtit. de action. & in quibus non poteſt dari certa regula, vel doctrina, ſecundum Hoſt. Ioan. Andr. & Doct. in cap. dudum 1. de elect. cum plenæ

ſint

ſint ſenſibus; vt ait Cyn.in l.inuitus,C.de procurat. Quibus permotus à brocardicis non licere arguere indiſtinctè aſſeruit Corn.conſ.7. incip. rudis, & incompoſita ſub num. 5. verſ. non obſtat vol. 1. & in materia brocardica certum fundamentum non conſtitui ſolus cenſuit Hyppol. in pract. §. ſecunda ſub num. 57. verſ. ex quibus,& deciſionem factam per viam brocardicam non eſſe tutã,abſque fundamento reſoluerunt Fului. Pacian. de probat. lib. 2. cap.25.nu. 98. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.1.lit.B. concl.132. num. 1. Attamen huiuſmodi Doctorum reſolutiones accipiendæ ſunt de brocardicis non à iure, ſed à frequentiori Iuriſperitorum vſu deſumptis, ac ſolida ratione compoſitis, hæc verò,quæ principia, & loca communia vtriuſque iuris nominantur, ipſius auctoritate nituntur, ac plurimorum Doctorum cuiuſque facultatis allegationibus confirmantur,his tutò vtere beneuole Lector: ſi quid in eis colligendis reliqui, ſcribentis condona ætati, ſi quid peccaui typis mandãdo, amicorum ignoſce importunitati, & me ama impensè amantem.

TA.

INDEX
PRINCIPIORVM,
Et locorum communium vtriusque iuris, quę in hoc libello continentur.

A

ABsoluere pag.	1	Agere	27
Absolutus	2	Allegare	27
Absurdum	2	Allegatio	27
Abundans	3	Alienabilis	27
Accessorium	3	Alienatum	27
Accidens	4	Alienum	28
Accingendus	5	Ambigua	29
Accusator	5	Amicitia	29
Acquirendum	6	Amissum	29
Acta	6	Annale	30
Actio	6	Annexum	30
Actor	9	Anima	31
Actum	11	Antecedens	32
Actus	13	Approbare	32
Additamentum	22	Approbatum	33
Aequiparatum	22	Arbitrium	33
Aequitas	22	Argumentum	33
Affectio	24	Arma	89
Affectus	23	Ars	89
Afflictus	25	Asserens	89
Agens	25	Assuetum	89

Aucto-

Auctoritas 90
Augmentum 90

B

Benefacere 91
Beneficium 91
Bona 93
Bona fides 93
Bonus 94

C

Calliditas 95
Casus 95
Causa 97
Certus 103
Charitas 103
Circuitus 104
Clarum 104
Commodum 105
Commune 105
Communio 106
Concessum 106
Conclusio causæ 106
Conditio 106
Connexum 109
Confessio 110
Confiteri 111
Coniectura 111
Consentire 112
Consequens 112
Consilium 114
Consuetudo 115
Continentia causę 102
Contractus 117
Contrarium 121
Copulatum 124
Correctio 124
Correctum 124
Correlatiuum 124
Corpus 126
Crimen 128
Culpa 128

D

Damnum 129
Dare 130
Debitor 131
Declarare 131
Declaratio 131
Definitio 132
Delictum 132
Demonstrare 136
Denominatio 136
Dictum 137
Dies 137
Dignum 138
Dispositio 139
Distinguens 143

Diuerſum 143
Diuerſitas 143
Diuinare 143
Dolus 144
Donare 146
Dubium 147
Dubius 149

E

EFfectus 150
Electio 151
Eligere 151
Emergens 152
Errans 152
Error 152
Eſſentia 154
Exceptio 154
Excipiens 155
Executio 156
Exemplum 156
Exitus 158
Experientia 158
Expreſſum 159
Extremum 161

F

FAcere 162
Factum 163
Falſum 170
Fama 171
Familiaritas 171
Fauor 171
Fictio 172
Fieri 174
Fides 172
Finis 175
Forma 176
Forum 177
Fraus 178
Fruſtra 178
Fundamentum 180
Funiculus 180
Futurum 180

G

GEminatio 181
Generalis 181
Genus 182
Gratis 185
Grauare 185
Grauatus 186

H

HAbere 186
Habile 175
Habitus 187
Homo 187
Honor 188

I

IActare 189
Ignorans 189
Ignorantia 189
Illatio 190
Impedimentum 190
Impeditus 191
Imperare 191
Impossibile 192
Inanis 193
Incertitudo 193
Inclusio 194
Incommodum 195
Incontinenti 195
Indefinita 195
Inferior 197
Infinitas 198
Iniuria 198
Instituere 199
Intellectus 199
Intentio 199
Interesse 200
Interpretari 200
Interpretatio 201
Interrogatus 201
Iudex 201
Iudicatum 203
Iudicium 204
Iura 205
Iuramentum 205
Ius 207
Iuste 211

L

LEx 212
Liberum 222
Liberale 222
Limitatum 223
Locupletari 223

M

MAgis 223
Maior 223
Maius 225
Mala 226
Male 226
Mali 227
Malitia 227
Malum 228
Malus 229
Mandatum 230
Medium 230
Melius 231
Membrum 231
Mendacium 232
Mens 232

Mentiri 233
Meum 233
Minimum 233
Minus 234
Modicum 234
Mora 235
Mos 235
Moriens 235
Mors 236

N

Natura 236
Naturalis 236
Naturaliter 236
Necessarium 237
Necessitas 237
Negans 239
Negatio 239
Negatiua 239
Negligentia 240
Nemo 240
Nescire 241
Nihil 242
Nolle 242
Nominatio 242
Non ens 242
Non esse 243
Non fieri 244
Non succedere 245
Nostrum 246
Nullum 246

O

Obscure 248
Odium 249
Officium 249
Omne 250
Onus 250
Operarius 251
Oppositum 252
Ordo 252

P

Pactum 254
Par 255
Pares 256
Paria 256
Parum 257
Pecunia 257
Pæna 258
Periculum 261
Permissum 261
Persona 262
Pluralis 263
Pluralitas 263
Plus 264
Posse 265

Possessor 265
Possidens 266
Posterius 267
Potentia 267
Præscriptum 268
Præsumptio 268
Primordium 269
Principium 270
Prior 271
Priuatio 273
Priuilegiatus 273
Priuilegium 275
Probare 276
Probatio 276
Probatum 278
Proæmialia 278
Prohibens 279
Prohibere 279
Prohibita 280
Prohibitum 281
Propter 283
Protestatio 283
Puniendus 283

Q

QValitas 283

R

RAtio 289
Regula 292
Res 296
Reus 294
Relatum 294
Remedium 295
Reprobatio 296
Resolutum 301
Respondere 303

S

SCire 302
Sententia 303
Separata 303
Sequentia 303
Sermo 304
Signum 304
Simile 305
Singula 305
Soluere 306
Subiectum 307
Subrogatum 307
Superior 309

T

TAcens 309
Tacitum 312
Tempus 313
Titulus 314
Totum 314

Tractus 315
Turpitudo 315
Turpius 316

V

Velle 317
Verba 317
Verisimile 335
Veritas 335
Verum 337
Via 338
Vigilans 339
Vis 339
Vincens 349
Vincula 342
Vitia 342
Vltima 342
Vltimus 342
Voluntarium 343
Voluntas 344
Vox 347
Vtile 348
Vtilitas 349

FINIS.

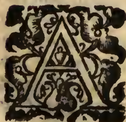
DOCTORIS SIMONIS VAZ BARBOSAE LVSITANI

In Conimbricensi Academia Artium Magistri

Principia, & loca communia tam decisionum, quam argumentorum vtriusque iuris.

A

1 Bsoluere qui potest, condemnare etiam potest *Farin. in fragment. crimin. p. 7. verbo absoluere n. 6. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl.* 40. quia qui condemnare non potest, nec etiam absoluere *l. nemo qui condemnare de regulis iuris. Menochi. de arbitrar. lib. 1. q. 43. num. 25.*

Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p. 1. num. 193.

2 Absoluere debet potius iudex in dubio, quam condemnare argum. *text. in l. Arrianis, ff. de actio & obligat. l. fauorabiliores, l. semper in obscuris, ff. de reg. iuris cap. 3. de probat.* plures citat, *Cou. vari. lib. 1. cap. 1. n. 2. vers. quarto, Mexi. in* tract. taxæ panis concl. 1. n. 171. nouissime *Anton. Monach. Florent. decis. 36. n. 2. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 41. n. 1.*

3 Absoluere nocentem sanctius est, quam condemnare innocẽtem, *l. absentem, ff. de pœnis, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 41. n. 3.* Cauẽdum nanq; est ne respectu nocentis, innocens patiatur, *l. fi. C. de his, qui latro. l. prægnantis ff. de pœn.*

4 Absolutus expresse dicitur, qui non est condemnatus, *Sigismund. Scac. de appellat. q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 70. & limit. 21. num. 37. in fine.*

5 Absurdus intellectus ab omni dispositione est reijciendus, *l. nam absurdum, ff. de bon. damnat. l. 1. §. vnde quæritur, ff. de publicia. in rem actio. l. obseruare, §. fin. ff. de offic. procons. l. Salutus Aristo 5. ff. de leg. præst. cap. quemadmodum de iure iur. cap. cum inter. de except. cap. dudum de præben. lib. sexto, Prob. ad Monachũ in cap. generali de elect. eod. lib. n. 18. cum seqq. Valasc. consult. 174. n. 11.* Absurdum enim semper est vitandum, *Anton. Monach. Bonon. decis. 11. n. 63. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 66.* Et

66. Et ad illud euitandum in statuto, omnis interpretatio est admittenda, *idem Anton. Monach. Lucens. decis.* 64. *n.*30.

6 Abundans cautela non nocet, *l. testamentum, C. de testam. Surd. decis.* 13.*n.*14.*Sebast. Naui. in l. non solent* 95.*ff. de reg. iuris*, *Farinac. in praxi crimin. p.* 3.*q.*89.*n.*123.*Rota Rom. apud eundẽ decis.* 319.*n.*9.*tom.*1.*p.*1.*Gonzal. ad reg.* 8.*Cancel. glos.* 6. *à n.* 26. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 141. *n.* 12. *Card. Tusch. tom.* 1.*lit. A. concl.*67.

7 Accessorium sequitur naturam sui principalis *l. etiam, C. de iure dot. reg. accessorium* 42. *de reg. iuris lib. sexto*, exornant *Socin. reg.* 5. *Menoch. cons.* 58. *n.* 13. *cum seq. Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 31. *n.* 8. *cum seqq. & decis.* 88. *n.*10. *Put. decis.* 1. *n.* 2. *lib.* 1. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p.* 2. *cap.* 16. *n.*70. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 27. *n.*4. *& decis.* 28. *nu.* 56. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.*76. *Pichard. ad §. si quis alium n.* 32. *Inst. de inutilibus stipulat. Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 72. *n.* 6. Intellige cum accessorium est à suo principali inseparabile, vt per *Menoch. de interdict. remed.* 6. *recuper. possess. n.*45. Etiamsi accessorium sit magis dignum, & pretiosum, quam ipsum principale, cui annectitur ex *D. Barb. in l. cum prætor, §. fin. n.* 211. *ff. de iudicijs*, *Tusch. d. concl.* 76. *n.* 26. Limita tamen vbi militat diuersa ratio ex tex. in *l. si is, C. de prædijs minor.* Et adductis per *Brunor. à Sole in locis commun. ver-*

bo accessorium, Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 1. comparat. 12. n. 22. Tusch. d. concl. 76. n. 36. Limita etiam, quando accessorium est maius ipso principali, vt per *Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis. 185. num. 82.* Limita deinde in actibus denotantibus translationem dominij, *Tusch. d. lit. A. concl. 79.* de quibus etiam vide *Thomam de Thomasettis in floribus legum reg. 8. & reg. 234.*

8 Accessorium corruit sublato principali, *l. qui liberis, ff. de vulg. & pupil. substit. l. cum principalis, vbi Dec. ff. de reg. iuris §. fideiussores instit. de fideiussor. Surd. cons. 318. n. 5. Thomas de Thomasettis reg. 92.* vbi dicit procedere in coniunctis, & vbi milat eadem ratio.

9 Accessorium, quando venit in necessariã consequentiam principalis, concesso principali, censetur concessum accessorium, & alia sine quibus stare non potest, *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 77.*

10 Accessoria, & ea, quæ veniunt in consequentiam non attenduntur, *Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 78.* vbi *n. 9.* limitat, quando in accessorio militat diuersa ratio, quia tunc est verum, quod imò attenditur, vt principale, quibus adde notata infra *lit. C. n. 51.*

11 Accidens non potest dari sine subiecto, & substantia, vt asserit *Cursus Conimbricensis in cap. 2. de complexis in præambulis prædicamentorũ,* probat *tex. in l. 4. in fine ff. de actio. empt.* tenent *Mascard. de probat. concl. 21. & concl. 1248. n. 4.*

n.4. Surd. de alim. tit. 2. in praamb. n.2. & tit. 9.q.29.n. 23.& decis.70.n.6.& cons.234. n. 23. & cons. 335. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 7.n.70.& glos. 57. n. 32. Card.Tusc. tom. 1.lit. A. concl. 82. n. 13. Et regulariter sequitur naturam sui subiecti, *l. eius artificij,C.dè oper.libert.* Et supponit substantiam *Anton. Monacb. Florent. decis. 56. n.5.* Ac proinde nō potest mutare substantiam rei, *Guter. pract. lib.3. q.16. n.91.* Vnde accidentia non migrant de subiecto in subiectum, *l.quis ergo, & ibi glo. ff. de pecul. l. 3. ff. pro socio.*

12 Accidentia possunt mutari, non vitiata substantia, secus è contra, *Card. Tuscb. tom. 1. lit. A. concl. 82.* Et accidentia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subiecti corruptionem, *l. falsa, ff. de condit. & demon. l. pacta conuenta, ff. de contrah. empt. l. pro voluntarijs, ff. de impen. in reb. dota. fac.* tradit *Porphyrius in prædicabilibus cap. de accidente, & scribit Surd. cons.179. n.7.*

13 Accidentaliter euenientia non immutant rei substantiam, *l. naturale, §. pauonum, ff. de acquir. rerum domin. D.Thom.in 4.dist.41. q. vni. art. 1.ad secundum.*

14 Accingendus de ptoximo habetur pro accincto, *l. ex eo tempore, ff. de testam. milit. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 83.Thomas de Thomasettis reg.231.*

15 Accusatore non probāte reus absoluitur, *l.qui accusare,C.de edendo, cap.accusator 6. q. 5.* cum

alijs,quæ adducit *Farin. in fragm. crimin. p.7. verbo accusatore n. 26.* vbi *num. seqq.* late agit de intellectu huius axiomatis.

16 Acquirendum facilius impeditur,quam impediatur acquisitum, *l. patre furioso, ff. de his,qui sunt sui, vel alieni iuris, l. 1. §. casum, ff. de postulan.* cum alijs, quę notaui infra *lit. I.n.62.*

17 Acta faciunt rem notoriam, *l. fin. C. de re iudic. cap. ex insinuatione de appell. cap. cum olim de verbor. signific. Cephal. cons. 602. n. 21. lib. 4. Tiraq. de retract. lig. §. 36. glos. 2. n. 44. Menoch. de interdictis remed. 1. recuper. possess. n. 232. & de arbitr. iudicum casu 166. n. 6. Mascard. de probat. concl. 1101. n. 13. & 14. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 14.* nouissime *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. n. 4.*

18 Actio semel extincta non reuiuiscit, *l. qui res §. aream, ff. de solutio. l. si vnus §. sed si pactum, ff. de pact. l. electio, cum ibi notatis ff. de noxal. actio. l. inter stipulantem, §. sacram vers. nec reuocari, ff. de verbor. oblig. l. Męuius, §. duorũ, ff. de legat. 2. l. hæredibus, vbi glos. 1. ff. ad Trebel. Tiraq. in l. si vnquam verbo susceperit n. 191. C. de reuocandis donat. Gam. Lusit. decis. 162. n. 4. in fine Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 133. nu. 9. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 116. n. 3.* vbi *n. 4.* extendit procedere etiam hoc axioma, quando actio extinguitur per transactionem, & *n. 5.* restringit, nisi contrarium sit conuentum.

19 Actio cui conceditur, multo fortius retentio, *l. si per retentionem, C. de vsur. Rota Bonon. decis. 77.*

cis. 77.*n.*4. Et facilius conceditur retentio, quã actio, *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. pluribus, ff. de verbor. oblig. Surd. de alim. tit.*3. *q.* 7.*n.*12.*& tit.*8.*priuil.* 28. *nu.* 3. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q* 7 *n.*28 *vers. pro hoc, & de potest. eligendi cap.* 10. *n* 27.

20 Actio cui conceditur, multo fortius exceptio, *l.* 1. *§. qui superficiem, ff. de superfic. l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iuris cap. qui ad agendũ eod. tit. lib. sexto, Surd. cons.* 177.*n.* 45. *Palat. in repetit. cap. per vestras de donat. inter virum, & vxorem, §. octauo n* 2. vbi limitat.

21 Actio personalis non datur contra tertiũ possessorem, *l. fin. §. fin. ff. de contrab. empt. l. eum cui, C. de actio. & oblig. Surd. decis.* 52. *n.* 3. *& decis.* 173. *n.*9. *& decis.* 236. *n.* 8. *& de alim. tit.* 8. *priuil.* 48. *n.* 3. *& priuil.* 51. *n.* 2. *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 168. *n.* 1. *& decis.* 529. *n.* 1. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol. fin. casu* 42. *vers. & licet.*

22 Actio personalis, quæ debetur respectu rei, tollitur re perempta, *l.* 1. *in fine, C. de iure emphyt. l. Titiæ textores, §. fin. ff. de legat.* 1. *l. in naue Saupbei, ff. locati, Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 18.

23 Actionem nemo consequitur de improbitate sua, *l. itaque fullo, ff. de furtis cap. si ad peccatum, vbi glos. verbo conqueritur* 22 *q.*4.

24 Actionem habens rem habere dicitur. *l. rem in bonis, ff. de acquir. rerum domin. l. qui actionem, ff. de reg. iur. l. id apud se* 143. *ff. de ver-*

borum signific. Menoch.cons. 77. n. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 136. nu. 5. Ioann. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 4. cap. 1. n. 3. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 214. n. 291. in 1. edit. & resolut. 193. n. 5. in 2. edit. Bertazol. tract. clausular. instrum. claus. 27. glos. 6. n. 3. & in repet. l. si quis maior, C. de transact. n. 612. cum seqq.

25 Actionem non habere, vel inutilem habere paria sunt, *Anto. Monach. Bonon. decis. 54. n. 12.*

26 Actiones suas remittentibus, non est dandus ad eas regressus, *l. quaeritur, §. si venditor ff. edilit. edict. l. fin. ff. de remiss. pignor. §. si quis itaque instit. de bonorum possess. cap. ex transmissa de renunciat. cap. ex ore de priuil. cap. quam periculosum 7. q. 1. Cou. var. lib. 2. cap. 4. n. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 9. n. 119. Surd. decis. 231. n. 13. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 13. n. 8. Thomas de Thomasettis reg. 272. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 104. n. 14.*

27 Actiones directas melius est habere, quam vtiles, *l. mutus, §. si procurator, ff. de procurat.*

28 Sine actione nemo in iudicio experitur, nec alium cogere potest, *l. si pupilli, § videamus, ff. de negot. gest. l. quoties, §. si temporali de administrat. tutor. Gom. tom. 2. vari. cap. 11. nu. 24. Soar. de Paz. in praxi tom. 3. in initio n. 5. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 189. n. 2. Anton. Monach. Florent. decis. 70. n. 20. Card. Seraphin. Rotae Romanae decis. 649. n. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 41. n. 2. Card. Tusch. tom. 1. lit. A.*

concl.

concl. 60. vbi *num.* 29. ampliat in tantum, vt iudex repellat agentem sine actione, etiam parte non opponente.

29 Actor debet sequi forum rei, in iure ciuili, probat tex. in *l. in criminali, C. de iurisd.omn. iud. & in l. iuris ordinem, C. eod. tit.* Et in iure canonico *cap. sane cap. cum sit generale cap. si clericus de foro compet. & vtrobique glos. & Doctor. omnes.* Et apud nostros Lusitanos constitutum est per *Ordinationem Regiã lib. 3. tit. 11. in princip.* Et apud Hispanos *l. 32.tit.2.p.3. & l. 8. & 9. tit. 3. lib. 4. nouæ recopil. exornãt Brunor. à Sole in locis commun. verbo actor 2. Anton.Oliban.de iure fisci cap.11.n.12.pag.201. Gutier.de iura.cõf.p.3.c.12.à n.1.Cardos.in praxi iudicũ,& aduocat.verbo actor n. 5.Ioseph. de Sesse de inhibit.c.8.§.3.n.7.& c.26. nu.3. Castil. lib.3.quotid. cap. 25. n 8.Franc.Molin. de brachio seculari cap. 35. num. 2. Ioan.Francis.Leo in thesauro fori ecclesi. p. 2. cap. 14. nu. 18. D. Barb. in l.hæres absens §. proinde à num.8.cum seqq. ff. de iudicijs Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 15. num. 1. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1930. Cardin. Tusch. tom. 1.lit.A. concl. 122. Cardin. Seraphin. Rotæ Rom. decis. 1018. num. 1. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 9.* vbi dicit procedere in actione personali, non tamen in reali.

30 Actore non probante reus absoluitur *l.extat 25. ff. de iure fisci, l. vlt. C. de rei vend. l. qui accusare, C. de edend. l. actor, C. de probat. l. 1.*

C.de

C. de alienat. iudic. mutan. cau. fact. §. retinendæ inst. de interdict. cap. vlt. 6. q. 5. cap. cum ecclesia de causa possess. & propriet. cap. vlt. §. sane de iure iur. cap. vni. post principium, vt ecclesiast. benefic. cap. inter dilectos de fid. instrumen. cap. fin. de iure iur. Duenh. reg. 22. Hipol. sing. 169. & seq. & in l. vnius §. in ea causa, n. 3. & 4. ff. de quæstio. Hieron. de Monte de finib. regund. cap. 48. à num. 1. Cou. vari. lib. 1. cap. 1. nu. 8. Clar. in pract. crimin. lib. 5. §. fin. q. 62. n. 1. relati ab *Alphano collect. 102. Garc. Falcon. reg. 7.* plures alios refert *Cened. ad Decretal. collect. 125. num. 1.* quibus adde *Menoch. de arbitr. casu 98. n. 16. Mascard. de probat. concl. 36. Surd. de alim. tit. 9. q. 12. n. 7. cum seqq. & conf. 328. n. 1. Seraphin. de priuileg. iuramenti priuil. 27. n. 1. Flor. ad Gam. decis. 36. n. 1. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 14. n. 10. & de confident. q. 63. n. 23. Alexand. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de probat. resolut. 2. n. 1. & n. 16. Cardos. in praxi iudicii, & aduocat. verbo actor n. 4. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. n. 108. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 217. n. 4. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiepisc. Neapol. p. 1. decis. 71. n. 8. & decis. 211. nu. 6. Anton. Monach. Lucens. decis. 33. n. 46. Card.* Sera*phin. decis. 1422. n. 15. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 11. Aldouin. conf. 60. n. 12. & conf. 61. n. 6. Donel. cõment. iur. ciuil. lib. 19. cap. 15. col. 1. & lib. 20. cap. 2. col. fin. Farin. in praxi crimin. q. 4. n. 28. Mari. Antonin. vari. lib. 3. re-*

sol.

*sol.*1.*n.*5.*& resol.* 37.*num.*6. *Rota Romana apud eundem, Farin. decis.* 409. *n.*6.*tom.*1.*p.*1. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.*5.*cap.*1. *nu.* 95. *Card.Tusch. tom.* 1.*lit. A. concl.* 117. vbi *n.* 10. extendit etiam si reus esset prædo, & nihil omninò probasset, & licet constet de non iure rei, cui subscribit *Mar. Ant. n.*6.*d.loco* Ex persona actoris ius mentiendũ est, *Surd.de alim.tit.* 6.*q.*4.*n.*9. Et à probatione p̃edet victoria, *Sur. decis.*36. *n.* 12. An autem regula hæc procedat in beneficialibus? vide *Gonzal.ad reg.*8. *c̃acel. glos.*11. *n.*29.*&* 30.

31 Actore nõ probante obtinet is, qui possidet, *l.*1.*C.de alien.iudicij mutãdi causa facta, §. retinendæ inst.de interd.Surd.de alim.tit.*9.*q.*12.*n.*7.

32 Actori incumbit onus probandi, notaui infra hac ead. *lit. n.*74.

33 Actori non licet, quod reo denegatur, *cap.*2. 4.*q.*4.*cap. non licet actori* 32.*de reg.iur. lib.sexto, Thomas de Thomasettis reg.*204. *Scaci.de appellat. q.*18.*limit.*7.*num.*23. *Card.Tusch. tom.*1. *lit. A.concl.*119. vbi *num.*2. ampliat in casu cõuerso. Nam à pari procedunt actor, & reus, iuxta reg.tex.in *cap.*2. *de mutuis petit. l. vlt.C. de fructi.& liti. expens.* & quæ late prosequuntur *Valasc.consult.*25. per totam *Gabr. comm. opin.tom.*3.*tit.de clausul.concl.*1.*à num.*66.*Cardin. Tusch. tom.* 6. *concl.* 49. Et actor, & reus sunt correlatiua, *Mari. Antonin. vari. lib.*3. *resol.* 9.*num.*3.

34 Actum nihil dicitur, cum quid superest ad agen-

agendum, *l. cum* Sylanianum, *vbi Ias. n.* 3. *C. de his quib. vt indign. l. pen. C. ad Sylani. l. Titia ff. de verbor. oblig. facit cap. cum super de offic. deleg. Hippol. conf.* 122. *num.* 15. *Flamin. de resignat. lib.* 8. *q.* 8. *num.* 42. *& num.* 97. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 25. *n.* 7. *& Florent. decis.* 19. *num.* 5. *& Bonon. decis.* 28. *n.* 22. *Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 1133. *Thomas de Thomasettis reg.* 199. vbi asserit procedere, quando illud, quod superest, essentiale est, & substantiale: secus autem si accidentale sit, & parui momenti.

35 Actum, qui gerit in dubio præsumitur magis velle, vt ille valeat, quam pereat, *l. quoties, ff. de verbor. oblig. l. quoties, ff. de rebus dubijs, l. quoties, ff. de reg. iur. l.* 3. *ff. de milit. testam. Alciat. de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 34. *Vant. de nullit. in princ. n.* 24. *Card. Mant. de coniecturis vltimarũ voluntatum lib.* 2. *tit.* 15. *à n.* 2. *Brunor. à Sole in locis comm. verbo actus* 10. *Menoch. de arbit. casu* 223. *n.* 27. *& de præsump. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 5. *Guter. canon. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 4.

36 Actũ faciens censetur se astringere legibus loquentibus de illo, *Surd. conf.* 347. *n.* 24.

37 Actum frustratorium nemo præsumitur facere, *l.* 1. *in fine, ff. ad municip. l. vni, C. de thesaur. lib.* 10. *Surd. conf.* 307. Actus enim frustratorios lex abhorret, *l. hæc stipulatio, ff. vt legat. seu fideicommiss. nomine caueat. Surd. decis.* 260. *num.* 5. *cum seqq. & decis.* 276. *num.* 4. *cum seqq. & conf.* 345. *n.* 18.

38 Actum celebrare,& ei consentire paria sunt *l. vtrum, & l. seq. ff. ad leg. Pompe. de parricid. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 9. vers. præterea tex. & de iure primog. q. 26. vers. 3. limita Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis cõuent. lib. 4. tit. 2. à num. 12. Melchior Phæb. Lusit. decis. 60. num. 3.* Vnde alienare, qui non potest de iure, nec alienationi consentire, *l. 3. C. si aduersus donationem, Bart. cons. 70. num. 1. lib. 1. Roland. cons. 15. nu. 30. lib. 1. Tiraq. ad leg. connubi. glos. 8. num. 147. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 5. num. 40.*

39 Actum non celebrare, vel minus rite celebrare paria sunt, *Portol. de consortibus cap. 19. nu. 8.* quæ enim non rite fiunt pro non factis habentur, *Hippol. in l. de vno quoque n. 120. ff. de re iud. & sing. 431. Tiraq. de retr. lig. §. 1. glos. 10. n. 31. Perez. l. 1. tit. 3. lib. 3. ordin. pag. 517.*

40 Actus non potest subsistere sine substantia, *l. cum hi, §. prætor ait, ff. de transact. l. cum precario, ff. de preca. cap. tua nos de sponsal. Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 1. cap. 26. nu. 106.* Nec consistere potest sine sua materia, *l. nec emptio, ff. de contrah. empt.*

41 Actus omnis à fine iudicatur, *l. verum, ff. de furtis, l. si is qui in aliena, vers. nemo enim, ff. de acquir. rer. dom. l. rem non nouam, C. de iudicijs* cum alijs, quæ notaui infra lit. E. num. 28. Omne enim agens agit propter finem, & ad eum principalis intentio dirigitur, *l. 1. ff. solut. matr. l. eam, quam vbi Bald. in princ. C. de fideicomm.*

comm. & frustratorius est actus, qui non assequitur finem suum, *l.verbis, ff. de vulga.& pupil.*

42 Actus sumunt suam denominationem ab obiecto, *l. verum, ff. de furtis cap. cum voluntate in princip.de sentent. excomm. D.Thom.*1.2. *q.*18.*art.*6.*in corpore ad finem, & q.* 1.*art.*3.

43 Actus regulatur secundum naturam sui subiecti, *l. eius, ff. de oper. libert.* Actus, & potētia simul esse non possunt notatum est infra *lit. P. num.* 34. Et actus agentium sunt in patiente bene disposito, *l.* 1.*C. de hæred. instit.l. in omnibus* 2.*ff. de actio. & oblig. l.si ergo, ff. si cert. peta.*

44 Actus extrinsecus probat intrinsecum animum, *l.ei qui ff.de tutor.& curator.* Actus debet semper intelligi secundum naturam rei, de qua agitur, *l. insulam, ff. de præscr.verb. l.damni infecti, ff. de damn. infec. l.si vno, ff. locati iunctis, quæ infra notaui lit.V. num.*9.

45 Actus corruit omissa forma legis, *l. cum hi, §.si prætor, ff. de transact., l. traditionibus, C. de pact. reg. quæ contra de reg. iuris lib. sexto cap. cum dilecta de rescript. cap. quia propter de elect. cap.*1.*de rebus eccles. non alie. lib.*6. *Euerard. in Topic.legal. loco* 53. *Rebuf. in tract. de pacificis possessor. n.*155. *Surd. decis.* 268. *nu.*8. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.*7.*num.* 13. *Valasc. consult.* 103.*n.*3.*& consult.* 133.*num.*4. *Ioseph. de Sesse Aragon.decis.*30.*n.*10. *Ferrer.in constit. Cathalon. glos.*1.*n.*350. *Mari. Antonin.*

vari.

vari. lib. 1. *resol.* 26. *n.* 3. *& lib.* 2. *resol.* 47. *n.* 17. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 2. *c.* 4. *n.* 21. *& p.* 4. *cap.* 2. *n.* 104. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 53. *n.* 35. *Escobar de ratiocin. cap.* 11. *n.* 19. *infinitos refert Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 65. *in addit. lit. D.* Intellige etiam si omittatur in minimo, *Tiraq. de retract. conuent.* §. 4. *glos.* 6. *n.* 31. Procedit quando omittitur forma essentialis, & necessaria, vt per *Thom. de Thomasettis reg.* 213. Et paria sunt aliquid fieri contra legem, vel non seruata forma legis, *auth. res quę cum ibi not. C. de sacrosanct. eccles.*

46 Actus culpabilis, & pœna dignus non est aliquo præmio legali afficiendus, *l. siue* 23. *ff. de negot. gest. l. conuenire, ff. de pact. dotal. cap. ex parte de consuetud. cap. vlt. vers. cum generaliter de præscript.*

47 Actus agentium nunquam operatur, vltra eorum intentionem, *l. non omnis, ff. si cert. pet. l. in agris, ff. de acquir. rerum domin. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 13. *Flamin. de confident. q.* 27. *nu.* 139. *Gom. tom.* 1. *vari. cap.* 7. *n.* 4. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *n.* 36. *Rota Romana apud Farin. decis.* 555. *n.* 4. *tom.* 2. *p.* 1. *Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiep. Neapol. p.* 1. *decis.* 75. *n.* 22. *& decis.* 175. *n.* 10. *nouissime Anton. Monach. Lucens. decis.* 14. *n.* 41. *Cardin. Seraphin. decis.* 890. *n.* 2. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 125. *vbi n.* 12. limitat ad tollendum dolum, & absurdum. Et actus quantumcunque fauorabilis contra voluntatem

agentis

agentis minime ſuſtinetur, *l. ſi idem ſeruus, ff. de leg. 2. l. ſi cui pure in fin. princ. ff. ad Trebel. l. verbis, vbi Doct. ff. de vulg. & pupil.*

48 Actus ſemper tribuitur ordinanti, & non exequenti, *l. item eorum, §. decuriones. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine, l. vnum, §. 1. ff. de leg. 2. l. 2. §. omnia, C. de vete. iur. enucle. §. cumq; hoc in proœm. inſtit. cap. ſuper litteris de reſcript. cap. cum aliquibus, eod. tit. lib. ſexto, Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56. num. 88. & priuil. 65. num. 47. & deciſ. 292. n. 9. Card. Tuſc. tom. 1. lit. A. concl. 144. Mari. Antonin. vari. lib. 3. reſolut. 19. num. 5.*

49 Actus vitiatur, ſi deuenitur ad eum caſum, à quo incipere non poteſt, *l. pro parte 11. ff. de ſeruit. l. pluribus, §. & ſi placeat, ff. de verborum obligat.* Limita in actu conſumato, *l. ſi gaudentius, C. de contrah. empt.* Et non valet actus, cuius effectus in tempus prohibitum confertur, *l. quod ſponſæ, C. de donat. ante nupt.* Et nihil ab eo caſu incipere poteſt, quo finiri debet, *l. vſumfructum, ff. de vſufr. lega.*

50 Actus, vel diſpoſitio in dubio debet intelligi ſecundum qualitatem perſonæ proferentis, & non aliàs, *l. plenum, §. equitij, ff. de vſu, & habitat. & ibi gloſ. & Doct. de quibus Cardin. Mantic. de coniectur. vltimarum volunt. lib. 6. tit. 11. à princip.*

51 Actus à principio nullus, nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. cap. ad præſentiam de appellat. Aloyſ. Ricci. in*

praxi

praxi rerum fori eccles. decis. 250. num. 2. in 1. edit. & resolut. 219. num. 2. in 2. edit. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 139. Et actus ipso iure nullus conualescere non potest, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 229. n. 2.*

52 Actus simpliciter gestus censetur factus eo modo, quo debuit, *l. Gallus, §. quidam recte, ff. de liber. & posth. l. si hæreditas, §. seruus alienus, ff. de testam. tutel.* Actus indifferens in meliorem partem accipi debet, *l. cum creditor, ff. de furtis.*

53 Actus iudicialis potentior est extraiudiciali, *l. pacta nouissima, C. de pact.* Actus naturalis efficacior, & potentior est violēto, *Bart. in l. & per iusiurandum, §. qui ita, ff. de acceptil.*

54 Actus, qui sequitur declarat intentionem præcedentem, *l. si hi qui, C. de adult. §. pauonum instit. de rerum diuis. Tiraq. in l. si vnquā verbo donatione largitus, num. 257. C. de reuocandis donat. Surd. decis. 326. num. 85. Flamin. de resignat. lib. 7. q. 1. num. 72. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. n. 25. & seq.* vbi etiam asserit, quod secundus actus recipit declarationem à primo. Et actus semper præsumitur factus in executionem tractatus præcedentis, *l. 4. §. vnde quæri potest, ff. de manumis. l. qui in aliena, §. si is qui putabat, ff. de acquir. hæred.* cum alijs, de quibus *Mascard. de probat. concl.* 619. *num.* 2. & *concl.* 1239. *num.* 8. *Menoch. de præsumpt. lib. 2. q. 74. n. 3.*

& lib. 3. q. 49. num. 3. Surd. decis. 325. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 152.

55 Actus censetur perpetuus, qui certo temporis spatio non concluditur, *l. iuris peritus in princip. & ibi Bart. ff. de excusat. tutor. l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff. de noui operis nunciat. cap. si gratiose de rescript. lib. sexto, Flamin. de resignat. lib. 11. q. 5. n. 42.*

56 Actus semel confirmatus perpetuus est, etiã si cessset causa perficiens, *Cald. Pereira de empt. cap. 23. num. 48.*

57 Actus semper iudicatur à principali intentione agentium, *l. si quis nec causam, in princip. & ibi Bald. ff. si cert. pet. l. 1. C. ad leg. Cornel. de fica. l. qui exceptionẽ, ff. de condict. indeb. Tiraq. de retract. lig. §. 30. glos. 1. num. 4. Çou. lib. 2. vari. cap. 4. nu. 5. Gom. tom. 2. cap. 2. num. 10* Qualitas enim actus agentis intẽtionem demonstrat, *l. non codicillum, C. de testam.* Et qualis est actus, talis presumitur animus, *l. si non cõuitij, C. de iniur* Actus non à nomine, sed ab effectu iudicatur, *l. insulam, ff. de præscript. verb. l. cum manu sata, §. fin. ff. de contrab. empt. l. si olei iunct. glos. C. de locat.*

58 Actus duo vbi reperiũtur facti, censetur factus, qui præcedere debuit, *Mascard. de probat. concl. 244 n. 4. Surd. decis. 288. num. 33. Mol. de primog. lib. 2. cap. 7. num. 51. Cot. in memorab. verbo actus Flamin. de resignat. lib. 4. q. 2. num. 36. cum seqq. P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 35. num. 19.* Et actus duo eodem

die,

die, & loco, & coram eisdem testibus gesti sunt correspectiui, *l. si ventri, §. fin. ff. de priuil. credito. l. lecta, vers. dicebam, ff. si cert. pet. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 48. Bernard. Græu. ad pract. cameræ Imper. lib. 2. concl. 12. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 1643. cum seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 359. num. 14.*

59 Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur, quam simplex, *l. Balista, 32. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta glos. vlt. ff. pignorat. act. Bart. in l. cum scimus, C. de agricol. & cēsit. lib. 11. Tiraq. in l. si vnquā, verbo reuertatur, à num. 49. C. de reuocandis donat. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 2. à num. 4. & cap. 4. num. 31. & in rub. 1. p. n. 14. vers. inde etiam, & num. 43. C. de bon. matern. Menoch. de arbitr. casu 213. num. 37. & cons. 10. num. 1. Mascard. de probat. concl. 347. n. 37. cum seqq. & concl. 621. n. 37. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 395. nu. 35. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 61. num. 6. & resol. 110. num. 1. & lib. 3. resol. 1. n. 32. Card. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 28. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 19. tit. 2. n. 6. Corset. in tract. de verb. gemin. qui habetur in 12. vol. diuers. Doct. in antiq. Brun. tract. de augm. q. 4. princ. nu. 15. Gig. tract. de pension. q. 100. n. 5. Hyppol. in sing. verbo geminatio, & ad l. 1. sub. num. 38. C. ad leg. Cor. de sic. Euerard. in cent. locis cap. 91. à locutionis geminatione per to-*

 tum,

tum, & antea cap. 5. pag. 2. in fin. Perez in addit. ad Seg. in si ex legati causa n. 183. ff. de verb. oblig. plura Costa in l. si ex cautione fallent. 14. C. de non numer. pec. Surd. decis. 21. n. 10. & nu. 20. & decis. 232. n. 2. Cassan. in catal. gloriæ mundi p. 8. consid. 27. ad finem infinitos retulit Gabr. lib. 7. com. tom. 1. verb. geminatio, & concinit vulgaris Poeta.

Forsitan hęc aliquis (nam sunt quoque) parua vocabit,
Sed quę non prosunt singula, multa iuuãt.
Tu tantũ numero pugna, perceptaq; in vnũ
Contrahe, de multis grãdis aceruus erit.

60 Actus dispositio interpretari debet, vt videatur prouisum causę magis necessarię, & vtili, *l. cum ex pluribus, ff. de solutio. Bart. in l. triticum, ff. de verb. oblig. & in l. vlt. C. de alim. pupil. præstan. Menoch. cons. 195. n. 5.* Et actus in dubio censetur potius ex causa necessaria, quam voluntaria factus, *l. Arylo. §. 1. ff. de iu. delib. l. pater filium in fin. ff. ad l. Falcid. l. miles, §. fin. ff. de adulte. l. proxime, ff. de rit. nupt. l. si cum dotem, §. si pater, ff. sol. mat. l. huiusmodi, §. cum pater, ff. de legat.* 1.

61 Actus debet semper interpretari, vt aliquid operetur, non autem, vt sit inanis, & inutilis, *l. quoties, ff. de rebus dubijs, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 135. & n. 2.* dicit, quod in dubio quilibet pręsumitur elegisse viam, per quam dispositio sua sit vtilis, & habeat effectum, non autem vt impugnari possit, & reddi

reddi ad nihilum. Et verba impropriari debent, ne actus reddatur inutilis, *l. Titia, 1. §. Lutius, ff. de legat. 2.*

62 Actus in dubio debet interpretari validus, *l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties, ff. de verbor. oblig. Surd. conf. 44. num. 21. Mari. Anto. vari. lib. 1. resol. 20. n. 16. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 136. Bertazol. tract. clausular. instrumen. clausula 1. glos. 4. num. 5. & in repetit. l. si quis maior, C. de transact. n. 506. Pichard. ad §. si quis alium, n. 4. instit. de inutilibus stipulat.* Et paria sunt actum non esse nullum, vel de nullitate opponi non posse, *glos. singu. in l. qui habebat, §. 1 in verbo consilium in fin. ff. de manu. test. pulchre Deci. cons. 456. consului, in princip.*

63 Actus merę voluntatis excludit iuris necessitatem, *glos. vbi Doctor. in l. solent, §. fin. ff. de offic. procons. & in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. glos. in verbo temporis in cap. cum ecclesia Sutrina de causa possess. & propriet. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 278.*

64 Actus omnis iustificatur propter scientiā, & patientiam superiorum, *l. quis sit fugitiuus, §. ego puto, l. quod si nolit 31. §. qui assiduè, ff. ædilit. edic. cap. nisi essent de præben. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 2. n.* 88. Vnde auctoritas superioris excusat à pœna, *glos. in cap. dixit, 24. q. 5. Farin. de indit. q. 52. nu. 83.* quem citat *Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 19. n. 4.* Et facit licitum, quod aliàs est illicitum, *l. non vide-*

*tur,§.qui iussu,ff.de reg.iur.cap.quisquis,de reg. iur.in 6.Doct.in l.iustè possidet,ff.de acquir.poss.Farin.q.97.n.1.cum seq.*quem etiam refert *Mari.Antonin. vbi proximè.*

65 Actus non dicitur perfectus, quãdo est partim factus, & partim non,*l.2.ibi ,quia ipsi animaduertunt aliquid deesse,ff. de orig.iur.*plura adducit *Gonzal.ad reg.8.glos.63.num.31.*Paria sunt actum non incipere, vel cœptum nõ perficere, *l.fin.§.illud.C.de codicil.§.pen.instit.quibus mod.testam. infirm.*

66 Additamentum non mutat naturam eius, cui adijcitur,*Card.Tusc.tom.1.lit.A.concl.182.*

67 Aequiparatorum eadem est dispositio , *l.1. ff. de legat.1. glos.in l.si quis seruo , C. de furt. & in cap. si postquam, §. fin. de elect. in 6. Menoch. de arbitr.casu 88.n.8. Aloys. Ricci.in decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis.223. nu. 4.p.2. Anton. Monach.Bonon.decis.68.n.19. Card.Tusch. tom.3. lit. E. concl. 308. Flamin. de confid. q.27.n.74. et q.28.n.82. Mari. Anton.vari. lib. 3.resol.25.n. 10.*

68 Aequitas pręfertur rigori , *l. 1. §.si ego , ff. si pars hæred. pet.l.fin.in fine ff. de offic. præsid.l. maiorem, ff. de pact. l.1.C.de legib.l. placuit. C. de iudic. cap.fin.de transact. Hyppol.sing. 685. Bernard.reg.245.Tiraq.de retr.lig.§. 35.glos.1. num.4.Strach.de mercat.tit. quomodo procedendũ in causa mercaturæ,num.4.Sarm.in lib.3.select.cap. 8. num. 4. ad fin. Cou. in reg.possessor. p.2.§.6.à n.2.Facbin.lib.1.contro.cap.3.et lib.11.*

cap.3.

cap. 3. Donel. comment. iur. ciu. lib. 23. cap. 1. Mendoc. de pactis lib. 1. cap. 3. num. 9. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 17. Valasc. iure emphyt. quæst. 5. num. 4. Morl. in emporio iuris par. 1. titul. 1. q. 11. per totam, Anton. Monach. Lucens. decis. 68. num. 35. Dummodo sit scripta idem *Anton. Monach. Bonon. decis. 19. nu. 3. & Florent. decis. 70. num. 33. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 32. Rendina in promptuario receptar. sentent. tom. 1. tit* 100. *n.* 11. Nam æquitas non scripta, scripto rigori succumbit, *Doctor. in d. l. placuit, l. prospexit, ff. qui, & à quibus.* Vnde vbicunque æquitas suadet, est subueniendum, *l. Diuus, ff. de in integr. restit.*

69 Aequitas in paribus causis, paria iura desiderat, *Anton. Monach. Lucens. decis. 55. nu. 34. & Bonon. decis. 62. sub num. 4. & Florent. decis.* 18. *n.* 19. *& decis.* 70. *n.* 45. Et similis æquitatis ratio similia iura suadere videtur, *l. fin. C. ad leg. Falcid. cap. cum dilecta, de confirmat. vti. vel inut.*

70 Affectus non punitur, nisi sequatur effectus, *l. cogitationis, ff. de pœnis, l. 1. in fine, ff. quod quisque iuris, Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect.* 1895. *& in praxi rerum fori eccles. decis.* 589. *n. 2. in 1. edit. & resolut.* 520. *n. 2. in 2. edit. & decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. p. 1. decis.* 70. *n. 6. Benedict. Aegid. in comment. l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure, cap. 7. num. 32. Cardin.*

Tusch.tom.2.lit. C. concl.544.Thom.de Thomasettis in floribus legum reg. 18. Franciſc. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo affectus, vbi ampliat in cenſuris, cui ampliationi ſubſcribit *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 21.n.3. verſ.tertio*. Limitatur in *l. generaliter in princip. ff. de calumniator. l. ſi à ſeruo, ff. de condict.ob turpem cauſam, l.quiſquis in princip. ff. ad l. Iul.maieſt.l.is qui cũ telo, C.ad l. Cornel. de Sicar.l. ſi quis perſuaſerit, C. de furtis, l. ſi quis non dicam, C. de Epiſcop. & cleric. cap. 1. de præſumpt. Sayr. in claui regia lib. 3. cap.8.num.28. Cardoſ. in praxi iudicum,& aduocat.verbo delictum.num.55. Brunor.à Sole in ſuo compendio verbo affectus*, vbi aſſerit verum hoc eſſe in delictis atrocioribus,& cõſuetudines, & ſtatuta pœnalia ſemper intelligi de delictis effectu conſumatis. Limitatur etiam in crimine aſſaſſinij,vbi punitur conatus, etiam ſi effectus ſequutus non fuerit ex *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ.p.5.collect. 1867. Farin. de delictis p.5.q.123.num.77.Tuſch. d.concl.544.num. 8.Mari. Antonin.vari.lib 3.reſol.47.n.6.* Limitatur deinde in atrociſſimis delictis V. g. in crimine læſæ maieſtatis, ſimoniæ, & in volente aliquem veneno perimere, *Aloyſ. Ricci. d. collect. 1895. verſ.eſt tamen,Farin.d.p.5.q.122. num. 14. Tuſch. d.concl. 544. n.21. Mari. Antonin.d.reſol.47.num.7.* vbi idem aſſerit de crimine veneficij:

71 Affectio nulla cadit, nec poteſt conſiderari

in

in ignotum, & incognitum, *Ferrer. in constit. Cathalon. glos.1. n. 91.* In speciebus cadit affectio, sed non in genere, vel quantitate; *l. nummis, ff. de in lit. iurando, l. si fundus, vbi Alex. ff. ad l. Falcid.*

72 Afflicto non est danda afflictio, *l. nauis, §. cũ autem, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Diuus Marcus in princip. ff. de offic. præsid. l. si idem, ff. de iurisdict. omn. iudic. l. pœna, §. fin. ff. ad l. Pompe. de parricid. l. tam dementis, C. de Episc. & cleric. cap. ex parte, de cleric. ægrot. cap. si quis à proprio, 11. q. 5. cap. 1. §. scriba, de probib. feud. aliena. per Federi. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. verbo & si per sex menses, num. 4. Frat. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cœnæ cap. 5. disp. 38. nu. 3. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 628. n. 3. & in decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 45. num. 10. p. 2. Anton. Monach. Lucens. decis. 34. n. 10. & Florent. decis. 12. n. 14. & Bonon. decis. 11. nu. 64. Thomas de Thomasettis reg. 20. Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 240. vbi nu. 4.* limitat, quando afflictus dat causam nouę afflictionis, quia tunc debet addi noua afflictio.

73 Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur, *l. iubemus, §. œconomus, C. de sacrosan. eccles. cap. 1. de offic. deleg. cap. qui cum fure, de furtis cap. quantæ, de sentent. excomm. Thomas de Thomasettis reg. 21.* Quod axioma procedit, quando consentientes cum agentibus cooperantur positiue, præbendo causam efficacem, & pro-

& propinquam principali actori delinquenti, prout tenent *Cou.in reg.peccatum p.2.§.12.à n. 1.* prosequitur latè *Menoch. de arbitr. casu 348. cum seqq. Clar. in pract.§.fin. q. 87.usque ad q. 90.* inclusiuè, quem sequitur *Farin.in praxi crimin. p. 4. cons 66. num.18. P.Mol.de iust.tract. 2. disp. 732.sub n.1. Flamin. de confident.q. 22. num. 5.* Ex quibus ita eleganter exponit doctissimus, & omni æuo memorādus præceptor meus Doctor Ludouicus Ribeiro á Leiua Senator Regius meritissimus in eruditissimis, atque vtilissimis annotationibus ad *cap. non inferenda, 23.q.3.nu* mihi 27. quas publicè interpretatus fuit, dum Decretorum cathedrā in Conimbricensi academia non minus iudicij acumine, & litterarum splendore, quàm singulari modestia, incomparabilique vitæ integritate, ac morum probitate omniū applausu, & æquali iucunditate gubernaret. Hęc quę adeo nota sunt silentio prętererire non potui, laudem enim alienam occultans furi comparatur, & eadem pœna est dignus, vt per *l.hæreditatum, ff. ad legem Falcid.dicit Steph. Gratian. discept.forens.cap.111.n 23.*

74 Agenti incumbit onus probandi, *l. 2. & l. verius ff. de probat.l.actor. & l.frustra, C. eod. tit. l. fin. ff. de rei vend.l.qui accusare, C.de edēdo, §. non solum instit. de legat. cap.vni. vers.cū enim vt ecclesiast. benefic.sine diminut. conferāt. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 19.Flamin.de confident.q.18.n. 3.* Agens enim

ante

ante omnia debet probare se esse talem, qualem dicit, aliàs audiri non debet, *l. Diuus, ff. de re iudic. Brunor. à Sole in locis commun. verbo agens 2.*

75 Agere inuitus nemo compellitur, *l. vni. C. vt nemo inuitus, Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 115. n. 3. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo agere, num. 3. Brunor. à Sole in locis cõmun. verbo compellere, Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delict. defunctor. p. 3. n. 20. in fine,* vbi tenet non procedere in eo qui semel cœpit agere, quia desistere ante finem litis non potest.

76 Allegare nihil, & allegatum non probare paria sunt, *Roland. cons. 35. num. 10. & nu. 20. lib. 1. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 117. n. 19.*

77 Allegatio partis non facit ius, *glos. verbo nõ post multum, in cap. 2. de his, quæ fiunt à prælat. Palat. in repetit. rub. §. 17. n. 22.*

78 Alienabilis res semel facta, perpetuò manet alienabilis, *cap. 2. de feudis, Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 11. num. 30. Ceual. commun. q. 897. Scac. de appellat. q. 17. limita. 47. memb. 1. nu. 111. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. n. 194. Ioan. Francis. Leo in thesauro fori ecclesi. p. 1. cap. 15. n. 3.*

79 Alienatum non dicitur, si non durat alienatum, *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem verso cap. 1. quid iuris si sit vassallus post alienationẽ feudi,* cum traditis per *Menchaq. illustr. cap. 32. num. 3.*

80 Alienum factum nemo promittere potest, *l. stipulatio ista in princip. ff. de verbor. obligat. l. sicut. ff. de fideiusso. §. si quis alium, instit. de inutil. stipulat.* Vnde curare nemo potest de alieno facto, text. est in *l. Marcellus, §. 1. ff. de actio. rerum amotar.* facit *ordinatio regia Lusitanorum lib. 3. tit. 52. §. 2. & tit. 59. §. 7.* cum ibi notatis.

81 Aliud pro alio inuito creditore solui non potest, *l. 2. §. mutui datio, & ibi glos. fin. ff. si cert. pet. l. promissor, §. fin. ff. de constit. pecun. l. item liberatur, §. qui paratur, ff. quibus mod. pignus, vel hyppotheca, l. eum à quo cum l. seq. C. de solut. Cot. in memorab. verbo solui, pag. 767. Donat. à Fin. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. de solut. num. 36. pag. mihi 393. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 29. Escobar de ratiocin. cap. 17. num. 1. Pichard. in disp. de mora num. 97. Surd. decis. 224. n. 16. Ceual. comm. contra commun. tom. 4. q. 899. nu. 97. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 203. Anton. Monach. Bonon. decis. 35. n. 8. Vitalis de Cambanis tract. clausular. pag. 376. num. 1. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 354. Thomas de Thomasettis reg. 31.*

82 Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, *l. non debet ff. de reg. iuris, l. debitorum pactionibus, C. de pactis, cap. si compromissarius, § porro, de elect. lib. sexto, cap. non debet, 22. de reg. iuris eod. lib. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 313. vbi n. 2.* extendit etiam

inter

inter iudęos. *Thomas de Thomasettis reg.* 33. vbi asserit procedere in acquisitis, secus autem in acquirendis, & reg. 20. intelligit procedere, quando quis in culpa non fuit.

83 Ambiguis in rebus media via est eligenda, nouissimè *Anton. Monach. Florent. decis.* 12. *num.* 23. *& Bonon. decis.* 19. *num.* 21. Et ambiguis in rebus non debet esse absolutum iudicium, *cap. habuisse* 33. *dist.* Et in ambiguis sequimur, quod est minimum, *l. apud Iulianum*, *§. scio*, *ff. de leg.* 1. *l. semper in obscuris*, *ff. de reg. iur. cap. in obscuris, eod. tit. in* 6. *Thomas de Thomasettis reg.* 152. vbi intelligit procedere, quando medium non est.

84 Amicitia vera similis est consanguinitati proximiori, vt per *Cou. in cap. requisisti num.* 7. *de testam. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 104. *Tiraq. de pœnis temper. causa* 22. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q* 89. *n.* 70. *Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 21. *num.* 4. *Azeu. ad l.* 34. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 3. *noua recopil. Morl. in empor. iuris ciuilis p.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 291. *P. Sanch. de matrim. lib.* 6. *disp.* 26. *num.* 2. *Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 13. *tit.* 20. *à num.* 2. *cum seqq. D. Christophorus de Paz in schol. ad leges styli, l.* 63. *num.* 34. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 200. *num.* 4. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 326. Vnde amicus in iure frater nuncupatur, *l. nemo dubitat, vers. qui frater, ff. de hæred. instit.*

85 Amissum non dicitur, quod non durat amissum,

ſum, *l. pro parte*, *§. verſum*, *ff. de in rem verſo Fr. Emman. Roder. tom.*2 *regular. q.*78.*artic.*12.*verſ. nec etiam obſtat*, & faciunt quę *Menchaq. illuſtr. cap.* 32. *num.* 3. Paria ſunt rem amittere, vel deteriorem factam recipere, *l. nauis onuſtæ*, *§. fin. ad leg. Rho. de iac.*

86 Annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, *l. pure*, *§. fin. ff. de doli exceptio. l. licet*, *C. de exceptio. l.* 4. *C. qui admitti. Cald. Pereira in l. ſi curatorem*, *verbo infra num.* 15. *C. de in integrum reſtit. minor. Surd. deciſ.* 277. *num.* 17. *Stephan. Gratian. Marchia deciſ.*151. *num.*12. *Dom. Chriſtoph. de Paz in ſchol. ad leges ſtyli l.* 184. *num.* 3. Quod axioma intelligi debet, quando quis non poteſt ius ſuum proponere in iudicio principaliter agendo, ſed tantum excipiendo, quia tunc perpetuo poteſt excipere, ſecus verò, quando ius ſuum poteſt proponere etiam principaliter agendò infra certum tempus, quia tunc ſimiliter tenetur infra illud excipere, argum. text. in *l. Papinianus*, *§. ſi filius*, *ff. de inoffic. teſtamen.* qui intellectus colligitur ex reſolutis per *Gom. tom.* 2. *vari. cap.* 6. *num.* 2. *prope finem*, alium vero prębtat. *Guter. pract. lib.* 1.*q.*96.*n.* 3.*verſ. ſed nihilominus.*

87 Annexi, & connexi idem eſt iudicium, etiã ſi annexum ſit maioris valoris, *cap. cum ſingulis iuncta gloſ. verbo annexi*, *de præben. lib. ſexto*, *gloſ. verbo connexa in cap. quanto de iudic. Hyppol. ſing.*251.*Guilhelm. in cap. Raynutius*,

tius, verbo & hortum à nu. 1. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 45. & lib. 2. casu 95. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. nu. 751.

88. Anima pretiosior est corpore ex auctoritate *Christi Domini Matth. cap. 5. & Luc. cap. 12.* & *tex. in cap. sedulo, 38. dist. cap. præcipimus, 12. q. 1. cap. cum infirmitas ad finem, de pœnitent. & remiss. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo anima à num. 1.* Et dicit Philosophus *lib. 1. de anima, cap. fin.* corpus animi causa constitutum esse. Anima igitur ceteris rebus anteponenda est, *l. sancimus, C. de sacros. eccles. Tiraq. de priuileg. piæ causæ in præfat. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 112. nu. 4. & q. 152. n. 4. Mascard. de probat. concl. 1171. n. 5. Surd. decis. 196. n. 12. Guter. in repetit. l. nemo potest, nu. 486. ff. de legat. 1. Cardin. Mant. de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 28. num. 10. Cardin. Tusch. tom. 1. tit. A. concl. 333. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transi. n. 12. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosę, de rebus ecclesiæ non alien. verbo prætèrquã nu. 11. pag. 178. Mari. Antonin. vari. lib. 2. casu 37.* Et vbi agitur de salute animę non debent attendi apices iuris, *Tiraq. d. tract. de priuileg. piæ causæ priuil. 164. Ceual. commun. contra commun. q. 71. nu. 1.* Et tutior pars est sequenda *l. & sunt personæ, ff. de religios. & sumpti. funer. cap. consilium de obseruat. ieiuniorũ, Nau. in man. prælud. 1. num. 1. & num. 4. & seq. et cap. 25. num. 6. Reminald. cons. 358. à n. 200.* Et

260. Et leges pœnales, quę subditorum animæ consulunt fauorabiles sunt censendę, & extendi debent, *Tiraq. vbi proximè priuil.* 161. *Cou. de sponsal. p. 2. cap. 6. in princip. nu. 12. Azeu. l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. nou. recop. Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 39. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 39. num. 5. & lib. 3. disp. 1. num. 8.*

89 Antecedenti concesso, conceditur & consequens, vel antecedens videtur, qui voluit consequens, *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iudic. Euerard. in topic. legal. loco 94. Anton. Monach. Florent. decis. 29. n. 15.* Intellige, quando antecedens est necessarium ad consequens consequẽdum ex resolutis per *Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 5. n. 78. & n. 82.*

90 Antecedenti destructo, nullum est dare consequentiam, *l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius, l. veteres, ff. de iti. actuque priua. Euerard. in topic. legal. loco 96. Crauet. cons. 231. n. 2. Anton. Monach. Florent. decis. 29. num. 16.* vbi tenet, quod remoto antecedenti, eius consequens remouetur.

91 Approbare quis nõ potest, quod semel impugnauit, *l. dispensatorem, ff. de solut. Menoch. cons. 395. n. 89. Surd. cons. 157. nu. 10. & cons. 196. n. 2. cum seqq. & cons. 364. n. 27.* Et actum impugnans non potest illum approbare, neç se in illo fundare, *Rota Rom. apud Farin. decis. 636. n. 8. tom. 2. p. 1. & decis. 596. n. 5. ibid.*

92 Approbatione totius quęlibet eius pars approbata cẽsetur, *Ant. Mon. Bon. decis. 55. n. 11.*

93 Approbatum semel, non potest amplius reprobari, *l. Pomponius ; ff. de negot. gest. Surd. cons.* 18.*n.*2.*& cons.* 351.*n.* 41.*& decis.*132.*n.* 4. *P.Sanch. de matrim. lib.*9.*disp.*6.*n.*9.*Anton. Monach. Bonon.decis.* 34.*n.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 37. *Mari. Antonin. vari. lib.*2.*resol.*30.*num.*25.Sed contra est in *l. sed & reprobari, ff. de excusat. tut.& l. vt gradatim, §. reprobari, ff.de munerib.& honor.*At hoc in principe, illud in priuatis.

94 Arbitrio iudicis relinquitur, quod in iure definitum non est, *l.* 1. *ff. de iure deliber. l. in venditione, ff. de bon. auctor. iud. possid. cap.de causis, §.* 1. *de offic. deleg.* vbi doctores, pluribus comprobant *Corras. lib.* 4. *misce cap.* 12. *num.* 5.*cum seqq. Neuiz. in* Sil. *nupt. lib.* 5.*n.* 74. *Menoch. de arbitr. lib.* 3.*in proœm. nu.* 5.*& q.* 14.*num.*3.*cum seqq.* quos citat *Ioan. Petr. Monct. tract. de distribut. quotid. p.* 3.*q.*10.*nu.* 4. *vbi num.* 5. ostendit ex eodem *Menoch.* locum id habere non modo in iure scripto, sed & in non scripto, seu consuetudine, *& nu.* 7. id locum obtinere etiam quo ad pœnam.

95 Argumentum valet ab absurdo, *l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. nam absurdum, ff.de bonis libert. l. siue hæreditaria in fine, ff. de negot.gest. l.* 1. *§. vnde quæritur. ff.de publica. l. ita vulneratus, vers. quod si quis absurde, ff. ad leg. Aquil. l.diuortio, ff. sol. matrim. l. aliud, §. fin. ff. de reg. iur.cap. venerabilem circa medium, cap. in genesi de elect. cap. ex ore, de*

 priuileg.

priuileg. cap. solitæ, de maior. & obed. cap. cum inter, de except. cap. quemadmodum, de iure iur. cap. cum satis sit absurdum, de offic. archi. Euerard. in topic. legal. loco 8. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 42. *Menoch. conf.* 12. *num.* 3. *& conf.* 37. *num.* 118. *& conf.* 76. *n.* 12. *& conf.* 84. *n.* 23. *& conf.* 95. *n.* 76. *Surd. conf.* 116. *n.* 45. *Seraphin. de priuileg. iuramen. priuil.* 30. *n.* 12. *Flam. de confident. q.* 26. *n.* 20. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 32. *n.* 12. *& resol.* 59. *casu* 19. vbi asserit procedere etiam in statutis. Et fortissimum, ac firmum est in iure nostro, *Anton. Oliban. de iure fisci, cap.* 13. *n.* 60. *pag. mihi* 262. *nouiss. Rota Roma. apud Farin. decis.* 256. *num.* 4. Valet tamen, quando verba nihil operarentnr, etiam si inducatur iuris correctio, *Seraphin. d. tract. de priuileg. iuram. priuil.* 107. *n.* 40. *P. Sanch. de matrim. lib.* 4. *disp.* 23. *n.* 37. In omnibus vero dispositionibus semper est vitandum, *l. si ita* 39. *in fine, ff. de oper. libert. d. cap. in genesi, Euerard. d. loco* 8. *Peregr. de fideicomm. art.* 11. *n.* 46. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 7. *à princip. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 2. *tit.* 13. *per totum, Valasc. consult.* 174. *nu.* 11. *Farin. d. decis.* 256. *n.* 3. iunctis, quæ supra notantur hac ead. *lit. n.* 5. & infra *lit. I. n.* 26. Et in omni dispositione, vel actu interpretatio fieri debet, vt absurditas euitetur ex d. *l. nam absurdum, l. fin. in princip. C. de vsu. rei iudica. l. diuortio, ff. solut. matrim. l. de pupillo, §. si*

quis

quis forte, ff. de nou. oper. nuntia. l. pen. ff. ad exhib. Rota Romana apud Farin. decis. 552.n. 12.tom.2.p.1.

96 Argumentum ab adulto ad pupillum non valet, vt per *Card.Tusch. pract.conclus.tom.1. lit. A. concl. 510.n.12.*

97 Argumentum validum est ab æquiparatis, *Menoch. cons. 32. num. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 298. n. 70.* Procedit solum in casu equiparato, *l. Stichus, ff. de manum.testam. Surd. de alim.tit. 9.q.1.n.9.& cons. 393.n. 36. Francisc. Molin. de ritu nup. lib. 3. q.46.n. 24.* Quando scilicet est similitudo in eo, in quo fit æquiparatio, *Surd.decis. 119. nu.16.& 21. Card.Seraphin. Rotæ Romanæ decis.288. n. 5.* Non habet tamen locum in correctorijs, *Anton.Monach.Lucens. decis.49.n.13.Cald.Pereira de potest. eligendi cap. 7.nu.5.* Nec sumitur vbi militat ratio diuersitatis, *Surd. consil. 50. num. 25.*

98 Argumentum affirmatiuum, non deducitur ex verbis negatiuis, vt in simili specie probat *tex. in l. Titia, §. Lucius, ff. de manum. testam.* consonat *tex. in l. ex facto 19. ff. de hæred. instit.* ex quibus ita resoluit *Bald. in l. 2. C.de conditio. insert.* communem fatetur *Euerard. in topic. loco 4. vers. secundo istud limitatur*, & constanter sequitur *Garc. reg. 45. n.1.* & tenet *Seraphin. de priuil.iuram. priuil.1. n.4.*

99 Argumentum non valet ab alienatione ad locationem, vt per *Anton. Monach.Bonon.de-*

cis.16. n.9. Secus tamen si sit locatio ad longũ tempus, quia alienatione prohibita, illa prohibetur, *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.16. n.7. & de resolut. emphyt. cap. 5. n. 32. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure p. 1. cap. 9. nu. 7. Cardos. in praxi iudicum verbo locatio n. 9.*

100 Argumentum validum est de alienatione facta in testamento, ad alienationem in contractu gestam. *Menoch. cons.* 116.*n.*44.

101 Argumentum valet de alimentis ad legitimam, & è contra, *Ceual. commun. contra commun. q.*780.*n.* 243. Sed non esse hoc perpetuo verum asserit *Valasc. de partit. cap.* 18. *n.* 39. *cum seq.*

102 Argumentum validum est de alimentis ad dotem, *Euerard. in topic. legal. loco 29. Cantiunc. in 19. specie loci à simili, Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 7. nu. 120. pag. 729. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 189. n. 29. Tiraq. de iure primog. q. 62. n. 4. & nu. 12. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis, §. idem iudex, nu. 24. cum seqq. ff. de liber. agnosc. Sebastian. Næui. ad l. ob æs alienum, 12. n. 2. C. de prædijs minor. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 1. n. 33. P. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 26. n. 1. Gardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 447. n. 7.* vbi intelligit si sit eadem ratio. Non habet tamen locum, vbi est ratio diuersi iuris, *Surd. de alim. tit. 9. q. 1. n.* 8. vbi *n.* 10. resoluit, quod sumitur solum negatiuè, non affirmatiuè, sed affirmatiuè valere

lere dicit *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 16. *n.* 17. Et è conuerso valet argumentum de dote ad alimenta, *Menoch. d. lib.* 4. *q.* 191. *n.* 2. *Molin. de primogen. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 46. *n.* 10. Valet tamen affirmatiuè, non negatiuè ex *Surd. d. tract. de alim. tit.* 1. *q.* 6. *nu.* 16. *Mantic. d. tit.* 16. *n.* 16. Dos enim, & alimenta ęquiparantur, *glos. in d. l. ob æs, C. de prædijs minor. Bart. in l. vlt. n.* 7. *ff. quib. vt indig. Xuar. in l. quoniam limit.* 2. *C. de inof. testam. Tiraq. de iure primog. q.* 62. *ex n.* 4. *Mol. Cald. Lar. & Mantic. dictis locis Brunor. à Sole in locis commun. verbo dos* 12. cum dos succedat loco alimentorum, ex *Surd. d. q.* 1. *nu.* 14.

103 Argumentum valet de alimentis ad piam causam, *Cantiunc. in topic. legal. in* 14. *specie loci à simili*. Nam causa alimentorum dicitur causa pia, *Tiraq. de priuileg. piæ causæ fol.* 10. *& seq. Card. Mantic. de coniecturis vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 22. *& de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 13. *tit.* 12. *n.* 1.

104 Argumentum de anima ad corpus non est validum, vt per *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 200. *n.* 22. vbi è contra asserit valere de corpore ad animam. Anima enim prętiosior est corpore, vt supra dictum est hac ead. *lit. num.* 88.

105 Argumentum valet ab antecedenti, *Euerad. in topic. legal. loco* 94. *&* 96. *Cantiunc. loco* 16. Et argumentum ab antecedenti neces-

ſario validum eſt in omni materia, quantumuis ſtricta, & etiam in ſententijs, ex *Cardin. Seraphin. Rota Romanæ deciſ.776. n.1.*

106 Argumentum ab auctoritate Doctorum validum eſt, *l. antiqui, ff. ſi pars hæred. cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrim. cap. omnes principes de maior. & obed. cap. ſignificaſti, 2. de homicid. Euerard. in topic. legal. loco 48. Petrus Andreas Gammarus in Dialectica legali lib. 2. loco ab auctoritate Menoch. conſ. 9. num. 8. & conſ. 18. n. 7. & 13. & conſ. 33. nu. 27. Iacob. Valdes de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 2. num. 1.* Valet etiam argumentum ab auctoritate alterius magni viri, *l. ſi pater, ff. de ſolut. l. ſeptimo menſe, ff. de ſtatu hominum, Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 490.* vbi *num.* 2. limitat quando auctoritas magnorum virorum, prout Ariſtotelis, & ſimilium eſt contra legem, quia non attenditur.

107 Argumentum valet de bello ad peſtem, ita *Ripa tract. de peſte in princip. n. 11.* Peſtis enim dicitur bellum inter Deum, & homines, ex *Bart. in l. naturaliter, n. 23. ff. de vſucap. Ripa vbi proxime, Iodoc. in enchiridion parium, verbo peſtis.*

108 Argumentum validum eſt de beneficijs ad officia, vt per *Mandoſ. ad regul. Cancel. regul. 32. q. 2. n. 2. Cabed. Luſit. deciſ. 91. nu. 4. p. 2.* Et è contra valet de officio ad beneficium, *Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo læſis, nu. 39. C. de in integr. reſtit. min. Anton. Oliban. de*

iure

iure fisci cap. 13. *num.* 61. nam beneficia dantur propter officia, vt notatum est infra *lit.B. num.* 3.

109 Argumentum non valet à casibus expressis ad non expressos, vbi non est facta totalis ęquiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, *Cardin. Seraph. Rota Romana decis.* 353. *n.* 3.

110 Argumentum à causa valet, *Claudius Cātiunc. in topic. legal. loco* 20. *Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam, cap.* 3. *de causa*, *Petrus Andreas Gāmarus in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 11. vbi *loco* 12. deducit argumentum à causa materiali, & *loco* 13. à causa formali, & *loco* 14. à causa efficienti, & *loco* 15. à causa finali.

111 Argumentum à cessante ratione valet, *l. quod dictum est, ff. de pact. Euerard. in topic. legal. loco* 85. *Menoch. cons.* 90. *num.* 71. *& cons.* 93. *n.* 9. *& cons.* 95. *n.* 84. *& cons.* 96. *n.* 10. *& cons.* 124. *n.* 76. *& de præsumpt. lib.* 4. *q.* 190. *num.* 25. *Surd. cons.* 383. *n.* 14. Et est infallibile in iure, ex *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 21. *n.* 2.

112 Argumentum à charitatiuo subsidio ad decimam Papalem validum est, *Ioan. Pet. Monet. tractat. de decim. cap.* 9. *q.* 3. *n.* 125. *& de distribut. quotid. p.* 3. *q.* 9. *n.* 23. vbi citat *Belleng. tract. de subsid. charitat. q.* 37. *n.* 3. *et Remig. eod. tract. q.* 37. *n.* 14. *et* 23.

113 Argumentum à ciuilibus ad criminalia potentissimum est, frequens, & vtile, *Euerar.*

in topic. legal. loco 77. *Cantiunc. in* 35. *specie loci à simili, Mascard. de probat. concl.* 332. *nu.* 6. An, & quomodo valeat in materia confessionis, vide *Farin. in praxi crimin. p.* 3. *q.* 81. *nu.* 64. *et sequent.*

114 Argumentum à collatione ad imputationem in legitimam optimè procedit negatiuè, secus arffimatiuè, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 568. *n.* 7.

115 Argumentum à communiter accidentibus validum est, *l. certi condictio*, *§. si nummos ibi cum quotidie, ff. si cert. pet. l. ideoq; vbi glos. ff. de legi. l. quædam, §. nummularios, ff. de eden. glo. fin. in l. neque natales*, *C. de probat. cap.* 1. *de cleric. non resid. Euerard. in topic. legal. loco* 56. *Petr. Andr Gammar. in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 20. *Paris. cons.* 87. *n.* 24. *vol.* 3. *Mascard. de probat. concl.* 144. *n.* 20. *et concl.* 445. *n.* 6. *Menoch. cons.* 5. *n.* 2. *et cons.* 10. *n.* 7. *et cons.* 670. *n.* 7. *et de præsumpt. lib.* 6. *q.* 19. *n.* 5. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum* 1. *Surd. decis.* 231. *n.* 18. *et de alim. tit.* 7. *q.* 9. *n.* 15. *et cons.* 132. *n.* 22. *et cons.* 135. *n.* 30. *et cons.* 452. *n.* 46. *et cons.* 540. *n.* 26. *Aldouin. cons.* 44. *n.* 5. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 121. *nu.* 23. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 16. *n.* 36. *Cardin. Tusc. tom.* 1. *lit. A. concl.* 493. Et fortiter valet ad excludendam copulam carnalem, & probationem honestatis, *Farinac. in praxi crimin. p.* 5. *q.* 136. *n.* 192. Et in probanda meretricia turpitudine frequenter admittitur, *Euerar. vbi supra,*

supra, Mascar. concl. 103. *n.* 20. *Tusc. d. cōcl.* 493. *n.* 6. Nam à communiter accidentibus sequitur pręsumptio veritatis, *d. l. neque natales, C. de probat.* & quod communiter fit, censetur legitime fieri, *d. l. certi condictio, §. si nummos, ff. si cert. pet.* & ad communiter accidentia lex se facilius adaptat, *l. nam ad ea, ff. de legib.* cum alijs infra citatis, *lit. I. n.* 43.

116 Argumentum à connexis valet, *Cantiunc. in topic. legal. loco* 15. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legal. lib.* 2. *loco* 2. iunctis, quę infra notaui *lit. C. n.* 41. Et ab adiunctis colligit argumentum, *idem Cantiunc. loco* 14.

117 Argumentum à coniunctione plurium dispositionum, vel statutorum validum est, vt per *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 503. Et à coniunctione, seu combinatione duarum legum deducit argumentum, *Euerard. loco* 11.

118 Argumentum à consequenti valet, *Euerard. in topic. legal. loco* 95. *&* 97. *Cantiunc. loco* 17. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 6.

119 Argumentum à constitutione municipali, & statuto ad rescripta validum est, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi, *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 496. *num.* 1.

120 Argumentum à consuetudine ad priuilegium valet, *cap. cum contingat, de foro compe. Flamin. de confident. q.* 38. *n.* 17. nam consuetudine potest introduci, quicquid potest per

priuilegium concedi, *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit.C.concl.*808.

121 Argumentum de consuetudine ad statutũ validum est, *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 56. *nu.* 27. *& cons.* 2. *num.* 29. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 3. *Cardin.Tusch.tom.*1. *lit. A. concl.* 507. *n.* 20. Et è contra de statuto ad consuetudinem valet argumentum, *l. de quibus, ff. de legi. Remig. tract. de charitat. subsid. q.* 61. *in fine num.* 64. *Sigismund. Scacci. de appellat. q.*2. *num.*29. *vers. tertia*. Nam consuetudine, quę non possunt introduci, neq; statuto valent, ex *Cardin. Tusch. tom.*2. *lit.C. conclus.* 810.

122 Argumentum de contractibus ad iudicia, & è contra valet, *l. si quis seruum*, *& l. si quis cum filio, ff. de pecul. l. omnem, ff. de iudic. glos. communiter recepta in auth. sacramenta puberum, verbo contractibus, C. si aduersus venditionem, Guter. de iuram. confir. p.*1. *cap.* 1. *n.* 35. *Melchior Phæb. Lusit. decis.* 62. *n.* 5. *tom.* 1.

123 Argumentum de contractu ad quasi contractum validum est, *l. si pupilli, §. si quis ita, ff. de negot. gest. l. apud Iulianum, §. fin. cum l. seq. ff. ex quib. caus. in possess. eatur, l. ait prætor in princip. iuncto §. non solum. cum seq. ff. de minor. Euerard. in topic. legal. loco* 18. *Cantiuc. in* 8. *specie loci ad simili*, *Cæsar Argel. de contradictore legit. q.* 3. *num.* 30. Non procedit in prętiudicium tertij, *Ioseph. de Sesse de inhibitio. cap.* 9. *§.* 3. *n.* 13.

124 Ar-

124 Argumentum de contractu ad distractum valet, *l. Pomponius, §. præterea, ff. de acquir. possess. l. item veniunt in princ. iuncto §. 1. ff. de petit. hæred. cap. de illis 1. in princ. de desponsat. impub. iuncto cap. vni. §. idem quoque, eod. tit. lib. 6. Euerard. in topic. legal. cap. 19. Cantiunc. in 9. specie loci à simili, D. Barb. in l. hæres absens, §. proinde, num. 13. ff. de iudic. Sebastian. Naui. ad l. nihil tam naturale 36. n. 3. cum seqq. & ad l. fere 195. ff. de reg. iur.* Contractus enim, & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem naturę, *d. §. præterea, l. ab emptione 59. ff. de pact. l. de tutela, C. de in integr. restit. min. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 6. Pichard. in disput. de mora, n. 141. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. n. 15. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 168. nu. 7. & 10. cum seqq. Ceual. comm. contra cõm. q. 897. n. 886. tom. 4. Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 1. tit. 2. à nu. 15. cum seqq. Escobar de ratiocin. cap. 14. num. 42. Barb. vbi proxime*. Vnde quando contractus celebratur per scripturam, non poterit probari solutio, vel distractio, nisi per aliam ęquiualentem, *d. l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. Alex. cons. 209. num. 23. lib. 2. Azeu. l. 1. num. 17. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil.*

125 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, vel è contra validum est, *l. pactũ inter hæredem, vbi notatur, ff. de pact. l. quæ de legatis, l. seruum filij 46. §. eum qui chirographum, ff. de legat. 1. l. fin. C. de legat. princip. instit.*

ſum, *l. pro parte*, *§. verſum*, *ff. de in rem verſo Fr. Emman. Roder. tom.* 2 *regular. q.*78.*artic.*12. *verſ. nec etiam obſtat*, & faciunt quę *Menchaq. illuſtr. cap.* 32. *num.* 3. Paria ſunt rem amittere, vel deteriorem factam recipere, *l. nauis onuſtæ*, *§. fin. ad leg. Rho. de iac.*

86 Annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, *l. pure*, *§. fin. ff. de doli exceptio. l. licet*, *C. de exceptio. l.* 4. *C. qui admitti. Cald. Pereira in l. ſi curatorem*, *verbo infra num.* 15. *C. de in integrum reſtit. minor. Surd. deciſ.* 277. *num.* 17. *Stephan. Gratian. Marchia deciſ.* 151. *num.* 12. *Dom. Chriſtoph. de Paz in ſchol. ad leges ſtyli l.* 184. *num.* 3. Quod axioma intelligi debet, quando quis non poteſt ius ſuum proponere in iudicio principaliter agendo, ſed tantum excipiendo, quia tunc perpetuo poteſt excipere, ſecus verò, quando ius ſuum poteſt proponere etiam principaliter agendò infra certum tempus, quia tunc ſimiliter tenetur infra illud excipere, argum. text. in *l. Papinianus*, *§. ſi filius*, *ff. de inoffic. teſtamen.* qui intellectus colligitur ex reſolutis per *Gom. tom.* 2. *vari. cap.* 6. *num.* 2. *prope finem*, alium vero pręſtat. *Guter. pract. lib.* 1. *q.* 96. *n.* 3. *verſ. ſed nihilominus.*

87 Annexi, & connexi idem eſt iudicium, etiã ſi annexum ſit maioris valoris, *cap. cum ſingulis iuncta gloſ. verbo annexi*, *de præben. lib. ſexto*, *gloſ. verbo connexa in cap. quanto de iudic. Hyppol. ſing.* 251. *Guilhelm. in cap. Raynutius*,

tius, verbo & hortum à nu. 1. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 45. & lib. 2. casu 95. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. nu. 751.

88. Anima pretiosior est corpore ex auctoritate *Christi Domini Matth. cap. 5. & Luc. cap. 12.* & *tex. in cap. sedulo, 38. dist. cap. præcipimus, 12. q. 1. cap. cum infirmitas ad finem, de pœnitent. & remiss. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo anima à num. 1.* Et dicit Philosophus *lib. 1. de anima, cap. fin.* corpus animi causa constitutum esse. Anima igitur ceteris rebus anteponenda est, *l. sancimus, C. de sacros. eccles. Tiraq. de priuileg. piæ causæ in præfat. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 112. nu. 4. & q. 152. n. 4. Mascard. de probat. concl. 1171. n. 5. Surd. decis. 196. n. 12. Guter. in repetit. l. nemo potest, nu. 486. ff. de legat. 1. Cardin. Mant. de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 28. num. 10. Cardin. Tusch. tom. 1. tit. A. concl. 333. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transa. n. 12. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosę, de rebus ecclesiæ non alien. verbo præterquã nu. 11. pag. 178. Mari. Antonin. vari. lib. 2. casu 37.* Et vbi agitur de salute animę non debent attendi apices iuris, *Tiraq. d. tract. de priuileg. piæ causæ priuil. 164. Ceual. commun. contra commun. q. 71. nu. 1.* Et tutior pars est sequenda *l. & sunt personæ, ff. de religios. & sumpti. funer. cap. consilium de obseruat. ieiuniorũ, Nau. in man. prælud. 1. num. 1. & num. 4. & seq. et cap. 25. num. 6. Reminald. cons. 358. à n. 260.* Et

260. Et leges pœnales, quę subditorum animæ consulunt fauorabiles sunt censendę, & extendi debent, *Tiraq. vbi proximè priuil.* 161. *Cou. de Sponsal. p. 2. cap. 6. in princip. nu.* 12. *Azeu. l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. nou. recop. Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 39. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 39. num. 5. & lib. 3. disp. 1. num. 8.*

89 Antecedenti concesso, conceditur & consequens, vel antecedens videtur, qui voluit consequens, *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iudic. Euerard. in topic. legal. loco 94. Anton. Monach. Florent. decis. 29. n. 15.* Intellige, quando antecedens est necessarium ad consequens consequẽdum ex resolutis per *Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 5. n. 78. & n. 82.*

90 Antecedenti destructo, nullum est dare consequentiam, *l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius, l. veteres, ff. de iti. actuque priua. Euerard. in topic. legal. loco 96. Crauet. cons. 231. n. 2. Anton. Monach. Florent. decis. 29. num. 16.* vbi tenet, quod remoto antecedenti, eius consequens remouetur.

91 Approbare quis nõ potest, quod semel impugnauit, *l. dispensatorem, ff. de solut. Menoch. cons. 395. n. 89.* Surd. *cons. 157. nu. 10. & cons. 196. n. 2. cum seqq. & cons. 364. n. 27.* Et actum impugnans non potest illum approbare, nec se in illo fundare, *Rota Rom. apud Farin. decis. 636. n. 8. tom. 2. p. 1. & decis. 596. n. 5. ibid.*

92 Approbatione totius quęlibet eius pars approbata cẽsetur, *Ant. Mon. Bon. decis. 55. n. 11.*

93 Ap-

93 Approbatum semel, non potest amplius reprobari, *l. Pomponius ; ff. de negot. gest. Surd. consf.* 18.*n.*2.*& consf.* 351.*n.* 41. *& decis.*132. *n.* 4. *P.Sanch. de matrim. lib.*9.*disp.*6.*n.*9.*Anton. Monach. Bonon.decis.* 34.*n.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 37. *Mari. Antonin. vari. lib.*2.*resol.*30.*num.*25.Sed contra est in *l. sed & reprobari, ff. de excusat. tut.& l. vt gradatim, §. reprobari, ff.de munerib.& honor.*At hoc in principe, illud in priuatis.

94 Arbitrio iudicis relinquitur, quod in iure definitum non est, *l.* 1. *ff. de iure deliber. l. in venditione, ff. de bon. auctor. iud. possid. cap.de causis, §.* 1. *de offic. deleg.* vbi doctores, pluribus comprobant *Corras. lib.* 4. *misce cap.* 12. *num.* 5.*cum seqq. Neuiz. in Sil. nupt. lib.* 5.*n.* 74. *Menoch. de arbitr. lib.* 3.*in proem. nu.* 5.*& q.* 14.*num.*3.*cum seqq.* quos citat *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p.* 3.*q.*10.*nu.* 4. *vbi num.* 5. ostendit ex eodem *Menoch.* locum id habere non modo in iure scripto, sed & in non scripto, seu consuetudine, *& nu.* 7. id locum obtinere etiam quo ad pœnam.

95 Argumentum valet ab absurdo, *l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. nam absurdum, ff.de bonis libert. l. siue hæreditaria in fine, ff. de negot. gest. l.* 1. *§. vnde quæritur. ff.de publica. l. ita vulneratus, vers. quod si quis absurde, ff. ad leg. Aquil. l.diuortio, ff. sol. matrim. l. aliud, §. fin. ff. de reg. iur. cap. venerabilem circa medium, cap. in genesi de elect. cap. ex ore, de*

priuileg. cap. solitæ, de maior. & obed. cap. cum inter, de except. cap. quemadmodum, de iure iur. cap. cum satis sit absurdum, de offic. archi. Euerard. in topic. legal. loco 8. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 42. *Menoch. cons.* 12. *num.* 3. & *cons.* 37. *num.* 118. & *cons.* 76. *n.* 12. & *cons.* 84. *n.* 23. & *cons.* 95. *n.* 76. *Surd. cons.* 116. *n.* 45. *Seraphin. de priuileg. iuramen. priuil.* 30. *n.* 12. *Flam. de confident. q.* 26. *n.* 20. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 32. *n.* 12. & *resol.* 59. *casu* 19. vbi asserit procedere etiam in statutis. Et fortissimum, ac firmum est in iure nostro, *Anton. Oliban. de iure fisci, cap.* 13. *n.* 60. *pag. mihi* 262. *nouiss. Rota Roma. apud Farin. decis.* 256. *num.* 4. Valet tamen, quando verba nihil operarentnr, etiam si inducatur iuris correctio, *Seraphin. d. tract. de priuileg. iuram. priuil.* 107. *n.* 40. *P. Sanch. de matrim. lib.* 4. *disp.* 23. *n.* 37. In omnibus vero dispositionibus semper est vitandum, *l. si ita* 39. *in fine, ff. de oper. libert. d. cap. in genesi, Euerard. d. loco* 8. *Peregr. de fideicomm. art.* 11. *n.* 46. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 7. *à princip. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 2. *tit.* 13. *per totum, Valasc. consult.* 174. *nu.* 11. *Farin. d. decis.* 256. *n.* 3. iunctis, quæ supra notantur hac ead. *lit. n.* 5. & infra *lit. I. n.* 26. Et in omni dispositione, vel actu interpretatio fieri debet, vt absurditas euitetur ex d. *l. nam absurdum, l. fin. in princip. C. de vsu. rei iudica. l. diuortio, ff. solut. matrim. l. de pupillo, §. si*

quis

quis forte, ff. de nou. oper. nuntia. l. pen. ff. ad exhib. Rota Romana apud Farin. decis. 552.n. 12.tom.2.p.1.

96 Argumentum ab adulto ad pupillum non valet, vt per *Card.Tusch. pract.conclus.tom.1. lit. A. concl. 510.n.12.*

97 Argumentum validum est ab æquiparatis, *Menoch. cons. 32. num. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 298. n. 70.* Procedit solum in casu ęquiparato, *l. Stichus, ff. de manum.testam. Surd. de alim.tit.9.q.1.n.9.& cons.393.n. 36. Francisc. Molin. de ritu nup. lib. 3. q.46.n. 24.* Quando scilicet est similitudo in eo, in quo fit æquiparatio, *Surd.decis. 119. nu.16.& 21. Card.Seraphin Rotæ Romanæ decis.288. n. 5.* Non habet tamen locum in correctorijs, *Anton.Monach.Lucens. decis.49.n.13.Cald.Pereira de potest. eligendi cap. 7.nu.5.* Nec sumitur vbi militat ratio diuersitatis, *Surd. consil. 50. num. 25.*

98 Argumentum affirmatiuum, non deducitur ex verbis negatiuis, vt in simili specie probat *tex. in l. Titia, §. Lucius, ff. de manum. testam.* consonat *tex. in l. ex facto 19. ff. de hæred. instit.* ex quibus ita resoluit *Bald. in l. 2. C.de conditio. insert.* communem fatetur *Euerard. in topic. loco 4. vers. secundo istud limitatur*, & constanter sequitur *Garc. reg. 45. n.1.* & tenet *Seraphin. de priuil.iuram. priuil.1. n.4.*

99 Argumentum non valet ab alienatione ad locationem, vt per *Anton. Monach.Bonon.decis.16.*

cis.16. n.9. Secus tamen si sit locatio ad longũ tempus, quia alienatione prohibita, illa prohibetur, *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.16. n. 7. & de resolut. emphyt. cap. 5. n. 32. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure p. 1. cap. 9. nu. 7. Cardos. in praxi iudicum verbo locatio n. 9.*

100 Argumentum validum est de alienatione facta in testamento, ad alienationem in contractu gestam. *Menoch. cons. 116.n.44.*

101 Argumentum valet de alimentis ad legitimam, & è contra, *Ceual. commun. contra commun. q.780.n. 243.* Sed non esse hoc perpetuo verum asserit *Valasc. de partit. cap. 18. n. 39. cum seq.*

102 Argumentum validum est de alimentis ad dotem, *Euerard. in topic. legal. loco 29. Cantiunc. in 19. specie loci à simili, Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 7. nu. 120. pag. 729. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 189. n. 29. Tiraq. de iure primog. q. 62. n. 4. & nu. 12. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis, §. idem iudex, nu. 24. cum seqq. ff. de liber. agnosc. Sebastian. Næui. ad l. ob æs alienum, 12. n. 2. C. de prædÿs minor. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 1. n. 33. P. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 26. n. 1. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 447. n. 7.* vbi intelligit si sit eadem ratio. Non habet tamen locum, vbi est ratio diuersi iuris, *Surd. de alim. tit. 9. q. 1. n. 8.* vbi *n. 10.* resoluit, quod sumitur solum negatiuè, non affirmatiuè, sed affirmatiuè valere

lere dicit *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 16. *n.* 17. Et è conuerso valet argumentum de dote ad alimenta, *Menoch. d. lib.* 4. *q.* 191. *n.* 2. *Molin. de primogen. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 46. *n.* 10. Valet tamen affirmatiuè, non negatiuè ex *Surd. d. tract. de alim. tit.* 1. *q.* 6. *nu.* 16. *Mantic. d. tit.* 16. *n.* 16. Dos enim, & alimenta ęquiparantur, *glos. in d. l. ob æs, C. de prædijs minor. Bart. in l. vlt. n.* 7. *ff. quib. vt indig. Xuar. in l. quoniam limit.* 2. *C. de inof. testam. Tiraq. de iure primog. q.* 62. *ex n.* 4. *Mol. Cald. Lar. & Mantic. dictis locis Brunor. à Sole in locis commun. verbo dos* 12. cum dos succedat loco alimentorum, ex *Surd. d. q.* 1. *nu.* 14.

103 Argumentum valet de alimentis ad piam causam, *Cantiunc. in topic. legal. in* 14. *specie loci à simili*. Nam causa alimentorum dicitur causa pia, *Tiraq. de priuileg. piæ causæ fol.* 10. *& seq. Card. Mantic. de coniecturis vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 22. *& de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 13. *tit.* 12. *n.* 1.

104 Argumentum de anima ad corpus non est validum, vt per *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 200. *n.* 22. vbi è contra asserit valere de corpore ad animam. Anima enim prętiosior est corpore, vt supra dictum est hac ead. *lit. num.* 88.

105 Argumentum valet ab antecedenti, *Euerad. in topic. legal. loco* 94. *&* 96. *Cantiunc. loco* 16. Et argumentum ab antecedenti necessario

ſario validum eſt in omni materia, quantumuis ſtricta, & etiam in ſententijs, ex *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.776. n.1.*

106 Argumentum ab auctoritate Doctorum validum eſt, *l. antiqui, ff. ſi pars hæred. cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrim. cap. omnes principes de maior. & obed. cap. ſignificaſti, 2. de homicid. Euerard. in topic. legal. loco 48. Petrus Andreas Gammarus in Dialectica legali lib. 2. loco ab auctoritate Menoch. conſ. 9. num. 8. & conſ. 18. n. 7. & 13. & conſ. 33. nu. 27. Iacob. Valdes de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 2. num. 1.* Valet etiam argumentum ab auctoritate alterius magni viri, *l. ſi pater, ff. de ſolut. l. ſeptimo menſe, ff. de ſtatu hominum, Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 490.* vbi *num.* 2. limitat quando auctoritas magnorum virorum, prout Ariſtotelis, & ſimilium eſt contra legem, quia non attenditur.

107 Argumentum valet de bello ad peſtem, ita *Ripa tract. de peſte in princip. n. 11.* Peſtis enim dicitur bellum inter Deum, & homines, ex *Bart. in l. naturaliter, n. 23. ff. de vſucap. Ripa vbi proxime, Iodoc. in enchiridion parium, verbo peſtis.*

108 Argumentum validum eſt de beneficijs ad officia, vt per *Mandoſ. ad regul. Cancel. regul. 32. q. 2. n. 2. Cabed. Luſit. deciſ. 91. nu. 4. p. 2.* Et è contra valet de officio ad beneficium, *Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo læſis, nu. 39. C. de in integr. reſtit. min. Anton. Oliban. de*

iure

iure fisci cap. 13. *num.* 61. nam beneficia dantur propter officia, vt notatum est infra *lit.B. num.* 3.

109 Argumentum non valet à casibus expressis ad non expressos, vbi non est facta totàlis ęquiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, *Cardin. Seraph. Rotæ Romana decis.* 353. *n.*3.

110 Argumentum à causa valet, *Claudius Cãtiunc. in topic. legal. loco* 20. *Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam, cap.*3. *de causa*, *Petrus Andreas Gãmarus in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 11. vbi *loco* 12. deducit argumentum à causa materiali, & *loco* 13. à causa formali, & *loco* 14. à causa efficienti, & *loco* 15. à causa finali.

111 Argumentum à cessante ratione valet, *l. quod dictum est, ff. de pact. Euerard. in topic. legal. loco* 85. *Menoch. cons.* 90. *num.* 71. *& cons.* 93. *n.*9. *& cons.* 95. *n.*84. *& cons.* 96. *n.*10. *& cons.* 124. *n.*76. *& de præsumpt. lib.*4. *q.*190. *num.* 25. *Surd. cons.*383. *n.*14. Et est infallibile in iure, ex *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 21. *n.*2.

112 Argumentum à charitatiuo subsidio ad decimam Papalem validum est, *Ioan. Pet. Monet. tractat. de decim. cap.*9. *q.*3. *n.*125. *& de distribut. quotid. p.*3. *q.* 9. *n.* 23. vbi citat *Belleng. tract. de subsid. charitat. q.* 37. *n.* 3. *et Remig. eod. tract. q.*37. *n.* 14. *et* 23.

113 Argumentum à ciuilibus ad criminalia potentissimum est, frequens, & vtile, *Euerar.*

in topic. legal.loco 77.Cantiunc.in 35. specie loci à simili, Mascard.de probat.concl.332. nu.6. An, & quomodo valeat in materia confessionis, vide *Farin.in praxi crimin.p.3.q.81.nu.64. et sequent.*

114 Argumentum à collatione ad imputationem in legitimam optimè procedit negatiuè, secus affirmatiuè, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.568. n.7.*

115 Argumentum à communiter accidentibus validum est, *l. certi condictio, §. si nummos ibi cum quotidie, ff. si cert.pet. l.ideoq; vbi glos.ff.de legi. l. quædam, §. nummularios, ff. de eden.glo. fin. in l. neque natales, C. de probat. cap. 1. de cleric. non resid. Euerard. in topic.legal.loco 56. Petr. Andr Gammar. in Dialectica legali lib.1. loco 20. Paris. cons. 87.n.74. vol.3. Mascard. de probat. concl. 144.n.20. et concl. 445. n. 6. Menoch. cons.5.n. 2. et cons. 10. n.7. et cons. 670.n. 7. et de præsumpt. lib. 6.q.19.n.5. Brunor.à Sole in locis commun. verbo argumentum 1. Surd. decis.231.n.18. et de alim.tit.7.q.9.n.15. et cons. 132.n.22. et cons.135.n.30. et cons. 452.n. 46. et cons. 540.n.26. Aldouin.cons. 44.n.5. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 121. nu.23. Cæsar Argel.de contradictore legitimo q. 16. n.36. Cardin. Tusc. tom. 1. lit. A.concl.493.* Et fortiter valet ad excludendam copulam carnalem, & probationem honestatis, *Farinac. in praxi crimin. p.5. q. 136. n. 192.* Et in probanda meretricia turpitudine frequenter admittitur, *Euerar. vbi supra,*

supra, Mascar. concl. 103. *n.* 20. *Tusc. d. cõcl.* 493. *n.* 6. Nam à communiter accidentibus sequitur prȩsumptio veritatis, *d. l. neque natales, C. de probat.* & quod communiter fit, censetur legitime fieri, *d. l. certi condictio, §. si nummos, ff. si cert. pet.* & ad communiter accidentia lex se facilius adaptat, *l. nam ad ea, ff. de legib.* cum alijs infra citatis, *lit. I. n.* 43.

116 Argumentum à connexis valet, *Cantiunc. in topic. legal. loco* 15. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legal. lib.* 2. *loco* 2. iunctis, quȩ infra notaui *lit.* C. *n.* 41. Et ab adiunctis colligit argumentum, *idem Cantiunc. loco* 14.

117 Argumentum à coniunctione plurium dispositionum, vel statutorum validum est, vt per *Cardin. Tuscb. tom.* 1. *lit. A. concl.* 503. Et à coniunctione, seu combinatione duarum legum deducit argumentum, *Euerard. loco* 11.

118 Argumentum à consequenti valet, *Euerard. in topic. legal. loco* 95. *&* 97. *Cantiunc. loco* 17. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 6.

119 Argumentum à constitutione municipali, & statuto ad rescripta validum est, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi, *Cardin. Tuscb. tom.* 1. *lit. A. concl.* 496. *num.* 1.

120 Argumentum à consuetudine ad priuilegium valet, *cap. cum contingat, de foro compe. Flamin. de confident. q.* 38. *n.* 17. nam consuetudine potest introduci, quicquid potest per pri-

priuilegium concedi, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl.* 808.

121 Argumentum de consuetudine ad statutũ validum est, *Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56. nu. 27. & cons. 2. num. 29. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 1. num. 3. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl.* 507. *n.* 20. Et è contra de statuto ad consuetudinem valet argumentum, *l. de quibus, ff. de legi. Remig. tract. de charitat. subsid. q. 61. in fine num. 64. Sigismund. Scacci. de appellat. q. 2. num. 29. vers. tertia*. Nam consuetudine, quę non possunt introduci, neq; statuto valent, ex *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus.* 810.

122 Argumentum de contractibus ad iudicia, & è contra valet, *l. si quis seruum, & l. si quis cum filio, ff. de pecul. l. omnem, ff. de iudic. glos. communiter recepta in auth. sacramenta puberum, verbo contractibus, C. si aduersus venditionem, Guter. de iuram. confir. p. 1. cap. 1. n. 35. Melchior Phæb. Lusit. decis. 62. n. 5. tom. 1.*

123 Argumentum de contractu ad quasi contractum validum est, *l. si pupilli, §. si quis ita, ff. de negot. gest. l. apud Iulianum, §. fin. cum l. seq. ff. ex quib. caus. in possess. eatur, l. ait prætor in princip. iuncto §. non solum. cum seq. ff. de minor. Euerard. in topic. legal. loco 18. Cantiũc. in 8. specie loci ad simili, Cæsar Argel. de contradictore legit. q. 3. num.* 30. Non procedit in pręiudicium tertij, *Ioseph. de Sesse de inhibitio. cap. 9. §. 3. n. 13.*

124 Ar-

124 Argumentum de contractu ad distractum valet, *l. Pomponius, §. præterea, ff. de acquir. possess. l. item veniunt in princ. iuncto §. 1. ff. de petit. hæred. cap. de illis 1. in princ. de desponsat. impub. iuncto cap. vni. §. idem quoque, eod. tit. lib. 6. Euerard. in topic. legal. cap. 19. Cantiunc. in 9. specie loci à simili, D. Barb. in l. hæres absens, §. proinde, num. 13. ff. de iudic. Sebastian. Næui. ad l. nihil tam naturale 36. n. 3. cum seqq. & ad l. fere 195. ff. de reg. iur.* Contractus enim, & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem naturę, *d. §. præterea, l. ab emptione 59. ff. de pact. l. de tutela, C. de in integr. restit. min. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 6. Pichard. in disput. de mora, n. 141. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. n. 15. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 168. nu. 7. & 10. cum seqq. Ceual. comm. contra cōm. q. 897. n. 886. tom. 4. Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 1. tit. 2. à nu. 15. cum seqq. Escobar de ratiocin. cap. 14. num. 42. Barb. vbi proxime*. Vnde quando contractus celebratur per scripturam, non poterit probari solutio, vel distractio, nisi per aliam ęquiualentem, *d. l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. Alex. cons. 209. num. 23. lib. 2. Azeu. l. 1. num. 17. tit. 4. lib. 5. noua recopil.*

125 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, vel è contra validum est, *l. pactū inter hæredem, vbi notatur, ff. de pact. l. quæ de legatis, l. seruum filij 46. §. eum qui chirographum, ff. de legat. 1. l. fin. C. de legat. princip. instit.*

ſtit. de leg. Fuſia. Can. toll. l. eum,qui ita in princ.ff. de verbor. oblig. Euerard. in topic. legal. cap. 17. *Cantiunc. in* 7. *ſpecie loci à ſimili, Dec. conſ.* 69.*num.*8.*Menoch. conſ.* 58. *nu.* 23. *& conſ.* 89.*num.* 36.*& conſ.* 97. *nu.*27. *& conſ.* 162. *num.* 8. *& conſ.* 374. *num.* 7. *& de præſumpt. lib.*4.*q.* 127.*num.* 9.*& lib.* 10. *q.* 146. *n.* 11. *Surd. de alim. tit.*2.*q.*10.*num.* 7. *& tit.* 5. *q.* 1.*num.*15. *& tit.*9.*q.*18.*nu.* 8. *et* 9. *et conſ.* 235. *n.* 2.*& conſ.*470. *num.*14. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum,* 2. *Camil. Gallin. in comment. ad tit. de verb ſignif. lib.* 5.*cap.* 16.*num.* 74. *Pichard.ad §.ex conditionali,*6.*n.* 2.*inſtit. de verb. oblig. & in diſp. de mora num.* 203. *Thomas de Thomaſettis in floribus legum, reg.* 41. *Franciſ.Molin.de ritu nupt. lib.*3.*q.*18. *num.* 14. *Card. Tuſch. tom.* 1.*lit. A. concl.* 495. vbi intelligit affirmatiuè tanquam de minori ad maius, ſecus negatiuè, & *concl.* 507.*nu.*22. *Cardin. Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 18. *per totum, & de tacitis, et ambiguis conuent. tom.*1.*lib.* 2.*tit.*15.*num.* 1. vbi *num.* 16. intelligit ſubſiſtente eadem ratione,& *nu.*17. limitat niſi ratio diuerſitatis probetur, quod etiam aſſerit *Ioann. Petr. Monet. tractat. de diſtribut. quotid. p.*3.*q.*4.*num.*14. per *text. in d. l. quæ de legatis, ff. de leg.* 1. Leges tamen loquẽtes de ſolemnitate adhibẽda in contractibus, vel quaſi, non extenduntur ad vltimas voluntates,nec è contra, *Peralta in l. cum pater, §. à filia, num.* 58. *ff. de legat.*2. quem refert *Armẽdariz*

*darez in proæm. addit. ad recop. legũ Nauarræ n.*175. Et aliquando in casibus à iure expressis fauorabiliores sunt vltimę voluntates contractibus, *l. in testamentis, ff. de reg. iur. l. si cui §. si vinum, ff. de tritico leg. Thomas de Thomasettis reg.* 121.

126 Argumentum de contractibus ad legata validum est, *Menoch. de pręsumpt. lib.* 4. *q.* 144. *num.* 10. *et q.* 199. *num.* 5. Et de contractibus ad fideicommissa, *idem Menoch. cons.* 97. *nu.* 71.

127 Argumentum de contractibus ad delicta, & è contra valet, *l. omnem, ff. de iudic. iuncta glos. in l. hæres absens, §.* 1. *ff. eod. l.* 2. *§. fin. ff. de custo. reo. auth. qua in prouincia, C. vbi de cri. agi opor. cap. fin. de for. compet. Euerard. in topic. legal. loco* 20. *Cantiunc. in* 10. *specie loci à simili, Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 495. *n.* 8. *et concl.* 507. *n.* 26.

128 Argumentum de contractu dotis ad alios contractus non valet, *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.* 60. *n.* 11.

129 Argumentum à contractu mutui ad contractum census validum est; *Menoch. cons.* 49. *num.* 16.

130 Argumentum à contrario sensu validum est *l.* 1. *§. huius rei, ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l. qui testamento, §. mulier, vbi glos. ff. de testam. l. si procuratorem, §. si ignorantes, ff. mād. l. si quis locuples* 57. *ff. de manum. testa. l. conuenticula, et ibi Cin. à princip. C. de Episcop. et cler. l. apud antiquos* 21. *C. de furtis cap.*

qualis

qualis 25.dist.cap.cum apostolica de his, quæ fiũt à prælat. Euerard. in topic.legal. loco 4. Petrus Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à contrario sensu, Soccin. reg. 28. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 39. Pichard. in disp.de mora n.132. Mascard. de probat. conclus. 1146.*num.* 3. *Brunor. à Sole in locis comm. verbo argumentum,* 3. *Surd.de alim. tit.*1.*q.*42. *n.*40. *et tit.* 6.*q.*11.*n.*2. *et* 3. *Cald.Pereira de nominat. emphyt. q.*12.*num.*26. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo,q.* 7.*n.* 3. *Cardin. Tusch. tom.* 1.*lit. A.concl.* 498. *Mari. Anton.vari.lib.*1. *resol.*1.*num.*4. Et est fortissimum, frequens, & vtilissimum, *Mascard. concl.*1280. *n.*65. *Farinac. in praxi crimin.p.*4. *cons.*30.*n.*219. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.*10.*num.*15. Et debet sumi à tota oratione cum suis qualitatibus, ex *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.*1.*n.*10. *Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.*1. *lib.* 2. *tit.* 14. *num.* 2. Etiam in dictis Doctorũ, vt per *Ludou. Rodolph.post tractat.de suprema, seu absoluta principis potestate, concl.* 5.*n.*7.

131 Intellige argumentum hoc validum esse, quando contrarium non est expressum in iure, nec absurdum aliquod resultat *text.est in l.* 2.*C. de condit. insert. & in cap. cum virum de regular.cap.à nobis,* 2.*de sentent. excomm.Doct. in d.l.* 1.*ff. de officio eius cui mand. est iurisd.& in d.l. conuenticula, C. de episc. et cler. Euerar. d.loco* 4. *Garc. Falcon.reg.*45. *Menoch. de præsumpt.lib.* 3.*q.*93.*num.*5.*& lib.*4.*q.*83. *num.* 55.

Fachin.

*Fachin.controu.iur.lib.*13*.cap.* 3. *cum seqq. Valasc. consult.* 136. *num.* 7. *Gam. Lusit.decis.*167. *num.* 8. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt.lib.*3*.tit.*15. *num.* 13.*& tit.*17. *num.*1. *et* 7. *et d.tit.*14.*per totum, Brunor. à Sole in locis cõmun. verbo argumentum* 3.*Guter.pract.lib.*3.*q.* 44.*num.*4.*Surd. decis.*75.*num.* 7. *et cons.* 25. *n.* 37.*Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.*2.*cap.*28.*nu.*32.*Morl.in empor.iur.p.*1. *tit.* 1. *q.*3.*n.fin. et tit.* 5.*q.*1.*n.*41. *P.Sanch.de matrim. lib.* 6. *disp.* 21.*n.*9. *Seraphin. d.priuil.*1. *num.*6. *Ignat.del Villar in sylua respons. resp.*16.*cap.* 3. *n.*10. *Ioseph. de Sesse Aragon.decis.* 146. *nu.* 13. *Ferrer in constit. Cathalon. glos.*4.*n.*304. *Anto. Monach.Bonon.decis.*67. *n.* 38. *Sayr. de censur. lib.*5.*cap.*18. *num.*18.*Card.Tusch.d.concl.* 498. *à n.* 84. *Hieron.Ferdinandez de Otero in interpret.cap. fin.de pactis, nu.* 62. Etiam ad legum correctionem sumendum est, quoties lex, statutum, siue testatoris dispositio in sensu directo nihil operari possunt, vt per *tex. in authent.ex testamento,iuncta l.*1.*C.de collat.l.dos à patre,C.solut.matrim.* & plures quos citat,resoluit *Pichard.d.n.*132. Si tamen hoc argumẽtum sumatur ex noua dispositione, etiam si inducatur iurium correctio, validum est, dũmodo in sensu directo noua dispositio non reddatur inutilis, vt per *Ferrer. in constitut. Cathalon. glos.*3. *num.* 44. vbi *num.*45. tenet, quod desumitur etiam ex coniecturata mente testatoris.

132 Valet

132 Valet argumentum hoc, quando verba legis sunt conditionalia, *Surd. d. q.* 11. *nu.*3. Item in contractibus validum est, maximè quando in casu cõtrario est eadem ratio, *Anton. Monach. Lucens. decis.* 55. *n.*22. *et* 23. *Tusch. d.concl.* 498. *à n.* 11. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.*3.*q.*51.*n.*9. vbi *num.*10. resoluit procedere in contractibus, tam bonę fidei, quam stricti iuris, cui subscribit *Euerard. d. loco* 4. vbi etiam asserit procedere in feudis. Deinde procedit in statutis, *Portol. de consortibus, et fideicom.legal.cap.*36.*n.*17.*Ceual.commun.contra comm. q.* 336.*à n.*2. *Tusch.d.concl.* 498. *à nu.* 38. licet aliter teneat Doctor quidam modernus, cuius opinio procedere debet, quando ex vno statuto alterius correctio resultaret ita *Portol. d. cap.*36.*num.* 18. Intellige etiam de statuto, quod disponat in casu non prouiso à iure communi, secus verò si disponat circa casum prouisum á iure communi, quia tunc regulariter non habet locum hoc argumentum in tali statuto, ad corrigendum ius commune, vt notat *Euerard. d. loco* 4.*Rota Rom.apud Farin. decis.*185.*num.*7.*tom.* 1.*par.* 1.

133 Non est tamen validum hoc argumẽtum, quando ex eo sequitur iurium correctio, *glos. in cap. significasti, de foro compet. glos. in clem.* 1. *verbo obseruare, de sent. excomm. Euerard. d.loco* 4. *Hieron.Ferdinandez de Otero d. interpret. cap.fin. de pact. num.*61. *Rota Romana* apud

apud Farin. decis. 491. *nu.* 9. *tom.* 2. *p.* 1. Nec admittitur in dispositione concepta negatiuè, *Cacher. Pedam. decis.* 69. *num.* 28. *Surd. d. tit.* 6. *q* 15. *num.* 7. *& decis.* 185. *nu.* 24. *Francisci Molin. d. q.* 51. *nu.* 5. *&* 16. quamuis contrarium dicat verius *Euerard. d. loco* 4. item nec sumitur ex verbis narratiuis legis, *glos. in l.* 1. *C. quando non petent. part. Brunor. à Sole d. verbo argumentum* 3. *Euerard. d. loco* 4. Nec etiam procedit ex dictis Doctorum, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 822. *num.* 6. Nec admittitur in decisionibus Rotę, *Seraphin. decis.* 1342. *num.* 1. Nec procedit in materia stricti iuris, *Seraphin. decis.* 1466. *nu* 3. Vnde non habet locum in priuilegijs per *glos. in cap. licet in princ. de priuil. in* 6. *Euerard. d. loco* 4. Nec valet in pactis, *Francisc. Molin. d. q* 51. *d. num.* 2. & *num.* 7. resoluit, quod non sumitur vbi inducta ad vnum effectum diuersum producerent. Nec procedit, quando per illud esset inducenda trebellianicę, vel falcidię detractio. *Ferrer. d. glos.* 4. *num.* 303. Nec quando ex eo resultaret absonus intellectus, *Portol. d. tract. de consortibus, & fideicomm. legal. cap.* 1. *num.* 18. *Ioseph. de Sesse d. decis.* 146. *n.* 13. *Hieron. Ferdinandez de Otero nu.* 60. *d. loco*. Deinde non procedit, quãdo in casu contrario militat eadem, vel maior ratio, *Surd. decis.* 18. *num.* 24. *P. Sanch. de matrim. lib.* 9. *disp.* 32. *num.* 11. *Molin. d. q.* 51. *num.* 8. Nec denique sumitur in materia irregularitatis,

D ex

ex *Sayr. d. tract. de censur. lib. 7. cap. 5. n. 16.*

134 Argumentum à contrarijs validum est, *Euerard. in topic. legal. loco 75. Cantiunc. loco 13. Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam cap. 6. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à contrarietate, Menoc. consf. 89. num. 54. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 47. vbi asserit procedere, quo ad cognitionem, quia vno cognito contrariorum cognoscitur, & alterum, vt in *§. 1. instit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Et de argumento à repugnantibus, vide *Cantiunc. loco 18.*

135 Argumentum à correlatiuis validum est, *l. 1. C. ne liceat potentioribus, l. fin. C. de indic. viduit. tol. Euerard. in topic. legal. loco 76. Cãtiunc. loco 19. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à correlatiuis, Menoch. consf. 32. n. 18.* etiam in pęnalibus, *Surd. de alim. tit. 1. q. 19. num. 4.* Intellige, quando militat eadem ratio in vtroque correlatiuorum, *Farinac. in praxi crimin. p. 4. consf. 85. nu. 74.* Si verò detur diuersa ratio, non valet, *l. curatorem, C. de interdic. matrim. Euerard. d. loco 76. Surd. d. q. 19. num. 3. & num. 10. & q. 41. n. 4. & tit. 4. q. 44. num. 28. & decisf. 47. num. 7. & consf. 52. n. 62. Menoch. consf. 1192. à nu. 15. & 21. lib. 12. P. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 21. num. 9. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 26. num. 15. Lusitanus noster Francisc. à Sousa in repet. l. faeminæ, ff. de reg. iur. p. 1. num. 113. Anton. Monac. Bonon. decisf. 51. n. 14. Cardin. Seraph. Rota Romanæ*

næ decis. 1442.*n.*12.

136 Argumentum de crimine lęsę maiestatis, ad crimen hæresis non valet, ita *P.Sanch.in præcepta Decalogi lib.*2. *cap.*28. *n.* 5.

137 Argumētum à definitione validum est, *l.* 1. *§. dolum, vbi Bart.not. ff. de dolo, l. fin. iunct. glos. ff. de verb. signif. cap. dudum,* 2.*post princ. de elect. Euerard. in topic. legal. loco* 44. *Cantiunc. loco* 2. *Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam cap.* 1.*à definitione vocis, Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 1. *Surd. cons.* 304.*num.*5.*Ioan. Petr. Monet. tractat. de distribut. quotid.p.*1.*q.*4.*n.*4. *Thobias Nonius ad princip.instit.de testam.n.*25.

138 Argumentum de delicto in faciēdo ad delictum in omittendo, validum non est, *Seraphin.de priuil.iuram.priuil.* 31.*n.* 39. Nam delictum in omittendo leuius est, quam in committendo, vt notatum est infra *lit D.n.*17.

139 Argumentum à dispositione tacita ad expressam valet, quando est eadem ratio, *l.cum quid, vbi omnes, ff. si cert.pet. Menoch. de præs. lib.* 4.*q.*189. *num.* 97. nam taciti, & expressi idem est iudiciũ, vt dictũm est infra *lit.T.n.*3.

140 Argumentum à dispositione legis, ad dispositionem testatoris validum est, *l. non impossibile, ff. de pact. l. seruus hac lege, ff. de manumis. l. si ita fuerit seruis duobus in fin. & ibi Bart. no. ff. de manum. testam. l. cum quidam, vers.quemadmodum enim, C. de verbor. signif. Euerard. in topic.legal. loco* 52.*Cantiunc.in* 29.

specie loci à simili, *Menoch. conf.* 97. *num.* 24. *Surd. conf.* 278. *num.* 9. Nam in testamentis semper voluntas testatoris pro lege obseruatur, *l.* 1. *C. comm. de leg. l.* 3. *C. de liber. præt.* cum fuerit antiquissima lege 12. tabul. amplissima testatoribus tributa facultas, vt vti quisque rei suæ legasset, ita ius esset, cuius meminit, *l. verbis legis* 120. *ff. de verbor. signif. l.* 1. *ff. ad leg. falcid. auth. de nupt. §. disponat collat.* 4. *Iustin. in §* 1. *instit. de lege falcidia*, *refert Pichard. ad rub. instit. eo tit. de lege falcidia nu.* 15. *& in disp. de mora nu.* 202.

141 Argumentum à dispositione statuti, ad dispositionem testamenti valet, *Cardin. Tusc. tom.* 1. *lit. A. concl.* 496. *num.* 4. *Menoch. conf.* 50. *num.* 21. *& conf.* 95. *num.* 84. *& conf.* 150. *n.* 46. *& de præsumpt. lib.* 4 *q.* 83. *num.* 24. vbi *nu.* 25. secus asserit, si non est eadem ratio, quamuis de statuto ad testamentum non valere argumentum resoluat *Cened. canon. q.* 35. *nu.* 18. Et è contra valet argumentum à dispositione testatoris ad dispositionem statuti ex *Menoch. d. n.* 21.

142 Argumentum à dispositis in testamento, ad codicillorum declarationem validum est, *Menoch. conf.* 333. *n.* 3. *& n.* 22.

143 Argumentum à diuersis ad diuersa non valet, *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 510. *n.* 2. nam illatio non fit à diuersis, vt dictum est infra *lit. I. n.* 6.

144 Argumentum à diuisione validum est,

Ioannes

Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam cap. 2. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.2.loco 8.

145 Argumentum de dote ad legitimã validũ est, *auth. res quæ, C.commun. de legat. Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero in fin. ff. de condit. & demonst. Cald.Pereira in l. si curatorem verbo sine curatore num. 96. C. de in integr.restit. min. Thomas de Thomasettis in florib.legũ, reg.* 45. vbi asserit procedere in casibus à iure expressis,& vbi militat eadem ratio. Et è cõuerso valet de legitima ad dotẽ, vt per *Cald. vbi proximè*. Dos enim succedit loco legitimę, *Menoch. conf.*8. *num.* 8. *Mari. Antonin. vari. lib.2.resol.27.num.5.*

146 Argumentum de dote ad studium nõ concludit, vt per *Cardi. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 14. num. 5.* quamuis contrarium videatur colligi ex *tex. in l. assiduis, §. si quis enim, C. qui potio. in pigno, habean.* cũ causa studij æquiparetur causæ dotis, ex *D. Barb.in l. 1. ff. sol. matri.p.7.n. 20. & num. 23. & n. 49. cum seq. & n. 53.*

147 Argumentum ab effectu ad causam validũ est, *l. non codicillum, C. de testam. cap. at si clerici in princip. de iudic. cap. cum cessante de appellat. Euerard. in topic. legal. loco 77. Cantiunc.loco 21. Ioan. Appell. de ratione explicandi Dialecticam cap. 4. de effectu, siue officio.*

148 Argumentum de emphyteusi ad locationem longi temporis procedit, data rationis

paritate, ita nouissimè *Lusitanus noster Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure par.* 1.*cap.*9.*num.*8. Aequiparatur enim locatio longi temporis emphyteusi, vt per *Pinel. in l.* 1. *p.* 3. *num.* 64. *C. de bonis mater. Valasc. de iure emphyt. q.* 29. *num.* 6. *Sarm. lib.* 3. *select. cap.* 2. *num.* 31. *Cardi. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 22. *tit.* 2. *n.* 55. *P. Mol. de iustit. tract.* 2. *disp.* 445. *vers. hinc oritur, P. Lessi. eod. tract. lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 1. *num.* 4. *Ioan. Martius à Costa in addit. ad tractat. libellorum annotat.* 15. *num.* 9. *Cald. Pereira quaest. forens. lib.* 1. *q.* 10. *num.*8. *Bartholamæ Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. cap.*2.*num.*38.

149. Argumentum de emphyteusi ad feudum validum est, *Menoch. cons.* 16.*num.*2. Et è cõtra de feudo ad emphyteusim valet, quando datur eadem ratio, & iuris regulę non repugnant, *l.* 1. *§. fin. iuncta glos. ff. si ager vectigal. cap.* 1. *§. rei autem, de inuesti. de re alie. fac. in vsi. feudo. Euerard. in topic. legal. loco* 12. *Cantiunc. in* 2. *Specie loci à simili, Tiraq. le mort p.* 4. *declarat.* 6. *num.* 2. *Cou. vari. lib.* 2. *cap.*18. *num.* 1. *Brunor. a Sole in locis commun. verbo arguere* 1. *Menoch. cons.* 111. *num.* 59. *& cons.* 129. *n.* 2. *Surd. decis.* 188. *nu.* 5. *& decis.* 290. *nu.* 15. *& cons.* 75. *nu.* 13. *& cons.* 208. *nu.* 9. *& cons.* 338. *num.*33. *& cons.* 402. *num.*24 *& de alim. tit.*4.*q.* 10.*n.*15. *Valasc. de iure emphyt. q.* 39.*n.*19. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 11.*num.*

11.*num.* 43. *& de nominat. emphyt. q.* 17. *n.* 28. *& de renouat. emphyt. q.* 9. *n.* 17. *& de extinct. emphyt. cap.* 3. *n.* 1. *Anton. Monach. Florent. decis.* 61. *n.* 3. *Cæsar. Argel. de contradictore legitimo q.* 16. *n.* 18. *Melchior Phæb. Lusit. decis.* 13. *nu.* 7. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 507. *n.* 34. De feudo vero ad alios contractus non valere argumentum asserit *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.* 49. *n.* 24.

150 Argumentum de emphyteusi ad maioratũ valet, nisi detur diuersa ratio, ita *P. Molin. de iustit. tract.* 2. *disp.* 631. *nu.* 1. *Melchior Phæb. Lusit. decis.* 96. *n.* 8.

151 Argumentum de emphyteusi ad vsumfructum validum est, vt per *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 18. *n.* 15. *D. Barb. in l. diuortio, §. fin. p.* 2. *n.* 49. *ff. solut. matrim.*

152 Argumentum ab ethymologia plurimum ad rei ipsius, de qua agitur naturam, & essentiam declarandã conducere solet, vt per *Sayr. de sacram. in genere lib.* 1. *cap.* 1. *in princ.* Ethymologia nanque veriloquium appellatur ab ethymon, quod Grĕce verum dicitur secundum *Cic. in topic. Quintil. instit. lib.* 1. *Agricol. Dialecticæ inuent. lib.* 1. *cap.* 23. & optimis exẽplis ostendit *Fonsec. instit. Dialect. lib.* 5. *cap.* 2. Et licitum est, ac validum in iure, & non dum probabile, sed vtile, & multum frequens, *l.* 2. *§. appellata, ff. si cert. pet. l.* 1. *ff. de furt. l.* 1. *ff. de acquir. possess. l.* 1. *ff. de iust. & iure, l.* 1. *ff. de testam. l.* 1. *ff. de nouat. l.* 1. *ff. de pact. princ. instit.*

quibus mod. re contrah. obligat.princ. instit. de testam. Euerard. in topic. legal. loco 6. Cantiun. loco 3. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 3. Garc. Falcon. reg. 46. Thobias Nonius ad princip. instit. de testam. n. 31. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. *§.* 1. *n.* 5. *Lusitanus noster Benedict. Aegid. in repet. l.* 1. *C. de sacrosanc. eccles. p.* 1. *in initio n.* 14. *Pichard. in disp. de mora nu.* 5. *Flamin. de confident. q.* 26. *nu.* 8. *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid par.* 1. *q.* 1. *n.* 7. vbi *n.* 8. intelligit modo negatiuè cõcipiatur, quem sensum prestant etiam *Euerard. d. loco 6. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 38. Non valet tamen, vbi repugnat communis vsus loquendi, *Euerard. vbi proxime Anton. Monach. Lucens. decis.* 13. *nu.* 53. sed non concludere necessariò asserit *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 500. *num* 1. De argumento ab allusione vocabuli, quod arrideat, sed non concludat, resoluit *Anton. Monach. d. decis.* 13. *n.* 52. Et quod neque affirmatiuè, neque negatiuè necessario concludat probat *Thobias Nonius ad princ. instit. de testament. nu.* 30. Imò allusionem damnant antiqui omnes, vt ostendit *Rip. in d. l.* 1. *nu.* 18. *ff. de acquir. possess.* & ex *Cic. contra Stoicos Cuiac. obseruat. lib.* 1. *cap.* 37. Et argumentum à vi verbi validum esse notari solet, vt per *Mandos. ad regul. Cancel. reg.* 2. *q.* 5. *n.* 5. *Pichard in disp. de mora n.* 5. quod vtique negatiuè omninò est efficax, non affirmatiuè, nisi ratio inuentionis

nis vocabuli aliud inducat, aut ab eo, quod olim, & frequentius obseruatur deductum sit ex eod. *Pichard. in §.1.nu.11. instit.de tutel.*

153 Argumentum de exhæredatione ad institutionem non valet, ita *Lusitanus noster Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct.vltimarum voluntatum lib 2 cap 5.n.9.*

154 Argumentũ ab experientia validũ est *Sur. cons.132.n.23.* Experientia.n.est oĩum rerũ mater,& magistra,vt infra notatũ est *lit.E n. 29.*

155 Argumentum de falcidia ad trebellianicam, & è contra in iure admittitur, *l. Marcellus vers.quod autem, ff. ad Trebel.l. iubemus, C.eod.l.1.ff.de legat.1.Euerard.in top.legal.loco 16.Cantiunc.in 6.specie loci à simili Ferr.in cõstit. Cathalon. glos.4.n. 31.* Appellatione enim falcidię, trebellianica quoque continetur, ex *tex.in l.in quartam, & ibi doct.ff.ad leg.falcid.*

156 Argumentum de feudis ad maioratum confici potest, *Gam.Lusit.decis.51.num.5.* Non esse tamen validum, nisi in feudis sit expressum aliquod ius commune dicit *Molin. de primog. lib. 1. cap. 7. à princ.& num.5.* Vel nisi detur eadem ratio, & iuris regulę non repugnent,de quo etiam *Cou.lib.2.vari.cap.18.n.1.*

157 Argumentum à feudo ad regnum valet, *Molin. de primog. lib.1.cap.7.n. 1. Alex. Rauden.de success.Regni Portugal.resp.2. n.96.*

158 Argumentum de feudo ad ius patronatus validum est,vt per *Aloys. Ricci.in praxi rerum fori.eccles. decis. 199. num. 223. & decis. 220.n. 319. in*

319. *in* 1. *edit.* & *resolut.* 181. *nu.* 4. *in* 2. *edit.* quo ad modum succedendi, vt post *Card. in clem. pluries col. fin. de iure patr. tenent* Lambert. *lib.* 1. *art.* 8. *q.* 3. *princip.* 1. *p.* & *Decian. cons.* 32. *num.* 12. *lib.* 1. Et è conuerso de iure patronatus ad feudum, *Menoch. cons.* 161. *num.* 43.

159 Argumentum de feudo ad fideicommissũ valet, *Menoch. cons.* 89. *num.* 65. & *cons.* 116. *num.* 29. *et cons.* 124. *num.* 39. *et cons.* 161. *nu.* 40. *et cons.* 315. *num.* 38. vbi limitat. Et è cõtra à fideicommisso ad feudum, *Menoch. consil.* 16. *num.* 3. *et cons.* 104. *num.* 60. *et cons* 400. *num.* 42. *Surd. cons.* 427. *num.* 37.

160 Argumentum à fideicommisso ad maioratum valet, *Peralt. in l.* 3. §. *qui fideicommissa, num.* 91. *ad fin. ff. de hæred. instit. Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. *Valasc. de iure emphyt. q.* 50. *num.* 29. Fideicommissum enim familię relictum in omnibus fere assimilatur maioratui tanquam sanguinis successioni, vt ex omnibus Hispanis doct. tradit explicans *Molin. vbi proximè*, & alij, vt per *Ioann. Garsi. de expensis cap.* 16. *num.* 3. *in fine.*

161 Argumentum de fideicommisso ad regnũ, vel aliam successionem debitam ex causa necessaria valet, vt per *Alex. Rauden. de success. regni Portugal. resp.* 2. *num.* 36.

162 Argumentum de fructuario ad emphyteutam validum est, vt per *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 18. *num.* 15. *D. Barb. in l. diuortio in princip. p.* 2. *n.* 19. *ff. solut. matrim. Valasc.*

Iosc. de partit. cap. 31. *num.* 8. *et* 9.
163 Argumentum à gabella ad laudemium valet, *Doct. in l. ab emptione, ff. de pact. Surd. decis.* 31. *num.* 10. *Stephan. Gratian. discept. foren. cap.* 180. *num.* 10.
164 Argumentum de genere ad speciem validum est, *l.* 1. *ff. si cert. pet. Euerard. in topic. le- legal. loco* 6. *Cantiunc. loco* 7. *Petr. Andr. Gammar. in Dialctica legal. lib.* 1. *loco* 7. Valet tamen affirmatiuè prædicamentaliter, non illatiuè, ex *Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *q.* 51. *num.* 22. Et quod valeat negatiuè sumptũ, non verò affirmatiuè resoluit *Thobias Nonius ad princip. instit. de testam. num.* 32. Et è contra de specie ad genus valet argumentum, *Euerard. loco* 7. *Cantiunc. loco* 8. *Gammer. loco* 8.
165 Argumentum ab impossibili validum est, *l. si decesserit, ff. qui satisd. cog. Euerard. in top. legal. loco* 78. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 16. *Menoch. cons.* 332. *n.* 10. *& cons.* 339. *num.* 8.
166 Argumẽtum ab inclusione vnius ad exclusionem alterius valet, *Menoch. cons.* 14. *num.* 14. *& cons.* 98. *nu.* 76. nam inclusio vnius est exclusio alterius, vt notatum est infra *lit. I. n.* 17. Non procedit, vt absurdum euitetur, *Menoch. cons.* 81. *n.* 49.
167 Argumentum ab inconuenienti est efficax, vt per *Euerard in topi. legal. loco* 92. *Marc. Anton. Genu. in pract. eccles. q.* 160.
168 Argumentum de iudicijs ad vltimas vo-
luntates

luntates validum est, *l. qui testamento, §. quæcunque vers. in omnibus, ff. de testam. Cantiunc. in topic. legal. in* 11. *specie loci à simili, Menoch. cons.* 162. *num.* 10. *Cald. Pereira de empt. cap.* 9. *nu.* 14. Et è contra ab vltimis voluntatibus ad iudicia, *l.* 2. *§.* 1. *ff. de tutel. diuiden. Cantiunc. vbi proximè. Cardin. Tusch. to.* 1. *lit. A. concl.* 507. *nu.* 3. *Euerard. in topic. loco* 21. vbi intelligit si formetur affirmatiuè rationem adducens, quia quod potest testator, potest & iudex, ex *text. in l. non est mirũ, & ibi Bart. ff. de pign. act. l. solent, vbi glos. & Bartol. ff. de alim. & cib. leg. l. seruus hac lege, ff. de manumiss.*

169 Argumentum de iudicijs ad arbitria valet, *l.* 1. *ff. de arbitr. Cantiunc. in topic. legal. in* 1. *specie loci à simili, Euerard. loco à iudicijs ad arbitria.*

170 Argumẽtum à iurisdictione temporali ad terminos ecclesiarum non procedit nouiss. *Rota Romana apud. Farin. decis.* 441. *n.* 8. *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1422. *n.* 17.

171 Argumentum de iurisdictione territorij ad dominium rerum particularium non valet *Sbrozz. de Vicario Episcopi q.* 55. *nu.* 28. *Narbona de appellat vicarij ad episcopum p.* 1. *n.* 92. *nouissima Rota Romana apud Farin. decis.* 696.

172 Argumentum de legato ad donationem validum est, quia legatum est quędam donatio, *l. legatum* 119. *ff. de legat.* 1. *§.* 1. *instit. de legat. Gilbert. Cosan. lib.* 1. *quæst. capit.* 14. *à princip.*

princip. Gom. vari. tom. 1.cap. 12.nu.3. Donel. comment. iur. ciuil lib. 8. cap. 1. Cardin. Mantic.de coniect.vltim. volunt. lib. 1. tit.4.n 9. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A.concl.495. n.3. & concl. 511. num. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol.59. num. 5.

173 Argumentum à legato ad beneficium valet, *l. legatum. ff. de legat.2.cap. quia diuersitatem, de concess. præben. Card. Tusch. tom. 1. lit. A concl.506. n.3.*

174 Argumentum de legato libertatis ad legatum pię causę validum est, *Menoch. de præsumpt. lib.4.q.116.n.31.*

175 Argumentum de legibus communib. Romanis ad ordinationem successionis regnorũ valet, *Alex. Rauden. de success. regni Portugal. resp. 2.nu.63. & 64.*

176 Argumentum de legitima ad debitum ex statuto validum est, vt per *Surd. decis.119.n.7.*

177 Argumentum de legitimatione ad adoptionem valet, *not. in l. in adoptionem la 1. C. de adopt. & in l.1.ff. ad municip. resoluunt Gom. l.9. Tauri nu.62. vers. secundo, Surd. cons.317. nu.33. D.Barb. in l. quæ dotis nu. 164. ff. solut. matrimon.*

178 Argumentum de libertate ad legitimationem validum est, vt per *Tiraq. in l. si vnquã verbo donatione largitus num. 287. C. de reuocandis donat.*

179 Argumentum de libertate ad pias causas, & è contra procedit, *l. 1. §. sin autem, C. de com.*

com. seruo manum. l. contra , C. de testam. manum. l. cum inter, C. de fideicom. libert. l. 2. tit. 22. p. 4. & ibi Gregor. & in l. 3. verbo rason , tit. 12. part. 5. Euerard. in topic. legal. loco 23. Cantiunc. in 13. specie loci à simili, Surd. de alimen. tit. 8. priuil. 17. num. 4. Tiraq. de priuil. piæ causæ in præfat. vers. item legatum libertatis pag. 15. & priuil. 9. ad fin. & in l. si vnquã, verbo donatione largitus num. 269. & nu. 329. C. de reuocandis donat. & de iure mariti , glos. 8. num. 166. Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. p. 3. §. 2. num. 16. & p. 5. §. 3. num. 2. vers. cuius tex. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 507. nu. 32.

180 Argumentum à locatione ad societatem non valet; vt per *Menoch. cons. 122. n. 80.*

181 Argumentum de loco ad personam , & è contra validum est , *l. 1. §. offilius , ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. iunc. l. 2. eo tit. cap. peruenit iunct. capit. cum ecclèsia , de immunit. eccles. Euerard in topic. legal. loco 41. Cantiunc. in 28. specie loci à simili, Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 505. n. 3.*

182 Argumentum de loco ad tempus valet , *l. vinum, vbi Bart. n. 2. ff. si cert. pet. Ias. in l. admonendi nu 201. ff. de iure iur. Euerard. in topic. legal. loco 48. Mari. Anton. vari. lib. 2. resol. 40. nu. 8. & lib. 3. resol. fin. num. 6. Menoch. cons. 132. num. 12. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 2. n. 148. D. Barb. in l hæres absens in princip. nu. 169. ff. de iudic. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl.*

A. concl. 505. Non valet tamen, vbi subest ratio diuersitatis, *Ias. in l. etsi inutiliter n.* 10. *C. de fideicom.* quem citat *Mari. Anton. d. resol. fin. n.* 7. Et è conuerso de tempore ad locum validum est, *d. l. vinum, & ibi Bart. l. ratio, §. si per venditorem, vbi etiam Bart. ff. de action. empt. Euerard. d. loco* 40. *Cantiunc. in* 27. *specie loci à simili, Surd. cons.* 270. *num.* 14. *Farinac. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 34. *n.* 171. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 128. *n.* 8. *Cardin. Tusch. d. concl.* 505. *& concl.* 507. *n.* 24. *Barb. vbi proxime, Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 30. *num.* 6.

183 Argumentum de maioratu ad regnum validum est, vt per *Mol. de primog. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. *Alex. Rauden. de success. regni Portugal. resp.* 2. *num.* 114. Et è contra de regno ad maioratũ ex multis citatis per *Cabed. Lusit. decis.* 51. *num.* 9. *p.* 2. quibus adde *Alexan. Rauden. vbi proximè.*

184 Argumentum de maioratu ad vsumfructũ valet, vt per *Molin. de primog. lib.* 1. *cap.* 7. *nu.* 1. *Gam. Lusit. decis.* 350. *n.* 1.

185 Argumentum de maiori ad minus validũ est, *l. in suis in fin. ff. de lib. & posthu. l. nec in ea* 22. *ff. de adulter. auth. multo magis, C. de sacros. eccles. cap. si ergo* 8. *q.* 1. *cap. si Paulus, & ibi glos.* 32. *q.* 5. *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi, Euerard. in topic. legal. loco* 66. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco à maiori ad minus, Roland. cons.* 15. *nu.* 41. *volum.*

*volum.*1. *Aym. conſ.* 290. *num.* 7. *& conſ.*326. *num.*10. *Flamin. de reſignat. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 19. *& de confident.q.* 20. *num.* 4. *Ceual. commun. contra com. q.*780. *num.* 205. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 2. *num.* 24. *P. Sanch.* *cum ab eo citatis de matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 21. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 60. *num.* 109. Si enim id, de quo magis videtur ineſſe, non ineſt, ergo nec id, de quo minus, vt tradit *Ariſtot. topic. lib.* 2. *cap.*2. Intellige, quando ſumitur negatiuè, non affirmatiuè, vt per *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 1. *num.* 11. *Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg.*53. *Ignat. del Villar in ſylua reſp. reſp.* 16. *cap.* 4. *n.*4. *Card. Tuſch. tom.* 1. *lit. A. concl.*501. vbi *num.*10. declarat, quod valet affirmatiuè, quando maius, & minus ſunt eiuſdem qualitatis, ſecus ſi diuerſæ. Et validum eſt in ſtatutis, & etiam in correctorijs, quando verba poſſunt trahi ad caſum, in quo concludit maioritas, vel paritas rationis, ita *Anton. Monach. Lucenſ. deciſ.* 64. *num.*26. *&* 27. *Flamin. d.q.*20. *num.*6. vbi *num.*5. aſſerit locum habere etiam in materia odioſa. Non valet tamen in mandatis, *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo libertis nu.*59. *C. de reuoc. donat. Nau. de reddit. eccleſ. q.* 3. *monitu* 10. *num.* 2. Nec habet locum in diſpenſationibus, vt per *Cou. de ſponſal. p.* 2. *cap.* 8. *§.* 8. *num.* 11. *Molin. de primog. lib.* 5. *cap.*4. *nu.* 48. *& ſeq. Nau. vbi proximè, Brunor. à Sole in locis. commun. verbo diſpenſationes ſunt odioſæ,*

Surd.

Surd. decis. 268. *num.* 20. *&* 21. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.* 21. *num.* 65. *Guter. canon. lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 124. *Rendina in promptuar. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 29. *n.* 12. *P. Molin. de iustit. tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 591. *num.* 2. Sanch. *d. disp.* 1. *num.* 32. *& disp.* 24. *num.* 17. Dispensatio enim est odiosa, & strictam recipit interpretationem, *cap.* 1. *in fin. de filijs presbyter. in* 6. *cap quod dilectio, de consanguin. & affin. Matiens. l.* 10. *glos.* 1. *num.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouę recop. Girond. de priuil. seu exempt. explicat. num.* 111. *Mari. Anton. vari. lib.* 3. *resol.* 2. *num.* 18. *&* 21. *& lib.* 1. *resol.* 19. *num.* 14. Et è conuerso de minori ad maius validum, & receptissimum est argumentum, *d. auth. multo magis Euerard. loco* 65. *Gammar. loco à minori ad maius, eod. lib.* 2. *Surd. decis.* 254. *num.* 15. *& d. q.* 1. *num.* 12. *Thomas de Thomasettis reg.* 52. *Farin. d. p.* 4. *cons.* 65. *num.* 84. Et valet negatiuè sumptum, *Surd. cons.* 453. *num.* 18. Ac locum habet in delictis, *Mascard. de probat. concl.* 1253. *num.* 2. si affirmatiuè concipiatur, ex eod. *Farin. p.* 1. *q.* 24. *num.* 10. Non habet tamen locum in mandatis, vt per *Tiraquell. vbi supra*.

186 Argumentum à maioritate, vel paritate rationis, validum est, *Surd. cons.* 383. *n.* 14. etiam in correctoris ad declarandum dubiũ, non ad extendendum dispositionem, *Anton. Monach. Lucens. decis.* 64. *à num.* 35. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 204.

Non procedit tamen in statutis, *Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 65. num. 123.* quando ratio non est expressa, *idem Anton. Monach. Lucens. decis. 66. num. 20.* Nec in pœnalibus, ex *Nicol. Garc. de benefic. p. 11. cap. 10. n. 206.* Nec denique procedit in priuilegijs, ex *tex. in l. quod verò, iunc. l. ius singulare, ff. de legi. cap. porro, de priuil. cap. quæ a iure, de reg. iur. lib. 6. P. Ioan. de Salas tract. de legib. disp. 17. §. 6. & 8. P. Suar. eod. tract. lib. 8. capit. 28. à num. 11. cum seqq. & alij, de quibus P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. à n. 31. cum seqq.* quibus adde *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. num. 11.* vbi *n. 12.* asserit, quod priuilegium extenditur, quando alias redderetur inutile, per *cap. in his, de priuil.* & *num. 13.* vel quando derogaret speciali statuto, & res reduceretur ad ius commune, per *glos. in cap. statutum, vers. numerãdum, de præben. in 6.* & *num. 14.* vel quando priuilegium contra ius iure suadente cõceditur, & *num. 15.* aut quotiescunque constaret de mente principis volentis prçiudicare tertio.

187 Argumentum à mandato procuratorio ad mandatum iurisdictionis valet, vt per *Menoch. de præsumpt. lib. 2. q. 18. n. 32.*

188 Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale validum est, *auth. nisi rogati, vbi notat. C. ad Trebel. cap. cum inter canonicos, de elec. cap. pen. & vlt. de translatione prælati, Euerar. in topic. loco 33. Cantiunc. in 23. specie loci à simili,*

mili, Hyppol. sing. 215. incipit validum est. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 51. Gom. l. 29. Tauri nu. 14. Vincent. de Franch. Neapol decis. 46. n. 2. p. 1. Viui. Neapol. decis. 255. num. 39. lib. 2. Sarm. de reddit. par. 4. c. 6. nu. 11. Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. §. 11. num. 3. Boer. decis. 1. nu. 18. Menchaq. illustr. cap. 35. nu. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 83. nu. 21. & q. 189. nu. 90. & cons. 245. nu. 8. Guter. in repetit. cap. quamuis pactum, verbo dum nuptui tradebatur nu. 1. de pact. lib. 6. Benedict. Aegid. in repet. l. Titia p. 1. num. 53. ff. de condit. & demonstrat. & in repet. l. 1. C. de sacrosanc. eccles. p. 4. §. 2. num. 20. Marc. Anton. Genuen. in pract. eccles. q. 138. num. 2. & q. 261. nu. 2. & q. 778. nu. 2. Cened. canon. q. 35. n. 2. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 3. num. 20. & different. 7. nu. 69. & lib. 3. q. 99. n. 2. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 506. num. 2. & concl. 507. nu. 18. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 171. nu. 2. & decis. 45. n. 24. & num. 51. vbi dicit non procedere in odium tertij.

189 Argumentum de milite armato ad aduocatum valet, in pœnalibus tamen, & odiosis non procedit, ita *Lusitanus noster Benedic. Aegid. tract. de iure, & priuil. honestatis art. 8. n. 28.* Nam aduocati militibus, seu equitibus ęquiparantur, vt enim hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *text. est in l. aduocati, C. de aduocat. diuers. iudic. re-*

soluunt Cassan. in catal. gloriæ mundi p.7. consid. 28. Ttraq. de nobilit. cap. 29. à nu. 11. Matienc. in dialogo relatoris p.1. cap. 9. n. 4. Ioan. Gars. de nobilit. glos. 35. n. 10. Baec. de inope debitore cap. 16. à nu. 148. Sayr. in claui regia lib. 12. cap. 22. Bernard. Græu. ad pract. cam. imper. lib. 1. concl. 43. nu. 7. Camill. Borrell. in sum. decis. tit. 65. nu. 20. & 21. Mendez à Castro in praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 3. n. 27.

190 Argumentum de milite armatę militię ad militem cœlestis militię recipitur, & valet, *glos. & doct. in l. miles in princip. ff. de re iud. glos. in l. milites, C. locati cap. degradatio de pœn. lib. 6. Euerard. in topic. loco 22. Cantiunc. in 12. specie loci à simili, Melchior Phœb. Lusit. decis. 88. n. 3. Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacrosanc. eccles. p. 2. §. 1. num. 16.* vbi *nu. 22.* idem asserit in exorbitantibus, & *n. seq.* quod procedit in casibus eandem rationem habentibus. Non intelligitur in clerico minorum ordinum, nec quando dissimilis ratio inter vtrumque reperitur, vt per eundẽ *Aegid. tractat. de iure, & priuil. honestatis art. 8. n. 27.*

191 Argumentum de morte ciuili ad naturalem validum est in casibus à iure expressis, in quibus eundem operatur effectum, vel quando militat eadem ratio, vel mens disponentis ita suadet, *tex. in l. Deo nobis fin. C. de episcop. & cler. glos. in cap. placuit, verbo mortuus 16. q. 1. & in cap. susceptum in vers. non morte de rescript. in 6. Alex. in l. Gallus, §. & quid si*

tantum,

tantum, num. 2. ff. de liber. & posth. vbi Lusitanus noster Emmanuel à Costa p. 2. n. 13. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 4. §. 4. Xuar. allegat. 20. nu. 20. Pelaez de maiorat. p. 2. q. 3. n. 36. Boer. decis. 323. nu. 6. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. nu. 94. Menchaq. de success. creat. §. 21. nu. 172. vers. est tamen, Sebastian. Medic. in tract. mors omnia soluit, p. 1. nu. 47. Menoch. cons. 388. num. 23. & cons. 980. lib. 10. Anton. Robert. lib. 4. rerum iudicat. cap. 16. Alexand. Trentasinq; de substit. p. 4. cap. 6. nu. 4. Auend. l. 4. Tauri glos. 4. num. 2. & 3. Crass. §. fideicommissum q. 41. in fine, Honded. cons. 62. vol. 1. Alexand. Rauden. de annalogis lib. 1. cap. 34. num. 319. & num. 520. Guter. canon. lib. 2. capit. 1. num. 44. & num. 60. cum seqq. & prac. lib. 3. q. 71. num. 10. Spin. in speculo testam. glos. 12. num. 35. Camil. Gallin. de verb. signif. lib. 3. cap. 20. num. 34. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 4. num. 6. & lib. 9. q. 22. num. 2. Ceual. commun. contra com. q. 63. num. 1. Doct. Barb. in l. 2. p. 1. num. 154. ff. solut. matrim. Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom. 2. q. 78. artic. 12. vers. nec minus, Surd. cons. 90. nu. 23. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. nu, 26. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 393. à princip. & præcipuè num. 24. & 25. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 44. num. 2 cum multis seqq. Bernard. Græu. ad pract. cam. imper. lib. 2. conclus. 14. consid. 1. num. 1. Aloys. Ricci. in collec. decis. p. 3. collect. 531. Stephan. Gratian. discep.

forens. cap. 102. *num.* 7. *Cald. Pereira de empt. cap.* 15. *num.* 34. *Rota Romana apud Farin. decis.* 240, *num.* 7. *tom.* 1. *p.* 1. *latè, & eleganter Castil. quotid. lib.* 1. *de vsufructu, cap.* 64. *num.* 2. *& cap.* 67. *num.* 18. *& lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 23. *cum multis seqq.* An autem mortis appellatione simpliciter veniat mors ciuilis, sicut naturalis? quęstio est, quam *doct. tractant in d. §. & quid si tantum, vbi Crot. num.* 5. *cum seqq. Ioan. Corras. num.* 7. *et* 9. *Lancelot. Galeaul. à num.* 7. *Ioan. Bolognet. num.* 57. *cum multis seqq. Fortun. Garc. à nu.* 40. *vsque ad num.* 54. *Lusitan. Cost. à num.* 7. *Sarmi. à num.* 41. *Succin. iuni. à num.* 13. *vide tamen Carol. Tapiam in auth. ingressi C. de sacros. eccles. verbo sua, cap.* 17. *Petr. Loriot. de iuris apicib. tract.* 5. *de morte axi.* 1. 2. *&* 3. *Menoch. d. cons.* 388. *num.* 23. *et cons.* 536. *nu.* 4. *et* 5. *Fachin. lib.* 1. *controuer. cap.* 45. *Surd. d. cons.* 90. *Garc. reg.* 456. *Guter. d. cap.* 1. *à nu.* 37. *et d. q.* 71. *num.* 10. *Matiens. l.* 3. *glos.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *recopil. Medic. d. p.* 1. *à nu.* 22. *Camil. Gallin. d. cap.* 20. *à num.* 33. *Spin. glos.* 13. *princip. à num.* 32. *et glos.* 27. *à num.* 24. *Peregr. de fideicom. art.* 28. *num.* 62. *et seq. et de iure fisci tit. de deportatis, num.* 21. *Anton. Fab. lib.* 9. *coniect. cap.* 3. *Tusch. d. lit. M. concl.* 394. plures doct. refert hanc quæstionem eleganter examinans *Castil. d. cap.* 12. *num.* 2. *cum multis seqq.*

192 Argumentũ de operis libertorum ad feu-

da deducitur, ita *Card. Mantic. de tacitis, et ambiguis conuent. tom. 2. lib. 23. tit. 30. n. 8. &* 21. Valet enim argumentum de liberto ad vasallum, vt per *Euerard. in topic. loco* 59.

193 Argumentum ab oppositis validum est, *Euerard. in topic. legal. loco* 75. *Mascard. de probat. concl.* 312. *num.* 17. *Menoch. conf.* 97. *num.* 67. *et conf.* 147. *num.* 47. Non valet tamen vbi datur diuersa ratio, *Surd. conf.* 450. *num.* 40.

194 Argumentum ab ordine litterę validum est, *l. quoties, ff. de vsufr. Euerard. in topic. legal. loco* 1. *et loco* 57. *Cantiunc. loco* 10. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 5. *Burg. de Paz. conf.* 43. *num.* 32. *Mandos. ad regul. Cancel. reg.* 16. *q.* 48. *nu.* 2. *Rendina in promptuar. recept. sentent. tom.* 1. *circa finem in miscellan. num.* 2. Et frequens in iure est vt per *Benedict. Aegid. tract. de iure, et priuil. honestatis in initio num* 5. Non procedit tamen vbi ordo litterę non concurrit cum intentione, ex *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 24. *num.* 2. Vide ad ornatum huius argumen. notata infra lit. *O. num.* 16. *cum seqq.*

195 Argumentum de pacto ad statutum validum est, *l. fin. in fine, C. de fideiussor. Euerar. in topic. legal. loco* 89. *Mascard. de probat. conclus.* 1157. *num.* 46. *Menoch. conf.* 4. *num.* 7. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 29. *et conf.* 85. *n.* 30. *et conf.* 220. *num.* 7. *et conf.* 260. *num.* 14. *et conf.* 401. *num.* 7. *et decis.* 160. *num.* 17. *no-*

uiss. Rota Romana apud Farin. decis. 256.*num.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.*44.*n.* 2. *Cardin. Tusch tom.* 1. *lit. A. concl.* 497. *num.* 4. Procedit solum affirmatiuè, & non negatiuè, ita *Cardin. Mantic. de tacitis, et ambiguis conuentio. tom.* 2. *lib.* 18. *tit.* 6. *num.* 21. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 300. *num.* 20. quamuis procedere non solum in affirmatiuo, sed etiam in negatiuo argumento asserat *Tusch. d. num.* 4. Non valet, quando agitur de preiudicando tertio, vt per *Surd. d. cons.* 85. *num.* 30. Et è contra valet argumentum de statuto ad pactum, ex *Menoch. cons.* 335. *num.* 34. *Stephan. Gratian. cap.* 348.*n.*28.

196 Argumentum de pacto ad legem non valet, *l. non impossibile, ff. de pactis, Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 510. *num.* 18. Valet tamen quando bene formatur, vt per *Euerard. in topic. legal. loco* 89. Et è conuerso validum est argumentum de lege ad pactum, *l.* 1. *§. si conueniat, ff. depositi, l. contractus, ff. de regul. iur. cap. contractus, eod. tit. in* 6. Quicquid enim potest fieri per pactum, potest etiam fieri per legem, *l. fin. vbi Bart. et Bald. C. de fideiussor. glos. in cap.* 2. *verbo officiali in fine de consuetudine lib.* 6. cum similibus infra notatis *lit. P. num.* 1.

197 Argumentum de pacto ad consuetudinẽ, & è contra validum est, *l. non impossibile, ff de pactis, Euerard. in topic. legal. loco* 89. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate, num.*6.

num.6.vers. & quod minor, C.de integ.restitut. minor. Stephan. Gratian. discept.forens.cap.88. nu. 20. cum seqq. Nam consuetudo habet vim pacti, imo est fortior pacto, vt per *Farin.in praxi crimin.p. 6. q.175.Gonzal. ad reg.8.Cãcel. glos.33. num.* 4. Et facere potest quicquid agere valet pactum, *Afflict. Neapol.decis.91.n. 9.& deis.258.n.2.*quod intellige verum esse affirmatiuè,non negatiuè,ex *Cardin. Tusch.tom. 2. lit. C. concl.* 807.

198 Argumentum de pacto ad præscriptionem valet, vt per *Surd. decis. 236. n. 9.* Quicquid enim potest pacto acquiri, potest & pręscriptione,vt notatum est infra *lit. P. n.2.*

199 Argumentum de possibili ad esse non procedit, vt tradit *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 71.n.17.*

200 Argumentum de potentia ad actum non valet, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 23. n. 9.* In materia tamen iurisdictionis, & iurium incorporalium validum est, vt resoluit *Ioseph.de Sesse tract. de inhibitio.cap.* 30. *num.* 209.

201 Argumentum de præsentatione ad ecclesiam,ad nominationem emphyteusis non procedit, ita notat *Lusitan noster Benedict. Aegid. in repet. l. 1.C. de sacrosan. eccles.p.1. §.2. num.20.& 21.*

202 Argumentum à pręsenti ad præteritum non concludit, vt constat ex *nouiss. Rota Romana apud Farin. decis. 524. nu. 7.* Et non valet in

let in his, quorũ facies est tempore mutabilis, ex *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1075. *n.* 7. Valet tamen, quando status prẹsens conuenire potest cum origine rei, temporeque præterito, vt per *Menoch. consi.* 374. *nu.* 83. *& consi.* 378. *nu.* 81. Procedit deinde argumentum à prẹteritis ad futura, vt tradit *Anton. Monach. Lucens. decis.* 50. *nu.* 37. Valet enim argumentum de tempore ad tempus, ex *text. in l. omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. l. non est necesse, ff. de probat. probat Euerard. in topic. legal. loco* 42.

203 Argumentum de primo ad vltimum validum est in iure, *Euerard in topic. legal. loco* 67. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 9. *Ludou. Rodolphin. tract. de brachio seculari, & eccles. nu.* 55.

204 Argumentum ab eo, quod fit principaliter, ad id, quod fit in consequentiam non valet, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 21. *nu.* 11. Valet tamen à principali ad accessorium, ita *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 3.

205 Argumentum à priori, & à posteriori, & ab vtroque simul iuncto validissimum est secundum, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 56. *n.* 29.

206 Argumentum de procuratore iudiciali ad delegatum validum est, vt notat *D. Barb. in l. cum prætor, §.* 1. *nu.* 105. *ff. de iudicijs.*

207 Argumentum à proẹmij generalitate validum est, vt per *Mandos. ad regul. Cancel. re-*

gul.

gul. 28. *q.* 1. *n.* 1. *Flamin.de confident.q.*27.*n.* 160.& vide in ornatum huius argum. notata infra *lit.P.n.* 56.

208 Argumẽtum de promissione dotis ad traditionem validum est ex *tex.in l.fin.C.ad leg. Falcid. notat Francisc.Molin. de ritu nupt.lib.* 3.*q.*46.*num.*15.

209 Argumentum de pupillo ad ecclesiam valet, ita tradunt *Euerard.in topic. legal.loco* 31. *Cantiunc.in* 21.*specie loci à simili, Marc. Anto. Genu.in pract. eccles. q.* 276. *nu.*2.*Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol. fin. casu* 44. Ecclesia enim ęquiparatur pupillo, *glos. fin.in l. si procurator, ff. de iure fisci, glos. in l. ciuitas, vbi Bald. & Bologn. ff. si cert. pet. glos.in l.imperatores, verbo negotio, ff.de re iud.Barthol.Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de reb. eccles.non alien. verbo quicquam, num.* 23. Et ecclesia fungitur iure, seu vice minoris in restitutione consequenda, *l. fin. C. de sacros. eccles. cap.*1.*cap.auditis, de in integ. restitut. Bernard.reg.*219.*Falcon. reg.*316. *Sfort. de restitut. in integrum p.* 1. *q.*3.*art.*4. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus num.*60.*C.de in integrum restitut. min.Cardos. in praxi iudicum, & aduocat.verbo ecclesia num.*35.*Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 103. *nu.*3. *in* 1. *edit. & resolut.* 88.*in* 2.*edit.*

210 Argumentum de pupillo ad rempublicam non solum probabile est, sed forte, frequens, & vtile, vt per *Euerard. in topic. legal.loco* 28.

Cantiunc.

Cantiunc. in 18. *specie loci à simili.* Respublica enim çquiparatur minori, *l. rempublicam, cum ibi not. C. de iure reipub. lib.* 11. *l. respublica, C. ex quib. cau. maio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo respublica* 1.

211 Argumentum de re ad personam validum est, ita *Cantiunc. in topic. legal. in* 25. *specie loci à simili, Surd. cons.* 262. *num.* 38. *& cons.* 460. *num.* 36. *Escobar de ratiocin. comput.* 15. *nu.* 9. *Hieron. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. gratum de officio delegat. nu.* 68. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 502. *n.* 4. vbi asserit procedere affirmatiuè. Et è contra valet argumentum de persona ad rem, *l. qui furere, ff. de statu homin. l. si quis inquilinos, §. si ita legatum, ff. de legat.* 1. *cap. super quibusdam, de verb. significat. Euerard. in topic. loco* 38. *Cantiunc. vbi proximè Surd. cons.* 380. *nu.* 20. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 502. vbi *nu.* 2. ampliat procedere circa verborum interpretationem, *& concl.* 507. *num.* 25.

212 Argumentum de re ad tempus valet, *l. miles ita hæredi, §. qui addiximus ff de testam. milit. Euerard. in topic. legal. loco* 39. *Cantiunc. in* 26. *specie loci à simili, Menoch. cons.* 122. *nu.* 62. *Surd. cons.* 460. *nu.* 36. *Mandos. ad regul. Cancel. reg.* 30. *q.* 3. *n.* 7. *Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 23. *nu.* 22. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 128. *num.* 8. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 504. *num.* 1. vbi *num.* 2. asserit, quod è contra etiam valet de

tem-

tempore ad rem.

213 Argumentum de re ad locum validum est, *l. penult. ff. de iustit. & iure, Farin. in praxi crimin. p. 1. q.34. num. 171. D.Barb.in l.hæres absens in princip. n.70.ff.de iudicijs, Stepha.Gratian. discept. forens.cap.128.n.8.*

214 Argumentum de recusatione ad appellationem, & è contra valet, vt per *Boer. decis. 269.num. 3.Guter.pract.lib.1.q.94.nu.4. Morl. in empor. iur. p.1. tit. 2. q.11.n. 4.* Nam appellatio, recusatioq; à pari procedunt, *l. apertissimi, vers. cum post, C.de iudicijs, cap. super eo, 2. de appellat. Brunor. à Sole in locis commun. verbo appellatio 30.*

215 Argumentum à religiosis ad clericos seculares non valet, vt per *Card. Tusch. tom. 1. lit. A.concl.510.n.13.*

216 Argumentum à repetitione non concludit, quando etiam ea data vtrumque potest simul esse citra destructionem alterius, vt notat *Anton. Monach. Lucens. decis. 55. n.44.*

217 Argumentum à rubrica optimum est in iure, *Ioan. Petr. Monet. tract. de optione canon. cap.2.num.4.* Et validum est, *l. 1. vers. quoniã, vbi Bart. ff. si cert. pet. Euerard. in topic. legal. loco 45. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco 7. Menoch. cons.3.n.15. & cons. 485. n. 2. 11. & 12. Aldouin. cons. 101. nu. 6. Cabed. Lusitaniæ decis. 1.num.15.p.1. Mandos. ad regul. Cancel.reg.13.q.1.n. 2. & reg. 20. q. 4.num. 8. Cened. canon. lib.1.q.21.num.16.* Et

admitti

admitti solet, vt concludens, *Ferrer. in constitut. Cathalon. glos.* 1. *nu.* 118. Non procedit tamen, quando rubrica non est per se clara, & ex omni parte perfecta, sed indiget aliqua suppletione, *Alder. Mascard. de generali statuto interpretando concl.* 2. *num.* 202. *cum seqq. Anton. Monach. Florent. decis.* 46. *num.* 78. Vnde rubricę non possunt allegari ad decisionem causarum, nisi orationem perfectam contineant, vt per *Mich. Crass. tom.* 1. *comm. opin. lib.* 1. *tit.* 17. *de legibus nu.* 245. *pag. mihi* 232. *Cottam. in memorab. verbo rubricæ pag.* 740. Et generalitas rubricę est restringenda à congestis in nigro, si sequeretur absurdum, & iniquitas, *Triuisan. Venetiæ decis.* 50. *num.* 13. *lib.* 2. *Alderan. Mascard. d. concl.* 2. *num.* 206. *Anton. Monach. Florent. decis.* 47. *num.* 40. Et in dubio ea interpretatio eligi debet, quę rubricę magis consona est, ex *Mascard. de probat. concl.* 1284. *num.* 4. Nota tamen, quod rubrica est terra rubri coloris, qua fabri materiarij lineas ducunt, quoniam verò librorum indices, & capita terra hac rubra, seu minio notabantur, effectum est, vt per metonimiā rubrica pro ipsis librorum, seu legum titulis acciperetur, quēadmodum purpura pro Rege, ea de causa quia Regum est insigne, ita *Lusitanus noster Petrus Alphonsus de Vasconcellos in harmonia rubricar. iuris canon. ad tit. de summa Trinitate in Decretal. num.* 2. Quare autem rubricę inscribantur rubris litteris,

vide *Raynald. lib.2.suarum indagat. cap.2.* nam primi scribentes fuerunt secundum *Isidor.* vocati fenites, qui scribebant in rubro, & quia erant secũdum quosdam adhęrentes mari rubro, litterarum inuentores fuisse phęnices cõstat ex *Lucano lib.2.* dum inquit

Phęnices primi, si famę creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.

218 Argumentum de sententia ad statutum, & è contra validum est, vt per *Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 496. num. 5.*

219 Argumentum de sententia ad testamentũ valet, *l. seruus hac lege, ff. de manumiss. Euerard. in topic. legal. loco 71. Cantiunc. in 32. specie loci à simili, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 507. num. 2.* vbi *n. 4.* ampliat etiam à sententia ad confessionem procuratoris. Et è conuerso procedit de testamento ad sententiam, *Euerard. loco 72.* Testamentum enim dicitur sententia, ex *text. in l. hac consultissima, §. at cum humana, C. qui testam. face. poss.*

220 Argumentum à seruo ad monachum probabile est frequens, & vtile, vt per *Euerard. in topic legal. loco 58. Cantiunc. in 30. specie loci à simili.* Monachus enim ęquiparatur seruo, iuxta resoluta per *Nau. tract. de regular. comment. 2. num. 4. & 5. & num. 30. & nu. 42. vers. 14. et num. 44. Clar. §. testamentum, q. 30. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 6. num. 1. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12, cap. 10. col.* 1204.

1204. *Melchior. Phæb. Lusitaniæ decis.* 13. *nu.* 19. *et decis.* 63. *num.* 6. *tom.* 1. *Scacci. de appellat. q.* 5. *num.* 54. Et quemadmodum seruus quicquid acquirit, domino suo acquirit, *l. placet* 78. *ff. de acquir. hæred. §. item vobis instit per quas personas nobis acquiritur cum plurib. alijs citatis per Pichar. ibidem.* Ita etiam monachus omnia, quę acquirit, monasterio acquirit iuxta vulgarem reg. *tex. in auth. ingressi, C. de sacrosanct. eccles. et in cap. in præsentia de probat. latè prosequitur post alios P. Azor. d. lib.* 12. *cap.* 8. *q.* 1. *Card. Tusch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 31. *Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom.* 3. *q.* 29. *art.* 5. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1938. *Spin. in speculo testam. in glos. rub. p.* 6. *num.* 3. *Cabed. Lusitan. decis.* 163. *num.* 1. *p.* 1. *P. Molin. de iustit. tractat.* 2. *disp.* 140. *Peregr. vari. lib.* 6. *à num.* 68. *cum seqq. Fr. Paulin. Berti Lucens. in praxi crimin. regular. tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 17.

221 Argumentum à simili non multum vrget, *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 74. *nu.* 185. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. pag.* 100. *nu.* 56. Nec tollit claram iuris dispositionem, vt per *Garci. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 555. Et ideo fragile est, quoties diuersa decidendi ratio datur, *Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap.* 2. *num.* 26. Vel quando non probatur similitudo in eo, de quo agitur *Soccin. reg.* 47. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 1. *nu.* 7.

Seraph.

Seraph. d. priuil. 74.*nu.* 103.*et seq.* data etiam parua dissimilitudine, ex *Bertazol.in repet.l. si quis maior, C. de transact.num.*762.*Mari. Antonin. vari. lib.* 3 *resol* 39. *num.* 34. Vel etiam quando sequitur iurium correctio, *Menoch. de arbitr. casu* 84.*num.*6. *& cons* 180.*num.*51. *Cassan. in catalogo gloriæ mundi p.* 1.*consid.*48. *vers. quartus casus, Pinel. in l.* 1.*C.de bonis maternis p.* 3. *num.* 68. *Lar.in l. si quis à liberis, §. idem iudex num.* 30. *ff. de liber. agnosc. Surd. cons.* 200. *n.* 15. *& cons.* 259. *num.* 27. *& d. q.* 1. *num.*4.*cum seqq. Cald. de potest. eligendi cap.* 16. *num.* 6. *& d. capit.* 2. *num.* 26. *Girond. nu.* 553. *& seq. d.loco, Marc. Anton.Genuens. in pract. eccles. q.* 38. *num.*3. *Cardin. Tusch. tom.* 1.*lit. A. concl.* 507. *nu.*29. *&* 30. *Brunor. à Sole in locis commun.verbo argumētum* 4.vbi asserit, quod vt valeat argumētum à simili oportet, quod per omnia sint conuenientia similia, vel saltem conueniant in eo, de quo agitur, cui subscribit *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 43. Vnde non procedit, nisi in æquiparatis, vt per *Bertazol. in repet. d. l. si quis maior, num.*761. Procedit tamen in delictis, ex *Mascard. de probat.concl.* 1253.*nu.*4. Alia, quę notari solent ad hoc argumentum vide per *Euerard. in topic. legal. loco* 10. *Cantiunc. loco* 11. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.*2. *loco à simili.*

222 Argumētum à simpliciter ad secundum quid non valet, vt per *Seraphin. de priuileg.*

F *iuram.*

iuram. priuil 107. *num.* 43. In argumento tamen è contra à secundum quid ad simpliciter colligit vitium *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 3. *de vitio secundum quid ad simpliciter.*

223 Argumentum à solitis validum est, *l. si quis donaturus, ff. de vsufr. l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de ædilit. edic. l. certi condictio, §. si nũmos, ff. si cert. pet. l. vel vniuersorum, ff. de pign. act. l. Titianus, ff. quod cum eo, l. certe in fi. ff. preca. l. vt liberis circa fin. C. de collatio. §. fin. instit. de satisdat. Euerard. in topic. legal. loco* 63. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 40. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 7. *nu.* 5. *& q.* 14. *num.* 13. *& cons.* 121. *nu.* 50. *& cons.* 122. *num.* 73. *Surd. decis.* 231. *num.* 18. *& cons.* 173. *num.* 88. *& cons.* 452. *num.* 45. *& cons.* 540. *num.* 26. *Vgolin. de offic. & potest. episcopi, cap.* 36. *§.* 6. *num.* 1. *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.* 1. *num.* 35. *& priuil.* 33. *num.* 56. *Strach. de mercat. p.* 2. *num.* 29. *& tit. de nautis p.* 3. *num.* 28. *Cald. Pereira de potest. eligẽdi cap.* 6. *n.* 2. *Farin. in praxi crimin. p.* 3. *q.* 103. *nu.* 160. *Rota Romana apud eundem decis.* 596. *nu.* 1. *tom.* 2. *p.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 507. *nu.* 31. *Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 201. *nu.* 8. Multum confert ad præsumendum, quod quid est, ex eod. *Farin. p.* 4. *decis.* 47. *nu.* 3. Procedit in contractu emphyteutico, secundum *Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum* 5.

224 Ar-

224 Argumentum ab speciali validissimum est, vt tradunt *Euerard.in topic.legal.loco 68.Cosm. in pragmat.sanct. tit. de elect. cap sicut, §.deinde verbo ordinibus nu.2.pag.mihi* 101. *Menoch. cons.* 9.*n.* 10. *Ioseph. de Sesse Aragon.decis.* 97. *num.* 15.

225 Argumentum de statuto ad conuentionem vel contractum validum est, quia parem strictam significationem habent, vt secundum ius commune intelligantur, ex *Cardin.Tusch. tom.*1 *lit. A.concl.*496.*nu.*2.*vbi n.*3.dicit etiam valere è contra affirmatiuè.

226 Argumentum de substitutione pupillari ad exemplarem validum est vt per *Ferrer. in constit Cathalon.glos.* 5.*num.* 173.An autem & quando procedat argumeutum à substitutione vulgari ad pupillarem, & è contra, vide *Menoch.de præsumpt. lib.* 4. *q.*34.*n.* 33.

227 Argumentum de successione ad accusationem valet, vt prosequitur *Farin.in praxi crimin. p.*1. *tit.* 2. *de accusat. q.*13.*n.*55.

228 Argumentum à sufficienti partium enumeratione validum est, *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. ex maleficys, §.hæres. & l. obligationum fere, §.placet, ff. de actio. & oblig. princip. iunc. glos.instit. de oblig. quæ ex quasi contractu nascuntur, cap. cum dilectus de iure patron. cap. venerabilem, de elect. cap.* 2. *post medium de summa Trinitate,cap.per tuas, de sentent. excomm. cap. quanto,circa medium de iure iur. Aristot.lib.*2.*topic.Euerard.loco* 51.

co 51. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 50. Roland. cons. 60. nu. 48. volum. 4. Picchard. ad d. princip. instit. de oblig. quæ ex quasi contractu nu. 5. Ferrer. in Constit. Cathalon. glos. 5. nu. 298. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 55. & q. 5. nu. 8. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 62. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 491. Et est fortissimum in iure, prout asserit *Ceual. commun. contra cōmun. tom. 4. q. fin. nu.* 182. Intellige, quando enumerat omnes partes sufficienter, quia non procedit, nisi omnes enumerentur, & euacuētur, *l. filius, §. filiusfam. miles, vbi glos. ff. de lib. & posth. d. cap. venerabilem de elect. Euerard. d. loco 51. Thomas de Thomasetsis d. reg. 50. Surd. de alim. tit. 1. q. 35. nu. 10. & consil. 489. num. 26.*

229 Argumentum à superfluitate euitanda validissimum est in iure, vt per *Stephan. Gratia. discept. forens. cap. 306. num. 16.* Lex enim superflua remedia non inducit, *l. hæc stipulalio, §. diuus, ff. vt lega. no. caue. l. qui bis idem, ff. de verborum oblig.*

230 Argumentum ex tabulis depictis, & aris validum est, *glos. in cap. apostolus, 3. q. 7.* notat *nouissime Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla angelica y apostolica de la madre de Dios del Pilar cap. 3. prope finem pag. 22.*

231 Argumentum de tempore ad personam valet, vt per *Surd. cons. 247. nu. 9. & cons. 568. num. 5.*

num.5.Card.Mantic.de tacitis, & ambiguis cõuent. tom. 2.lib. 14. *tit.* 34. *n.* 7. vbi intelligit, nisi diuersa ratio reddi possit. Et è contra procedit de persona ad tempus, *l. qui plures liberos in princip. ff. de vulg. cap. super quibusdam de verborum significat. Euerard. in topic. legal. loco* 37. *Cantiunc.in* 24. *specie loci à simili, Surd.cons.* 380.*nu.*20. *Cardin. Tusch. tom.*1. *lit. A.concl.*502.*& concl.*507.*n.*25.

232 Argumentum de testamento inter liberos ad testamentum ad pias causas non semper valet, ita *Lusitan. Benedict. Aegid. in repetit. l.* 1.*C.de sacrosan. eccles. p.*3. *in initio n.* 21.

233 Argumentum de teste ad notarium validũ est, vt per *Mascar.de probat.concl.*711 *n.*6. Imo notarij auctoritas habet vim duorum testium ex eod. *Mascard.concl.*1095.*n.*3.

234 Argumentum de toto ad partem valet, *l. quæ de tota, ff. de rei vend. Euerard. in topic. legal.loco* 80. *Cantiunc. loco* 5. *Petr. Andr.Gãmar. in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 4. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 46. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3.*q.*35. *n.* 27. *Surd. cons.* 435. *n.*21. *Card.Tusch. tom.* 1 .*lit.A.concl.* 499. *Flamin. de confident. q.* 28. *num.*106. Procedit vbi datur eadem ratio, *Menoch. cons* 72.*nu.*5. *Surd. cons.* 193.*n.*6. *& d.cons.* 435. *nu.*21. *Bertazol. tract. clausular.instrum. clausula* 21.*glo.* 19. *nu.* 1. *Tusch. d.concl.*499.*n.* 3. vbi asserit, quod quando est eadem ratio in parte, quo ad partem, valet argumentum de ratione totius

ad totum, & *num.* 4. quod è contra non valet argumentum de parte ad totum, quia qui potest partem, non potest totum. *Pichard.ad princip. instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. cap. de repræsentat. n.* 42. Cessat tamen vbi diuersa ratio reperitur, ex *Surd.d. cons.* 435. *n.* 22. De argumento à partibus, vide *Cantiunc. loco 6.*& à parte integrali ad totum, *Gammar. loco 5.d.lib.*1.

235 Argumentum à tributo ad decimam probabile est, forte, frequens, & vtile, *cap. decimæ 16.q.*1. *cap. tua nobis de decim. Euerard. in topic. legal. loco* 72. *Cantiunc.in* 33. *specie loci à simili*. Decima enim est tributum animę, ex *Sigismund. Scacci. de appellat. q.* 17. *limit.* 18. *sub num.*1 .*vers.ratio.*

236 Argumentum de venditionibus ad locationes validum est, *l. fin. in fin. C. de contrah. empt. Fabian. de empt.q.*2.*princip. n.* 30. *vol.* 1. *Auil. ad cap.* 33. *prætor. verbo à menos costa num.*5. *Escobar de ratiocin. cap.*16.*n.* 3.Verbum enim, vendere, aliquando exponitur pro, locare, vt notat *Cald. Pereira de empt. & vend. cap.*2.*nu.*7.

237 Argumentum à verbis facti narratiuis tutum non est, vt *arg. glos. magnæ vers. vel dic tertio in l.vni,C. quando non petent. part.*docuit *Roman. in repet. auth. similiter* 10. *speciali*, *C. ad leg. Falcid. & cons.* 79.*circa fin.& cons.*134. *col.*2.*& cons* 191. *col.* 1. cui est similis, *glos. in cap.auditis* 29.*verbo ex post facto ad fin. de elec.*

& in

& in cap. eum qui 2. verbo non teneris ad medium de dolo, & contu. lib. 6. & altera glos. in cap. 1. *verbo collationem de rerum permut. eod. lib.* quod est omnium commune placitum, vt post *And. Abb. Imol. Alexan. Cum* & alios quos longa serie recenset, resoluit *Ias. in d. l. vni. n. 22. & in l. qui Romæ* 122. *§. Callimachus n. 6. & §. cohæredes n. 9. ff. verb. oblig. Bernard. reg.* 781. probatque in optimo casu *Alexand. cons.* 74. *nu.* 13. *vol.* 4. quos adducit *Pichard. in disp. de mora num.* 60. vbi *num.* 62. asserit, quod quotiescunque legislatoris intentio nititur super narratis ex eis argumentum induci, sumique potest per *tex. in cap. si papa, de priuil. lib. 6. & in clem.* 1. *eod. tit.* Vnde verba narratiua, quę non proferuntur principaliter propter se, sed propter aliud & incidenter, plenam probationem non efficiunt, *l. ex hac, vbi omnes notant, ff. de donat. l. ex his verbis, C. de testamen. milit.* cum similibus, de quibus *Garc. reg.* 165. *&* 483. *Mascard. de probat. concl.* 622. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 133. *à princip. Guter. pract. lib.* 3. *q.* 17. *à nu.* 63. *Castil. lib.* 2. *controu. cap.* 26. *n.* 76. *Benedict. Aegid. ad. l.* 1. *C. de sacrosan. eccles. in initio p.* 1. *n.* 4. *in princip. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 12. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.* 1. *à nu.* 47. *et quæst. forens. cons.* 33. *nu.* 58. *in fine, Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 81. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 60. *n.* 5.

238 Argumentum à verosimili validum est, *l. nō*

est verosimile, ff. de eo, quod met cau. l. cum auus, ff. de condit. et demon. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebel. l. Titius, §. Lucius Titius, ff. de liber. et posth. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. et substit. l. cum acutissimi, C. de fideicom. cap. quia verosimile de præsumpt. cap. requisisti, de testamen. Euerard. in topic. legal. loco 5. Cantiunc. loco 25. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 23. Surd. de alim. tit. 9. q. 12. num. 25. Flamin. de confident. q. 29. num. 24. & q. 32. nu. 31. Anton. Monach. Bonon. decis. 10. nu. 16. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 494. Et est optitimum in iure, *Farin. in praxi crimin. p. 4. decis. 47. num. 2. in fine*. Et in qualibet materia est receptum, *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 1. lib. 3. tit. 1. num. 16.* Et transfert onus probandi in aduersarium, *tex. iunc. glos. in l. ex persona, & l. siue possidetis, C. de probat. & in l. circa ff. eod. Euerard. vbi supra,* Surd. *d. q. 12. num. 26. Mascard. de probat. concl. 1163. num. 3. Menoch. cons. 13. num. 12. & cons. 122. nu. 54. & cons. 306. nu. 16. & cons 374. num. 44.* Non valet tamen ad condemnandum in criminalibus, *Surd. cons. 132 n. 57.* Validum verò est ad conuincendum, quem de malitia proteruia, seu delicto, ex *text. in cap. scribam, & d. cap. quia verosimile, de præsumpt.* notat *Euerard. in d. loco. 5.* Alia, quę inseruiunt huic argumento, vide infra *lit. V n. 43.*

239 Argumentum ab vltimis voluntatibus ad beneficia valet, vt per *Mandos. ad regul. Cancel.*

cel. reg. 32. *q.* 31. *num.* 7.

240 Argumentum ab vniuerso, si in vno reperitur falsum, in totum est falsum, *l. si is, quducenta*, §. *vtrum*, *& ibi doct. ff. de rebus dubijs*, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 64. *nu.* 62.

241 Argumentum ab vsu patrisfamilias validum est, *l. hæredes palam*, § *sed etsi notam*, *ff. de testam. l. si seruus*, §. *fin. ff. de legat.* 1. *Rota Romana apud Farin. decis.* 584. *num.* 11. *tom.* 2. *par.* 1.

242 Armis arma repellere licet, *l.* 1. §. *vim vi*, *ff. de vi, & vi arm. l.* 3. §. *cum ego*, *ff. eod. titul.* quibus adde, quę infra notaui *lit. V. n.* 56.

243 Ars imitatur naturam in quantum potest, §. *minorem instit. de adopt. Menoch. de præsump. lib.* 4. *q.* 2. *nu.* 22. Vnde arte non conceditur, quod naturaliter denegatur, *l. vbi repugnantia*, §. 1. *ff. de reg. iuris.*

244 Ars, & natura nihil faciunt frustra, *l. qui bis idem*, *ff. de verbor. oblig. l. non cogendum*, §. *Sabinus*, *ff. de procurat. l. hæc stipulatio*, § *diuus ff. vt legator. seu fideicomm. nomine caueat.* §. *minorem instit. de adopt. Aristot. lib.* 2. *Physic. q.* 1. *art.* 1. & notaui infra *lit. N. n.* 1.

245 Asserenti incumbit probatio, *l. verius*, *ff. de probat. Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 117. *num.* 2. *& tom.* 6. *lit. P. concl.* 768. cum alijs supra adductis hac *lit. n.* 74.

246 Assueta fieri facile pręsumuntur, *l. certi cōdictio*, §. *si nummos*, *ff. si cert. pet.* Et ab assuetis licitum est arguere, *l. si quis donaturus*, *ff.*

de

de vsufructu. cum alijs infra adductis in *argumento à solitis*. Et assuetum relinquere difficile est, *l. præcipua, ff. de ædilit. edict.*

247 Auctoritates maiorum non sunt reprobandę, *l. Iulianus ff. de iudic. l. ad exhibendum, C. ad exhib.* sed quatenus rationi non repugnant. Expressum enim dicitur à lege, quod maiorum auctoritate firmatur, vt per *Ioseph. Sesse Aragon. decis.* 230. *n.* 7.

248 Augmentum debet esse eiusdem qualitatis cum suo principali, cui accedit *l. etiam, C. de iure doti. l. 3. ff. eod. l. inter socerum, ff. de pactis dotal. l. si conuenerit, §. si nuda, ff. de pignor. actior. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccl. pag. 93. nu. 22. l. cum fundus, ff. de leg. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 51. & 52. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 124. num. 28. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 555.* Et beneficium concessum principali trahitur ad augmentum, *Duenb. reg.* 73. Et augmentum fit cum omnibus suis qualitatibus, *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, l. Labeo in 2. in princip. ff. de arbitr. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. q. 1. n.* 17.

249 Augmentum, & diminutio pari passu ambulāt, iuxta reg. *tex. in l. si ex toto in princ. ff. de leg. 1. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 85. nu. 6.* Et ad augmentum inducta nō debent operari diminutionem, *l. si à milite, §. 1. ff. de milit. testam. l. si Rufinus, C. eod. tit. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 3. ff. eod. tit. l. cum tale, ff. de condit. & de-*

& demon. l. si mancipia in princip. ff. de fundo instruc. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 4. & decis. 195. num. 5. & decis. 238. num. 10. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 7. num. 23. Ioseph. de Sesse tract. de inhibitio. cap. 4. §. 1. num. 12. Escobar de ratiocin. cap. 30. num. 12. Anton. Monach. Bonon. decis. 40. puncto 3. num. 51. Bertazol. de clausul. instru. clausul. 21. glos. 23. num. 6.

B

1 BEnefacere inuitus, nemo cogitur, *cap. de iudæis 45. dist. cap. ad fidem 23. q. 5. Dec. cons. 319. num. 5. Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q. 147. n. 5.*

2 Benefacere tenemur beneficienti, *l. sed si lege, §. consuluit, ff. de petit. hæredit. Card. Tusch. tom. 1. lit. B. concl. 48. Thomas de Thomasettis reg. 55.* vbi asserit procedere de honestate, & consilio. Nam beneficium accipiens ab aliquo est ei obligatus, *cap. cum in officijs de testam.* Et ad remunerationem tenetur, *d. §. consuluit, l. si vero non remunerandi, §. idem Papinianus ff. mand. l. si non sortem, §. libertus, ff. de condit. & demon.* Et nemo ex suo benefacto in periculũ trahi debet, *l. ne ex liberalitate, ff. de re iudicata.*

3 Beneficia dantur propter officia, *Ioan. Petr. Mo-*

tr.Monet. tract. de distribut.quotid. p.2. q.2.nu. 40.*Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 2.num.*60. *& p.7.cap.11.num.1.*

4 Beneficium non debet percipere,qui negligit officium, *cap.diuersis fallacijs,de cleric.coniug.* Beneficium propter aliquem concessum in eundem minimè retorquendum, *l.si iudex in fi.ff. de mino.*

5 Beneficium non confertur in inuitum,*l.fin. C. vnde legitimi, l.nec emere, C.de iur.deliber.l. hoc iure, §. non potest,ff. de donat.l. inuito,& l. inuitus, §.quod cuique,ff. de reg.iur. Surd.cons.* 167. *num.* 15.*Tiraq.de nobilit. cap.6.n.*40.*Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo beneficium num.*65.*Cardin.Tusch.tom.1. lit. B.concl.* 52.*Thomas de Thomasettis in floribus legũ reg.* 60. vbi limitat, quando tractatur de publica salute,& vtilitate,de quo etiam *reg.*151.

6 Beneficia principum latissimè sunt interpretanda, *l.3 ff de constitut. principum, l. quod vero, ff. de legibus, l. si quando, C. de inoffic.testam. l.2. C.de noxal.action.l. cum multa, C.de bonis,quæ liberis,cap. cum dilecti, de donat. cap. quia circa de priuileg.cap.olim, de verbor.signi. Menoch. de præsumpt.lib.*3.*q.*103.*nu.*31.*Tiraq. de nobilit. cap.*37.*num.* 59. *Valasc. cons.*58.*nu.* 11.*Cot.in memorab. verbo priuilegia pag.* 704. *P.Sanch. de matrim.lib.8. disp.1. num.4. Card. Tusch. tom. 1. lit. B concl.*49. *&* 50. *Cardos. in praxi iudicum,& aduocat.verbo beneficium nu.* 67. *Ioan.Petr. Monet. tract.de distribut.quotid.*

p.2.q.

p. 2. q. 14. nu. 6. & nu. 39. Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p. 3. cap. 6. n. 12. Thomas de Thomasettis reg. 56. Si tamen detur tertij pręiudicium recipiunt strictam interpretationem, vt per *Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 1. cap. 2. in princip. & nu. 8. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 21. nu. 56. Mol. de primog. lib. 1. cap. 42. n. 24.* Non enim tribuuntur in alterius iniuriam, *l. nec auus, C. de emancipa. libero.*

7 Bona non dicuntur, nisi deducto ære alieno *l. mulier bona, ff. de iure dot. l. non possunt ff de iur. fisci, l. subsignatum, §. bona, ff. de verborum signific. l. fin. §. sin autem æs alienum, C. de bonis, quæ liberis, Rebuf. in comment. ad tit. ff. de verbor. significat. ad l. bonorum appellatio 49. vers. & sic infertur, cum vers. seq. pag. mihi 260. & ad l. venisse 165. pag. 566. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. n. 94. Surd. cons. 122. nu. 22. et n. 81. et cons. 216. nu. 12. Guter. pract. lib. 3. q. 43. num. 17. cum seqq. Cald. Pereira de empt. cap. 10. num. 7. Cardos. in praxi iudicum, et aduocatorũ, verbo bona num. 4. Pichard. ad §. cum autem 3. n. 2. instit. de lege Falcidia.*

8 Bona, qui non habet, luat in corpore, *l. vlt. ff. de in ius vocando, l. 1. §. fin. ff. de pæn. Menoc. de arbitr. lib. 2. cent. 5. casu 447. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 26. num. 1. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. post concl. 53. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol. 251. nu. 1. in 2. edit.*

9 Bona fide non patitur, vt bis idem exiga-

tur,

tur, *l. bona fides, ff.depositi, glos.verbo sententiæ in cap. suscitata, vbi Abb. nu. 7. de in integr. restit. l. 6. tit. 3. part. 5. in fine, Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 63.* vbi asserit quandoque fallere in pęnalibus, *in §. vlt. instit. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.*

10 Bonus quilibet pręsumitur, *l. merito, ff. pro socio, l. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. cap. vni. de scrutinio cap. dudum, et cap. vlt. de pręsumpt. Bernard. reg. 65. Duenb. reg. 75. Socin. reg. 39. Tiraq. de præscript. §. 1. glos. 2. vers. sed quod pag. mihi 87. Mascard. de probat. concl. 222. et 223. et concl. 878. et concl. 1003. Menchaq. illustri. quęst. cap. 70. num. 3. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 10. q. 3. n. 63. Pet. Alphonsus de Vasconcellos in harmonia rubricarũ iuris canonici ad rubr. de scrutinio in ordine faciendo n. 3. cum seqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo bonus, Card. Tusc. tom. 1. lit. B. concl. 123. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. nu.* 1500. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. num. 64. Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepisc. Neapol. par. 1. decis. 62. num. 6.* alios refert *Cened. ad sextum collec. 29. num.* 1. Limita, quando agitur de salute animæ, vt per *Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 1. n. 29.* Bonus quis pręsumitur, qui de bono genere natus est, *l. quod si nolit. §. qui mancipia, ff. de ædilit. edic. l. cum vnus, et ibi glos. ff. de adim. legat. Thomas de Thomas. reg. 67.* Et ex educatione bona quis bonus pręsumitur, *Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 47. n. 282.*

1 Calli-

C

1 CAlliditas non debet alicui prodesse, & alteri nocere, *l.sed si hæreditas, §.interdũ, ff.ad exhib. l.si duo in princip. ff.si quis cautio. l. 1.ff. de dolo, l. verum, §.tempus, ff. pro socio.*

2 Casus omissus habetur pro omisso, *l. commodissimè, ff. de liber. & posthu. cap.inter corporalia, de translat. Episc. cap. dilectus, de offic. ordin. cap. is qui, de sentent.excom.Card.Tusch. tom. 5.lit.O.concl.* 116. *Ferrer. in instit. Cathalon.glos.* 1. *num.* 104. Amplia primo in lege, statuto, vel consuetudine, *Tiraq.de iure primogen. q.* 40. *num.* 194. Amplia secundo in contractibus, *l.* 1.*& l.quicquid astringendæ, ff. de verborum oblig. Surd.decis.*195.*num.*11. *Francisc. Molin.de ritu nuptiar. lib.*3.*q.*24.*nu.* 277. *& q.* 34.*num.*6.*&* 8. *Rendina in promptuar.recept.sent.tom.*1.*tit.*100. *num.* 17. Intellige tamen, quod tacitum circa naturalia, vel accidẽtalia contractus pro expresso habetur, quãdo tacitè agitur ab vtraque parte, vt in *l.cum quid, ff.si cert. petat.* si verò ab vna tantum parte, pro expresso non habebitur, vt in *l.si repetendi, C. de cond. ob caus. & l.si maiores, C.de transact.* ita notat *Rendina in promptuar. recept.sentent. tom.*1.*tit.*24.*nu.*2.*& tit.*100. *nu.*19, vbi *num.*18. asserit, quod si forma est seruata in stipulatione, sed aliquid substantiale est omissum, puta locus, vel quantitas rei in obligationem

ligationem deductæ, tunc si illud, quod tacitè agebatur probari potest; pro expresso habetur, *l. triticum, ff de verbor. oblig.* quod si probari non potest; habetur pro omisso, *l. 3. §. si quis insulã, ff. de eo, quod cert. loco, l. ita stipulatus in princ. & l. qui insulam, ff. de verb. oblig.* Limita in vltimis volũtatibus, in quibus casus omissus habetur pro expresso, *l. fi. C. de posthu. hæred. instit. Valasc. cons.* 45. *num.* 4. cum alijs, quos infra citauit *lit. T. num.* 3.

3 Casus omissus à noua dispositione, intelligitur secundum ius antiquum, *l. si vero, §. de viro, ff. soluto matrim. l. commodissimè, ff. de liber. & posth. Girond. de priuilegiorum, seu exceptionum explicat. n.* 556. *& n.* 886.

4 Casus omissus à partibus, intelligitur secũdum dispositionem iuris communis, *l. commodissimè, ff. de liber. & posth. l. cum prætor, ff. de iudicijs, l. si extraneus, ff. de condic. ob caus. l. si cum dotem, ff. solut. matrim. l. voluntatis*, C. *de fideiussor. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 54. *n.* 6. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 11. *n.* 16. *Rota Rom. apud Farin. decis.* 171. *n.* 2. *tom.* 1. *p.* 1.

5 Casus exceptus firmat regulam in contrarium *l. nam quod liquidè, §. fi. primo responso, ff. de penu legat. l. quæsitum, §. idem respondit*, & ibi notat *glos. verbo non potest, ff. de fund. instruct. cap.* 2. *de coniugio leprosor. Menoch. de arbitr. lib.* 1. *q.* 30. *num* 4. *& cons.* 4. *num.* 23. *& cons.* 148 *num.* 31. *cum seq. Surd. cons.* 303. *num.* 11. *cum seq. Valasc. consult.* 45. *num.* 1. *in fine*,

Card.

Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 718.nu.7. & decis. 459. nu.3. & decis. 1251.nu.11.& nu. 23. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 65.n.74. Rota Romana apud eundem decis. 51. num. 10. & decis. 189.nu.2.tom.1.p.1. & decis. 69. nu.4. Stephan. *Gratian. discept. forens. tom.3.cap.522. num. 33. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 51.n. 2.Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect.de censuris bullæ cœnæ cap. 20. disp.96. num. 2. Mari. Antonin. vari. lib.1.resol.5.num.28.*

6 Casus duo, quando sunt ęquiparati in iure, dispositum in vno, censetur dispositum in alio, *glos. in l.mancipia, verbo aduocandum, C. de seru. fugitiu. glos. fin. in l. si quis seruo, C. de furtis, glos. in cap. si postquam, de elect. lib. sexto, Gom. vari. tom. 3.cap.11.n.1.vers. aduertendum tamen, Tiraq. de retract. lig. §. 15.glos. 1. num.10. Surd. de alim.tit.2.q.10.num.2.Molin. de primog.lib.2.cap.8.n.16.Flor. vari.q.3.n.27. & 29. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 7. n. 5.*

7 Causa debet pręcedere effectum, *l. Titius, §.ff. quæ res pignori, l.neque, C. de furtis.* Causa sine effectu esse non potest, *l.hæc stipulatio, §. diuus, ff. vt lega. nomi. cauea. l.non cogendum, §.si ff. de procurato.* Et sublata causa tollitur effectus, *l.tutores, §.curatores, ff. de admin.tutor.*

8 Causa cognoscitur ab effectu, *l.nõ codicillũ C. de testam.* Causa finalis dicitur principium intentionis, *Bald.in l.eam quam col. 1.C.de fideicom.* & dicitur substantia, *glos. in l.iurisgentium, §. quod fere, ff.de pactis, Barthol. Perett.*

ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alienan. pag. 94. *num.* 27. *&* 28. Et diligenter est inspiciēda, *l. verum, ff. de furt. l. fin. ff. de hæred. instit.* Et defectus causæ finalis vitiat dispositionē *l. fin. ff. de testam. tutel. l. fi. de hæred. instit.*

9 Causa secūda nihil potest, nisi quatenus vim & robur capit à prima, *l. peto, §. prædium, ff. de legat.* 2. *l. si quis domum, §.* 1. *ff. loca. Aristot. physic. lib.* 2. *cap.* 7. *q.* 12. *art.* 2. *Surd. cons.* 420. *n* 4.

10 Causa causæ est, causa causati, *l. manumissione, ff. de iustit. & iure, Bart. in l.* 4. *§. actor n.* 2. *ff. de re iudic. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 49. *& cons.* 196. *num.* 13. *& cons.* 407. *num.* 34. *Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib.* 3. *q.* 34. *n.* 26. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. C. concl.* 138. Item causæ, & causati idem est iudicium, *l. quominus, ff. de fluminibus, l. etsi amicis, ff. ad leg Iuliam de adulter. l. si autem in fi. ff. de aqua plu. l. non ideo, C. de hæred. instit. l. maritus*, vbi doctо. *C. de procurato.* Et causa determinat suū causatum, *Surd. cons.* 454. *num.* 30. Deinde causa vbi pendet, causatum pendet, *l. sed etsi quis, ff. de vsufr.* Causatum tanto dignius est, quanto à digniori causa procedit, *cap.* 2. *de præb. in* 6. *l. restituendæ in fi. cum glos. C. de aduoca. diuerso. iudi.* Fauorabilius semper est causatum propinquius, quam remotius, *l. suus quoque, ff. de hęred. instit. l. Publius, §.* 1. *ff. de cōdit. et demon.* Omne ius potentius est in causa, quā in causato, *l. digna vox, C. de legi. Paul. cons.* 129. *vol.* 1.

11 Causa cessante, cessat eius effectus, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. l. si pater, ff. de hæred. instit. l. generaliter, C. de episcop. & cler. l. cum te, C. de pactis inter emptorem, cap. magnæ in fine de voto, cap. cum cessante 60. de appellat.* de cuius principij intellectu agunt *Tiraq. in speciali tract. cessante causa per totum*, & de *iure primog. q. 40. num. 170. cum seq. Duenh. reg. 82. Thomas de Thomasettis reg. 71. & regul.* 271. tradunt *Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa 2. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo causa num. 2. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 10. num. 2. cum seqq. P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 30. num. 12. cum seqq. Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 35. num. 10. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. capit. 15. num. 3. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 5. num. 13. & q. 10. n. 27. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 62. num. 17. Anto. Monach. Lucens. decis. 14. num. 18. & decis. 21. nu. 22. & Florent. decis. 1. num. 61. Rota Romana apud Farin. decis. 437. num. 3. tom. 1. p. 1. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 185. num. 102. Scac. de appellat. q. 5. num. 117. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl.* 202. Intellige de sola causa finali, *P. Sanch. in præcepta decalogi lib. 4. cap. 2. n. 42. Euerard. in topic. legal. loco* 85. Intellige etiã vbi causa expressa est in lege, vel statuto, *Ludou. Rodolphin. d. q. 35. num. 16.* Amplia in foro animæ, *Tiraq. d. tract. cessante causa p. 1. n. 18.* Limita, quando causa produxerit effectum

perfectum,& consumatum, *l.fin. in princip. ff. vnde liberi,l.sancimus,C. de administr.tuto. Tiraq. d. tract.cess. caus.limit.12.nu.2. Gam.decis. 27.num.4.Valasc. cons.57.n.1. Thomas de Thomasettis d. reg.271.Frãcisc. Molin.d.lib.3.q.25. n.* 34. vbi *n.* 33.idem asserit iure iam radicato Limita etiã in causa impulsiua,*Tiraq.vbi proximè limit.1.nu.2. Hyppol.l.si quis iudicum nu. 2. & 3. ff.de quæstio. Rodolphin. d.q. 35. nu.10. Euerard. d. loco. Rota Rom. apud Farin. decis. 587.n. 6.to.2. p.1.*Limita deinde quoties causa requiritur certo aliquo tempore,si eo enim tẽpore fuit,licet posteacesset,nõtamen cessat effectus, *l. si quis hæredem,C. de instit. & substit. latè Tiraq. d. tract. causa cess. in 4. limit. Galet in margarita casuũ conscient.verbo causa.*

12 Causa limitata limitatũ producit effectum, *l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. l. cancellauerat, ff. de his quæ in testamen. delent. l.2. vbi Bald. ff. de seruis export. l. ex facto, §. itẽ quæro, ff. de vulg. & pupil.substit. l. cum pater, §. dulcissimis,ff. de leg. 2.l. age cum Geminiano,C. de transact. cap. ea noscitur, de sentent. excom. latè Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. nu.147. et de retract. lig. §. 32. glos. 1. num. 49. Surd. cons. 10. nu. 49. Vgolin. de offic. et potest.episcopi cap.57. §. 2. num. 6. vers. tertio Episcopus, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm.num.6. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 56.n. 5. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 518.n.5. et decis. curiæ Archiepiscop.Neapol. par. 1. decis. 29.n.7.*

29.num. 7.Brunor.à Sole in locis commun.verbo causa 9. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo causa num. 3.Cæsar Argel.de contradictore legitimo q. 10. num. 168. et num. 244. et q. 4. num. 52. et q. 8. num. 11. et q. 3.num.108. Guter.pract. lib. 3. q. 31. num. 7. Mari.Anton. vari. lib. 1. resol. 108. num. 18. Rota Romana apud Farin. decis. 690.num.9.tom.2.p.1.

13 Causa proxima magis attenditur, quam remota, *l. sed etsi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. et pupil. substit. l. ligni in fi. ff. de lega. 3. Tiraq. de retract. lig. §. 36. glos. 3. n. 19. Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. et iure p. 1. cap. 6. n. 54. Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepisc. Neapol. p. 1. decis. 216. num. 3. Francisc. Galet. in margarita casuum conscien. verbo causa.*

14 Causa remota, quę non est immediata, non debet attendi, *Ioseph. de Sesse Aragon. decisio.* 187. *num.* 68. Causa mediata non multum remota, æque consideratur, vt proxima, *l. vxori quis in fi. ff. de auro, et arg. leg. Aret. cons. 6. circa fin.*

15 Causa naturalis potentior est, quam accidentalis, *l. qui habent, ff. de tutel. l. filio quem pater, ff. de liber. et posth. cap. præsenti, §. idem, de præben. lib. sexto, Gom. vari. tom. 1. cap. 5. n. 34. et cap. 6. num. 8. Menoch. cons. 1. num. 16. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 905. num. 53. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. conclus. 147. Mendez à Castro in praxi, Lusitan. lib. 2.*

cap.3.num.20. Francisc. Galet.in margarita casuum conscientiæ verbo causa. Finita causa naturali, attenditur accidentalis, *l.* 1. *C. de curatore furi.*

16 Causa naturalis præualet ciuili, *l.fin.C.de his qui veniam ætatis impetrauerunt*, cum pluribus doctoribus, quos infra citaui *lit.V.n.*14.

17 Ex causa de nouo superueniente licitum est ab omni dispositione recedere, *l. de ætate*, *§. ex causa, ff. de interrogator. action. cap. non debet, de consanguinit. & affinit. cap. suggestum, de decimis, Ancha. cons.* 83. *prima facie, Deci. cons.* 335. *viso consilio, vol.*2. cum alijs, quę notaui infra *lit. E.num.*8.

18 Causa, quæ nocet inspicitur, non quę prodest, *l. si quis in graui, §. vlt. cum l.seq. ff. ad Silan.l.* 3.*ff. de suspect.tutor. Felin.in cap.*1.*col.*5.*in* 2. *limit. de re iudicata, Surd. cons.* 361. *nu.*16. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa* 14. vbi intelligit axioma hoc procedere, quando ambę causę essent ęqualis potentię, secus quando ea, quę prodest esset potior, & per eam actus est factus principaliter, ad hoc est *tex. in l.* 3.*§.si quis palam, ff.de iure fisci.*

19 Causę continentia diuidi non debet, *l.nulli, C. de iudic. cap. fin. de rescript. Bart. in l. eum quem temere in fine princip. ff. eod. tit. de iudic. & in l. à Diuo Pio, §.*1.*num.* 2.*ff.de re iudicata, Boer. decis.* 69. *num.* 24. *&* 25. *Menoch. de arbitr. iudicum casu* 371. *num.* 2. *cum seqq. & cons.*130.*num.* 1. *Bernard. Græu. ad pract. camera*

meræ imper. lib. 1. concl. 32. & concl. 33. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 159. & tom. 2. concl. 976. Trentasinq. vari. resol. lib. 2. tit. de iudicijs, resol. 3. à num. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.3 cap.3.nu.13.

20 Certus qui est, amplius certiorari non debet, *l. 1. ff. de act. empt. cap. eum qui, de reg. iur. in 6. glos. cognouerunt in princip. in cap. cũ inter 18. de elect. Tiraq. de retract. lig. glos. 2. §. 36. num. 24. Rimin. iun. cons. 238. nu. 37. vol. 3. Surd. cons. 272. nu. 12. & decis. 288. nu. 44. Menoch. cons. 825. n. 11. vol. 9. Thesaur. decis. 221. in fin.* Paria sunt aliquid esse certum per se, vel per relationem ad aliud, *l. asse toto ff. de hæred. instit.*

21 Charitas bene ordinata incipit à se ipso, *l. præses, C. de seruit. l. qui seruandarum, ff. præscript. verbis, cap. si non licet, 23. q. 5. cap. nisi specialis, vbi glos. verbo eligemus de auctorit. & vsu pallij, cap. dilecto de præben. cap. licet 3. vbi glos. verbo videamur, de tempor. ordin. Duenh. reg. 33. Surd. de alim. tit. 1. q. 94. nu. 1. & tit. 7. q. 8. & q. 29. num. 1. & decis. 236. num. 21. & cons. 205. nu. 12. & cons. 345. nu. 28. Guter. de tutelis p. 3. cap. 12. num. 1. in fine, Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 9. q. 17. nu. 117. Petr. Alphonsus de Vasconcellos in harmonia rubricar. iuris canonici ad rub. de auctorit. & vsu pallij nu. 14. Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad tit. instit. de inoffic. testam. in princip. nu. 21. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 131. n. 3.*

in 1.edit.& resol.116.n.3.in 2. edit. & resol.518. n.4.Ioan. Maria Bellett.disquisit.clerical.p.1.tit. de disciplina clericali,§.27.n.8.pag.159. & ead. p.1.tit.de bonis clericorum §.13.n.3.pag.533. Ioseph.de Sesse Arag.decis.36.n.6 Mari. Ant.vari. lib.3.resol.42.n.9.Pichar.ad §. iuris praecepta n. 29.instit.de iustit. Card.Tusch.tom.1.lit.C.concl. 220.à n.3.vbi *n.5.& 6.* ampliat in tãtũ,vt quis ex ordinata charitate magis amet se in vngue pedis, quam aduersarium in vertice capitis, quia quis magis sibi, quã alteri prouidere debet,ex tex.in *l.si quis liberis, §. fin. ff. de liber. agnosc.* Vnde dolo facere non videtur, qui se plus altero diligit, *Crau. cons.8.n.18.*

22 Circuitus inutiles sunt vitandi, *clem. auditor, de rescript. Menoch. cons. 68. num. 19. Tiraq. de retract. tit.2.§. 2.glos. 1. num. 24. & n. 71. Vincent. de Franch. decis. 273.ad finẽ,Cardin. Tusch. tom.1.lit.C.concl.229.Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 81. nu.14. Caesar. Argel. de contradictore legitimo q.5.nu.5. & n.94. & q.7.num.113.& q.8.nu. 5.& q.10.nu.135. et n. 223. et q. 17.nu.30. Anton. Monach. Lucens. decis.25.n.87. Thomas de Thomasetus regul.73.*

23 Claris standum est, *Anton. Monach. Lucens. decis. 55. num.* 16. Et cessant presumptiones, *idem Anton. Monach. Florent. decis.51.nu.49.* Et non est opus cõiecturis,ex *eod. Ant Monac. Florent.decis.1.n.20.& decis.23.n.16.Bertazol. in repet. l.si quis maior,C.de transac.n.238.*cum alijs, que infra notantur *hac ead. lit. num. 45.*

24 Com-

24 Commodum eius esse debet, cuius est periculum, *l. fin. §. sed cum, C. de furtis, l. superuacuam, C. de tempor. in integr. restit. l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de action. empti, l. secundum naturam, ff. de reg. iuris, §. item pretium, instit. de empt. et vendit. Thomas de Thomasettis reg.* 105. *Pichard. ad §. placebat n.* 33. *instit. de leg. agnat. success.* 55. *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 23. *num.* 4. Et incommoda illum sequi debent, quem & commoda sequuntur, vt per *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 374. *Escobar de ratiocin. cap.* 42. *num.* 12. *& comput.* 20. *nu.* 14. Omne enim commodum cum suo onere pertransit, *l cum fisco, ff. ad Syllani.* & omne incommodum aliquo commodo compensandū, *l.* 1. *§. fin. ff. de aqua pluui.*

25 Commune quod est, meum non est, *l. nemo ex socijs, ff. pro socio, Rebuf. in comment. ad tit. ff. de verborum significat. ad l. littus est* 96. *vers. non procedit pag. mihi* 413. *Valasc. consult.* 64. *num.* 12. *Cald. Pereira de empt. cap.* 10. *nu.* 38. *cum seqq. Benedictus Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure cap.* 3. *num.* 32. Limitatur in *l. rectè dicimus, ff. de verbor. signific. Surd. decis.* 263. *num.* 2. *et nu.* 7. *cum seqq. & decis.* 273. *nu.* 7. *&* 9.

26 Communi in re melior est conditio prohibentis, *l. Sabinus, ff. de communi diuid. l. per fundum, ff. de seruit. rustic. præd. cap. in re communi, de reg. iur. lib. sexto, Surd. cons.* 43. *nu.* 3. *Rendina in prompt. recept. sent. to.* 1. *tit.* 36. *n.* 14.

27 Com-

27 Communio solet excitare discordias, & nemo cogitur in communione persistere, *l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indebiti, l. in re communi, vers. propter immensas, ff. de seruit. vrbanor. præd. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. l. sancimus, §. ne autẽ, C. de donat. l. 2. ibi naturale quippe vitium, C. quando, & quibus quarta pars lib. 12. Mascard. de probat. concl. 328. nu. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 23. glos. 1. num. 17. Ceual. commun. contra commun. q. fin. num. 220. tom. 4. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 535. Pichard. ad rub. instit. de societate, num. 18.*

28 Concessũ dicitur quicquid expressè prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus caus. maior. Campanil. in diuers. iur. can. rub. 7. cap. 5. num. 1.* cum pluribus alijs infra citatis *lit. P. num. 60.*

29 Conclusio potius attenditur, quam facti narratio, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 558.*

30 Conditio inducit formam, qua omissa dispositio non sortitur effectum, *l. Mæuius, l. qui hæredi, ff. de condit. et demon. Girond. de priuilegiorum, seu exẽptionum explicat. n. 667. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 4. num. 30. Rota Romana apud Farin. decis. 515. nu. 3. to. 2. p. 1.* Et non leuem solemnitatem, & formam inducit, *Tiraq. de retract. tit. 2. §. 2. glos. 1. num. 3. et 4. Menoch. consi. 60. num. 48. et consi. 69. nu. 72. Guter. pract. lib. 1. q. 17. num. 11. Cald. vbi proximè capit. 2. num. 16. P. Sanch. de matrim.*

matrimon. lib. 3. disp. 5. num. 2.

31 Conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione, *l. si quis sub conditione, ff. si quis omissa causa testa. l. cedere diem, ff. de verborum signific. l. si quis fundum, ff. de contrah. empt. l. ex facto, ff. de hæred. instit. Afflict. decis. 355. num. 4. Menchaq. quæst. illustr. cap. 55. num. 6. Surd. de alim. tit. 9. q. 29. à num. 13. et decis. 209. num. 1. et cons. 38. num. 24. et cons. 298. num. 1. et cons. 322. num. 26. et cons. 423. n. 18. Francisc. Molin. de brachio seculari cap. 18. n. 14. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 593. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 56. nu. 3. et resol. 88. num. 4.*

32 In conditione positum, non est in dispositione, *l. si quis sub condit. ff. si quis omis. caus. testa. Brunor. à Sole in locis comm. verbo cōditio 3.*

33 Conditio debet impleri in forma specifica, *l. qui hæredi, et l. Mæuius, ff. de condit. et demon. Menoch. cons. 1. num. 410. et cons. 35. à nu. 4. Brunor. à Sole in locis commun. verbo condiditio 5. Cardos. in praxi iudicum, et aduocatorū, verbo eod. num. 3. Surd. decis. 209. num. 2. et 3. Valasc. cons. 82. num. 11. vers. prætereā, Flamin. de resignat. lib. 1. q. 3. num. 15. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 56. num. 2. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. n. 56. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 595. nu. 4.* Et non debet impleri per ęquipollens, *Surd. de alim. tit. 5. q. 3. nu. 16.* Et si in minimo deficiat,

ficiat, non dicitur illi satisfactum, *Flamin. d. q. 3. num.* 17. Item debet impleri antequam emolumentum quęratur, *Surd. de alim. tit. 9. q.* 16. *num.* 55. Et actus habetur, ac si non esset factus, non purificata conditione, *Flamin. d. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 9. Et conditio sufficit esse semel impleta, licet non duret impleta, *Brunor. d. verbo conditio* 4. Et habetur pro impleta, quando stetit pro illo, cuius interest adimpleri, *Cardos. d. verbo conditio num.* 7. *Rota Romana apud Farin. decis.* 493. *num.* 3. *et* 6. *tom.* 2. *p.* 1. Et qui dicit conditionem adimpletam, debet probare, *Menoch. de præsum. lib.* 4. *q.* 182. *Flamin. d. q.* 3. *num.* 40. *et lib.* 10. *q.* 3. *num.* 17. Et impleta conditione, non datur actio, nisi hoc prius iudici constet, *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 77. *num.* 4.

34 Conditio impedita per tertium, legitimè habetur pro impleta, *l. si Titius* 14. *vbi doctor. ff. de condit. et demon. l. nepos Proculo* 125. *in fine, ff. de verborum signific.*

35 Conditio frustra expectatur, cuius euentus nihil debet operari, *l. si quis ita scripserit, ff. de hæred. instit. l. cum hæres.* §. *fin. ff. de acquir. hæredit. Gom. vari. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. *prope finem, et cap.* 10. *n.* 17. *in fine.*

36 Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio, *l necessario,* §. 1. *ff. de peric. et commodo rei vend. l. pecuniam, vbi Alex. nu.* 4. *ff. si cert. pet. Menoch. cons.* 134. *num.* 30. *et* 31. *et cons.* 139. *et seq. et*

cons.

conf. 322. num. 39. Surd. de alim. tit. 9. q. 4. n. 23. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 3. nu. 27. Et defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis, *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur nu. 277. C. de reuocandis donat.*

37 Conditione pendente, actus non dicitur perfectus, suspendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, *l. cedere diem, ff. de verbor. signific. Menoch. conf. 63. à n. 28. cum seq. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 3. n. 20.*

38 Conditio semel extincta non reuiuiscit *Ceual. commun. contra comm. q. 905. n. 70. tom. 4.*

39 Connexorum idem est iudicium, *l. 3. §. iudicio contrario, ff. de contraria act. tutel. l. proinde, ff. ad legem Aquil. l. cum actum, ff. de negot. gest. cap. translato de constit. cap. præterea, de offic. deleg. Surd. de alim. tit. 9. q. 31. num. 16. cum seqq. et conf. 196. num. 9. et conf. 338. n. 3. et decis. 199. n. 13. Hieronym. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. fin. de pactis num. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 9. num. 2. Hyppol. sing. 251. num. 1. Cota in memorab. verbo connexorum pag. 166. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. num. 71. Escobar de ratiocin. cap. 13. num. 11. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. num. 43. Card. Tusc. tom. 2. lit. C. concl. 626.* Et connexa dicuntur indiuidua, vt per *Surd. d. decis. 199. n. 13.* & connexa reputantur vnũ, *Scac. de appellat. q. 17. limit. 21. sub num. 25.*

40 Confessio est probatio omnibus melior, *l. cum te*, *C. de probat.* *l. cum à matre*, *C. de rei vendic. l. generaliter*, *C. de non numer. pecun. cap. per tuas de probat. cap. si cautio*, *de fid. instrumen.* *Sylu. conf. 62. nu.* 1. *Menoch. consil.* 21. *nu.* 14. *& de interdictis remed.* 1. *recuper. n.* 217. *& seq. Mascard. de probat. concl.* 1326. *n.* 4. *Surd. decis.* 10. *nu.* 12. *& conf.* 143. *nu.* 39. *Gam. decis.* 165. *nu.* 2. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 125. *num.* 31. *Card. Tusch. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 645. *Rota Rom. apud Farin. decis.* 436. *n.* 2. *to.* 1. *p.* 1. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 21. *nu.* 8. *& decis.* 55. *nu.* 25. vbi *num.* 26. intelligit maximè facta in instrumento. Et facit maiorem probationem, quam publicum instrumentũ, *Scac. de appellat. q.* 17. *limit.* 9. *nu.* 20. *vers. limita*. Et plenè probat in his, quę pendent à voluntate confitentis, *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 30. *nu.* 11. Et confessio partis omne aliud genus probationis superat, & semper admittitur, etiam vbi alię probationes non admitterentur, vt per *Marant. de ordine iudic. p.* 6. *art.* 5. *n.* 25. *Surd. conf.* 60. *n.* 1. *& conf.* 143. *n.* 39. *Anton. Monach. Florent. decis.* 1. *n.* 99. Et facit rem notoriam, *Mascard. concl.* 1326. *nu.* 4. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 142. *n.* 9. *&* 10. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo confessio iudicialis nu.* 36. *Farin. in praxi crimin. q.* 21. *nu.* 31. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 7. *num.* 23. Item habet vim publicę scripturę, *l. cum te, C. de transact. Paris.*

ris. conf. 99. num. 12. lib. 3. Roland. conf. 6. n. 26. lib. 3. Mascard. concl. 1326. nu.4. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 14. num. 73. cum praeced. Cald. d. cap. 7. n. 21. Valasc. de iure emphyt. q. 7. nu. 27. Gam. decis. 43. n. 1. Et confessio partis est fortior ea, quę fit per testes, vel instrumenta, *Roland. conf. 71. nu. 41. & conf. 75. n. 24. vol. 2. Mascard. de probat. in proœm. q. 7. n. 3.* Et vim conuentionis habet, *l. tale pactum, ff. de pactis.*

41 Confessio erronea non nocet, & confiteri non videtur, qui errat, *l. non fatetur, ff. de cõfessis, l. error, C. de iur. & fact. ignor. Gom. vari. tom. 3. cap. 1. num. 66. Surd. conf. 345. num. 17. Mascard. de probat. concl. 378. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 1. n. 63.*

42 Confiteri non censetur aduersarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit, *cap. exceptionem 63. de reg. iur. lib. sexto, Cou. vari. lib. 1. cap. 1. nu. 2. vers. eodem iure, Gom. vari. tom. 3. cap. 12. nu. 16. Cacher. Pedam. decis. 178. n. 9. Franciscus Milanens. Siciliae decis. 3. num. 46. lib. 2. Bellon. Genu. decis. 38. n. 8. & decis. 91. nu. 1. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 21. cap. 17. n. 3. Stepha. Gratian. Marchiae decis. 19. nu. 19. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio n. 26.*

43 Coniecturis non est opus in claris, & praesumptio cedit veritati, *l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. 3. l. non aliter, ff. eod. tit. l. continuus, §. cum ita, ff. de verbor. oblig. l. 2.*

C.de

C. de legibus, Menoch. de præsumpt.lib. 1. *q.*31. *nu.*4. *Surd.conſ.* 242. *num.* 9. *& conſ.* 454. *nu.* 49. *& deciſ.* 210. *num:* 1. *cum ſeq. Flamin. de reſignat. lib.* 12. *q.* 5. *num.* 16. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *reſol.* 3. *num.* 9. *& reſol.* 18. *num.* 9. *Rota Romana apud Farinac. deciſ.* 21. *num.*5. *tom.* 1. *p.* 1. *Gonzal.ad reg.*8. *Cancel.* §.4. *proæm. num.* 68. *cum ſeq. Ioan. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 63. *Anton. Monach. Florent. deciſ.* 1. *num.* 20. *& deciſ.* 23. *nu.* 16. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo verbum num.* 35. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 45. *num.* 5. *tom.* 1. *p.* 1. quibus adde, quę notaui infra *lit.P.n.*36.

44 Conſentire non videntur errantes, & ignorantes, *l. ſi per errorem, ff. de iuriſdict. omn.iudic. Crau. conſ.* 257. *num.* 2. *Cardin. Tuſch.to.* 2. *lit.C.concl.*754. Error enim excludit conſenſum, vt notatum eſt infra *lit. E. nu.* 11.

45 Conſentire non dicitur dolo deceptus, *Flamin. de reſignat. lib.* 13. *q.*3. *n.* 5. *cum ſeqq.*

46 Non conſentiens videtur contradicere, *l. inuitum* 4. *ff. de ſeruit. vrban.præd.* Et paria ſunt conſentire, vel non contradicere, *l. in adoptionibus, ff. de adoptio.*

47 Conſequens qui vult, vult & antecedens, *l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l. qui proprio, §. qui alium, ff. eod. tit. l. illud, ff. de acquir. rer. domin. l.* 2. *§. inſpectio, ff. quemadm. teſtam.aper. l.* 1. *§.* 1. *ff. ſi vſusfruct. pet. l. denique, §. interdum, ff. de pecul.legat. l.*

legatis,

legatis ff. de adim. legat. l. 2. ff. de iurisdict. om. iud. §. idem iuris inst. ex quib. cau. manum. non licet Euerard. in Topic. legal. loco 95. Gom. vari. tom. 1. cap. 3. num. 23. Surd. decis. 70. num. 5. & decis. 194. num. 6. & num. 32. & decis. 303. nu. 9. & cons. 447. num. 3. Pichard. ad princip. inst. de acquisit. per arrogat. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 53. Scac. de appellat. q. 2. num. 26. in fine Scobar. de ratiocin. cap. 25. n. 11. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 757. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 27. §. 1. num. 1. Rota Rom. apud Farin. decis. 44. nu. 2. tom. 1. p. 1. & decis. 105. num. 5. ibid. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personali §. 14. num. 22. pag. 265. Et consequens vult, qui vult antecedens *l. cuicunque §. pen. in fine ff. de instit. actio. Tusch. vbi proxime.* Intellige de consequenti necessario *l. cum lex ff. de fideiussor.* Et de coniunctis, & vbi militat eadem ratio *Thomas de Thomasettis reg. 254.*

48 Consequens vbi est falsum, antecedens subsistere non potest *l. 2. §. mutui datio vbi glos. & doct. ff. si cert. pet. Euerard. in topic. loco 97. in princip. Surd. cons. 428. num. 11.* Nam ad positionem consequentis, sequitur positio antecedentis *l. illud ff. de acquir. hæred.* & destructo consequenti, destruitur & antecedens *l. apud antiquos C. de furtis Euerard. in topicis leg. loco 97.*

49 In consequentiam quę veniunt, nõ sunt at-

H ten-

tendenda, & ita attendendum est quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l. 1. ff. de auctorit. tutor. l. is qui, ff. de liber. cau. l. verum, ff. de furt. l. si quis nec causam, vbi latè Iaf. à num. 3. ad 23. ff. si cert. pet. l. conditionibus. pupillus, ff. de condit. & demon.* cum similibus, de quibus *Mant. dial. 47. Put. decis. 519. num. 3. lib. 2. Mobed. decis. 2. num. 2. de prꝫb. cum alijs adductis à Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 1. num. 35. quos citat Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 5. n. 23.* multa enim incidenter fieri permittuntur, quę principaliter denegantur, *l. quoties*, C. *de iudic. l. cum creditor, §. qui furem, vbi Bart. ff. de furtis.*

50 Consilij natura est, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, *l. cum pater 77. §. mando, & ibi Bart. ff. de legat. 2. l. 1. §. idem Pomponius, vbi glos. verbo quia rem, ff. depositi, l. 1. §. si verò suaseris, ff. de pœnis, l. si enim, ff. mand. cap. cum olim, de arbitr. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 34. nu. 25. cum seq. Cost. in l. cum tale, §. si arbitratu limit. 11. num. 1. ff. de condit. & demon. Cou. in repetit. cap. quamuis pactum, de pactis lib. sexto p. 2. §. 2. n. 6. & 7. vers. secundum, & de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 8. num. 3. Pichard. ad §. 3. instit. de pupil. substit. num. 9. Thomas de Thomasettis reg. 78. et 196. Gonzal. ad reg. 8, Cancel. glos. 46. num. 36. cum seq. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore nu. 106. C. de integ. restit. minor. et de nominat. emphyt.*

q. 1. nu.

q.1. num. 39. Acaci. Anton. in comment. ad l. 5. num. 67. ff. de condit. et demonstr. et ad l. Titio centum, §. Titio centum num. 64. et 65. ff. eod. tit. plures refert Guter. de tutel. p. 1. cap. 8. nu. 4. multo plures *P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp.* 34. *num.* 24.

51 Consilium mutare in melius sapientis est, *l. non nunquam, vbi glos. ff. de collat. bonorum, instit. de legat. in princip. et ibi Angel. Aret. Rebuf. in tract. nominat. q. 17. num. 4. Scac. de appelat. q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 33. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. n. 282.* Et vnicuiq; licet, *d. glos. l. non nunquã. auth. de nuptijs §. 1. collat. 4. cap. mutare de reg. iuris lib. 6. Sur. cons. 167. n. 10. Card. Tusch. to. 5. lit. M. concl. 435. Thomas de Thomasettis reg.* 186. vbi intelligit procedere, nisi lex in aliquo casu resistat, vel nisi mutetur in alterius prȩiudicium, & damnum.

52 Consuetudo est altera natura, vt ex *Philosopho* asserit *Surd. de alim. tit. 1, num. 7. Francisco Nuñez de Velasco en los dialogos de contencion de la milicia y ciencia dialogo 3. pag. 76. ver.*

53 Consuetudo parem vim habet cum lege, *l. de quibus, ff. de legibus, §. ex non scripto instit. de iur. natural. gent. et ciuil. cap. fin. de consuet. l. 2. C. quæ sit longa consuetudo, cap. consuetudo 1. dist. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 3. num. 10. pag. 232. Guid. sing. 803. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concl. 36.*

Thomas de Thomasettis regul. 78. Vnde venit appellatione iuris, *Menchaq. quæst. frequent. cap.* 3. *nu.* 32. Item consuetudo est optima legum interpres, *cap. cum dilectus de consuetud. l. minimè, ff. de legibus, l. si de interpretatione, ff. eod. tit. Syluan. conf.* 88. *nu.* 27. *Tiraq. de nobilit. cap.* 10. *num.* 9. *Afflict. Neapol. decis.* 166. *num.* 9. *et decis.* 173. *num.* 3. *Menoch. conf.* 32. *num.* 44. *et conf.* 390. *num.* 21. *et conf.* 577. *num.* 2. *et* 3. *vol.* 3. *Mascard. de probat. concl.* 1415. *num.* 10. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo consuetudo* 6. *Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. eod. verbo nu.* 3. *Cald. Pereira in l. si curatorem verbo contractum n.* 29. *C. de in integrum restit. min. Rota Rom. apud Farin. decis.* 642. *n.* 15. *in fin tom.* 2. *p.* 1. *Ioann. Maria Belett. d. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 12. *nu.* 27. *pag.* 461. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 12. *plures alios referunt Cened. pract. q.* 3. *num.* 11. *Camil. Borrel. in sum. decis. tit.* 14. *num.* 88. Et est interpres priuilegiorum, ac scripturarum, quę ex decennij lapsu interpretantur, *Molin. de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 57. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 62. *n.* 26. *P. Molin. de iustit. tom.* 3. *disp.* 590. *coniect.* 9. Et consuetudine potest introduci, quicquid potest per priuilegium concedi, *Card. Tusc. tom.* 2. *lit. C. concl.* 808. Item consuetudo habet vim pacti, estque fortior pacto, & facere potest quicquid agere valet pactum, vt notaui supra *lit. A. num.* 197. Deinde consuetudo est

inter-

interpretatiua contractuum, *l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de aedilit. edic. Magon. Floret. decis. 56. num. 3. & Lucens. decis. 7. nu. 21. Menoch. de arbitr. casu* 83. *num.* 10. *Camil. Borrel. d. tit.* 14. *num.* 93. Et facit partes contrahere secundum eam, *Surd. decis.* 223. *à nu.* 11. Item quelibet dispositio recipit interpretationem à consuetudine, ex *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 66. *nu.* 4. Item consuetudo potest, quicquid potest prescriptio, *Tusch. d. lit. C. concl.* 809. Denique consuetudo facit licitum, quod aliàs est illicitum, *Roland. cons.* 58. *num.* 19. *lib.* 4. *Ioseph. Ludou. Perus. decis.* 62. *num.* 14. *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 83. *nu.* 56. *Gutier. pract. lib.* 3. *q.* 29. *num.* 22. *Mexi. in tract. tassae panis concl.* 3. *nu.* 25.

54 Contractus ex conuentione partium legem accipiunt, *l.* 1. *§. si conueniat, ff. depositi, l. contractus, ff. de reg. iur. l. lege, ff. de pact. conuent. l.* 1. *C. de oper. libert. l.* 1. *C. commod. cap. contractus* 85. *de regulis iuris lib. sexto, Surd. cons.* 383. *num.* 6. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 11. *nu.* 19. *& quaest. forens. cons.* 38. *nu.* 1. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo contractus num.* 12. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 980. *Cardin. Seraphin. Rotae Romanae decis.* 787. *num.* 2. *Pichard. ad §. si quis alium, instit. de inutil. stipulat. n.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 83. vbi dicit procedere, quando contractus sunt legitimè facti. Amplia etiam si fuerit conuentum vltra, vel preter naturam contractus, *Ro-*

*ta Romana apud Farin. decis.*415. *num.* 4.*tom.* 1.*p.*1. Et à partium conuentione recipit formam contractus, *Rota Rom. apud eund. decis.* 669. *num.* 4.*tom.*2.*p.*1.

55 Contractus claudicare non debet, *l. Iulianus, §.si quis,ff.de actio. empti, l.si cum dies, §. pen.ff. de recept. arbitr.l.Labeo,ff. de verborum signific.* Surd.*decis.* 52. *num.* 9. *Menoch. cons.* 122. *num.* 39. *Cald. Pereira in l.si curatorem, verbo hunc contractum num.*4. *C.de in integ.restit. minor. Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 982. *Lusit. Francisc. à Sousa in repetit.§.actionum, instit. de actio. p.* 4. *num.* 27. *Thomas de Thomasettis reg.* 84. vbi dicit procedere,quando militat eadem ratio.

56 Contractus non debet operari vltra intentionem agentium, *l.non omnis ,ff.si cert. pet. l. in agris ,ff. de acquir. rer. domin. l.* 2.*ff. de his, quæ in testam. delent. l. legata inutiliter,ff. de legat.* 1. *l. cum tale , §. vlt.ff. de condit. & demon. l.age cum Geminiano , C. de transact. Conan. comment.iuris ciuilis lib.*7.*cap.* 1.*num.* 13. *Gom. l.* 22. *Tauri num.* 24. cum alijs supra citatis *lit. A.num.*47.

57 Contractus ab initio est voluntatis. ex post facto necessitatis, *l.sicut ab initio,C.de actio.& oblig.l. in commodato, §.sicut,ff.commod. l. de contractu, C. de rescind. vendit. l quamuis,C.de transact. l. non idcirco in fine , ff. de contrahen. empt. l.eo quod,C.si cert.pet. l.si mãdauero, §.sicut,ff. mand. §. pen. instit. eod.tit. l. cuius bonis*

in princip. ff. de curatore furiosi, l. si quis argẽtum, §. fin. C. de donat. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis n. 15. C. de reuocandis donat. Guter. pract. lib. 3. q. 43. num. 14. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 13. num. 7. Cardos. in praxi iudicum. & aduocat. verbo contractus n. 8. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 983. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 427. num. 1. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 6. vbi dicit procedere, quando contractus iure sunt perfecti, secus verò si superueniat fraus, & dolus, vel ab eis de consensu vtriusque partis recedatur.

58 Contractus aut totus acceptandus, aut totus repudiandus, *l. cum quæritur, ff. de administrat. tutor. l. nam absurdum, ff. de bonis libert. Tiraq. de retract. conuent. ad finem tit. nu. 4. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 301. num. 57. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 39.*

59 Contractus omnis, seu quęlibet dispositio, promissio, vel pactum, etiam iuramento firmata intelliguntur rebus sic stantibus, *l. continuus, §. cum quis, ff. de verborum oblig. l. quod seruus, vbi glos. ff. de condict. ob causam, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, Hyppol. cons. 76. num. 31. vol. 1. Tiraq. in l. si vnquam in princip. num. 166. C. de reuocan. donat. Mascar. de probat. concl. 1131. n. 27. & 1157. num. 7. Surd. cons. 418. num. 8. & cons. 445. num. 35. & de alim. tit. 2. q. 15. n. 187. & tit. 8. priuil. 56. n.*

 61. &

61. & decis. 326. num. 31. Guter. pract. lib. 3. q. 42. num. 37. & 38. & de tutel. p. 1. cap. 1. nu. 23. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 14. num. 11. & lib. 3. q. 18. num. 123. Cald. Pereira in resp. pro Duce Pastranæ num. 6. & in resp. pro D. Roderico à Sylua vers. ad hæc, Stephan. *Gratian. discept. forens. cap. 96. num. 23. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1771. D. Marta de clausulis p. 1. clau. 127. n. 1. cũ seqq. & p. 3. clausula 73. Rota Romana apud Farin. decis. 606. num. 3. in nouiss. Hieron. Fernandez de Otero select. interpret. lib. vni. in interpret. cap. fin. de consuetud. num. 77. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 55. num. 29. & 31. & 32.*

60 Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium, *l. in conuentionalibus, ff. de verbor. obligat. Perez tit. 7. lib. 5. ordin. pag. mihi* 188. Et in contractibus potius mens, quam verba sunt attendenda, *Molin. d. primog. lib. 1. cap. 4. num.* 20.

61 Contractus conclusio attenditur, *l. si dominus, ff. præscript. verb.* Stephan. Gratian. *discep. forens. cap.* 115. *num.* 35. Et vniuscuiusque contractus initium spectandum est, & causa, *l. si procuratorem in princip. ff. manda. l. 1. §. non solum, ff. depositi, l. si tamen, ff. ad Maced.*

62 Contractibus omissum habetur pro omisso, *l. quicquid astringendæ, ff. de verbor. oblig. Paris. cons. 117. num. 6. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 76. & decis. 283. num. 5.* cum alijs supra

adductis

adductis *hac eadem lit. num.* 2.

63 Contrahentes videntur se conformare cum iure, idem procedit in testatore, *l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, Menoch. cons.* 111. *num.* 17. *Mascard. de probat. concl.* 1415. *à num.* 2. *Surd. decis.* 2. *num.* 11. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glo.* 5. *num.* 81. *Valasc. consult.* 134. *num.* 11. *Gam. Lusit. decis.* 16. *nu.* 4. *& decis.* 193. *nu.* 6. *Cald. Pereira de empt. cap.* 9. *num.* 10. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 70. *nu.* 29. *& q.* 101. *num.* 3. *& consil.* 18. *nu.* 7. *cum seqq.* Et censentur se conformare cũ statutis loci, in quo contrahitur, *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 264. *n.* 15.

64 Contraria simul esse non possunt, *l. mutuis, ff. pro socio, l.* 1. *C. de furtis, Menoch. de interdict. remed.* 3. *retin. possess. n.* 516. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 25. *num.* 6. Ideo ad positionem vnius, sequitur remotio alterius, *l. si inter, ff. de except. rei iudicatæ.* Et se inuicem elidunt, & mutuo se expellunt, & vno posito remouetur alterum, *Surd. decis.* 24. *num.* 10. *& decis.* 92. *num.* 11. *& cons.* 211. *num.* 16. Item contraria non possunt esse sub eodem subiecto, *glos. in l. fin. ff. de diuort. l. vbi repugnantia, ff. de reg. iuris, Alciat. de præsumpt. reg.* 2. *præs.* 3. *nu.* 5. *Bernard. reg.* 25. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 59. *Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 22. *Thomas de Thomasettis reg.* 101. vbi asserit procedere simul, & eodem tempore, ac eodem subiecto

biecto,vel ſecundum Logicos in habitibus moralibus, ſecus autem in ſpeculatiuis, vel in concreto, & in realibus, aliter autem in abſtracto, & in imaginatione.

65 Contraria duo poſſunt procedere diuerſis reſpectibus, *Tiraq. de nobilit. cap.28. num. 13. Farin. in praxi crimin. p.4.conſ.30. n. 62.*

66 Contraria plura incompatibilia ſi concurrant, præualent vltima, *Card.Tuſch.tom.2. lit. C. concl.* 1011.

67 Contraria allegans non eſt audiendus, *l. 1. C. de furtis, l. tranſactione, C. de tranſact.l.Titiæ, ff. de cond. & demon. cap. imputari, de fide inſtrum. cap. ſollicitudinem de appellat.Menoch. de præſumpt.lib.2.q. 41. n.2.Gregor. l.111.verbo ninguna tit. 18. part. 3. Cou. vari.lib. 2. cap. 2. num. 2. in fine, Cabed. Luſit. deciſ. 34. nu.9. p. 1. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 54.n.18. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio num.4. Mari. Antonin. vari. lib. 1.reſol. 56.num. 11. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 34. num. 1. Cardin.Tuſch.tom.2.lit.C.concl.* 1005. *Rendina in promptuar. recept. ſentent. tit.* 100. *num.* 10. vbi cum antiquioribus, quos refert declarat regulam hanc locum non habere, quando quis vult contra diuerſas perſonas experiri.

68 Contrarietas eſt vitanda in omni diſpoſitione, *l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. Surd. deciſ. 276.num. 3. Farinac. in praxi crimin.p.4. conſ.95.n.7.Card.Tuſch.to.2.lit. C. concl.* 1008.

69 Con-

69 Contrariorum contraria est ratio, & contrarius effectus, *l. fin. ff. de edendo, l. qui accusare, ff. de accusat. Euerard. in topic. legal. loco 75. Surd. cons. 350. num. 22. Cæsar Argel. de cōtradictore legitimo q. 3. n. 79.*

70 Contrariorum eadem est disciplina, *l. 1. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. fin. ff. de legat. 3. l. in fundo, ff. de rei vend. l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. oblig. l. 1. §. si quis vltro, ff. de quæstio. l. & si contra in fine, ff. de vulg. & pupil. substit. l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. §. 1. & ibi glos. verbo intelligemus instit. eo. tit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, §. 1. instit. de tutel. cap. intellectum de iure iur. cap. translato de constit. Euerard. in topic. legal. loco 73. Aristot. lib. 7. topic. cap. 1. Surd. cons. 1. num. 92. & cons. 151. num. 27. & cons. 301. num. 22. Acacius Anton. in comment. ad rub. ff. de condit. & demon. cap. 1. num. 56. Brunor. à Sole in locis commun. verbo contrarietas 2. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. nu. 884. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 52. num. 38. Pichard. ad princip. instit. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris num. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. fin. casu 51. Galganet. de condit. & demon. p. 2. cap. 1. q. 19. num. 1.* vbi agit de intellectu huius axiomatis.

71 Contrarium effectum nō debēt operari inducta ad vnum finem, *l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 2. ante fin. C. de iuram. cal. l. qui hominē, §. fi. & ibi notat. ff. de solu. cap. maiores, §.*

sed

ſed adbuc, & ibi not.de baptiſ. Cardin.Tuſch.to. 2.lit. C. concl. 1010. *Cæſar Argel. de contradictore legitimo q.3.n.136.*

72 Contrarium effectum non debent operari inducta in fauorem, *l. legatum, ff. de adim. leg. l.quod fauore, C. de legib. cap. quod ob gratiam, de reg.iur. in 6. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q.2.num.*101. *& q.3.n.*191.

73 Copulata plura, ſi requirantur ad aliquid diſponendum, non ſufficit vnum tantum interuenire, *l. ſi hæredi, ff.de condit. inſtit. Card. Tuſch.tom.2.lit. C.concl.* 1035.

74 Correctio legum eſt vitanda, vide infra vbi notatum eſt *lit.L.num.*18.

75 Correctum, quod non eſt, ſtare non prohibetur, *l. præcipimus, C. de appellat. l. ſancimus, C.de teſtam. Surd. deciſ.* 195.*num.* 6. Lex vna correcta, aliȩ, quȩ veniunt ad declarationem illius, corriguntur ex toto, *Caſtro in l.fin.n.3. C.de edicto Diui Adri.*

76 Correlatiuorum idem eſt iudicium,& de vno diſpoſitum trahitur ad alterum, *l.fin. ff. de acceptilat. l.fin. C. de indicta viduit. tol. l. ſi quis ſeruo, C. de furtis, l. 1.C.de tranſact.l.*1.*C. de cupreſſ.lib.*11.*Curſus Conimbricenſis in comment.ad Logicam ad cap.7.de relatis in commento attributo* 3. *Euerard. in topic. loco à correlatiuis num.* 8. *Bellon.tom.*1. *commun.opin. lib.*1. *tit.* 17. *de legibus num.*57.*& ibi Viui.num.*203. *idem Viui. d.* 1. *tom.tit.* 28. *quæ res exportari nõ debet num.*11.*Oſaſc.deciſ.*115. *nu.*10.*Ioan.Maria*

ria Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum à statutis secularium, §. 4. n. 5. pag. 397. Surd. decis. 218. num. 10. & de alim. tit. 1. q. 19. num. 3. & num. 10. & tit. 4. q. 18. num. 54. & seq. & tit. 6. q. 9. num. 6. & consil. 34. num. 26. & cons. 150. n. 120. & cons. 201. num. 3. & cons. 338. nu. 4. Cou. in cap. Raynutius, §. 3. n. 6. de testam. Valasc. de iure emphyt. q. 29. in fine, Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 2. à num. 1. Boer. decis. 48. num. 3. & 4. Medic. reg. 9. Aldouin. cons. 74. num. 14. Alphan. collect. 862. Garc. reg. 110. & 141. Tiraq. de retr. lig. §. 1. glos. 9. num. 171. & seq. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 54. num. 1. et lib. 6. disp. 19. nu. 10. Farin. in praxi cri. p. 7. in fragm. lit. E. num. 235. cum seqq. Melchior Phæb. Lusit. decis. 72. nu. 8. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit. et iure p. 1. cap. 8. n. 4. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 6. n. 2. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. cõcl. 1041. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. n. 800. & 803. Et correlatiuorũ vnum non potest esse sine alio, *Nau. cõmẽt. 3. de regular. n. 44.* Et in correlatiuis si quid est prohibitum vni, videtur & prohibitum alteri, *Menoch. cons. 136. num. 10. et 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 50. num. 12.* Et ex correlatiuis sublato vno, & alterum censetur tacitè sublatum, *d. l. fin. ff. de acceptilat. l. alteri. ff. de adim. legat. D. Barb. in rub. ff. solut. matrim. p. 1. num. 37. Surd. decis. 52. nu. 5. Mari Antonij vari. lib. 1. resol. 56. n. 6.* Et vno expresso dicitur

expref-

preſſum alterum ex eod. *Mari. Anton.*cum ab eo citatis *lib.3.reſol.9.n.2.*Regula enim correl latiuorum eſt regula pariũ, *l.Iulia.§.ſi procurator,ff. de act. emp.Bertaz.vbi proximè n.* 801.
77 Corporis deformitas,animi deformitatem oſtendit argum. *tex.in cap. cum infirmitas, de pænit.cap.fin.* 41. *diſtin.tradunt Tiraq.l.2.connub.gloſ.*1.*p.*2.*n.*55.*D.Auguſt.epiſ.*109.*ad Monachos, Eſcobar. de ratiocin. cap.* 32.*n.*1. *Plaza in epitome delict. cap.*25. *ſubſcribitque ſententia Cyni relata ab Alexand. conſ.*209. *ponderatis n.*10.*verſic.dictus vero iuuenis lib.*6. quod in pulchro corpore pulchra reſidet anima.Nã*D. Ambroſ.lib.*2.*de Virg.*affirmat ſpeciem corporis ſimulacrum eſſe mentis, figuramque probitatis, & refert *Lucas de Penna in l.*1.*verſ.* 2. *quæritur, C.qui ætat. vel profeſſ.ſe excuſ.lib.* 10. *et l.* 1.*C.de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinop. lib.* 12. *ac Math. de Fano in tract. de modo ſtudendi cap.* 30. Facies nanque ſępè indicat quale eſt cor, *l.obſeruandum, ff. de offic.præſid. l.*3.*ff. de teſtibus*, & impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius, *cap. nec ſolo* 32. *q.* 5. & per exteriora cognoſcuntur interiora, *§. ſeruos inſtit.de rer. diuiſ. l.naturalem, §. in his, ff.de acquir. rerum domin. l.Fulcinius, §. illud ſciendũ, ff. ex quib. cauſ.in poſſeſſ.eat. cap. fin.de renunc. in* 6. & per ſigna corporis nobis nota, inquiũt Logici, ſyllogizamus diſpoſitiones animę nobis ignotas, *Ariſtot.* 2. *Prior.* vnde *Propert.*

Ex operum ſpecie clareſcunt intima cordis

& ad-

& adstipulantur, quę *Ouid.lib.2.Fastorum* Lucretię pudicitiam collaudans scripsit, ita illam facie pudicitiam pręportasse, sicuti eius erat pudicus animus; nam qualis erat interius cognoscebatur in vultu; dum inquit

Et facies animo, dignaque, parque fuit

atque iterum *lib. 6. Fast. in fine* Martię venustatem, virtutesque extollens, subscripta prodidit carmina.

Par animo quoq; forma suo, respōdit in illa,
Et genus, & facies, ingeniumque simul.

& *Martial.lib.12.epigram. in Zoilum*, ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subiungit, si fortasse bonus esset

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine lęsus
Rem magnam pręstas, Zoile si bonus es.

Medici tandem ex corporis turpitudine, animi deformitatem pręsumunt, vt scribit *Rasis lib. 2. ad Almansorem cap. 33. et cap. 54. Galenus* insuper, faciem fędam, malos mores ostēdere affirmat *lib.2.de temperam.cap. 6. et lib.1. et 2. de vsu part. Bald. etiam in l. obseruare, C. quorum appellation. non recipiantur* affirmat, quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad scelera, ita pulchra ad virtutes. Hinc etiam nomen turpe habet sinistrā suspicionem, sicut per contrariū, pulchrū nomen, & honestum honestatis, & totius probitatis est indicium, vt per *Doct.in cap.1.de deposito,*

posito, Bernard. in praxi cap. 7. vbi Salzed. lit. A. plures refert Cened. ad decretal collect. 24. num. 3. Vnde licet arguere à nomine, cum talis quis credatur, & presumatur, qualis nominatur secundum *Menoch. de præsumpt. lib. 6. q.* 30. *num.* 10. Et aliquos effectus ex eo, quod quis turpe nomen habeat colligit idem *Menoch. lib.* 1. *præsumpt.* 89. *n.* 131.

78 Crimina suos debēt habere authores, *l. crimen, ff. de pœnis, l. sancimus, C. eod. tit. cap. 2. de constit. cap. quæsiuit de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, cap. Romana in fine de sentent. excom. lib. sexto, Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunctorum p.* 3. *n.* 8. quibus adde, quę notaui infra *lit. P. n.* 12.

79 Culpa vbi maior est, ibi grauior debet esse pęna, *cap. cum bonæ, de ætate, et qualit. cap. tanta, de excessibus prælatorum, Perez ad l.* 1. *vers. in oppositum prope finem tit.* 1. *lib.* 5. *ordin. pag. mihi* 31.

80 Culpa suos debet tenere actores, *l. sancimus, C. de pœn. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 38. *nu.* 30. *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 23. *num.* 1.

81 Culpa nō caret, qui se immiscet rei alterius artis, & professionis, *l. idem iuris, §. vlt. ff. ad leg. aquil. l. illicitas, §. pen. ff. de offic. præsi. reg. non est sine culpa, de reg. iuris lib. sexto, cap. tua de homicidio, Thomas de Thomasettis reg.* 203. Tractent enim fabrilia fabri, & quam quisque norit artem eam exerceat, *Strach. de mercat. p.* 3. *tit. de nautis n.* 33. *Car. Tusc. to.* 2. *lit. F. cōcl.* 2.

82 Culpa

82 Culpa non potest imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur *Surd. consf.* 345. *num.* 31.

83 Culpa non imputatur ei, qui nõ fecit, quod factum non profuisset *Surd. decis.* 87. *num.* 6. *& decis.* 260. *num.* 5. *cum seqq. & decis.* 326. *num.* 69.

84 Culpa vbi non est, ibi non debet esse onus, vt per *Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *q.* 44. *num.* 7. Et culpa quod caret in damnum re uocari non potest *l. Grachus C. de adulte.*

85 Culpa vbi non est, nec pœna esse potest *l. si putator ff. ad l. Aquil. cap. sine culpa de reg. iu. in 6. Thomas de Thomasettis reg.* 283. *Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 8. Nam vbi non est culpa, ibi non est delictum *cap. cum voluntate de sentent. excom. Bartholam Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienandis pag.* 94. *nnm.* 30.

D

1 Damnum dedisse videtur, qui occasionem damni dat *l. ante §. si cum seruum ff. de vi bonor. raptor. l. videamus §. fin. l. qui domum in fine ff. locati l. nihil interest ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. qui occidit §. in hac ff. ad log. Aquil. cap. sæpe* 50. *dist. cap. fin. de iniur. cap. de cætero de homicid. Dec. cons.* 218. *num.* 4. *Surd. decis.* 326. *num.* 23. *&* 24. *Ferrer. in const. Catbalon. glos.* 5. *num.* 287. *Cardin. Tusch.*

tom.1. lit. C. concl. 138. num.4.& tom.2. lit.D. concl.6. Thomas de Thomasettis reg.244. vbi explicat procedere quādo causam propinquam dedit.

2 Damnum qui sentit, debet, & sentire lucrū, & è contra *l. secundum naturam ff. de reg. iuris Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 13.* In pari causa damno magis, quam lucro consulendū *l. fi. §. licentia C. de iu. delibe. l. at si quis §. sed etsi ff. de religio. & sump. fun.* vnde non debet quis ex alieno damno lucrari *l. itaq; §. 1. ff. de dolo.*

3 Dare beatius est, quam accipere *cap. prædicator 16. q. 1. cap. 1. vbi glos. verbo, vt debere de donat.*

4 Dare, & remittere paria sunt *l. si fundum §. Titio ff. de legat. 1. l. contra §. si filius ff. de pact. l. 1. ff. de transact. l. si mulier ff. de condict. ob caus. l. sicut §. an pacisci ff. quib. mod. pig. vel hypothec. soluat. l. in ædibus vers. potest ff. de dona. l. 3. §. fin. cum l. seq. vbi glos. verbo habere in fine ff. de donat. inter virum, & vxorem cum pluribus alijs iuribus, quæ adducit Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus n. 173. C. de reuoc. donat. notant Gom. vari tom. 2. cap. 4. num. 9. Cou. vari. lib. 2. cap. 4. num. 8. Valasc. consult. 135. nu. 16. cum seq. Gam. lusit. decis. 118. num. 1. vbi alios referunt.* Et paria sunt dare, vel non adimere *l. cōficiuntur in princip. ff. de iure codicil. l. 1. §. sciendum ff. de legat. 3.*

5 Dat nemo, quod non habet notaui infra *lit. N. num.*

N. num. 15. Paria sunt non dare, vel dare inutile *l. quamuis §. si conuenerit ff. ad Velleia*. Et paria sunt rem non reddere, vel reddere deteriorem *l. 3. §. 1. ff. commodati*.

6 Debitor nemo potest esse sui ipsius *l. Vranius 82. ff. de fideiussor.* cnm traditis per *Cald. Pereira de extinct. emphit. cap. 14. num. 33.* Nihil enim agit in se ipsum *l. ille à quo §. tempestiuum ff. ad Trebel.* vel actio & passio in eodem subiecto non concurrũt *ex tex. in d. l. Vranius*.

7 Declarare voluntatem verbis, vel factis paria sunt *l. de quibus ff. de legibus l. Paulus ff. rem ratam haberi l. recusari ff. de acquir. hæredit.*

8 Declaratio facta à principe, non confert aliquod ius de nouo *l. adeo §. cum quis ff. de acquir. rer. domin. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 86.* Nam declarans nihil ponit, nec facit de nouo *l. hæredes palam §. si quid post ff. de testam. d. l. adeo §. videtur clem. exiuit §. harum declarationum de verbor. signific. glo. in cap. per tuas verb. de nouo de donat. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 579. Brunor. à Sole in locis commun. verbo declaratio 1. Bertazol. de clausulis instrum. claus. 30. glos. 4. num. 1. Soc. sen. cons. 49. num. 5. vol. 1. Rol. cons. 15. num. 27. vol. 3. Gabr. de reg. iur. lib. 5. concl. 3. num. 1. & 48. quos citat Mar. Ant. vari. lib. 1. resol. 3. num. 12. Francisc. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo declara-*

re Rot. Rom. apud Farin. dec. 454.*num.*2. *tom.* 1. *p.* 1.

9 Definitio debet cum suo definito conuerti *l.* 1. §. *dolum ff. de dolo malo l. omnis definitio ff. de reg. iuris Doct. in l.* 1. *in princ. ff. de acqu. possess. Cic. lib.* 4. *academic. quæst. num.* 79. *pag.* 17. *Tiraq. de iure primog. q.* 1. *num.* 1. *Picbard. ad rub. inst. de obligat. num.* 9. *& in disp. de mora. nu.* 25. *Flamin. de resignat. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 31. *cum seqq. Cæsar. Angel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.* 161. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. D concl.* 418. *Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p.* 1. *q.* 4. *num.* 3. vbi *num.* 2. asserit, quod substãtiam, & naturam rei explicat, & *num.* 5. quod quælibet definitio in iure est periculosa, & *nu.* 6. quod cauti esse debent, qui rem aliquam definiunt, & *num.* 7. quod definitio perfecta debet habere genus, ac propriam, & completam differentiam, quod etiam asserit *Picbard. nu.* 26. vbi *num.* 24. dicit quod cuiusq; rei definitio, vt bona sit nihil superfluum nihilq; diminutum continere debet, citans *Philosoph. Top. lib.* 6. *cap.* 1. Et à definitione incipiendum est *Flamin. d. q.* 1. *num.* 1. Et est initium omnis disputationis *Monet. d. p.* 1. *q.* 1. *à num.* 1. Et cuicunq; non conuenit definitio, non etiam conuenit definitum *l.* 2. §. *appellata, & ibi Doct. ff. si cert. petat.*

10 Delicta puniri publice interest, & expedit Rei pub. ne maneant impunita *l. ita vulneratus §. quod si quis vers. cum neque impunita ff. ad leg.*

leg.aquil.l.licitatio §.quod illicite ff. de publican. l. congruit 13. *ff. de officio præsid. l.Stichum §. tametsi ff. de solut. cap. est iniusta* 23. *q.4.cap.vt famæ* 35. *§.* 1. *de sentent. excommun. Grammat. decis.*36.*Thomas de Thomasettis.reg.*103. *Azeu. l.* 14. *num.* 1.*tit.9.lib.*3. *nouæ recopil. pag. mihi* 359. *Flamin. de resignat. tom.*2. *lib.* 14.*q.*1.*nu.* 17. *Cabed. Lusit.decis.* 75. *num.*1. *p.* 1.*Cardos.in praxi iudicum,& aduocat.verbo delictum num.* 9.& 10. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali §.* 15. *à num.* 86. *pag.* 121. *Cardin.Tusch.tom.*2.*lit. D.concl.*157. Et iuxta delicti mensuram futurus est plagarũ modus *cap. non afferamus* 24. *q.* 1. *iunctis traditis per Menoch.de arbitr. lib.* 1.*q.* 90. *nu.* 38. *Menchaq. illustri. quæst. cap.*8. *num.*51. *& cap.* 24.*num.* 17. cum alijs infra citatis *lit. P.num.* 11.Paritas enim delicti paritatem pœnę requirit *l. nihil interest ff.de adulterijs l.si quenquam in fi.C. de episcop.& cler.* Vt scilicet delicti pęna timeatur, & supplicium vnius, exemplum possit esse multorum, vt ait *tex. in l.* 1.*Cod. ad leg.Iuliam repetund. Cardos. d. verbo delictum num.*8. Vnde oderunt peccare mali formidine pœnę *cap. irrefragabili §.cæterum vbi glos.verbo metu pœnæ de officio ordin.*

11 Delicta ex volũtate,& proposito distinguntur *l. diuus ff. ad leg.Cornel. de sicar.l.qui iniuriæ ff. de furtis Cardin. Tusch. tom.*2. *lit.D.concl.* 160. *Farin. in praxi crimin. p.*4.*cons.* 65.*& ibi additio lit. k.*

12 Delicta debent tenere suos auctores, vt per *Ludou. Rodolphin. vari, quæst. lib. 2. q. 44. nu. 5. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis. §. 1. num. 43. pag.* 177. iunctis multis infra adductis *lit. P. n.* 12.

13 Delicta paria mutua compensatione tollun tur notaui infra *lit. P. n. 6.*

14 Delictum continuatum grauius punitur *Hipol. in l. 1. num. 47. cum seq. C. de Sicar. Menchaq. quæst. frequent. cap.* 10. *num.* 47. *Perez tit.* 1. *lib.* 5. *ordin. pag.* 49. *Sebastian. Naui. ad l. capitalium num. 6. ff. de pœnis. Cassan. in consuetud. Burgund. rub.* 1. *§.* 5. *pag. mihi* 45. *verso, &* 46. *Farin. in praxi crimin. p. 4. cons.* 30. *n.* 67. *& ibi addit. lit. R. & num.* 129. Et delictū sœpius reiteratum fit maius, & solitus delinquere grauius peccat *Anton. Monach. Lucen. decis.* 54. *num.* 8. *&* 9.

15 Delictum clam commissum grauius punitur, quam quod palam patratum fuit *Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib.* 2. *concl.* 110. *consid.* 1. *n.* 18. *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 18. *à num.* 67.

16 Delictum non pręsumitur *Mascard. de probat. concl.* 495. *num.* 1. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 13. *q.* 1. *num.* 72. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 114. *num.* 25. *& decis.* 128. *num.* 4. Et delictum minus præsumitur *l. prætor §. docere ff. de vi bonor. raptor. Mascard. de probat. concl.* 1418. *num.* 2. *Farin. in praxi crimin. p.* 3. *q.* 85.

85. *num.* 26. *& p.* 4. *conſ.* 61. *num.* 12. *& conſ.* 62. *num.* 6. *& deciſ.* 56. *& ibi addit. & p.* 5. *q.* 126. *num.* 106. *Cardin.Tuſch.tom.*2.*lit. D.concl.* 165. Et vbi alia coniectura ſumi poteſt, non eſt delictum præſumendum *Flamin.d.tom.* 2. *lib.* 14. *q.*7. *n.*55. *cū ſeq.* Et interpretatio eſt facienda excluſiua delicti *Abb. in cap. cum tu de teſtib. late Farin.d.q.*85.*num.*1. *cum ſeq.Maſcard. de probat.concl.*496.*Menoch. de præſumpt. lib.*5.*q.*161. *num.*26.*Natt.conſ.*549.*num.*11. Et delictum in dubio non præſumitur *l. merito ff. pro ſocio cap. eſtote de reg.iur.in antiquis Brunor. à ſole in lociscommun. verbo delictum num.* 20.

17 Delictum in omittendo leuius eſt, quam in committendo *l. metrodorum ff.de pœn. Tiraq. de pœnis temper. cauſa* 44. *Cou. de ſponſal. p.* 2. *cap.*6.*§.* 8. *num.* 13. *Hypol. in l. infans. num.* 6. *C. de ſicar. Mari. Antonin. vari lib.* 3. *reſol.* 39. *num.* 25. *& reſol.*28. *num.* 1. *D. Barb. in l. ſi mora num.* 29. *ff. ſoluto matrim.Brunor.à Sole in locis commun. verbo delictum num.*3. Nam in committente dolus,in omittente culpa, præſumitur *l. vtrum ff. ad leg. Pompe.de parricid. l. pen. C. de paganis*. Dolus autem grauiorem exigit pœnam,quam culpa *l. Iulianus in prin. iunc. l. ſi ſterilis §. cum per venditorem ff. de actio. empt.*

18 Delictum non imputatur, vbi dolus non eſt *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 192. *num.* 65. Et lex pœnalis ſubaudit dolum debere interue-

nire in eo, qui delinquit contra diſpoſita per eã *Cephal. conſ.* 110.*num.*10.*vol.* 1. *Alexander. conſ.* 109. *num.* 9. *vol.* 1. *Armendar. in proœmio addit. ad recopil. legum Nauarræ num.* 58.

19 Delictum alterius non debet alteri nocere *l. eleganter in princip. ff. de dolo Cardin. Tuſch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 313. *num.* 7.

20 Delictis, & fraudibus non eſt via aperienda *Cæſar. Angel. de contradictore legitimo q.* 10. *nu.* 104. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alienandis verbo illis exceptis num.* 3. Et dolis ac fraudibus modis omnibus occurrendum *l.* 1. *ff de dolo cap. ſedes de reſcrip.* & maleficijs minime indulgendum *l. in fundo ff. de rei vend.*

21 Demonſtrari aliquam rem, vel perſonam in præſentia, vel proprio, & vero nomine nuncupari paria ſunt *l. nemo ff. de hæred inſtit. l. certum ff. ſi cert. pet. Gom. vari. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 9.

22 Denominatio ſemper fit à digniori, & potentiori, *l. cum ex aliqua, ff. de acquir. rerum domin. l. quæritur, ff. de ſtatu hominum, l.* 1. *in princip. vbi gloſ. & doct. ff. de verbor. obligat. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *nu.* 133. *& gloſ.* 14. *n.* 66. *Ioſeph. de Seſſe de inhibit cap.* 1. §. 3. *nu.* 13. *Thomas de Thomaſettis in floribus legum reg.* 2. vbi dicit fallere in matrimonio, quod denominatur à matre quę nobilior non eſt, per §. 1. *& ibi doct. inſtit. de patria poteſt.* Prior enim nominatio maiorem dignita-

tem, arguit *Tiraq. de iure prim. q.* 19.*n.*2.

23 Denominatio sępè probat qualitatem rei, *D.Barb. in l.cum prætor, §.vlt.n.*243.*ff. de iudicijs*, quibus adde, quę infra notaui *lit. N. num.*23.

24 Denominatio diuersa significat res esse in substantia diuersas, vt ex *tex.in l. si idem, C.de codicillis* notant *Crau. cons.*6.*nu.* 1. *Paris. cons.* 110.*num.* 45. *lib.* 1. cum alijs infra citatis *hac lit. num.*47.

25 Dictum vnius, dictum nullius, *l.iurisiurandi, C. de testib. cap.cum dilecti in fin.de accusat. Mascard. de probat. concl.* 347. *num.*30.*Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 60 *num.* 15. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 307. cum alijs infra adductis *lit.V.num.*77.

26 Dies termini non computatur in termino, *l. vbi lex. ff. de reg.iuris cap.*1. *de restit. spoliat. lib. sexto, ordinat. regia Lusitanorum lib.* 3. *tit.* 13. *in princip. Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *glos.* 11.*nu.* 18. *cum seqq. Vant. de nullit. tit. ex defectu iurisdict. ordinar. num.*160. *Perez l.*2.*tit.*2. *lib.* 3. *ordin. pag. mihi* 494. *& l.* 22. *vers. sed est dubium in med. tit.* 2. *lib.* 7. *pag.* 408. *Fichard. tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 131. *pag. mihi* 274. *Azeu.ad curiam Pisan.lib.*4.*cap.* 6. *num.* 58. *Flamin.de resignat. lib.* 12. *q.*8.*nu.* 8. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 163. *à princip. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo dies num.* 5. *&* 6. *Trentasinq. vari. lib.* 2. *tit. de dilatio. resol.* 1. *Aloys. Ricci. decis.*

curiæ

curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 76. num. 1. p. 2. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl. 409. Rota Romana apud Farin. deciſ. 333. in nouiſſimis.

27 Dignum magis trahit ad ſe minus dignum, *l. quæ religioſis, ff. de rei vend. l. ſi communem, ff. quemadm. ſeruit. amit. l. iuſtiſſimè, ff. de ædilit. edict. §. ſi in aliena, & §. litteræ, inſtit. de rer. diuiſ. l. per minorem, ff. de iudic. cap. quod in dubijs de conſecrat. eccleſ. cap. 1. eod. tit. lib. ſexto, gloſ. in cap. vnic. de iur. patron. eod. lib. cap. quanto, de iudic. cap. ſi duo, de officio delegati, cap. ſacris de ſepulturis, cap. per tuas de arbitr. Gom. vari. tom. 3. cap. 10. num. 6. Menoch. conſ. 2. num. 227. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 7. n. 82. P. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 29. num. 8. Hieron. Grach. conſ. ſyndicatus num. 329. Luſit. Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. p. 3. §. 1. nu. 14. Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9. q. 5. num. 258. Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ. 2. nu. 56. Aloyſ. Ricci deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 228. num. 9. p. 2. Pichard. ad §. 7. inſtit. de fideicom. hæredit. num. 3. & ad princip. de empt. & vendit. num. 17. Ioan. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonal. 1. §. 16. nu. 4. pag. 268.* Quod axioma intelligitur, quando æque principaliter datur concurſus, ſecus verò, quando vna res principalis eſt, & altera acceſſoria, *l. cum in diuerſis 44. ff. de religioſ. & ſumptib. funer. cap. vnic. ibi, principale ad ſe trahere uideatur, 10. q. 3. Frã-*

ciſc.

cisc.Galett.in margarita casuum conscientiæ verbo accessorium. Dignum enim prefertur minus digno, *l. 1. & 2. ff. de alb. scrib. cap. solitæ, de maiorit. & obed. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 16. §. 1. num. 1.*

28 Dispositio omnis intelligitur rebus sic stātibus, & in eodem statu permanētibus, *l. quod seruius, ff. de condict. ob caus. cap. in parochia. 16. q. 1. glos. in capit. 2. de rescript. Mari. Antonin. vari lib. 1. resol. 56. num. 2. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 502. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 187. num. 23. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 129. num. 1. & 3.* vbi secus asserit in his, quę recipiunt augmentum, & diminutionem. Et mutatione conditionis, & status variatur dispositio, *l. si quis, ff. de solut. l si cum Cornelius, ff. eod. tit. cap. quemadmodū, de iureiur.* & speciatim in iuramento constat, *ex Rota Romana apud Farin. decis. 51. num. 3. tom. 1. p. 1.* cui regulę adde plures Doctores supra citatos *lit. C. num. 61.*

29 Dispositio omnis intelligitur, vt conueniat naturæ actus, qui celebratur, *Surd. de alim. tit. 5. q. 1. num. 4. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 503.* Dispositio de aliquo actu facta non ad necessariū, sed voluntarium actum refertur, *l. peto. §. prædium, ff. de legat. 2.*

30 Dispositio non habet locum, vbi verba non conueniunt dispositioni, *l. 4. §. toties, ff. de dam. infec. l. quod constitutum, ff. de milit. testa. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 493. Brunor.*

à Sole in locis commun. verbo dispositio 16.

31 Dispositio regulatur secundum ius, vigens tempore dispositionis, *Auend. l.* 40. *Tauri, glos.* 1.*num.* 28.

32 Dispositione principali nulla existente, quęcunque sibi accessoria vitiantur, *Brunor à Sole in locis commun. verbo dispositio num.* 22. Dispositio non debet esse elusoria, *l. si prætor, ff. de iudic. l. fin. ff. ne quid in loco publ.* Dispositio ne reddatur superflua interpretatio est sumenda, *Crau. cons.* 35. *num.* 25. *Becc. cons.* 41. *num.* 20. *Surd. cons.* 29. *nu.* 13. *& cons.* 71. *nu.* 3. *quos adducit Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 18. *num.* 13.

33 Dispositio aliquid supponens, non verificatur, nisi in casu, in quo verificatur pręsuppositum, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 160. *num.* 24. Disponens, & dispositum se sub eodem genere non compatiuntur, *l. fin. ff. de fund. instruct.* Dispositio loquens in casu verò extenditur etiam ad casum fictum, *l. Gallus, §. et quid si tantum ff. de lib. & posth. l.* 1. *§. lex falcid. ff. ad leg. falcid.*

34 Dispositio vna, & eadem non debet diuerso iure censeri, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 187. *n.* 24. quia vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri, vt infra dicetur *tit. I. n.* 48.

35 Dispositio omnis inspicitur, & interpretatur, prout verba diriguntur, *Cardin. Tusch. tom.* 2 *lit. D. concl.* 497.

36 Dispositio omnis intelligitur de prima, & vnica

vnica vice, *l. boues*, *§. hoc sermone*, *& ibi doct. præsertim Tiraq. ff. de verborum signific. Surd. cons.* 18. *num.* 9. *Azor. instit. mor. lib.* 5. *capit.* 23.*q.* 5. *Cardin. Tusch. tom.*2.*lit.D.concl.* 499. *Gabr. lib.* 6. *commun. tit. de legibus concl.*2. *Armendariz in proœmio addit. ad recopil.legũ Nauarræ num.*169. *Mari. Antonin. vari. lib.*1.*resol.* 74.*num.*4. *Rota-Romana apud Farin.decis.* 423 *num.* 4.*tom.* 1.*p.*1.

37 Dispositio omnis simpliciter prolata intelligitur, & ampliatur, ac restringitur secundũ ius commune, vt per *Cardin.Tusch. tom.*2.*lit. D.concl.*501.*Tiraq. in tract. le mort p.* 2.*declarat.* 2. *num.* 2.*Valasc. consult.* 42.*n.* 7. *D. Barbosa in l.*1.*ff. soluto matrim. p.*1.*nu.* 61.

38 Dispositio omnis semper intelligi debet de actu valido, *Cardin.Tusch. tom.*2.*lit. D. concl.* 504. quibus adde notata infra *lit. A. num.* 62. & *lit. I.num* 32.

39 Dispositio omnis intelligi debet de habili, *l.*1.*vbi glos. C.de sacros. eccles. Cardin.Tusch.to.* 2.*lit. D. concl.* 505. & recipit restrictionem de habilitate, *Bart.in auth.de nuptijs n.*3. *collat.*4. *Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n.*38.*Mari.Antonin. vari.lib.*2.*resol.* 40. *num.* 5. vbi *num.*6. secus asserit in contractibus.

40 Dispositio redigitur semper ad actum possibilem, & licitum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispositio num.* 20. Dispositio simpliciter facta, intelligitur facta eo casu, quo

de iure

de iure fieri poteſt, *l. Gallus*, *§. quidam rectè & ibi Iaſon in 2. not. ff. de lib. & poſthu.*
41 Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl.* 488. & comprehendit omnes caſus, etiam quod in vno ſit maior ratio, quam in alio, *l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. l. in fraudem in fin. & ibi Bald. ff. de teſt. milit. Aym. conſ.* 92. *num.* 4. Non extenditur ad incogitata, *l. cum aquiliana, ff. de tranſact. Roma. conſ.* 294. *hæc confeſſio, circa fin.* Includit tamen caſus etiam priuilegiatos, *l in fraudem, §. fin. ff. de milit. teſta.*
42 Diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. l. ſi de certa re, C. de tranſact. Girōd. de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. nu.* 277. Et non comprehendit caſum ſpecialiter diffinitum, *l. doli clauſula, ff. de verb. oblig. l. cum in teſtamento, §. fin. ff. de hæred. inſtit. l. ſeruo manumiſſo, ff. de pecul. leg.*
43 Diſpoſitio limitata limitatum parit effectū *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ* 911. *n.* 2. Et diſpoſitio limitata non extenditur, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl.* 494. Extenditur tamen ſecundum limites adiectę rationis, *l. nomen, §. fin. ff. de legat. 3. l. regula, §. fin. ff de iu. & fac. igno.* Diſpoſitio ſpecialis derogat generali, *l. Titia 1. §. pen. ff. de legat. 2.*
44 Diſpoſitio legis facilius tollitur, quam hominis, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 74. *n.* 51. Diſpoſitio legis, & hominis ęquiparantur, *l. ſi*

in

in testamento in fi.ff.de vulga. Dispositio hominis non ęquè facilè extenditur, ac dispositio legis, *cap.susceptum de rescript. in 6. cap. cum illis de præb. eod.lib.*

45 Distinguens proximus est veritati, *Surd. decis.* 58. *num.* 5.

46 Diuersitas circa eandem rem non debet induci, *l. eum qui ædes, ff. de vsucap. Card.Tusc. tom.2.lit. D. concl.*518.

47 Diuersitas nominum, diuersitatem rerum, & locorum inducit, *l.si idem, C.de codicil.Cardin. Tusch. tom. 2.lit. D.concl.*517. *Seraph. Rotæ Romanæ decis.* 1137. *num.* 3. Diuersitas rationis, diuersitatem iuris inducit, *l. fin. ff.de rit. nuptia.* Diuersitas causarum, diuersitatem specierum inducit, *l. conuentionum in princip. ff. de pact. l.*3. *§. genera. ff.de acquir. possess.* Et quę diuersos habent tractatus, diuersam quoque habent substantiam, *l. 2. §. quartus, C.de veter. iur. enucl. l. 2. ff. de milit. testam.* Diuersitas tamē effectuum, diuersitatem substantię non inducit, *l. fin. ff. de fundo instruc.*

48 A diuersis non fit illatio, notaui infra *lit. I. num.6.* Diuersa ratio reformat actum, *l.interpositas, C.de transact.*

49 Diuersorum diuersum est iudicium, *l.interstiplantem, §. sacram, ff. de verborum obligat. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 32. *num.*8. *et decis.* 42. *num.*10.

50 Diuinare nemo tenetur, *l. si putator, ff. ad legem Aquil. l. si fideiussor vers. ignoscendum, ff. mand.*

mand. l. apud Celsum, et ibi Sebast. Naeui. nu. 47. ff. de doli mali except. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 3. n. 20.

51 Dolo facere prȩsumitur, qui fecit, quod facere non debuit, *l. tutor, qui repertorium, ff. de administrat. tutor. l. dolo, ff. ad leg. Falcidiam, l. si procuratorem, §. dolo, ff. mandati, Menoch. cons. 98. num. 30. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 89. nu 92. et p. 4. cons. 60. n. 18. vbi addit. lit. I.*

52 Dolo facit, qui petit, quod restituere tenetur *cap. dolo facit 59. de regul. iur. lib. 6. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo dolus nu. 8. Duenh. reg. 290. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 3. num. 88. Mascard. de probat. conclu. 531. num. 81.*

53 Dolo non videtur fecisse, qui fraudem alterius excludit *l. cum pater 79. §. Titio in fine ff. de legat. 2.*

54 Dolus præsumitur in eo, qui facit, quod tenetnr non facere *l. si procuratorem §. dolo ff. mand. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 55. num. 10.* Et in faciente rem prohibitam à lege sẽper præsumitur dolus, & malus animus *l. 1. C. de Sicar. Paris. cons. 52. num. 33. & cons. 78. num. 16. cum seq. vol. 4. late Mascard. de probat. concl. 495. num. 4. & concl. 531. num. 50. & 102. Farin. de delictis q. 18. num. 71. & q. 89. num. 77. cum seq.*

55 Dolus casu non purgatur *l. si hæres 16. ff. de noxal. actio.*

56 Dolus nemini debet patrocinari *l. nec ex dolo,*

lo ff. de dolo,l.3. ff. de transact. l.is qui dolo, ff. de rei vend.cap.audiuimus de collus.deteg.l.pen. in fin.ff.de iur.dot.l.si ex dolo ff. de re iud.l. etiã §.1. ff.solut. matrim. Tiraq. de retract. lig.§.1. glos.9.num.62. Surd.cons.15.num.13.Farinac. in praxi crimin.p.1.q.31.num.155.Ioan.Maria Bellett.disquisit.clerical.p.1.tit.de clerico debitore, §. 2.n.5.pag.420.

57 Dolus vbi non adest,ibi non est delictum pęna dignum,*Menoch.cons.*28. *num.*13. Hinc falsum sine dolo non committitur *Cott. in memorabil. verbo. periurium pag.*683.*Menoch.de arbitr. casu* 194.*num.*58.*& casu* 309.*Mascard. de prob.concl.* 739. *num.*12. *Decian. tract.crimin. lib.6.cap.*11.*num.*14.*Cened.ad decretum collect.* 139.*num.6. Campanil.in diuers.iur.canon. rub.* 11.*cap.*28. *num.* 5.vbi asserit quod non sufficit quilibet dolus, sed ille tantum,qui sit in lege expressus per *Menoch.cons.*221.*nu.*15. & quod nec pręsumptus satis erit, sed verus dumtaxat per *l.nec exemplum,C.de falsis,Hier.Gabr. cons.* 169. *num.* 16. *& seq.*

58 Dolus prępõderat culpę,*l. item si obstetrix §. fin.ff.ad leg.Aquil.Cardin.Tusch. tom.* 2. *lit. D.concl.*579.*vbi num.*2. declarat procedere in ciuilibus,secus in criminalibus,quia dolus vnius non tollit dolum, vel culpam alterius,& n. 3. restringit, quia dolus, & culpa vnius circa vnum factum,nunquam tollit,vel pręponderat dolum, vel factum alterius circa diuersum factum.

59 Dolus vnius non debet nocere alteri *l. eleganter in princip. ff. de dolo cum ibi not. l. electio in fin. ff. de noxal. l. 2. l. 51. procurator ff. de dol. excep. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 582. vbi num. 2.* limitat in dolo administratoris, vel tutoris, qui nocet domino, & pupillo, quando ex tali dolo sentiunt commodum.

60 Dolus non fit volenti, & scienti, *l. nemo, ff. de reg. iur. l. cum donationis, C. de transact. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 589. Thomas de Thomasettis reg. 192.* vbi intelligit procedere, quando sciens, & consentiens liberè, & spontè consentit, secus autem, quando necessitate impulsus aliquis consensum pręstat.

61 Dolus cum dolo compensatur, *l. viro 40. ff. solut. matrim. l. si ambo, ff. de compensat. l. si duo 36. ff. de dolo, l. quidam Titium, ff. si quis omi. caus. testam. l. si filium, C. de liberali causa, l. quoniam, C. de hæretic. cap. vlt. de adulter. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictũ num. 37.* vbi intelligit, quando agitur ciuiliter, non autem, quando agitur criminaliter, de quo vide notata infrà *lit. P. n. 6.*

62 Donare est perdere, *l. filiusfamilias, ff. de donatio. l. cum de indebito, vers. qui non soluit, ff. de probat. Surd. de alim. tit. 6. q. 1. nu. 4. cum seqq. & q. 5. nu. 7. cum seqq. & cons. 5. nu. 72.* scilicet cum donatur indignis.

63 Donare suum nemo pręsumitur, *l. cũ de indebito 25. vers. si vero, ff. de probat. l. fin. C. de nouat. l. Campanus, ff. de oper. libert. Mascar.*

de

de probat. concl. 554. *num.* 1. *Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 5. *num.* 7. *Flamin. de resignat. lib.* 8. *q.* 1. *n.* 5. *Flor. vari. q.* 23. *num.* 90. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *decis.* 136. *in addit. lit.* C. vbi plures refert *Brunor. à Sole in locis commun. verbo donatio num.* 15. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 182. *num.* 6. *Pichard. ad princip. instit. quibus non est permiss. fac. test. num.* 66. vbi *adducit Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus n.* 206. *C. de reuocand. donat. Menoch. lib.* 2. *de arbitr. cent.* 1. *casu* 88. *per totum*, *Mari. Antoni. vari. lib.* 2. *resol.* 23. *num.* 11. *&* 12. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis clericorum*, *§.* 9. *num.* 7. *pag.* 519. Et donatio non pręsumitur, sed potius error, *Menoch. cons.* 1. *num.* 215. *Mascard. de probat. concl.* 554. *nu.* 5. *et concl.* 639. *num.* 10. *et concl.* 1173. *n.* 4. *Flamin. de resignat. lib.* 9. *q.* 19. *n.* 5. *Ioseph. de Sesse d. decis.* 182. *num.* 5. *Lusit. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de instit. et iure p.* 1. *cap.* 11. *num.* 25. Et pręsumitur error in donatione, si esset in facto proprio, *Mascard. d. concl.* 554. *n.* 6. *et concl.* 1263. *num.* 6. *et* 7. Et donatio potius pręsumitur, quam delictum, *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *q.* 2. *n.* 23. *Farin. d. p.* 4. *cons.* 60. *vbi addit. lit.* G.

64 Dubia in meliorem partem sunt interpretanda, *l. cum creditor, ff. de furtis, l. proximè, ff. de his, quæ in testam. delent. cap. estote de regul. iuris in antiquis*, *Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 23. *Francisc. Mo-*

lin. de ritu nupt. lib.1. comparat.16.nu.2. Limita cum *Farin. in praxi crimin. p.3.q.85.nu.27. cum seqq.*

65 In dubio tutior pars est eligenda, *l. si fuerit, §. vlt. ff. de rebus dubijs cap. iuuenis de sponsal. cap. ad audientiam de homicid. Cou. in cap. alma mater, de sententia excommun. p. 1. §. 2. nu.5. casu 1. & de sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. nu.9. Fr. Emman. Roderic. in Sum. tom. 2. cap. 51. n. 6. concl. 4. Vasq. 1. 2. q. 19. artic. 6. disp. 65. cap. 3. & disp. 66. cap. 1. P. Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. vni. sect. 17. num. 152. P. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 9. Flor. vari. lib. 1. q. 9. num. 18. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 16. num. 30. casu 1. & lib. 6. cap. 2. num. 16.* Prçcipuè vbi agitur de salute animç, *Nauar. in man. cap. 27. n. 193.*

66 In dubio benignior interpretatio est faciẽda, *l. semper, ff. de reg. iur. cap. vlt. de transac. Thomas de Thomasettis reg.* 154. Et in dubijs media via est eligenda, *l. antiqui, ff. si pars hæredit. pet. §. fin. instit quib. manu. non licet.*

67 Dubijs conuentionibus contra dantem fit interpretatio, *l. veteribus* 40. *vbi Bart. ff. de pactis, l. stipulatio ista §. alteri vers. in stipulationibus, ff. de verbor. oblig. l. Labeo scribit, ff. de contrah. empt. clarus tex. in l. quicquid astringendæ, ff. de verbor. obligat. apud Hispanos est l. 2. tit. 33. par. 7. Menoch. cons.* 110. *num.* 36. *& cons.* 179. *num.* 19. *Surd. de alim. tit. 6. q. 1. nu. 26. & decis.* 322. *num.* 63. *D. Barb. in l. si quis intentione ambigua 66. num. 28. ff. de iudicijs.*

68 Du-

68 Dubius ab ignorante non distat, *l. manifestissimi, §. sin autem nescius, C. de furtis, Gam. Lusit. decis. 91. nu. 1. in princip.* notatur infra *lit. I. num. 4.*

69 Duplex funiculus, seu duplex vinculum magis ligat, & difficilius rumpitur, *l. si non lex, ff. de hæred. instit. l. discretum, C. qui testa. facere poss. l. pen. §. si verò, C. de adoptio. auth. itaque, C. communia de successio. §. sed hodie vers. si verò pater in fin. instit. de actio. §. affinitatis, instit. de nupt. cap. 1. de treuga, & pace, Surd. de alim. tit. 6. q. 13. num. 2. & decis. 154. num. 9. & cons. 61. num. 6. & cons. 173. num. 28. & cons. 175. num. 39. & cons. 329. num. 18. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 9. num. 24. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 13. à num. 90. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 810. cum tribus seqq. alios refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 81. num. 3.*

70 Duo specialia non possunt concurrere circa idem, *l. cum post §. gener. iuncta glos. ff. de iure dot. l. 1. C. de dotis promissione, cap. singula 89. dist. Pichard. ad §. 1. instit. de militari testam. nu. 8. & 11. Thomas de Thomasettis reg. 102.* vbi dicit fallere, quando vnum venit in consequentiam alterius, & in casibus à iure expressis, & priuilegiatis, ex *tex. in l. sub conditione, ff. de solut. l. qui in vtero, ff. de sta. hom. §. si ab hostibus instit. quib. mod. ius patri. pot. sol.* qui allegari solent ad hoc, quod plura specialia simul concurrere possunt, non quidē principaliter,

cipaliter, sed in consequentiam, quod etiam asserit *Thobias Nonius ad rub. instit. de testam: num.* 20.

E

1 EFfectus cognosci solent per suas causas, *l. verum la 2. ff. de furtis.* Et effectus est aliquando dignior sua causa, *l. quod ex liberta, ff. de operis libert.* §. 1. *instit. de ingen. & manumis.* Et effectus à causa regulatur, & causam demonstrat *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 49.

2 Effectus durat durante causa, *l. semper*, §. *negotiatores*, *ff. de iure immunit. Tiraq. tract. cess. caus. p.1.n.17. Surd. cons.* 302. *n.*5.

3 Effectus diuersi non debent oriri ex vna re, eademque causa, *l. meminerint, C. vnde vi, l. quod Labeo, vbi Bart. not. ff. de compensat. l. qui hominem*, §. *fin. ff. de solutio. Cardin. Tusch. to.* 3. *lit. E. concl.* 55. Diuersis tamen respectibus vna, & eadẽ causa diuersos, vel etiã cõtrarios operatur effectus, *l. si finita*, §. *Iulianus, ff. de damn. infec.*

4 Effectus in omnibus consideratur, *l.* 2. *C. de alim. pupil. præst. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glo.* 45. §. 3. *num.* 5. *& glos.* 55. *num.* 11. *cum seqq.* Et effectus principalis agentium attenditur, *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. conclus.* 48. Et effectus contingens pręter intentionem agentis non consideratur, *l. qui foueas, & l. si putator, ff. ad leg. Aquil. l.* 2. *in fin. ff. de condit. &*

demon.

demon. Hinc dicitur, quicquid agunt homines intentio iudicat omnes, *l. 1. vbi gl. & doct. C. ad l. Cornel. de sicar.*

5 Effectus attenditur potius, quam verba, *cap. in tantum de simon. Socin. sen. conf. 36. nu. 6. vol. 1. Surd. conf. 3. num. 26. cum seq. quos citat Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 1. num. 7. Card. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 50.* Et magis attenditur, quam natura rei, *Tusch. d. lit. E. concl. 56.* Et effectus attenditur non modus, *Tusc. vbi proximè concl. 51.*

6 Electio vnius, est aliorum reprobatio, *l. cũ ita legatum, §. 1 ff. de condit. & demonstr. Surd. conf.* 428. *num.* 8. Et reprobatio vnius ex duobus propositis videtur includere approbationem alterius *cap. non ne de præsumpt. Surd. decis.* 195. *num.* 3. vide infra *lit. R. n.* 16.

7 Eligere nemo potest se ipsum, *cap. cum in iure peritus, & ibi glos. de elect. cap. cumana, vbi glos. verbo ad maiorem eod. tit. cap. per nostras de iure patron. cap. fin. de instit. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 51. n. 1. Put. decis. 253. num. 2. p. 3. Lamb. de iurep. lib. 2. p 1. q. 5. princ. art. 5. num. 2. Ioan. Maria Bellett. disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorum, §. 11. num. 23. pag. 527. Azeu. ad cur. Pisan. lib. 2. cap. 11. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 72. Cened. ad decretal. collect. 99. num. 3.* Amplia in præsentatione ex *tex. in d. cap. per nostras, Campanili in diuers. iur. canon. rub. 11. cap. 13. nu. 398.* Limita, quando electio fit à pluribus, tũc

 enim

enim potest vnus se ipsum eligere cum alijs, vt ex *tex. in d. cap. cum in iure cum ab eo citatis notat Mari. Antonin. in d. resol.* 51. *nu.* 5.

8 Emergunt, quę de nouo, nouo indigent auxilio, & in rebus nouis nouum est remedium, & consilium suggerendum, *l.* 1. *in princip. ff. de ventre inspic. l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrogat. actio. l. si iure, ff. de rei vend. l. iure decedens, ff. de inoffic. testam. l. oratione, ff. de serijs cap. fin. de in integr. restit. min. Surd. cons.* 418. *num.* 9. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 4. *nu.* 97. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 21. *nu.* 32. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 45. Et nouis morbis noua conuenit antidota pręparari, *cap. cæterum de iuram. calumniæ, Thesaur. Pedamon. decis.* 239. *à num.* 11. Intellige, quando accidẽtaliter, & inopinato aliquid nouum emergit, ita *Thomas de Thomasettis reg.* 240.

9 Errans non amittit rem suam, *l. si procurator* 35. *ff. de acquir. rer. domin. Tiraq. de retrac. lig. §.* 1. *glos.* 1. *num.* 20. *Menoch. cons.* 162. *à nu.* 28. *cum seqq.* Et nihil fatetur, vt notatum est supra *lit. C. nu.* 43.

10 Errantibus, non decipientibus iura subueniunt, *l. si is qui, C. si minor se maiorem dixerit.*

11 Error excludit consensum, *l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1190. *num.* 2. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 59. *num.* 10. *Bertazol. tract. clausularum instrument. clausula* 11. *glos.* 3. *num.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 198. *Surd. cons.* 28. *nu.* 122.

*nu.*122. *Parif. conf.* 150.*num.* 22.*vol.* 4.*Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *refol.* 2.*nu.*6.

12 Error in facto proprio allegari non poteſt, & non releuat, *Card. Tuſch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 317. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error num.* 2. *Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo num.* 5. non enim prçſumitur, niſi probetur, *l. ſi hæres, §. fin. ff. ad Trebel.* Limita ſi agatur de damno vitando, *Mari. Anton. cum abeo citatis vari. lib.* 3. *reſol.* 21. *num.*4. Et error, & ignorantia in facto alieno excuſat, *l. fin. ff. pro ſuo, Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 138. *nu.* 15. vbi *num.*16. reſoluit, quod ſi tractatur de lucro captando, vel damno vitando error in facto proprio excuſat, cui ſubſcribit *Brunor. nu.* 1. vbi proximè. Et error iuris non nocet, vbi agitur de damno, *l. iuris la* 2. *ff. de iu. & fac. igno.*

13 Error nominis non vitiat diſpoſitionem, ſi conſtat de intentione, *l. ſi quis in fundi vocabulo, ff. de leg.* 1. *l. ſi me in vacuã* 34. *in princip. ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi doct. Duenb. reg.* 256. *Azeu. l.* 13. *à nu.*10. *tit.* 25. *lib.*4. *nouæ recopil. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error n.*4. *Card. Tuſch. to.* 3. *lit. E. concl.*324. *Rota Romana apud Farin. deciſ.*156. *à num.*3. *in nouiſſimis, & deciſ.* 687.*n.*5.*tom.*2.*p.*1.

14 Erubeſcimus cum ſine lege loquimur, *l. illã C. de collat. auth. de trien. & ſemis. §. conſideremus collat.* 3. *extrauag. execrabilis, Ioan.*22. *col.* 13. *de præben.* cum ſimilibus de quibus *Euerard.*

rard.in topic. legal.loco 64.*Surd. conſ.*158.*num.* 13. *& conſ.* 308. *nu.* 3. *& conſ.* 374. *n.*12.*Ioa. Petr. Monet.tract.de option. cap.*3.*nu.*2. *Franciſc. Molin de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 39. *n.*2. *Cardin. Tuſch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 331. vbi *nu.* 2. intelligit cum loquimur ſine lege communi, vel municipali, quia ſufficit alteram legem allegare, & *num* 3. quod imò etiam procedit, quando loquimur ſine lege, ſine ſtatuto, & ſine conſuetudine. Procedit etiam, niſi allegaretur ratio naturalis, *Thomas de Thomaſettis reg.* 109.

15 Eſſentia rei debet dari, vt qualitati ſit locus, *Cardin. Tuſch. tom* 3.*lit.E. concl.* 334. Eſſe vel eſſe debere paria ſunt, *l. qui cum alio, vbi Deci. in fin. ff. de reg. iur.*

16 Exceptio datur facilius, quam actio, *l.*1.*§. cui damus, ff. de ſuperfi. Card. Tuſch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 374. quibus adde, quę notaui ſupra *lit. A. num.*20.

17 Exceptio debet eſſe de regula, *l. quaeſitum §. denique, ff. de fund. inſtruc. gloſ. in rub. de regul. iur. in* 6. *Euerard. in topic. loco* 3. *Flamin. de reſignat. lib.*5.*q.*6.*n.*186. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 144.*nu.*6.*tom.*1.*p.*1. *Cardin. Tuſc. tom.* 3. *lit.E. concl.* 423. *Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.* 980.*num.* 7. Intellige verum eſſe hoc quo ad vim comprehenſiuam, ſed non quo ad iuris determinationem, *l. in his iuncta gloſ. C. de reuoc. donat. Euerard. vbi proximè.* Et declarat regulam, *Surd. conſ.* 352. *n.*12. *Euerar. d. loco*

d.loco vbi allegat *tex.in l.nam.quod liquide §.fi. infi.ff. de penu.lega.Rot. Ro.vbi proxime Card. Tusch.d.lit.B.concl.* 424. vbi etiã asserit, quod nõ ampliat, vt comprehendat ea, quę nõ sunt de genere regulę.

18 Exceptio vbi non reperitur posita, non est à regula recedendum *l. in præuaricationis §. vlt.ff. de præuaricat.l.dissentientem C. de diuort. l.illam C. de collat. Flamin. de resignat. lib.* 3. *q.* 7. *num.*45.

19 Exceptio repellit eundem, quem de iure tenet actio *l. vendicantem* 17. *cum l.seq.ff.de exceptio. l. exceptione doli C.de euict.Tiraq.de retract. lig.§.* 1. *glos.* 9. *num.*33. *Boer. decis.* 23.*n.* 13. *Neguzant. de pignor. p.* 5. *memb.* 1. *num.* 53. *Mol. de primog. lib.*4. *cap.* 1. *nu.* 20. & 28. *Gom.l.* 50. *Tauri num.*63. *Gam. Lusit.decis.*67. *D.Barb. l.*1. *p.*5.*num.*20.*ff.solut.matrim.Portol. de consortib. & fideicommis. cap.* 22. *num.* 18. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 375.

20 Exceptus casus firmat regulam in contrarium notaui supra *lit. C.nu.* 5.

21 Excipiendo quis potest allegare contraria, ad se defendendum *cap. nullus pluribus de reg. iur. lib.sexto Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 428.

22 Excipiens non videtur fateri *Surd.decis.*24. *num.* 5. *Trentasinq. vari. lib.* 2. *tit. de exceptio. resolut.* 2. *num.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 427. *Mari.Antonin. vari lib.* 2. *resol.* 50. *num.*31. Intellige quo ad fundadam intentionem

nem actoris *l. non vtique ff. de exceptio.cap.exceptionem de reg. iur. lib. sexto Gom. vari.tom. 3.cap.12.num.16. Cou. vari. lib.1. cap.1. num. 2. verſ. eodem iure Cachir. Pedam. deciſ.178.n. 9. Franciſc. Milanenſ. Siciliæ deciſ. 3. num.46. lib. 2. Bellon. Genu. deciſ. 38. num. 8. & deciſ. 91.num.1. Petr. Gregor.ſyntag. iur. lib.21. cap. 17. num.3. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat.verbo exceptio num.26.Steph.Gratian. Marchiæ deciſ. 19. num.19.* Et excipiens non videtur fateri ea,quę exceptione includuntur *cap. cum venerabilis de exceptio.*

23 Executio iuris nec metum, nec iniuriam infert *l. nullus videtur, & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Surd. deciſ. 21. num. 14. cum ſeqq. Gam. Luſit. deciſ. 35.num.1.* Executio non facienda iuris ordine pretermiſſo *l. ſi cum nulla ff. de re iudica.l.1.C. de executio.rei iudica.*

24 Exempla declarant regulam, & aperiunt *l. præter alias Iulianus §. quoties ff. de collat. beneſ. ibi quod dico exemplo vt manifeſtus fiat Cardin. Tuſch. tom.3. lit. E.concl. 548.* & vt dicit *Bald. conſ. 357. col. pen.vol.5.* exempla ſicut digitus rem oſtendunt, & tactui quodammodo ſubijciūt *l. 1. ff. de præſcrpt.verb.& §.ſed cū magis inſtit. de gradibus.* Vnde extat illud vulgo tributum adagium, quod exempla magis mouent,quam verba,relatum à *D.Thom.12.q. 34.art.1.in corpore* cum magis veritas oculata fide, quam per aures animis infigatur inſtit. de gradibus cognat.in fi.iuxta illud ſapiētiſſi-

mi

mi *Senecæ epist. 6.* Homines amplius oculis, quam auribus credere, ac longum esse iter per præcepta, sed breue, & efficax per exempla. Nam scientia per visum certior est ea, quę fit per auditum, vt constat ex Horatij arte poet.

Segnius irritant animos demissa per aures
Quam quę sunt oculis subiecta fidelibus, atqui
Certior aure arbiter est oculus, &c.

Et vt dicitur in Herodoto. Magis incredulę sunt hominum aures, quam oculi, &c. Et dispositio clara dicitur, quę oculis cernitur, & non mente secundum *Anton. Monach. Florent. decis. 46. num. 86.* Deinde ocularis inspectio excellentissima ꝓbatio est, vt per *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 111. num. 12. Affl. decis. 23. num. 6. Natt. cons. 235. num. 13. late Mascard. de probat. vol. 1. q. 8. num. 1. & quæst. 17. num. 58.* Licitum enim est allegare dicta poetarum vbi iuri non contradicunt *cap. quemadmodum, & ibi Panor. not. de iureiur.* Et similiter loco iurium allegari possunt vulgaria prouerbia *cap. & si iudæos, & ibi Io. And. not. de iudæis cap. ne tales de consecra. dist. 5. l. solent. circa fi. ff. de off. procon. & leg. & l. si chorus §. 1. ff. de lega. 3. & d. cap. quemadmodum.*

25 Exempla non restringunt regulam *l. damni infecti stipulatio ff. de damno infect. l. pen. §. vlt. ff. de iur. & facti ignor. l. 1. §. quod vulgo ff. de vi, & vi arm. l. scire oportet §. oportet ff. de excusat. tutor. Tiraq. in l. si vnquam verbo li-*

bertis

bertis num.37.C.de reuoc..donat.Surd.conf.308. num. 10. Mol. de primog. lib. 2. cap.8. num.4. Stephan.Gratian. discept. forens.tom.3. cap.563. num.73. Cardin. Tusch.tom.3.lit. E.concl.547. Flamin. de confident.q.9. num.75. & q. 27. nu. 68.& q. 32.num.28.

26 Exempla non excludunt similia *l. 1. §. quod dicitur ff. de vi & vi arm. l. regula §. vlt. ff. de iuris,& facti ignorant. §. hactenus inst. de gradibus Aym. cond. 544. num.25. Azeu.l. 4. num. 24. tit. 20. lib.8. nouæ recopil.*

27 Exemplis non est iudicandum, sed legibus *l. sed licet ff. de officio præsid. l. nemo C. de sentent. & interloquut. omn. iud cap. 1. de postulat. prælat. Surd. conf. 34. nu. 21. Menoch. conf. 996. num. 27. vol. 10. Ludouic. Rodolphin. tract. de diuersis conclus. cōcl. 10. pag. 153. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 549. Anton. Monach. Flor. decis. 1. num. 93. cum seq. Thomas de Thomasettis reg.* 110. vbi asserit procedere in malis exemplis, & in practica erronea iudiciorum.

28 Exitus acta probat *l. quidam ff. de rebus dubijs l. cum silantanum C. de his quibus vt indignis l. rem non nouam in fine C. de iudicijs l. si mater vbi Bald. C. ne de sta. defuncto. cap. quatuor 12. q. 3. cap. quod autem 22. q. 2. Surd. decis.* 288. *num.8. & conf.* 181. *num.* 24. *Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. num.* 23. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 631. *nu.*3.

29 Experientia omnium rerum est mater, & ma-

magistra, *§. quæ omnia inst. de fideiussor. §. pen. instit. de satisdat. cap. quam sit de elect. lib. sexto Surd. cons. 61. num. 36. & cons. 132. num. 23. Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 35. num. 24. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 648. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 33. num. 10.*

30 Expressum dicitur illud, quod subintelligitur à iure *l. licet imperator ff. de legat. 1. l. 1. C. de testam. milit. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num. 158. C. de reuoc. donat.*

31 Expressum dicitur, quod ex mente, & coniecturis necessario colligitur *Surd. decis. 254. num. 37. Flor. vari. q. 21. num. 26. Gam. Lusit. decis. 51. num. 8. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 8. & n. 12. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 36. nu. 19.*

32 Expressum dicitur, quod continetur sub generalitate verborum *glos. in l. vlt. verbo specialiter, C. quod cum eo secundũ primam opin. ibi relatã l. Lucius ff. de vulga. Flor. vari. q. 21. nu. 26. Brunor. à Sole in locis commun. verbo expressum 4. Flamin. de resignat. lib. 6. q. 2. num. 54. & lib. 8. q. 10. num. 23. Anton. Monach. Lucẽ. decis. 62. num. 13. & Flor. decis. 69. nu. 17. Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 100. num. 15.* vbi asserit esse doctrinam *Bart.* communiter approbatã in *l. prætor ait in prin. nu. 1. ff. de oper. nou. nunciat. & in l. 1. col. 2. num. 7. vers. ad quod sciendum ff. de vulg. & pupil.* & communem regulam appellare, *Curt. iun. in rub. C. de collat. col. 3. num. 9.* & ibi plures

alios

alios antiquiores citat. Limita quando requiritur aliquid expreſſe vel ſpecialiter fieri in aliqua diſpoſitione correctoria iuris communis, nam tunc non ſufficit id contineri ſub verbis generalibus *Menoch. conſ.* 331. *nu.* 24. Et expreſſum dicitur, quod continetur ex vi verborum *Flor. d. q.* 21. *num.* 26. *Flamin. d. q.* 2. *num.* 55. *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 65. *num.* 29. *& deciſ.* 113. *num.* 170. *Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ.* 4. *num.* 52. Expreſſum enim dicitur, quod ex conſequentia verborum neceſſario colligitur *Ioſeph. de Seſſe d. deciſ.* 113. *num.* 170. *& deciſ.* 189. *num.* 52. Et expreſſum cenſetur proprie, & totaliter, quod per relationem exprimitur *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 202. *num.* 31. *Anton. Monach. Lucen. deciſ.* 33. *num.* 10.

33 Expreſſum dicitur, quod ſub ratione comprehenditur *l. quæſitum ſcio. ff. de teſtib. l. ſi poſtulauerit §. ſed ſi negauerit ff. de adult. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo ſuſceperit liberos n.* 37. *C. de reuoc. don. Rot. Rom. apud Farin. deciſ.* 10. *nu.* 3. *tom.* 1. *par.* 1. *Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 11. *&* 12. *Guter pract. lib.* 3. *q.* 17. *nu.* 82. Et quod ex eadem ratione deducitur *Surd. deciſ.* 254. *num.* 40. *& deciſ.* 255. *num.* 23. *Cald. Pereira de reſol. emphit. cap.* 1. *num.* 20. *&* 21. Et expreſſum cenſetur, quod virtualiter ineſt *Ioſeph. de Seſſe Magon. deciſ.* 65. *nu.* 22. *Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ.* 4. *n.* 61.

34 Ex-

34 Expressum vbi requiritur, non sufficit tacitum, neque præsumptum *cap. 2. de præbendis cap. fin. de procurator. lib. sexto Gabed. Lusit. decis. 12. num. 7. p. 2. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 654.* & alij relati per *Kalasc. de partit. cap. 14. nu. 18.*

35 Expressi maior est vis, quam taciti *l. non nūquam ff. de condit. & demon. l. expressa nocent vbi Dec. num. 5. ff. de reg. iur. l. precibus C. de impube. Surd. cons. 10. num. 24. & cons. 310. nu. 14. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 655. Scacc. de appellat. q. 12. num. 87. Richard. ad §. 1. inst. de vulgari substitut. num. 9.*

36 Expressum facit cessare tacitum *l. cum ex filio §. filio impuberi ff. de vulg. & pupil. substit. l. maritus C. de procurat. Surd. cons. 157. num. 22. Francisc. Molin. de ritu. nupt. lib. 3. q. 15. num. 49. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. conclu. 656. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 13. §. 1. nu. 5. Armendariz in proemio addit. ad recop. legum Nauar. nu. 13.*

37 Expresso vitiato, vitiatur tacitum in eo cōprehensum *l. 3. §. fin. in fine ff. de seruit. rustic. præd. l. cum vnus §. plane ff. de bonis auctorit. iud. possid. l. 1. §. hæc verba vers. proinde ff. ne vis fiat ei l. per seruum §. fin. ff. de vsu, & habitat. l. fin. ff. de constit. pecun. l. non dubium C. de legibus*, quæ iura adducit. *Gom. vari. tom. 1. cap. 3. num. 29.* Non tamen vitiatur tacitum æque principale *l. si fideiussor in princ. ff. de legat. 1.*

38 Extrema omnia sunt vitiosa *l. solent §. fin. ff. de*

ff. de offic. proconsul. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 683. Flamin. de confident. q. 7. nu. 39. vbi etiam dicit, quod ex duobus contrarijs fit medium optimum. & citat *Paul. de Castr. per text. ibi in l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig.*

F

1 FAcere per se videtur, qui per alium facit *l. 1. §. deieciss ff. de vi, & vi arm. l. ita §. quod si quis ff. de administrat. tutor. l. si per alium ff. ne quis eum l. is damnum dat vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur l. non ideo C. de accusat. cap. qui per alium 72. de reg. iuris lib. sexto, cap. mulieres §. illi vero de sentent. excom. Menoch. de interdict. remed. 1. recuper. possess. num. 407. & cons. 1. num. 304. Flamin. de confident. q. 28. num. 83. & q. 31. num. 12. Duenh. reg. 378. ampl. 3. Corras. lib. 2. miscel. cap. 22. Clar. §. vlt. q. 38. num. 6. Gom. vari. tom. 3. cap. 3. num. 39. & l. 45. Tauri n. 91. Plac. de delictis lib. 1. cap. 15. num. 17. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 17. num. 2. Ioan. Maria Bellett. disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore cl. can. §. 1. n. 6. pag. 172. Thomas de Thomass. reg. 249. Sur. cons. 360. n. 19. Card. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 7. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 564. num. 3. in 2. edit.* Et qui non potest per se, non potest per alium *l. neque per se C. de hered. instit. Thomas de Thomassettis reg. 246.* Et paria sunt aliquid facere, vel per se, vel per interpositam personam *l. hac e-*

dictali §. si verò plus C. de secun. nupt. Et facere, vel facto auctoritatem prębere paria sunt; vt notatum est infra *lit. N. num. 37.*

2 Facere non dicitur, qui causam ad finem non perduxit, *l. qui cum natu maior, §. accusasse, ff. de bonis libert. Mexi. in tract. tassa panis concl. 5. num. 61. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 75. num. 83.* Facere dicitur, qui cũ possit non prohibet, *l. adigere in princip. vbi glos. ff. de iur. patron.*

3 Qui non facit, quod debet, nõ recipit, quod oportet, *l. si non fuerit, vbi glos. ff. de iure iuran. Menoch. de interdict. remed. 1. recuper. possess. n. 89. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 53. n. 10.*

4 Qui non facit, quod facere tenetur, præsumitur dolosus, *Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 89. num. 92. cum seqq. Cald. Pereira de empt. cap. 19. n. 18.*

5 Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur, *l. patre furioso*, vbi *Ias.* latè exornat, *ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. circa, ff. de inoffic. test. l. 1. §. biduum, ff. quãdo appellan. sit, cap. ad apostolicam 46. de regular. cap. 1. de matrim. contracto contra interdictum ecclesiæ cap. fin. de diuort. cap. rursus qui cler. vel vouen. Lambert. de iure patron. p. 1. lib. 10. art. 7. Surd. cons. 174. num. 12. & cons. 175. num. 41. & cons. 360. n. 14. Carain. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 12. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 64. num. 11. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 3. n. 98. Anton. Monach. Bonon. de-*

cis. 19. *num.* 22. *Escobar de ratiocin. cap.* 6. *nu.* 38. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali,* §. 29. *n.* 6. *pag.* 163. *et tit. de clerico teste,* §. 4. *num.* 7. *pag.* 482. quod axioma intelligitur, quando prohibitio fit in accidentalibus; secus verò si forma, & actus substantialis prohibeatur, iuxta doctrinam *glos. verbo sacramenti, in auth. decernit, C. de recept. arbit.* probat *Sot in* 2. 4. *dist.* 28. *q.* 1. *art.* 1. Procedit etiam quando à principio actus non est omninò inualidus, ita *Thomas de Thomasettis reg.* 185.

6 Facta non presumuntur, nisi probentur, *l. in bello,* §. *facti, ff. de captiu. & postlim. reuers. l. si emancipati* 9. *vbi Ias. C. de collat. l.* 1. *C. de probat. l. quacunque,* §. *fi. ff. de publican. l. asseueratio, C. de non numer. pecun. cap. cum Ioannes,* §. *verum de fide instrum. cap. licet, de constit. lib. sexto, Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 14. *n.* 1. *et per totam Caputaq; decis.* 11. *num.* 1. *p.* 1. *Vitalis de Cambanis tract. clausularũ pag.* 320. *num.* 49. *Thomas de Thomasettis regul.* 118. *Mascard. de probat. lib.* 2. *concl.* 732. *Cardin. Mantic. de coniectur. vlt. volunt. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 4. *& tit.* 12. *num.* 22. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 43. *num.* 95. *& glos.* 62. *num.* 28. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. F. concl.* 10. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 407. *n.* 1. *et decis.* 681. *num.* 3. *in* 1. *edit. et resolut.* 380. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 98. *n.* 8. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. cleric. p.* 1. *tit.*

de bonis clericorum, §. 15. num. 6. pag. 539. Frãcisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 9. n. 2. Flam. de resignat. to. 2. lib. 10. q. 8. n. 43. vbi *n. 43. cum seq.* reddit rationem huius axiomatis. Quomodo autem facta præsumantur; Vide *Surd. cons. 164. num. 24. Flamin. d. tom. 2. lib. 11. q. 14. n. 7. 8. & 20. cum seqq.*

7 Facta pro infectis haberi non possunt, *l. in bello, §. facta, ff. de captiu. & postlim. reuers. l. verum, vbi Dec. ff. de reg. iuris, Surd. cons. 93. num. 8. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 6. nu. 121. Anton. Monach. Bonon. decis. 28 num. 51. & decis. 30. num. 25. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 1. num. 27. Cardin. Seraphin. Rota Romana decis. 365. num. 7. Thomas de Thomasettis reg. 117.* vbi asserit procedere *in* nisi aliquid cõtra leges, vel bonos mores fiat.

8 Facta de facto, etiam sunt reuocanda de facto, iuxta not. in *l. 1. §. nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. cap. 1. vt lite pend. Lancell. de attentat. p. 3. cap. 25. nu. 46. Vant. de nullit. in rub. quid sit null. n. 16.* quos citat *Mari. Anton. vari. lib. 2. resol. 29. nu. 6. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 11. vbi n. 2.* declarat procedere in iis, quæ facta sunt non debito modo, & contra ius, secus, si ius permittat. Facta sunt potiora verbis *l. de pupillo §. meminisse ff. de oper. no. nuntia.*

9 Facti narratio non facit ius *cap. ex litteris de fide instrum. Tiraq. in l. si vnquam verbo liber- tis num. 37. C. de reuoc. donat.*

10 Facti series iuris dispositionem inducit,

l. quidã referunt ff. de iure codicil. Cardin. *Tusch. tom. 3. lit. F. concl.* 13.

31 Facto alterius nemo debet pręgrauari *l. si quis in suo § legis C. de inoffic. testam Surd. cõs.* 173. *num.* 84. Alieno facto nullus oneratur *l. in causa ff. de procurator.* Et alieno facto ius alterius non mutatur *l. nam satis §. fin. ff. quemadmo. seruit. amitt.*

32 Facto ex eodem non debet quis pręmium, & pęnam habere *l. siue hereditaria ff. de negot. gest. l. relegatorum §. fin. ff. de interdictis*. Pro facto habetur, quod proxime futurum est *l. penul. ff. de milit. testamen.* notaui supra *lit. A. num.* 14.

33 Ex facto ius oritur *l. si ex plagis* 53. *§. in cliuo ff. ad leg. Aquil. l. fin. in princip. ff. de iure iur. Menoch. cons.* 2. *num.* 208. *D. Barb. in l. Titia num.* 15. *ff. solut. matrim. Anton. Mondeb. Flor. decis.* 48. *nu.* 7.

34 Facto non minus, quam verbo consensus elicitur, & ratificatio *l. non tantum ff. rem rat. haber. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl.* 15.

35 Factorum diuersitas exigit diuersitatem pęnarum *l. si seruus* 49. *ff. ad leg. Aquil.* Et à diuersitate temporum sequitur diuersitas factorum *l. nunquam plura ff. de priua. delic. cap. nihilominus vbi glos.* 3. *q.* 9. cum alijs de quibus *Euerard. in topic. legal. loco* 87.

36 Factum vnius non debet alteri nocere *l. si vnus §. ante omnia ff. de pactis l. de pupillo §. si plurium ff. de nou. oper. nunciat. l. pater fam. ff.*

de hared. instit. l. non debet alteri, & ibi Dec. ff. de reg. iuris, l. cohæredi, C. familiæ hercisc. l. hæredes, §. in illa. ff. eod. l. debitorum pactionibus, C. de pactis, & argum. tex. in l. id quod nostrum, ff. de reg. iuris, facit l. transactione matris, C. de transact. l. post certis, C. de liberali causa, Thomas de Thomasettis reg. 125. Menoch. conf. 346. num. 26. Surd. decis. 102. num. 1. & conf. 22. nu. 29. Farin. in praxi crimin. p. 4. conf. 40. num. 45. Et factum alterius non debet nocere ei, qui nihil fecit, *d. l. de pupillo, §. si plurium, Farin. d. p. 4. conf. 65. num.* 100.

17 Factum proprium nemo impugnare potest, *l. post mortem, ff. de adoptio. l. et per fundum. ff. de seruit. rustic. præd. l. sicut, C. de actio. & obligat. l. cum à matre, & ibi notatur, C. de rei vendicat. l. generaliter, §. fin. C. de non num. pecun. l. non idcirco, C. de contrah. empt. l. si creditoribus, C. de seruo communi pignori dato, l. cum profitearis, C. de reuocand. donat. l. 1. C. de remis. pignor. cap. veniens, de filijs presbyt. cap. cum super, de conceß. præben. Menoch. conf. 160. num. 5. Surd. conf. 284. num. 5. & 8. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo factum num. 3. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 230. num. 69. Portol. in tract. de consortibus, & fideicommis. legali cap. 22. num. 13. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 5. num. 2. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 256. & q. 4. num. 43. & q. 8. num. 4. & q. 10. nu. 80. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 334. num. 1. Thomas de Thomasettis reg. 26.* vbi as-

ferit procedere, nisi ex iusta, & concessa causa deueniat. Declara etiam quemlibet posse venire contra actum à se gestum, quando ille esset ipso iure nullus, *cap. magnæ 22. q. 4. Caputa. decis. 170. num. 6. cum seq. 3. p. Magon. Florent. decis. 69. num. 6. Surd. cons. 183. num. 43. et consil. 284. num. 1. & 14. vbi decl. Gram. decis. 12. n. 14. & decis. 79. num 3. quos refert Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 5. num. 23.*

18 Factum iudicis reputatur factum partis, *l. si ab causa, vbi Bart. Bald. & alij, C. de euictio. Menoch. de interdictis remed. 8. recuper. possess. num. 44. Surd. decis. 266. num. vlt. & cons. 36. num. 17. & cons. 49. num. 1. & num. 37. & cons. 374. num. 9. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 65. nu. 5. p. 2. Guter. canon. quæst. lib. 1. cap. 2. num. 3. & nu. 16. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 5. num. 52. & cap. 6. num. 3. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 30. Rota Romana apud Farin. decis. 184. num. 2. tom. 1. p. 1.*

19 Factum non reputatur id, quod non habuit effectum, *l. 1. §. nihil, ff. de inoffic. testam. l. si quis sub conditione, ff. de testam. tutel. l. 2. §. fed si sint sui, ff. de suis, et legitim. hæred. l. ex consensu, §. 1. ff. de appellat. Surd. consil. 436. numero 14.*

20 Factum nihil videtur, quando aliquid superest ad agendum, notaui supra *lit. A. num. 34.*

21 Factum non egreditur personam facientis, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo quæst. 7. num. 85.*

22. Factum præsumitur, quod fieri consueuit. *l. si cui, cum ibi nota. ff. de ann. leg. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum num. 14. Salic. in l. excepto num. 1. & 3. C. locati, Bero. conf. 48. num. 11. lib. 2. Surd. decis. 199. num. 4. latè Euerard. in loco ab vsitato num. 6. & seqq.*

23. Factum impugnare non debet, qui aduersus alios illud defendere tenetur, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 111.*

24. Factum attenditur, non quod potuit fieri, *Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 23.*

25. Factum non attenditur, sed quod fieri debuit, *cap. peruenit de decimis, Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 24.* Paria enim sunt non facere, vel facere non tamen debito modo, *l. 1. §. penult. ff. quorum legatorum*, Non factum, sed faciendi causa inspicienda, *l. verum, ff. de furtis.*

26. Factum non dicitur, quod non durat factũ, *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem ver. Angel. conf. 34. Surd. de alim. tit. 7. q. 29. num. 9. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 63. num. 24. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 115. num. 33. & cap. 132. num. 25. cum seqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum n. 16. Farin. in praxi crimin. p. 4. conf. 60. nu. 72.* Quod axioma intelligitur, quando actus habet tractum successiuum, *Menoch. conf. 334. num. 19.* Paria enim sunt non facere, vel in facto non perseuerare *l. quicquid calore ff. de regul. iur.*

27 Factum alicuius ipsum iudicat, *l. cum probatio, ff. de probat.*

28 Factum, quod non releuat, fieri non debet, *l. ad probationem, C. de probat. Surd. decis.* 260. *num.* 5. *cum seqq.*

29 Factum contra ius, pro non facto habetur, *l. iubemus, §. prædia, C. de sacrosanc. eccles. cap. quæ contra ius* 64. *de reg. iuris lib. sexto, Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo factum nu.* 2. *P. Azor. institut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *quæst.* 17.

30 Factum forma iuris, & statuti non seruata, est nullum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum num.* 12. *notaui* supra *lit. A. nu.* 45. & infra *verbo forma num.* 49.

31 Factum quid non fuisse, vel nulliter factum, paria sunt, *l. quoties, ff. qui satisd. cog. Surd. cons.* 359. *n.* 1. cũ alijs, quę infra notãtur *lit. N. n.* 32.

32 Falcem in messem alienam quis ponere non debet, *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. F. concl.* 35.

33 Falsum quod est, nihil est, *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignorat. actio. glos. in l.* 2. *in verbo non habent, C. de hæreti.* Paria sunt falsum exprimere, vel supprimere veritatem, *l.* 1. *in princip. ff. de falsis, cap. super litteris de rescrip.* qui enim verum tacet, falsum committit, *l. presbyteri, C. de episcop. & cler.*

34 Falsum non dicitur, quod iuuatur primordio veritatis, *l. cum filius, §. hæres ff. de legat.* 2. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 109. *num.* 5. Et verum esse non potest, quod falso principio in-

infirmatur vide infra *lit. V. num.* 49. Falsitas enim nihil aliud est, quam immutatio veritatis, *auth. de instrum. cautel. & fide in princip. collat. 6.*

35 Fama bona est thesaurus inęstimabilis *Flamin. de resignat. lib. 5. q. 3. num.* 92. Et est maximum bonum *Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cœnæ cap.* 13. *disp.* 70. *nu.* 3. Et melius est nomen bonum, quam diuitię multę *Prou.* 22. *Mascard. de probat. concl.* 234. *cum seq. & concl.* 1219. *num.* 9. & 10. *Sayr. in claui regia lib.* 11. *cap.* 3. *n.* 1.

36 Familiaritas nimia parit contemptum *l. obseruandum ff. de officio præsidis cap. quando* 86. *dist. cap. nullam* 18. *q.* 2.

37 Fauore, quod conceditur, non retorquetur in odium, *l. nulla iuris ratio* 24. *ff. de legibus, l. quod fauore, C. eod. tit. cap. quod ob gratiam* 61. *de reg. iuris lib. sexto, Surd. decis.* 195. *nu.* 5. *Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 12. *nu.* 27. *Ioan. Petr. Monett. tract. de option. cap.* 3. *nume.* 142. *Thomas de Thomasettis reg.* 143. vbi asserit procędere, nisi aliquis in legem ipsam peccauerit, & *reg.* 258. intelligit, nisi sua culpa retorqueatur. Et inducta in odium, in fauorem redundare non debent, *l. relegatorum in fin. ff. de interdic. & relega.*

38 Fauori suo quilibet renuntiare potest, *l. cũ pater §. libertis, ff. de legat* 2. *l. si iudex circumuẽto, ff. de minor. l. potest, ff. ad leg. Falcid. l. si*

quis

quis in conscribendo, C. de pactis, l. quoties, C. de fideic. l. 2. C. vt in possess. legat. l. pe. C. de episc. & cler. cap. ad apostolicam, de regular. cap. si de terra in fine de priuileg. Bart. in l. 1. C. de pactis, Gom. vari. tom. 2. cap. 13. num. 17. Menoch. cons. 89. num. 97. Surd. cons. 198. nu. 2. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 12. tit. 18. num. 20. Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 3. num. 107. & cap. 6. num. 4. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 4. n. 86. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 241. n. 9. Rota Rom. apud Farin. decis. 265. n. 3. tom. 1. p. 1. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. fin. casu 13.

39 Fictio naturam imitatur, *Francis. Mol. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 26. num. 22. Pichard. ad princip. instit. quib. mod. testam. infirm. n. 5.*

40 Fictio idem operatur, quod veritas, *l. 1. ff. de adoption. l. cum ex oratione, ff. de excusat. tutor. Pichard. ad princip. instit. quib. mod. testam. infir. num. 8.* Et tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero, *l. 1. in princ. C. de rei vxoriæ actio. l. 1. §. hoc Senat. ff. ad Trebel. capit. ad audientiam de clericis non resid. Pichard. vbi proximè num. 5. Rota Romana apud Farin. decis. 164. n. 3. tom. 1. p. 1. & decis. 266. n. 8. ibid. & decis. 319. n. 3. Gonz. gl. 51. n. 28.* Et vbi veritas locum habere potest, cessat fictio, *l. nec ei, §. primum, ff. eo. tit. de adopt.*

41 Fides non seruatur ei, qui eandem fidē frangit, *l. cum qui §. 1. ff. de inoffic. testa. l. quæro 56. §. inter locatorem, ff. locati, l. qui fidē, ff. de transf.*

l. cum

l. cū proponas 21. *ad finē, vbi glos. vlt. Bart. Bald. & Alex. C. de pactis, l. pollicitatione* 3. *C. de sponsal. cap. esto subiectus vbi glos. verbo deferatur* 95. *dist. cap. peruenit* 3. *vers. nec tu, vbi glos. vlt. de iureiuran. cap. frustra* 75. *vbi glos.* 1. *de regul. iur. lib. sexto, Ioseph. Ludou. tom.* 3. *commun. opin. tit. de probat. concl. vni. vers. quælibet enim pag. mihi* 473. *Tiraq. de retract. conuent.* §. 3. *glos. vni. num.* 19. *Menoch. cons.* 1. *num.* 364. *Thomas de Thomasettis reg.* 129. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 17. *num.* 11. & 13. *Surd. cons.* 359. *num.* 9. *Christophor. de Paz in schol. ad leges stylli, l.* 41. *num.* 26. *Seraphin. de priuil. iuramenti, priuil.* 64. *nu.* 154. *Cardos. in praxi iudicum. & aduocat. verbo fides nu.* 2. *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 29. *nu.* 65. *Trentasinq; vari. lib.* 3. *tit. de verbor. oblig. resol.* 2. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. F. concl.* 337. vbi *num.* 3. ampliat etiam si interuenerit iuramentum, cui ampliationi subscribit cum ab eo citatis *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 87. *num.* 22. Quod axioma habet locum etiãsi in minimo fides deficiat, *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 61. *n.* 26. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 27. *Sebastian. Næui. ad l.* 2. *ff. de iure immunit. num.* 2. *cum seqq. & ad l. si pater, C. de nouatio*. Nam graue est fidem fallere, & promissa non adimplere, *l.* 1. *in princip. ff. de constit. pecun. Thomas de Thomasettis reg.* 135. *Flamin. de confident. q.* 6. *num.* 3. *Hippol. sing.* 42. *Cou. de sponsal. p.* 2. *cap.* 3. §. 4. *num.* 14.

Tiraq.

Tiraq. l. 13. connub. num. 42. Lara in l. si quis à liberis, §. si mater num. 23. ff. de liber. agnosc. Menoch. cons. 156. num. 22. Matienc. l. 2. glos. 1. à num. 1. tit. 16. lib. 5. noua recopil. plures refert *Cened. ad decretal. collect. 110. num. 1.* Non est tamen fides seruanda in malis promissis, *cap. in malis promissis, & cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6. Thomas de Thomas. reg. 156.* vbi declarat ꝓcedere in malis promissis, quę seruari nō possūt sine peccato mortali.

42 Fides hosti est seruanda, *l. conuentionum, ff. de pactis, cap. noli 23. q. 1. Duenh. reg. 16. vers. fin. Menoch. cons. 100. n. 187. & n. 218. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 335.* Intellige de personis publicis, non de priuatis. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 13. num. 4.* Et vbi minus offenditur Deus seruando, quam frangendo.

43 Fieri aliquid contra legem, vel non seruata forma legis paria sunt, *auth. qui res, cum ibi not. C. de sacrosanctis ecclesiis.* Forma enim dat esse rei, vt infra dicitur *num. 49.*

44 Fieri aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum paria sunt, *l. in tempus, ff. de hared. instit. l. Stichus seruus meus, ff. de manum. testam. l. quod sponsæ 4. C. de donat. ante nuptias; Tiraq. tract. de iure constituti p. 3. limit. 2. num. 3. cum seqq. & de iure mariti, glos. 1. & de iure primog. q. 40. n. 178. Mascard. de probat. concl. 1076. num. 1. Valasc. consult. 77. n. 4. Conan. comment. lib. 8. cap. 2. n. 7.*

45 Fieri

45 Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile paria sunt, *l. in tempus, ff. de hæred. instit. Cald. Pereira quæst. forens. consil.* 17. *num.* 12.

46 Finis est primus in intentione, & vltimus in executione, *l. 1. C. de execu. rei iudi. Aristot. lib.* 2. *physic. cap.* 7. *q.* 20. *art.* 2 *Tiraq. tract. cessante causa limit.* 1. *nu.* 6. *Surd. cons.* 67. *nu.* 30. Et finis est nobilior omnibus, quæ sunt ad finem, *l. etsi non sint, §. perueniamus, ff. de aur. & arg. leg. Aristot.* 3. *topic.*

47 De fine cui cōpetit iudicare, conuenit etiā iudicare de medijs; *Philosop. lib.* 1. *ethic. cap.* 1. *text. in cap. præterea de officio delegati.* Media enim sequuntur naturā sui finis, & ab eo regulantur, *l. oratio, ff. de sponsali.* Et habito fine, de medijs non curatur, *l. si sui natura, ff. quemad. testa. aperi.*

48 Finis actus est expectandus, *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* cum alijs, de quibus *Euerard. in topic. legal. loco* 100, *Tiraq. de retract. lign. ad finem tit. num.* 18, 19. *&* 23. Et á fine res denominatur, *l. ex imperfecto, ff. de legat.* 3. *l. rem non nouam, §. fin. C. de iudicijs, l. sed & si quis §.* 1. *ff. de vsufruct. §. omne autem ius instit. de iur. nat. gent. & ciuil. cap. fraternitatis, §. fi. de frigid. & malefi. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienand. pag.* 93. *num.* 23. *&* 24. Et finis intelligi debet, vt conueniat suo principio, *Surd. decis.* 43. *num.* 15. Vnde non datur finis, vbi principium nō præcessit,

cessit, & non dicitur desinere; quod nunquam cœpit, *l. Titio vsusfructus, ff. de condit. & demonstrat.*

49 Forma dat esse rei, l. Diuus, ff. de in integrũ restit. *l. Iulianus 9. §. si quis rem, ff. ad exhib. l. qui haeredi, l. Maeuius, ff. de condit. et demon. l. cum hi, §. si praetor aditus, ff. de transact. l. qui per salutem, ff. de iure iur. l. in conuentionibus, ff. ad municip. l. is qui quadraginta, §. quaedam, ff. ad l. falcid. l. cum antiquitas §. cum autem, C. de testam. clem. 1. de rebus eccles. non alien. Aristot. physic. lib. 1. cap. 9. q. 10. art. 1. cum alijs, quae latè explicat Euerard. in topic. legalibus loco 53. Tiraq. de retract. lig. §. 2. glos. 21. à num. 11. et §. 36. glos. 2. nu. 28. et de retract. conuent. §. 4. glos. 6. num. 31. Gom. vari. tom. 1. cap. 2. n. 7. Escobar de ratiocin. cap. 6. num. 39. et capit. 31. num. 18. et cap. 31. num. 16. Thomas de Thomasettis reg.* 130. Vnde mutata forma, tota res mutata, & extincta censetur, *ex d. §. si quis rem, l. Seia 6. ff. de aur. et arg. leg.*

50 Forma ad vnguem est seruanda, & si deficiat in minimo actus corruit, *l. cum hi, §. si praetor, ff. de transac. l. non dubium, C. de legibus, Tiraq. tract. de iudicio in rebus exiguis, versic. hoc tamen intellige pag. mihi 51. Azeu. ad l. 18. num. 4. tit. 21. lib. 4. nouae recopil. Guter. pract. lib. 3. q. 15. nu. 5. cum seqq. Rendina in promptuar. recept. sententi. tom. 1. tit. 100. num. 5. et 6. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. num. 227. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 137. Card.*

Tusch.

Tusch.tom. 3.lit. F. concl.415. Mari. Antonin. vari. lib. 1.resol. 11. num. 4. et resol. 92. nu. 4. Valasc. consult. 133.n.3.et consult. 149. n. 6. et consult. 183. num. 2. Gam. Lusit. decis.45.n.3. Cald. Pereira de empt. cap. 3. num. 15. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 76. num. 13. Rota Ro.apud eund. decis. 671. n.2.to.2.p.1. Et formę nihil addi, vel detrahi poteſt, *l. 1. §. opus nouũ ff. de nou.ope. nunt.* Nam forma eſt de genere indiuiſibilium *not. in l. si veritas, Cod. de fideicom. Tiraq. de iure mariti, glos. 6. num.4. Mol. de primog. lib. 1. cap. 9. num.17. Flamin. d. tract. de resignat. lib. 8. q. 8. n. 94. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 18. num. 76. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. num. 13. prope finem, Escobar de ratiocin. cap. 11. num. 19. Anton. Monach. Lucen. decis. 18. num.2.et 3. Rendina d. tit. 100. num. 5. Rota Rom. apud Farin. decis. 30. n.3.p. 1.tom.1.*

51 Forma legis omiſſa corruit actus, notaui ſupra *lit. A.num.45.* In formis non admittitur æquipollens, *l.3.§. fin. cum duabus seqq. l. qui per salutem ff.de iure iur.*

52 Forum ſortiri, & ſtatutis ligari paria ſunt *glos. in l.2. ff. de eo, quod cert.loco, et in cap.quod clericis de foro compet. Alexan.cons. 157.nu.15. vol. 2. Thesaur. Pedam. decis.123.num.11. Menoch. cons. 351. num. 14. Surd. cons. 343. num. 33. Brunor. à Sole in locis commun. verbo forum 1. Car. Tusch.tom.4.lit.F.concl.444. Bell. disq.cl. p.1.tit.de exēp.cl.à statutis secul.§.1.n.7.p. 373.*

59 Frustra fit per plura, quod potest fieri pe. pauciora *l.1.ff. quod met.cau. l. 1. §.in refutatorijs C.de appellat. l.generaliter C. de instit.sub cond.fact. l. in donatione C. de donat. princip. inst.quod cum eo qui in aliena potest. Arist. lib.8. topico.Thomas de Thomasettis reg. 73.*

60 Frustratoria, & elusoria non debet esse lex, neque prouisio legis,*Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F.concl.* 520.

61 Fundamento destructo corruit ędificatum *l. nam origo ff. quod vi aut clam,l. egi tecum ff. de except. rei iudic. cap.cum Paulus.* 1.*q.*1.*Flamin. de resignat.lib.9. q.25.num.36.Anton.Monach.Lucen. decis.*13.*num.* 24. *& Florent. decis.* 48.*num.* 3. *& Bonon. decis.* 18.*num.*45.

62 Funiculus triplex magis ligat,& difficilius rumpitur,notaui supra *lit. D. num. 69.*

63 De futuris contingentibus non est determinata veritas *l.ventre ff.de acqu. hæred. l.si putator ff. ad leg. Aquil. l.qui bona §. cum inter ff. de damn. infect.D.Thom.* 1.*p. q.*14.*art.* 13. *& lib.*1.*contra gentes c.*67. *& de malo q.*16.*ar.*7.*& de veritate q.*2.*ar.*12.*Conimbricenses in commēt. ad Logicam Aristot.de interpretat. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 3.*q. vni. Surd.de alim.tit.* 8.*q.*1. *num.*8.*& cons.* 454. *num.*14. *Roma. cons.*503. *incipit diligenter num.*12.*vers.non enim scire poterat,quem adducit Cardin. Tusch. tom.*4. *lit. F. concl.* 568.

G

1 GEminatio verborum inducit enixam voluntatem legislatorum *argum.l.Balista ff. ad Trebel. Decian. conf.*1.*num.*42.*&* 43. *vol.* 3. *Guter. pract. lib.* 3.*q.*17.*num.*134.*Aym. conf.*20.*num.* 2. *& conf.* 54. *num.* 7. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.*230.*num.* 14. *Ferrer. in cõstit. Cathalon. glos.* 1. *num.* 123. *Franc. Becc. conf.*70.*num.*10. *Surd. conf.*10.*num.*54. *& conf.* 73. *num.* 64. *quos refert Mari. Antonin. vari. lib.*1.*resol.* 3. *num.*7. quem etiam vide *lib.*2.*resol.* 35.*num.*9.*Rota Rom.apud Farin.decis.*266. *n.*11.*p.*1.*Bertazol.in repetit. l.si quis maior C.de transact. num.*260.*vbi num. seq.*idem asserit etiamsi sit facta in vno instanti.

2 Geminatio actus maiorem firmitatem affert, notaui supra *lit.A.n.*59.

3 Generalis locutio comprehendit omnia *l. cum quærebatur ff de verbor. significat. Ioseph. de Sesse Aragon.decis.*48.*num.*12.*Franscisc.Molin. de ritu nupt. lib.*3. *q.* 54. *num.* 4.

4 Generalis locutio personam loquentis non comprehendit *l. inquisitio C.de solut. cap.*1.*vbi glos. vlt. de probibita feudi alienat. per Federicum, & argum. tex. in l. quicquid ff. commun. prædior. Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. G.concl.* 33. Non procedit vbi subiecta materia aliud suadet *Cyn. in d.l.inquisitio C. de solut. Aym. conf.* 274. *post num.* 12. *cum alijs per Menoch. præsumpt.* 44. *num.*27. *lib.* 3. & quando est eadem

ratio in perſona loquentis, quę in alia *Salic.in d. l. inquiſitio, Cagnol. in l. frater à fratre num. 114. ff. de condict. indebiti, Gabr. de verb. ſignifi. concl. 9. num. 7. Menoch. ibid. nu. 28.*

5 Generalis mentio idem operatur quoad omnia, quod ſpecialis quoad ſingula *l. ſi chorus ff. de legatis 3. l. ſi duo ff. de adminiſtrat. tutor.*

6 Generalis diſpoſitio omnes ſpecies ſub ſe contentas continet *l. ſi chorus ff. de legat. 3. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 87. num. 17. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. G. concluſ. 29.*

7 Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus *l. obligatione generali ff. de pignor. l. 3. ff. de euict. l. qui peculij ff. de pecul. cap. veniens, & cap. Quintauallis de iure iur. cap. vlt. de offic. vicar. lib. ſexto Surd. conſ. 73. num. 17.* Et generalis diſpoſitio non extenditur ad non veriſimilia, non cognita, non cogitata, illicita, neque ad ea, quę ſpecialiter quis non expreſiſſet *l. quod ſeruus ff. de acquir. poſſeſ. l. ſi pater ff. de his quæ in frau. credit. l. ſi procurator ff. de condic. indeb. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. G. concl. 31.*

8 Generalis prohibitio etiam minima comprehendit *cap. maioribus de præbend. D. Barb. in l. cum prætor §. 1. num. 112. ff. de iudic.*

9 Generi per ſpeciem derogatur *cap. generi 34. de regul. iur. lib. ſexto Menoch. conſ. 141. num. 26. cum ſeqq. & n. 37. Armendar. in proæm.*

addit.

addit. ad recopil. legum Nauar. num. 5. Surd. de alim. tit.2.q. 15. num. 130. & tit. 9. q. 8. & decis. 255. num.21. & cons. 352. num. 1. Guter. pract. lib.3. q. 24. num. 6. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.2. num.212. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.2.cap.7.nu.26. Cardin. Tusch. tom.4. lit. G.concl. 32. & concl. 36. Amplia in legatis *Surd. d.q.15.nu.* 130. Limita primo in iurisdictionalibus fauore publico *Guter. d.q.15. num. 6.* Limita secundo quando genus est certum, determinatum, & pręcisum ex *Surd. d.cons.* 352. *num.* 11. Limita denique quando genus exprimitur per verba dispositiua, species autem per verba enuntiatiua *Sur. d.cons.* 352. *num.* 17. Vel quando lex in aliquo casu declarat, quod derogari non possit vt per *l. legata ff. de suppel. leg. asserit Thomas de Thomasettis reg.* 132.

10 Genus includit omnes species *l. omnes, vbi Angel. notat. C. de præscript. 30. an. l. semper ff. de reg. iur. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 33. num.* 2. vbi *num.* 3. intelligit verum esse etiamsi in vna specie maior sit ratio, quam in alia per *tex. in l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. Sur. decis. 255. num. 20. & cons. 359. nu. 19.* Et genus, quod non potest nisi in vna specie verificari, pro specie reputatur *l. 2. ff. de lib. & posth. l. si optio, ff. de optio. leg.* Et de genere, quę prędicātur, debent prædicari de singulis speciebus *l. iuris gentium, §. sed si fraudandi in fine, ff. de pact. l. si quid earum 45. §. interemptum. ff. de le-*

gat. 3. cum alijs de quibus *Euerard. in Topicis legal. loco* 61. Et genus vere, & proprie repręsentatur in qualibet specie *d. §. interemptum. Surd. conf.* 121. *num.* 3. Et tantum operatur genus in suo genere, quantum species in sua specie *l. si chorus in princ. ff. de lega.* 3. *l. si duo ff. de admi. tuto. l. omnes C. de præscript.* 30. *an.*

11 Genere licet, quod non licet in specie *cap. si sacerdos vbi glos. not. de offic. ordin. Io. Maria Bellett. disquisi. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clerical. §.* 26. *n.* 12. Non permititur in genere, quod in specie denegatur *l. spem præmiorum C. quæ res pigno. obl. pos.*

12 Genere remoto remouentur species *l. iurisgentium §. sed & si fraudandi, vbi Bart. ff. de pactis l. fundi. §. fin. ff. de fund. instru. l. sancimus vbi Bart. C. de vsu. rei iudi. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleat. l.* 1. *in fin. ff. de suis, & legit. hæred. l. si causa cognita iuncta glo. verbo peremisti, quã sequuntur Bart. & Bald. C. de transac. §. vulgo inst. de success. cogna. cum alijs de quibus Euerar. in topic. legal. loco* 62. *Sigismund. Scac. de appellat. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 2. *num.* 11. Et posito genere, ponitur & quęlibet eius species *l.* 1. *ff. de au. & arg. leg. l. item legato §.* 1. *ff. de legat.* 3.

13 Genus perire non potest *l. in ratione §. in certis ff. ad leg. falcid. l. si te bonis C. de iure deliber. l. incendium C. si cert. pet. Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 32. *col.* 3. *Surd. de alim. tit.* 4. *q.* 16. *n.* 16. *cum seqq. & conf.* 391. *n.* 3. *Mari. Antonin.*

nin. vari. lib.2.resol. 13.*num.*3.

14 Gratis quod fit, non debet ad necessitatem deduci *l. solent vbi glos. verbo qualitatem ff. de offic. procons.*

15 Grauare non possum, quem non honoro *l. ab eo C. de fideicom. l. si adrogator ff. de adopt. l. vnum ex familia §.* 1. *ff. de legat.*2. *l.* 1. *§. sciendum ff. de legat.*3. *Menoch. cons.* 707. *num.* 1. *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 14. *num.* 1. *& cons.* 236. *num.*16. *Tiraq. de priuilegijs piæ causæ priuil.* 37. *Donel. comment. iur. ciuil. lib.*8. *cap.* 7. *Pereg. de fideicomm. art.* 33. *num.* 33. *& lib.* 4. *cons.*63. *Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib.*8. *tit.*1. *num.* 33. *Mol. de primog. lib.* 1. *cap.*1. *num.* 8. *& lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 15. *cum seqq. Lusit. Benedictus Pinel. selectar. iuris interpret. lib.*1. *cap.*1. *num.*13. *Cald. Pereira quæst. forens. cons.* 31. *num.* 13. Ratio huius principij consistit in eo, quia succedit in onere, qui in honore substituitur *cap. aduersus de immunit. eccles.* Et onus sentit, qui sentit lucrum *cap.* 1. *de eccles. ædific.*

16 Grauare non dicitur iuste faciens *cap. pastoralis* 53. *in fi. princip. de appellat.*

17 Grauari nemo debet facto alterius vide supra *lit. F. n.* 11.

18 Grauari nemo debet onere duplici, vide infra *lit. O. n.* 7.

19 Grauari nemo debet alterius odio *l. si quis in suo in fine C. de inoffic. testam. l. non debet alteri ff. de reg. iur. cap. nobis de simon. cap. non*

debet

debet 22. de reg. iur. in 6. Rebuf. in commentar. ad tit. ff. de verbor. signific. ad l. vrbis appellatio 2. vers. in quantum prope finem pag. mihi 19. Surd. decis. 102. num. 1. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 40. n. 45. Et iniquum est aliũ alterius odio pręgrauari, *d. l. si quis in suo §. legis cap. si compromissarius, §. porrò de elect. lib. sexto cap. non debet de reg. iur. eod. lib. Palat. in repet. cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor. §. 8. nu. 6. 7. & 8. Tiraq. de iur. mar. glos. 8. nu. 141. Rebuf. tract. de except. num. 138. Farin. d. p. 4. cons. 65. num. 98.* Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam sentire, *l. si quando, C. de testib. Surd. de alim. tit. 7. q. 37. num. 55.*

20 Grauatus in vno, in alio debet releuari, *l. eũ qui 30. ff. de iure iur. l. iure succursum, ff. de iure doti. l. secundum naturam, ff. de regul. iur. Ioan Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. cap. 15. num. 57. Thomas de Thomasettis reg. 134.* vbi dicit fallere si vnum veniat in consequentiam alterius.

H

1 HAbere dicitur, qui facit quominus habeat, vt per *Surd. de alim. tit. 9. q. 4. nu. 31.* Paria sunt habere, vel habere posse, *l. item veniunt, §. petitam, vbi Angel. ff. de petit. hæred.* Et habere, vel habere debere paria sunt, *l. pen. §. 1. vbi Bart. ff. de aur. & arg. leg.* Et paria

sunt rem non habere, vel habere inutilem, *cap. inter corporalia, §. sicut, de translat. episcop.* Et non habere remedium, vel habere inane paria sunt, *l. nam is, ff. de dolo.*

2 Habitus non facit monachum, sed monachus facit habitum, & sola professio regularis *§. si quando, versic. tondi eam auth. vt nulli iud. collat. 9. cap. consuluit, qui cler. vel vouen. cap. vt clerici, & cap. porrectum 13. de regular. vbi glos. in vers. habitus* subnectit expressam non modo, sed tacitam quoque professionem, id operari, ac monachum facere, & comprobant illic Doctores maximè *Hostiens. num.* 13. & tradunt *Campanili in diuersorio iuris canon. rubr.* 12. *cap.* 4. *num.* 5. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. par.* 1. *tit. de disciplina clericali §.* 15. *num.* 10. *pag.* 111.

3 Hominis ministerium frustra requiritur, vbi natura, vel ars operatur, *l. si in duobus, §. 1. ff. quemadmodum. testam. aper.* Et vbi lex ipso iure operatur, hominis ministerium non requiritur, *l. ea quæ, C. famil. ercisc und.* Et vbi homo non prouidet, lex supplet, *l. si se, §. quæsitum, ff. de re iudi.*

4 Hominis dispositio facit cessare dispositionem legis, *l. si maritus, C. de procur. l. vlt. C. de pact. conuent. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 8. Gom. vari. tom. 1. cap. 9. n. 50. Mol. de primog. lib. 1. cap. 2. num. 27. Ceual. commun. contra commun. q. 265. n. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens.*

cap.

Tiraq. l. 13. connub. num. 42. Lara in l, si quis à liberis, §. si mater num. 23. ff. de liber. agnosc. Menoch. cons. 156, num. 22. Matienc. l. 2. glos. 1. à num. 1. tit. 16. lib. 5. noua recopil. plures refert *Cened. ad decretal. collect. 110. num. 1.* Non est tamen fides seruanda in malis promissis, *cap. in malis promissis, & cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6. Thomas de Thomas. reg. 156.* vbi declarat ꝓcedere in malis promissis, quę seruari nō possũt sine peccato mortali.

42 Fides hosti est seruanda, *l. conuentionum, ff. de pactis, cap. noli 23. q. 1. Duenh. reg. 16. vers. fin. Menoch. cons. 100. n. 187. & n. 218. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 335.* Intellige de personis publicis, non de priuatis. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 13. num. 4.* Et vbi minus offenditur Deus seruando, quam frangendo.

43 Fieri aliquid contra legem, vel non seruata forma legis paria sunt, *auth. qui res, cum ibi not. C. de sacrosanctis ecclesiis.* Forma enim dat esse rei, vt infra dicitur *num. 49.*

44 Fieri aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum paria sunt, *l. in tempus, ff. de hæred. instit. l. Stichus seruus meus, ff. de manum. testam. l. quod sponsæ 4. C. de donat. ante nuptias, Tiraq. tract. de iure constituti p. 3. limit. 2. num. 3. cum seqq. & de iure mariti, glos. 1. & de iure primog. q. 40. n. 178. Mascard. de probat. concl. 1076. num. 1. Valasc. consult. 77. n. 4. Couan. comment. lib. 8. cap. 2. n. 7.*

45 Fieri

45 Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile paria sunt, *l. in tempus, ff. de hæred. instit. Cald. Pereira quæst. forens. consil.* 17. *num.* 12.

46 Finis est primus in intentione, & vltimus in executione, *l.* 1. *C. de execu. rei iudi. Aristot. lib.* 2. *physic. cap.* 7. *q.* 20. *art.* 2 *Tiraq. tract. cessante causa limit.* 1. *nu.* 6. *Surd. consil.* 67. *nu.* 30. Et finis est nobilior omnibus, quæ sunt ad finem, *l. etsi non sint, §. perueniamus, ff. de aur. & arg. leg. Aristot.* 3. *topic.*

47 De fine cui cõpetit iudicare, conuenit etiã iudicare de medijs; *Philosop. lib.* 1. *ethic. cap.* 1. *text. in cap. præterea de officio delegati.* Media enim sequuntur naturã sui finis, & ab eo regulantur, *l. oratio, ff. de sponsali.* Et habito fine, de medijs non curatur, *l. si sui natura, ff. quemad. testa. aperi.*

48 Finis actus est expectandus, *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* cum alijs, de quibus *Euerard. in topic. legal. loco* 100, *Tiraq. de retract. lign. ad finem tit. num.* 18, 19. & 23. Et à fine res denominatur, *l. ex imperfecto, ff. de legat.* 3. *l. rem non nouam, §. fin. C. de iudicijs, l. sed & si quis §.* 1. *ff. de vsufruct. §. omne autem ius instit. de iur. nat. gent & ciuil. cap. fraternitatis, §. fi. de frigid. & malefi. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienand. pag.* 93. *num.* 23. & 24. Et finis intelligi debet, vt conueniat suo principio, *Surd. decis.* 43. *num.* 15. Vnde non datur finis, vbi principium nõ præcessit,

cessit, & non dicitur desinere; quod nunquam cœpit, *l. Titio vsusfructus, ff. de condit. & demonstrat.*

49 Forma dat esse rei, l. Diuus, ff. de in integrũ restit. *l. Iulianus 9. §. si quis rem, ff. ad exhib. l. qui haeredi, l. Mauius, ff. de condit. et demon. l. cum hi, §. si praetor aditus, ff. de transact. l. qui per salutem, ff. de iure iur. l. in conuentionibus, ff. ad municip. l. is qui quadraginta, §. quaedam, ff. ad l. falcid. l. cum antiquitas §. cum autem, C. de testam. clem. 1. de rebus eccles. non alien. Aristot. physic. lib. 1. cap. 9. q. 10. art. 1. cum alijs, quae latè explicat Euerard. in topic. legalibus loco 53. Tiraq. de retract. lig. §. 2. glos. 21. à num. 11. et §. 36. glos. 2. nu. 28. et de retract. conuent. §. 4. glos. 6. num. 31. Gom. vari. tom. 1. cap. 2. n. 7. Escobar de ratiocin. cap. 6. num. 39. et capit. 31. num. 18. et cap. 31. num. 16. Thomas de Thomasetlis reg. 130.* Vnde mutata forma, tota res mutata, & extincta censetur, *ex d. §. si quis rem, l. Seia 6. ff. de aur. et arg. leg.*

50 Forma ad vnguem est seruanda, & si deficiat in minimo actus corruit, *l. cum hi, §. si praetor, ff. de transac. l. non dubium, C. de legibus, Tiraq. tract. de iudicio in rebus exiguis, versic. hoc tamen intellige pag. mihi 51. Azeu. ad l. 18. num. 4. tit. 21. lib. 4. nouae recopil. Guter. pract. lib. 3. q. 15. nu. 5. cum seqq. Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 100. num. 5. et 6. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. num. 227. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 137. Card.*

Tusch.

Tusch.tom. 3.lit. F. concl.415. Mari. Antonin. vari. lib. 1.resol. 11. num. 4. et resol. 92. nu. 4. Valasc. consult. 133.n.3.et consult. 149. n. 6. et consult. 183. num. 2. Gam. Lusit. decis.45.n.3. Cald. Pereira de empt. cap. 3. num. 15. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 76. num. 13. Rota Ro. apud eund. decis. 671. n.2.to.2.p.1. Et formę nihil addi, vel detrahi potest, *l. 1. §. opus nouũ ff. de nou.ope. nunt.* Nam forma est de genere indiuisibilium *not. in l. si veritas, Cod. de fideicom. Tiraq. de iure mariti, glos. 6. num.4. Mol. de primog. lib. 1. cap. 9. num.17. Flamin. d. tract. de resignat. lib. 8. q. 8. n. 94. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 18. num. 76. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. num. 13. prope finem, Escobar de ratiocin. cap. 11. num. 19. Anton. Monach. Lucen. decis. 18. num. 2. et 3. Rendina d. tit. 100. num. 5. Rota Rom. apud Farin. decis. 30. n. 3. p. 1. tom. 1.*

51 Forma legis omissa corruit actus, notaui supra *lit. A. num. 45.* In formis non admittitur æquipollens, *l. 3. §. fin. cum duabus seqq. l. qui per salutem ff. de iure iur.*

52 Forum sortiri, & statutis ligari paria sunt *glos. in l. 2. ff. de eo, quod cert. loco, et in cap. quod clericis de foro compet. Alexan. cons. 157. nu. 15. vol. 2. Thesaur. Pedam. decis. 123. num. 11. Menoch. cons. 351. num. 14. Surd. cons. 343. num. 33. Brunor. à Sole in locis commun. verbo forum 1. Car. Tusch. tom. 4. lit. F. concl. 444. Bell. disq. cl. p. 1. tit. de exep. cl. à statutis secul. §. 1. n. 7. p. 373.*

Vnde forēſis cōtrahēs in loco tenetur ſeruare ſolēnitates eius loci, *Bru. à Sole ver. forēſis n.5.*

53 Fraudibus via non eſt aperienda, *l. in fundo, ff. de rei vend. clemen.* 1. *vbi Card. de vſur. clemen.* 1. *§. fin. vbi etiam Card. de conceſſ. præben. cap. porrò de diuort. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *reſol.* 50. *nu.* 31. *& reſol.* 62. *nu.* 5. *Cardin. Tuſch. tom.* 4. *lit. F. concluſ.* 475. cum alijs ſupra citatis *lit. D. nu.* 20.

54 Fraus, & dolus nemini debent patrocinari, *l. itaque fullo, ff. de furt. cap. dictum* 30. *q.* 1. *cap. intelleximus de iudic. cap. tuæ* 12. *de cleric. non reſid. cap. ſedes, cap. ex tenore de reſcript. cap.* 2. *de dolo cap.* 2. *de cognat. ſpirituali, cap.* 1. *de colluſione detegenda, cap. tuas de vſur. Menoch. de arbitr. lib.* 2. *caſu* 182. *num.* 60. *& conſ.* 121. *num.* 5. *& conſ.* 136. *num.* 8. *& conſ.* 198. *nu.* 13. *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 5. *Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 67. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo dolus* 3. *Cardin. Tuſch. tom.* 4. *lit. F. concl.* 474.

55 Fruſtra expectatur alicuius rei euentus, cuius effectus nihil operatur *l. aliquando §. fin. ff. ad Velleian. l. ſi quis ita ſcripſerit ff. de hæredibus inſtit. l. cum hæres §.* 1. *ff. de acquir. hæred. l. non videtur ff. de iudicijs l. fin. C. qui admitti l. ad probationem C. de probat. cap. cum contingat, de offic. deleg. Surd. deciſ.* 184. *num.* 8. *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 10. *nu.* 57.

56 Fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit in legem *l. auxilium §. in delictis ff. de min.*

l. ſan-

l. sancimus C. de iudic. cap. vlt. de immun. eccles. cap. bonæ in 1. de elect. cap. contingit 45. de sentent. excom. cap. in audientia eod. tit. cap. quia frustra de vsur. Surd. cons. 37. num. 3. Acacius Anton. in comment. ad l. Titio centum 71. num. 47. ff. de condit. & demon. Ioannes Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 11. num. 3. & p. 2. cap. 3. num. 8. Scac. de appellat. quæst. 5. num. 74. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. num. 9. pag. 125. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 954. & tom. 5. lit. L. concl. 270. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num. 276. & num. 646. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 250. num. 2. in 2. edit. nam in 1. erat decis. 291. Neq; gaudere debet beneficio legis, qui delinquit in legem *l. isti quidem ff. quod met. cau. cap. 2. ne cler. vel. monac. d. cap. quia frustra de vsu.*

57 Frustra fieri dicitur omne illud, quod aliquo iure valere non potuit *Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 7. num.* 133. Frustra quæritur de eo, quod nullum operatur effectum *l. 3. ff. quando dies lega. ced. l. non oportet ff. de leg. 2.* Et frustra disputatur de validitate actus, cuius nullus est effectus *l. 1. C. ne vxor pro mari.*

58 Frustra precibus impetratur, quod à iure communi conceditur *l. 1. ff. ad municip. l. imperatores ff. de priuil. credit. l. 1. C. de thesauris lib. 10. Surd. decis. 173. num. 18. & cons. 216. num. 23. & cons. 298. num. 26. Escobar. de ratiocin. cap. 6. nu. 29. in fine.*

59 Frustra fit per plura, quod potest fieri pe pauciora *l.1.ff. quod met.cau. l.1. §.in refutatorijs C.de appellat. l.generaliter C. de instit.sub cond.fact. l. in donatione C. de donat. princip. inst.quod cum eo qui in aliena potest. Arist. lib.8. topico.Thomas de Thomasettis reg. 73.*

60 Frustratoria, & elusoria non debet esse lex, neque prouisio legis, *Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F.concl. 520.*

61 Fundamento destructo corruit ędificatum *l. nam origo ff. quod vi aut clam, l. egi tecum ff. de except. rei iudic. cap.cum Paulus. 1.q.1.Flamin. de resignat.lib.9. q.25.num.36. Anton.Monach.Lucen. decis.13.num. 24. & Florent. decis. 48.num. 3. & Bonon. decis. 18.num.45.*

62 Funiculus triplex magis ligat, & difficilius rumpitur, notaui supra *lit. D. num. 69.*

63 De futuris contingentibus non est determinata veritas *l.ventre ff.de acqu. hæred. l.si putator ff. ad leg. Aquil. l.qui bona §. cum inter ff. de damn. infect. D.Thom. 1. p. q.14. art. 13. & lib.1.contra gentes c.67. & de malo q.16.ar.7.& de veritate q.2.ar.12.Conimbricenses in commēt. ad Logicam Aristot.de interpretat. lib. 1. cap. 8. art. 3.q. vni. Surd.de alim.tit. 8.q.1. num.8.& cons. 454. num.14. Roma. cons.503. incipit diligenter num.12.vers.non enim scire poterat, quem adducit Cardin. Tusch. tom.4. lit. F. concl. 568.*

G

1 GEminatio verborum inducit enixam voluntatem legislatorum *argum.l.Balista ff. ad Trebel. Decian. conf.1.num.42.& 43. vol. 3. Guter. pract. lib. 3.q.17.num.134.Aym. conf.20.num. 2. & conf. 54. num. 7. Ioseph. de Sesse Aragon. decis.230.num. 14. Ferrer.in cõstit. Cathalon. glos. 1.num. 123. Franc. Becc. conf.70.num.10. Surd.conf.10.num.54.& conf. 73. num. 64. quos refert Mari. Antonin. vari. lib.1.resol. 3. num.7.* quem etiam vide *lib.2.resol. 35.num.9.Rota Rom.apud Farin.decis.266. n.11.p.1.Bertazol.in repetit. l.si quis maior C.de transact. num.260.vbi num.seq.*idem asserit etiamsi sit facta in vno instanti.

2 Geminatio actus maiorem firmitatem affert,notaui supra *lit.A.n.59.*

3 Generalis locutio comprehendit omnia *l. cum quærebatur ff. de verbor. significat. Ioseph. de Sesse Aragon.decis.48.num.12.Franscisc.Molin. de ritu nupt. lib.3. q. 54. num. 4.*

4 Generalis locutio personam loquentis non comprehendit *l. inquisitio C.de solut. cap.1.vbi glos. vlt. de probibita feudi alienat. per Federicum, & argum. tex. in l. quicquid ff. commun. prædior. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. G.concl. 33.* Non procedit vbi subiecta materia aliud suadet *Cyn.in d.l.inquisitio C. de solut. Aym. conf. 274. post num. 12. cum aliis per Menoch. præsumpt. 44. num.27. lib. 3.* & quando est eadem

 ratio

ratio in perſona loquentis, quę in alia *Salic. in d. l. inquiſitio, Cagnol. in l. frater à fratre num. 114. ff. de condict. indebiti, Gabr. de verb. ſignifi. concl. 9. num. 7. Menoch. ibid. nu. 28.*

5 Generalis mentio idem operatur quoad omnia, quod ſpecialis quoad ſingula *l. ſi chorus ff. de legatis 3. l. ſi duo ff. de adminiſtrat. tutor.*

6 Generalis diſpoſitio omnes ſpecies ſub ſe contentas continet *l. ſi chorus ff. de legat. 3. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 87. num. 17. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. G. concluſ. 29.*

7 Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus *l. obligatione generali ff. de pignor. l. 3. ff. de euict. l. qui peculij ff. de pecul. cap. veniens, & cap. Quintauallis de iure iur. cap. vlt. de offic. vicar. lib. ſexto Surd. conſ. 73. num. 17.* Et generalis diſpoſitio non extenditur ad non veriſimilia, non cognita, non cogitata, illicita, neque ad ea, quę ſpecialiter quis non expreſiſſet *l. quod ſeruus ff. de acquir. poſſeſ. l. ſi pater ff. de his quæ in frau. credit. l. ſi procurator ff. de condic. indeb. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. G. concl. 31.*

8 Generalis prohibitio etiam minima comprehendit *cap. maioribus de præbend. D. Barb. in l. cum prætor §. 1. num. 112. ff. de iudic.*

9 Generi per ſpeciem derogatur *cap. generi 34. de regul. iur. lib. ſexto Menoch. conſ. 141. num. 26. cum ſeqq. & n. 37. Armendar. in proæm.*

addit.

addit. ad recopil. legum Nauar. num. 5. Surd. de alim. tit.2.q. 15.num. 130. & tit. 9. q. 8. & decis. 255. num.21.& cons. 352. num. 1. Guter. pract. lib.3. q. 24. num. 6. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.2. num.212. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.2.cap.7.nu.26. Cardin. Tusch. tom.4. lit. G.concl. 32. & concl. 36. Amplia in legatis *Surd. d.q.15.nu.* 130. Limita primo in iurisdictionalibus fauore publico *Guter. d.q.15. num. 6.* Limita secundo quando genus est certum, determinatum, & præcisum ex *Surd. d. cons. 352. num.* 11. Limita denique quando genus exprimitur per verba dispositiua, species autem per verba enuntiatiua *Sur. d.cons. 352.num.* 17. Vel quando lex in aliquo casu declarat, quod derogari non possit vt per *l. legata ff. de suppel. leg. asserit Thomas de Thomasettis reg.* 132.

10 Genus includit omnes species *l. omnes, vbi Angel. notat. C. de præscript. 30. an. l. semper ff. de reg. iur. Mari. Antonin. vari.lib. 2. resol. 33.num. 2.* vbi *num. 3.* intelligit verum esse etiamsi in vna specie maior sit ratio, quam in alia per *tex.in l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. Sur. decis. 255 .num.20.& cons. 359.nu. 19.* Et genus, quod non potest nisi in vna specie verificari, pro specie reputatur *l. 2. ff. de lib. & posth. l. si optio, ff. de optio. leg.* Et de genere, quę prędicātur, debent prædicari de singulis speciebus *l. iuris gentium, §. sed si fraudandi in fine, ff. de pact. l. si quid earum 45. §. interemptum ff. de le-*

 gat.

gat. 3. cum alijs de quibus *Euerard. in Topicis. legal. loco* 61. Et genus vere, & proprie repræsentatur in qualibet specie *d. §. interemptum. Surd. conf.* 121. *num.* 3. Et tantum operatur genus in suo genere, quantum species in sua specie *l. si chorus in princ. ff. de lega.* 3. *l. si duo ff. de admi. tuto. l. omnes C. de præscript.* 30. *an.*

11 Genere licet, quod non licet in specie *cap. si sacerdos vbi glos. not. de offic. ordin. Io. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clerical. §.* 26. *n.* 12. Non permititur in genere, quod in specie denegatur *l. spem præmiorum C. quæ res pigno. obl. pos.*

12 Genere remoto remouentur species *l. iurisgentium §. sed & si fraudandi, vbi Bart. ff. de pactis l. fundi. §. fin. ff. de fund. instru. l. sancimus vbi Bart. C. de vsu. rei iudi. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleat. l.* 1. *in fin. ff. de suis, & legit. hæred. l. si causa cognita iuncta glo. verbo peremisti, quā sequuntur Bart. & Bald. C. de transac. §. vulgo inst. de success. cogna. cum alijs de quibus Euerar. in topic. legal. loco* 62. *Sigismund. Scac. de appellat. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 2. *num.* 11. Et posito genere, ponitur & quælibet eius species *l.* 1. *ff. de au. & arg. leg. l. item legato §.* 1. *ff. de legat.* 3.

13 Genus perire non potest *l. in ratione §. in certis ff. ad leg. falcid. l. si te bonis C. de iure deliber. l. incendium C. si cert. pet. Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 32. *col.* 3. *Surd. de alim. tit.* 4. *q.* 16. *n.* 16. *cum seqq. & conf.* 391. *n.* 3. *Mari. Antonin.*

nin. vari. lib.2.resol. 13.num.3.

14 Gratis quod fit, non debet ad necessitatem deduci *l. solent vbi glos. verbo qualitatem ff. de offic. procons.*

15 Grauare non possum, quem non honoro *l. ab eo C. de fideicom. l. si adrogator ff. de adopt. l. vnum ex familia §. 1. ff. de legat. 2. l. 1. §. sciendum ff. de legat. 3. Menoch. cons. 707. num. 1. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 14. num. 1. & cons. 236. num. 16. Tiraq. de priuilegijs piæ causæ priuil. 37. Donel. comment. iur. ciuil. lib. 8. cap. 7. Pereg. de fideicomm. art. 33. num. 33. & lib. 4. cons. 63. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 8. tit. 1. num 33. Mol. de primog. lib. 1. cap. 1. num. 8. & lib. 2. cap. 4. num. 15. cum seqq. Lusit. Benedictus Pinel. selectar. iuris interpret. lib. 1. cap. 1. num. 13. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 31. num. 13.* Ratio huius principij consistit in eo, quia succedit in onere, qui in honore substituitur *cap. aduersus de immunit. eccles.* Et onus sentit, qui sentit lucrum *cap. 1. de eccles. ædific.*

16 Grauare non dicitur iuste faciens *cap. pastoralis 53. in fi. princip. de appellat.*

17 Grauari nemo debet facto alterius vide supra *lit. F. n. 11.*

18 Grauari nemo debet onere duplici, vide infra *lit. O. n. 7.*

19 Grauari nemo debet alterius odio *l. si quis in suo in fine C. de inoffic. testam. l. non debet alteri ff. de reg. iur. cap. nobis de simon. cap. non*

debet

debet 22. *de reg. iur. in* 6. *Rebuf. in commentar. ad tit. ff. de verbor. signific. ad l. vrbis appellatio* 2. *vers. in quantum prope finem pag. mihi* 19. *Surd. decis.* 102. *num.* 1. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *consf.* 40. *n.* 45. Et iniquum est aliū alterius odio pręgrauari, *d. l. si quis in suo §. legis cap. si compromissarius*, *§. porrò de elect. lib. sexto cap. non debet de reg. iur. eod. lib. Palat. in repet. cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor. §.* 8. *nu.* 6. 7. & 8. *Tiraq. de iur. mar. glos.* 8. *nu.* 141. *Rebuf. tract. de except. num.* 138. *Farin. d. p.* 4. *consf.* 65. *num.* 98. Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam sentire, *l. si [illegible]uando, C. de testib. Surd. de alim. tit.* 7. *q.* 37. *num.* 55.

20 Grauatus in vno, in alio debet releuari, *l. eū qui* 30. *ff. de iure iur. l. iure succursum, ff. de iure doti. l. secundum naturam, ff. de regul. iur. Ioan Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par.* 2. *cap.* 15. *num.* 57. *Thomas de Thomasettis reg.* 134. vbi dicit fallere si vnum veniat in consequentiam alterius.

H

1 HAbere dicitur, qui facit quominus habeat, vt per *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 4. *nu.* 31. Paria sunt habere, vel habere posse, *l. item veniunt, §. petitam, vbi Angel. ff. de petit. hæred.* Et habere, vel habere debere paria sunt, *l. pen. §.* 1. *vbi Bart. ff. de aur. & arg. leg.* Et paria sunt

sunt rem non habere, vel habere inutilem, *cap. inter corporalia, §. sicut, de translat. episcop.* Et non habere remedium, vel habere inane paria sunt, *l. nam is, ff. de dolo.*

2 Habitus non facit monachum, sed monachus facit habitum, & sola professio regularis *§. si quando, versic. tondi eam auth. vt nulli iud. collat. 9. cap. consuluit, qui cler. vel vouen. cap. vt clerici, & cap. porrectum 13. de regular. vbi glos. in vers. habitus* subnectit expressam non modo, sed tacitam quoque professionem, id operari, ac monachum facere, & comprobant illic Doctores maximè *Hostiens. num.* 13. & tradunt *Campanili in diuersorio iuris canon. rubr. 12. cap. 4. num. 5. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. par. 1. tit. de disciplina clericali §. 15. num. 10. pag.* 111.

3 Hominis ministerium frustra requiritur, vbi natura, vel ars operatur, *l. si in duobus, §. 1. ff. quemadmodum. testam. aper.* Et vbi lex ipso iure operatur, hominis ministerium non requiritur, *l. ea quæ, C. famil. erciscund.* Et vbi homo non prouidet, lex supplet, *l. si se, §. quæsitum, ff. de re iudi.*

4 Hominis dispositio facit cessare dispositionem legis, *l. si maritus, C. de procur. l. vlt. C. de pact. conuent. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 8. Gom. vari. tom. 1. cap. 9. n. 50. Mol. de primog. lib. 1. cap. 2. num. 27. Ceual. commun. contra commun. q. 265. n. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens.*

cap.

cap. 376. *nu.* 1. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 3. *cap.* 11. *num.*8. *Cardin.Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 829. *num.* 3. *Vitalis de Cambanis tract. clausular. pag.* 4. *num.* 5. Limita, quando hominis prouisio potest concurrere cum prouisione legis, *Rota Romana apud Farin.decis.* 392. *num.* 4. *tom.* 1.*p.*1.

5 Honoris causę, & vitę æquiparantur, *l.iusta causa, ff.de manum.vin.Gr.l.*4. *verbo las leis tit.* 13. *part.* 2. *Cordub. in l. si quis à liberis in princip. nu.* 34. *ff. de liber. agnosc. Menoch. cōs.* 96.*num.* 15. *& cons.* 98. *num.* 8. *& cons.* 302.*à princip. Cassan. in catal. gloriæ mundi p.*1.*consid.* 2. *Surd. decis.* 89. *n.* 21. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo cum non absimilis num.* 10. *C. de in integrum restit. minor. Menchaq. illustr. quæst. cap.* 18. *num.* 13. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo honor n.*4. *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.*11.*nu.*2. Et honor lucro, imò etiam vitę prefertur, *l. isti quidem, ff. quod met. cau. l. reprehendenda. C. de instit. & substit. l. quisquis, C. de postulan. cap. nolo* 12.*q.*1. *Menoch. de arbitr. casu* 277. *nu.*19. *Surd.cons.* 426. *nu.*57.*Farin. in praxi crimin. p.*1. *q.*15.*n.* 6. Et honor est maximum bonorum, *glos.*1. *in extrau. ad conditorem in vers. bonorem, de verborum signific. Philosoph. ethic.lib.*4.*Nauar. in tract. de finibus bonorum actuum n.* 45.*D.Tho.* 1.2.*q.* 2. *art.* 2.

I

1 IActare suum nullus præsumitur, *l. cum de indebito* 25. *vers. qui non soluit.ff.de probat.* quod axioma exornant *Tiraq.in l. si vnquam verbo donatione largitus à num.* 206. *C.de reuocandis donat. Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 88. *à princip. Mascar. de probat. concl.* 554. *nu.*2. *Surd. cons.* 7. *num.* 44. *& cons.* 80. *D. Barbos. in l. quæ dotis nu.* 17.*cum seqq.ff.solut.matrim. Brunor. à Sole in locis commun.verbo iactatio, latè Nicol. Mozzi. de contract.lib.tit. de donat. in art. de naturalibus donationis num.* 2. *cum seqq.*

2 Ignorans non dicitur negligere, nec contemnere ius suum, *l. nec ignorans, C. de dona. Surd. decis.* 25. *num.* 30. *& cons.* 7. *nu.* 15.*cum seqq. & cons.* 454. *num.* 51. *Farin.in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 96. *num.* 33. Et ignorans non dicitur ratificare, *Menoch. cons.*120.*n.*37.

3 Ignoranti non currit tempus, *l.quandiu, C. qui admitti ad bon.posse. pos. Flamin.de resigna. lib.*11.*q.* 4. *n.* 38. *cum seq. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 7.*nu.* 13. *cum seqq.*

4 Ignoranti dubius comparatur, *Surd. decis.* 265.*num.* 17. vbi *num.*47. & *num.* 62. limitat, quando dubitans tenetur inquirere,& de facili potuit certificari.

5 Ignorantia præsumitur, nisi scientia probetur, *l. verius, ff. de probat. cap. præsumitur*

47. de reg. iuris lib. sexto, Anton· Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 5. Menoch. de interdictis remed. 16. recuper. possess. n. 28. & de præsump. lib. 6. q. 23. num. 51. Mascard. de probat. concl. 879. Surd. decis. 221. in princip. & num. 14. & decis. 246. nu. 8. & cons. 7. num. 35. & cons. 73. num. 42. Flor. vari. q. 3. num. 5. Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 5. n. 4. cum seqq. P. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 32. num. 4. Azeu. l. 2. nu. 10. cum seqq. tit. 20. lib. 6. nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ignorantia num. 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 1015. Ozasc. decis. 71. nu. 23. Anton. Monach. Florent. decis. 7. num. 15. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 29. num. 12.

6 Illatio non fit à diuersis, *l. vlt. in fine, & ibi Bart. ff. de calumniator. l. Papinianus exuli, vbi etiam Bart. ff. de min. l. inter stipulantem, §. sacram ibi, sed hæc dissimilia sunt, ff. de verbor. oblig. l. naturalem, §. nihilominus, ff. de acquir. possess. Lancell. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 2. num. 2. Paris. cons. 18. num. 10. vol. 1. Socin. sen. cons. 18. num. 41. vol. 1. quos refert Mar. Antonin. vari. lib. 1. resol. 106. num. 42. & lib. 2. resol. 1. num. 9. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 516. num. 6. et cap. 524. num. 58. Anton. Monach. Bonon. decis. 5. num. 17. et decis. 6. num. 5. et decis. 19. num. 34.* Et consequẽtia non fit à remotis, *l. non hoc, C. vnde cogna.*

7 Impedimentum non præstat, quod de iure

non

non sortitur effectum, *cap. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 13. num. 5. P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 22. num. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 57. num. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. num. 6. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 139. nu. 2. Thomas de Thomasettis reg. 205.*

8 Impedimentum scire, & scire posse paria sunt, *cap. fin. de clandestina desponsat.*

9 Impedito non currit tempus, *l. 1. §. final. C. de annali except. cap. quia diuersitatem, de cōcess. preben. cap. fi. de elect. Menoch. cons. 38. n. 35. Surd. decis. 151. num. 4. Valasc. consult. 130. nu. 31. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 13. num. 11. Guter. pract. lib. 3. q. 34. à num. 21. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 84. n. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 2. nu. 17. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo impedimentum num. 2. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 997. num. 3. & decis. 1066. n. 1. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 556. num. 5. in 2. edit. Tiraq. de retract. lig. §. 3. glo. 4. num. 6. & de retract. conuent. §. 2. glos. vni. num. 78.* quem citat *Monet. de option. cap. 6. q. 5. n. 40.* vbi cum eod. *Tiraq. d. tract. de retract. lig. §. 35. glos. 4. num. 29.* intelligit dummodo impedimentum non sit affectatum.

10 Imperare nemo potest sibi ipsi, *l. prætor, l. pen. ff. de tutor. & curat. dat. ab his, l. ille à quo §. tempestiuum, ff. ad Trebell. l. pen. ff. de arbit.*

l. prin-

l. princeps, ff. de legib. Surd. conf. 152. *num.* 46. *Cardin. Tusch. tom.* 4 *lit. I. concl.* 47.

11 Impossibile allegans non auditur, *l. confessionibus cum allegatis in glos. ff. de interrogat. actio. l. inde Neratius, §. fin. in glos. ff. ad leg. Aquil. Anton. Monach. Bonon. decis.* 34. *n.* 8.

12 Ad impossibile nemo tenetur, *l. si quis in graui in princip. vbi Bart. ff. ad Silanian. l. si stipuler, ff. de verbor oblig. l. Paulus, ff. quæ sent. sin. appell. rescind. l. impossibilium, ff. de regul. iuris. §. impossibilis instit. de hæred. instit. capit. nemo potest ad impossibile* 6. *de reg. iur. lib. sexto, Surd. decis.* 289. *num.* 21. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 11. *q.* 13. *num.* 8. *Thomas de Thomasettis reg.* 194. *Ioan. Maria Bellelt. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de clerico debitore, §.* 1. *num.* 4. *pag.* 415.

13 Impossibile censetur, quod pendet à principis voluntate, *l. apud Iulianum, §. constat, ff. de legat.* 1. *l. continuus, §. cum quis, & ibi glo. verbo relictè, ff. de verbor. oblig. Ioan. Petr. Manet. tract. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 3. *num.* 13. *Escobar de ratiocin. cap.* 25. *num.* 5. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 2. *different.* 2. *num.* 15. *et different.* 3. *num.* 36. Intellige, quando princeps regulariter illud concedere non consueuit, quamuis ex plenitudine potestatis potuisset; longe quidem aliter si consueuisset princeps illud de facili indulgere, tunc enim id venit considerandum, & possibile iudicabitur, adeò quod alicui imputari poterit, si illud non

non impetrauit *per l.quidam relegatus in princip.ff. de reb.dub. l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & aestiu. tradit Raph. Cuma. in d. §. cōstat num. 5. et in d. §. cum quis col. 1. nu. 7.* quē & alios refert *Rendina in promptuar. recep. sentent. tit. 91. num. 8. tom. 1.*

14 Impossibilium, & valde difficilium idem est iudicium, *l. apud Iulianum, §. constat, ff. de legat. 1. cum ibi notatis.*

15 Inanis est actio, quam excludit inopia debitorum, *l. nam is, ff. de dolo, glos. in l. 1. verbo non est, ff. si ventr. nom. mul. cap. olim. 2. de restit. spol. Marchesan. de commissio. p. 3. cap. 1. §. 1. num. 49. pag. mihi 315. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore, §. 1. num. 3. pag. 415.*

16 Incertitudo rei vitiat actum, *l. idem Pompon. §. fin. ff. de rei vend l. duo sunt Titij, ff. de testam. tut. l. tutor incertus, ff. eod. l. ita stipulatus, et ibi Bart. l. vbi autem non apparet, ff. de verb. oblig si l. sic, §. 1. ff. de leg. 1. l. cum post, §. gener, ff. de iur. doti. §. incertis, vbi Pichard. instit. de legat. Thomas de Thomasettis regul. 146.* vbi asserit procedere, quando actus est omninò incertus. Intellige regulam hanc procedere secundum iuris ciuilis rigorem, sed attenta æquitate canonica, incertitudine non obstante actus valebit, & agi poterit, vt declaretur arbitrio boni viri iuxta qualitatem personæ, & patrimonij, dictum fuit elegans *Archid.* quod Doct. miris laudibus prosequūtur

tur *in cap. sunt nonnulli num.* 2. *vers. si res alia* 1.q.1. refert, & sequitur *Bald. in l. qui mutuā, §. salarium in lectu. antiqua num.* 2. *vers. item vide, ff. mand.* sequitur etiam *Anton. de Butr.* dicens esse notabile verbum, & perpetuo mēti tenendum *in cap. ex parte n.* 7. *de censib. Panorm. in cap.* 1. *n.* 5. *de decim. Afflict. decis.* 337. *n.* 10. *firmat Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 11. *in tit. de qualit. contract. pag.* 217. *col.* 4. *vers. aduertendum, Guter. de iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 69. *n.* 6. quos cum alijs adducit *Rendina in promptuar. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 100. *num.* 7. Limita regulam hanc nonnullis casibus, vt per *Thobi. Noni. ad princip. instit. de verbor. oblig. n.* 27.

17 Inclusio vnius est exclusio alterius, *l. cum prætor, ff. de iudic. l. cum maritus, C. de procurator. l. quamuis, C. de pignor. l. ait prætor, §. sed quod Papi. ff. de min. cap. non ne de præsum. Meno. cons.* 106. *n.* 314. *cum seqq. & cons.* 141. *à nu.* 9. *& cons.* 406. *num.* 44. *et cons.* 452. *num.* 27. *et cons.* 583. *num.* 11. *et cons.* 1148. *à num.* 13. *et de arbitr. lib.* 2. *casu* 37. *nu.* 22. *Surd. decis.* 195. *num.* 12. *& decis.* 291. *num.* 20. *& cons.* 25. *nu.* 3. *& cons.* 56. *nu.* 2. *& cons.* 151. *nu.* 55. *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 1. *nu.* 10. *Vgolin. de offic. et potest. episcop. cap.* 13. *§.* 13. *vers. hæc regula, Cald. Pereira quæst. forens. cons.* 4. *n.* 20. *& cons.* 50. *num.* 2. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 5. *nnm.* 32. *& q.* 10. *num.* 47. *Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. I. concl.* 71. *Pichard. ad princip. instit. de exhæredat. liberorum num.* 10.

Thomas

Thomas de Thomasettis regul. 148. vbi asserit procedere, nisi vnius,& alterius eadem sit ratio. Limita etiam, quando aliquid includitur ratione maioris frequentię, *Flamin. de confident. q. 29. num.* 52.

18 Incommoda eum sequi oportet, quem cōmoda, & vtilitates sequuntur *clem.* 1. *de censibus, Ferrer. in constit. Cathalon. glos.* 3. *nu.* 89. *Escobar de ratiocin. cap.* 42. *num.* 12. *& comput.* 20. *num.* 14.

19 Incontinenti, quę fiunt, à iure inesse creduntur, *l. lecta* 40. *§. dicebam, ff. si cert. pet. l. petens, C. de pact. cap. officij* 38. *de elect. Gonzal. cum ab eo citatis ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 43. *num.* 54. *Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. I. concl.* 81. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 69. *num.* 5. *& resol. fin. casu* 62.

20 Indefinita æquipollet vniuersali, *l. si seruitus* 21. *ff. de seruit. vrban. præd. l. si ita relictum & l. si pluribus* 44. *ff. de legat.* 2. *l. si plures* 98. *ff. de legat.* 3. *l. Iulianus, ff. eod. tit. l. si quis filio. §.* 1. *ff. de testam. tut. l.* 2. *ff. de liber. & posth. l. Cæsar, ff. de publica. l. si quis, §. idem Iulian. ff. de lib. leg. cap. solitæ de maiorit. et obed. cap. quia circa de priuileg. glos. verbo aliorum in cap. vt circa de elect. lib. sexto, Menoch. cons.* 97. *à num.* 154. *et cons.* 173. *num.* 16. *cum seqq. et cons.* 329. *num.* 24. *et de præsumpt. lib.* 4. *q.* 21. *num.* 5. *et q.* 62. *num.* 7. *Mascard. de probat. conclus.* 1181. *num.* 38. *cum seqq. Pichard. ad §. si eadem res, Instit. de legat. num.* 43. *Thomas de*

Thomasettis reg. 150. *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 29. *num.* 6. *Surd. de alim. tit.* 5. *q.* 1. *nu.* 13. *et* 16. *et tit.* 8. *priuil.* 27. *et tit.* 9. *q.* 13. *num.* 10. 13. *et* 17. *et decis.* 188. *num.* 4. *et cons.* 216. *num.* 25. *et cons.* 244. *num.* 21. *et cons.* 308. *nu.* 48. *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 6. *Menchaq. quaest. frequent. lib.* 2. *cap.* 30. *à num.* 28. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 12. *et lib.* 7. *tit.* 5. *num.* 1. *et* 10. *D. Barb. in rub. ff. solut. matrim. p.* 4. *num* 49. *Lusit. Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct. vlt. volunt. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 37. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo indefinita* 2. *plenè Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. I. concl.* 86. *cum seq. Francis. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 40. *num.* 8. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *decis.* 69. *num.* 8. *et ibi addit. et decis.* 458. *num.* 1. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 24. Intellige vt indefinita ęquipolleat vniuersali distributiuè, non collectiuè; *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 409. *num.* 7. Intellige etiam, vt indefinita vniuersalis significationis vim obtineat, non ex propria vocabuli significatione, sed ex æquitate, & benignitate quadam ita *Bart. in l.* 1. *num.* 3. *ff. de reg. iur.* & esse cõmunem sententiam proclamant *Cou. d. cap.* 13. *num.* 5. *Menoch. d. cons.* 97. *nu.* 155. *quos refert Rendina in promptuar. recept. sent. tit.* 82. *num.* 1. *tom.* 1. Amplia primo, vt posita circa personas in fauorabilibus ęquipolleat vniuersali, *Francisc. Molin. d. lib.* 3. *q.* 11. *n.* 17.

Amplia

Amplia secundò in alimentis, *Francisc. Molin. d. lib.* 3. *q.* 46. *num.* 12. Amplia tertiò in contractibus, *Seraphin.decis.*1008. *num.*2. Amplia quartò in statutis, *Cou. d.cap.* 13. *num.*8. & esse communem sententiam profitetur, *Menoch. cons.* 4. *num.* 28. quos vltra alios citat *Rendina, vbi proximè.* Amplia deinde in oratione indefinitè à lege, vel canone prolata ex *Rendina d. tit.* 82. *num.* 3. Limita in odiosis, *Francisc. Molin. d. lib.* 3. *q.* 85. *num.* 59. Limita etiam in probationibus, *Mascard. de probat. concl.* 1199. *à num.* 19. *&* *concl.* 1205. *n.*20. *Surd. decis.* 263. *num.* 10. *Cou. d.cap.* 13. *num.* 10. *Rebuf. tractat. de reprobat. testium n.* 100. *Menchaq. d. cap.* 30. *num.* 27. *Brunor. d. verbo indefinita* 1. *Morl. in empor. iuris tit.* 11. *in prælud. num.* 55. *Cardin. Tusch. d. concl.*86. *num.* 31. *&* 39. *Seraphin. decis.* 490. *nu.* 1. *Rendina d. tit.* 82. *num.* 2. *Rota Romana apud Farin. decis.* 509. *num.* 5. *tom.* 2. *p.*1. An autem indefinita ęquipolleat vniuersali in confessione? vide eundem *Seraphin.decis.* 544. *n.*1.

21 Inferior non potest tollere legem superioris, *l. formam, C. de offic. praf. prat. cap. cum inferior de maior. & obed. glos. in cap. fin. in versic. figura de hæretic. lib. sexto, clemen. ne Romani de elect. glos. in clemen. sæpè in princip. in vers. mandamus de verborum signific. Bart. in l. omnes populi col.* 4. *vers. sed hic dubitatur, ff. de iustit. & iur. Surd. cons.* 58. *num.* 6. *Menchaq. quæst. illustr. cap.* 35. *num.* 10. *cum seqq.*

Gonzal. ad reg. 8. *Cancel. glos.* 45. *§.* 1. *nu.* 69. *Azeu. l.* 2. *num.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo inferior* 4. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex num.* 9. *Thomas de Thomasettis reg.* 147. vbi asserit procedere, nisi maior subijceret se iurisdictioni minoris, & ab eo iudicari vellet.

22 Infinitas est vitanda, *l. qui bona*, *§. vlt. ff. de damn. infect. l. fideicommissa, §. si quis decẽ, ff. de legat.* 3. *l. fin. C. de sacrosanct. eccles. l. vni. C. de sentent. quæ pro eo, quod inter. Valasc. consult.* 51. *num.* 49. *& de partit. cap.* 9. *num.* 50. *&* 51. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 3. *n.* 18. *Stephan. Gratian. discept. forens. tom.* 3. *cap.* 600. *num.* 30. *Girond. de priuilegiorum, seu exẽptionum explicat. num.* 1392. *Escobar de ratiocin. cap.* 18. *num.* 4. *Vitalis de Cambanis tract. clausular. pag.* 56. *num.* 3.

23 Iniurię inde nasci non debent, vnde iura nascuntur, *l. meminerint, C. vnde vi, cap. qualiter, & quando, de accusat. Aymo. de antiquit. par.* 1. *cap.* 2. *ampliat.* 13. *nu.* 10. *cum seqq.*

24 Iniuria non fit scienti, & volenti, *l.* 1. *§. vsque adeo, ff. de iniur. l.* 1. *ff. de act. empt. l. nemo præsumitur, ff. de reg. iur. cap. scienti eod. tit. in* 6. *l. cum donationis, C. de transac. Surd. cum ab eo citatis decis.* 194. *num.* 1. *Sebastian Næui. ad d. l.* 1. *num.* 15. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *n.* 66. *& num.* 97. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 189. *num.* 15. *Thomas de Thomasettis reg.* 275. vbi asserit procedere, quando

quando sponte, & libero animo consentit, secus autem si per vim, aut metum, vel importunitatem, seu persuasionem dolosam quis cōsensum præstauerit.

25 Instituere qui potest, destituere valet, *Flamin. de resignat. lib. 7. q. 10. num. 11. & q. 14. n. 5.*

26 Intellectus absurdus est vitandus, *Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 284.* Et ille debet recipi, per quem iura cum iuribus concordentur *Alex. in l. si cū dotem, §. maritus num. 7. ff. soluto matrim. Armendariz in proæm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n. 60.* notaui supra *lit. A. n. 5.*

27 Intentionis suæ fundamētum quilibet probare tenetur *l. actor, C. de prob. l. qui accusare, C. de eden. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de probat. concl. vni. Brunor. à Sole in locis commun. verbo actor 3. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 70. num. 15. & resol. 106. n. 21. & lib. 3. resol. 1. num. 13. & resol. 9. num. 9. et Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 13. nu. 64.* Nam qualitas, vbi est fundamentum intentionis alicuius, debet prius probari, *glos. recepta in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisd. cog. Menoch. cons. 301. num. 10. & de præsump. lib. 2. q. 49. Cou. vari. lib. 2. cap. 6. num. 2. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. n. 22. & pract. lib. 5. q. 40. num. 5. Rebuf tract. nomin. q. 12. n. 13. Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas 6. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 1. n. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 2. res. 48. n. 13.*

28 Intentionem suam, qui non probat, dicitur carere iure, *l. argentarius*, *§. cum autem*, *ff. de edendo*, *Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 117. num. 19.*

29 Interesse cessante non auditur agens, vel excipiens, *l. si vnus*, *§. ante omnia*, *vbi Bart. ff. de pact. l. 1. vbi Bart. & alij*, *ff. de appel. recip. Surd. de alim. tit. 1. q. 33. num. 13. & decis. 120. num. 11. & decis. 260. num. 3. Bernar. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concl. 69. n. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 302. n. 30. & cap. 387. Card. Tusch. tom. 4. lit. I. conclus. 315. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 110. num. 18. & lib. 2. resol. 1. num. 6. & lib. 3. resol. 41. num. 2.*

30 Interpretari eius est, cuius est condere, & gratiam facere, *l. si imperialis maiestas*, C. *de legibus*, *l. leges sacratissimæ*, *C. eod. l. non ambigitur*, *ff. eod. tit. cap. inter alia*, *de sentent. excom. cap. cum venissent, de iudic. Gom. l. 1. Tauri num. 6. Surd. decis. 2. num. 5. Guter. pract. lib. 4. q. 28. à num. 2. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. de legibus num. 20. Vgol. de offic. & potest. episcopi cap. 36. num. 1. Fr. Ludouicus de Miranda de ordine iudiciar. q. 3. art. 2. concl. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex num. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 103. num. 19. Dom. Christophorus de Paz in schol. ad leges styli l. 39. num. 22. Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ decis. 892. n. 3. Thomas de Thomasetis reg.* 142. vbi asserit procedere in subsidium,

dium, & quando non potest ex consuetudine, & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis.

31 Interpretatio sumenda est cui verba respõdent, *l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. toties, ff. de damno infecto, Anton. Monach. Florent. decis. 16. num. 11.*

32 Interpretatio illa semper sumenda est, quæ inducat validitatem actus, *l. quoties, ff. de verborum oblig. l. si quando in princip. ff. de legat. 1. Ferrer in consiit Cathalon. glos. 1. num. 151. Scacci. de appellat. q. 2. num. 29. & q. 3. num. 4. & q. 7. sub num. 5. & q. 15. num. 225. in fine* notatum est supra *lit. A. n. 62.*

33 Interpretatio facienda est, ne dispositio fiat illusoria, *addit. ad Castr. cons. 255. in fin. Cardin. Manttic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. num. 30. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 86. Ferrer. in constitut. Cathalon. glos. 1. num. 152.*

34 Interrogatus non respondens pro confesso habetur *cap. 1. de postulat. prælatorum*, precipuè in positionibus, vt probat *text. in cap. 2. de confessis lib. 6. & constitutum est apud Lusitanos in Ordin. Regia lib. 3. tit. 53. §. 13. et apud Hispanos l. 2. tit. 7. lib. 4. nouæ recopil. Bellacõb. et Don. à Fina tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 20. à num. 285. Soarez de Paz in pract. p. 1. tom. 1. temp. 8. nu. 80. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 46. num. 28.*

35 Iudex debet iudicare secundum allegata, & pro-

& probata; non autem secundum propriam conscientiam, *l. illicitas, § veritas, ff. de officio præsid. Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. et tit. 66. in princip. D. Thomas 2. 2. q. 67. art. 2. Osasch. decis. 1. num. 39. Viui. Neapol. decis. 178. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 2. cap. 14. Menoch. cons. 92. num. 80. cum seqq. et cons. 786. num. vlt. Mascard. de probat. concl. 948. Cavalc. decis. 25. num. 5. p. 1. et decis. 19. num. 61. et decis. 23. num. 10. p. 3. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 2. in princ. Clar. receptarum sentent. lib. 5. § fin. q. 66. num. 2. P. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 10. nu. 84. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. q. 28. art. 3. Sayr. in claui regia lib. 12. cap. 8. num. 6. cum seqq. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo iudex num. 7. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. num. 163. cum seq. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 398. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 73. num. 7. Vgol. de de offic. et potest. episcop. cap. 26. num. 3: plures refert Cened. ad decretal. collect. 101. num. 11.*

36 Iudex non potest condemnare vltra petita *Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. & tit. 66. § 1. Valasc. cons. 145. à nu. 8. D. Barb. in l. si cum dotem in princip. nu. 44. ff. solut. matrim.* Aliàs fatuus reputatur iudex, qui vltra petita iudicat, vt inquit Imperator *in l. vlt. C. de fideicom. libert. l. vt fundus, ubi notatur, ff. communi diuid. Azeu. l. 10. nu. 115. cum seqq. tit. 17. lib. 4. noua recopil.*

37 Iu-

37 Iudicatis in senatu standum est, *l. 1. §. ait sextus ibi sic esse sæpius iudicatum, ff. ad Silanian. l. 1. ibi, extare enique exempla, ff. de officio præf. prætor. l. filius ibi, sic enim inueni senatum censuisse, ff. ad leg. Cornel. de falsis, Valasc. cõsult. 148. nu. 34. Gam. Lusit. decis. 228. Cabed. Lusit. decis. 212. num. 5. p. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 127. num. 49. cum seqq.* Nam sententia senatus facit ius, quoad omnes similes casus, vt resoluunt *Cabed. vbi proximè n. 1. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. in proœm. n. 5. 19. & 20. cum seqq. & nu. 26. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 1. num. 27. & cons. 59. à num. 10. & cons. 180. num. 30. & consil. 671. num. 21. & cons. 676. num. 2. Gam. decis. 33. in fi. & decis. 174. num. 10. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 4. num. 2. Vincent. de Franch. decis. 238. num. 3. Guter. pract. lib. 3. q. 16. num. 74. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 15. num. 27. Afflict. Neapol. decis. 169. num. 9. Ioseph. Ludouic. Perus. decis. 90. nu. 8. p. 2. Surd. cons. 310. num. 17. & cons. 403. nu. 83. Camill. Borrell, in summa decis. tit. 13. de legibus num. 15.* Et de decisionibus Rotæ idem resoluunt *Mascard. de probat. concl. 484. Bernard. Græu. vbi proximè n. 60. cum seqq.*

38 Pro iudice semper iura præsumunt, *l. 1. in fine, ff. de officio præsid. l. 2. §. si publicanus, ff. de vi bonorum raptor. l. nimis, C. de acquir. poss. cap. in præsentia de renunciat. Marant. de ordine iudic. 2. p. 6. princip. tit. 9. nu 21. Cou-*

de

de sponsal. p. 2. cap. 8. § 12. vers. ex quibus primo Menoch. cons. 100. *num.* 1. *cum seqq. & de præsumpt. lib.* 2. *q.* 67. Procedit etiam si à sententia sit appellatum, *Surd. de alim. titul.* 1. *q.* 120. *num.* 11.

39 Iudicijs quasi contrahitur, *l.* 3. *§. idem scribit. ff. de pecul. l.* 2. *ff. de prætor. stip. Ioan. Maria Bellett. disquis. clerical. p.* 1. *tit. de fauore cler. reali §.* 1. *n.* 8. *pag.* 275. *Ceual. cōm. cōtra comm. to.* 4. *q.* 897. *n.* 887. Et in iudicijs debet seruari æqualitas, *l. non debet, ff. de reg. iur. l. fin. C. de fruct. & lit. expēs. cap. vlt.* 3. *q.* 5. *Thomas de Thomasettis reg.* 155. Nec facienda est exceptio personarum, vt infra notatum est *lit. P. num.* 20.

40 Iudicium ibi debet finiri, vbi fuit inceptū, *l. vbi captum, ff. de iudicijs, Surd. cons.* 57. *num.* 2. *& cons.* 222. *num.* 11. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo lis num.* 35. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 596. *num.* 3. *in* 1. *edit. & resol.* 523. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Hieronim. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. gratum de offic. deleg. num.* 18.

41 Iudicium idem est de toto quoad totum, & de parte quoad partem, *l. quæ de tota ff. de rei vend. l. a Titio ff. de verbor. oblig. l. iuris gentium §. adeo ff. de pac. l qui scit ff. de iur. cap. pastoralis §.* 1. *& glo. verb. citationis de offic. deleg. l. an in totum ff. pro derelicto* cum alijs de quibus per *Euerard. in Topic. legal. loco* 80. Limitatur hoc axioma quando datur diuersa ratio *Flamin. de resignat. tom.* 1. *lib.* 6. *q.* 2. *num.* 131.

Ioan.

Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. num. 32.

42 Iura iuribus expedit concordari *l. sed & posteriores ff. de legibus l. non est nouum ff. eod. tit. l. præcipimus in fine C. de appellat. l. vni. C. de inoffi. doti. cap. cum expediat de elect. lib. sexto Mant. lib. 3. dial. 59. à princip. & dial. 71. D. Barb. in l. 1. ff. solut. matrimon. p. 1. nume. 7. cum seq.*

43 Iura potius se adaptant ad ea, quæ frequenter, quam ad ea, quę raro eueniunt *l. nam ad ea ff. de legib. l. iura cum l. seq. C. de postul. Th. de Tho. reg.* 14. de cuius principij intellectu agit *Menoc. de interdictis rem. 2. adipisc. poss. n.* 111.

44 Iuramentum non adimit naturam actus cui adijcitur probat *tex. in l. vlt. C. de non numer. pecun. vbi communiter doct. l. sed & si possessori §. item si iurauero vbi Ias. notab. 9. ff. de iure iur. l. fi. ff. qui satisd. cogant. cap. quem admodū vbi Abb. notab. 7. de iure iu. resoluunt Bellac. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. de reb. credit. num. 72. pag. mihi* 438. *Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 2. tit. de iure iur. concl.* 10. *pag. mihi* 121. *Dec. conf.* 240. *& conf.* 351. *num.* 8. *Menoch. conf.* 24. *num.* 7. *Burg. de Paz conf.* 14. *num.* 21. *Cacher. decis.* 49. *num.* 9. *Thomas de Thomasettis reg.* 164. *Pichard. in disp. de mora num.* 76. *& ad princip. instit. de adempt. legat. n.* 18. *Tiraquell. de iure constit. p.* 3. *limit.* 7. *num.* 35. *& in præfat. l. si vnquam num.* 165. *C. de reuocandis donat. Menchaq. de successionum creat.*

§. 9.

§. 9. à num. 19. Cou. in repet. cap. quamuis pactum de pact. lib. sexto p. 1. §. 4. num. 1. & in rub. de testam. p. 2. num. 9. & vari. lib. 3. cap. 17. num. 5. Cost. in l. si ex cautione fallent. 9. pag. mihi 108. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis. §. parens num. 85. ff. de liberis agnosc. Mol. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 56. Gom. l. 22. Tauri nu. 10. col. antepen. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 37. num. 2. & in repet. auth. sacramenta puberum num. 26. C. si aduersus venditionem, Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 8. num. 14. & tom. 2. lib. 13. q. 1. num. 21. & q. 5. num. 17. cũ seqq. valasc. cons. 5. num. 19. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 2. num. 35. & in resp. pro duce Pastranæ vers. quæ sententia, Brunor. à Sole in locis commun. verbo iuramentum 19. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 1. num. 51. vers. quæ de causa, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 32. num. 89. P. Soar. de relig. tract. de iuramento cap. 32. num. 2. cum seq. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 151. vers. ad quartum dicendum, Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. num. 7. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 60. num. 303. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. n. 281. & n. 651. & nu. 710.

45 Iuramentum debet impleri in forma specifica *cap. ad nostram in 1. de iure iur. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. nu. 723. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 255. n. 3. in 2. edit. Thomas de Thomase. reg. 165.*

46 Iu-

46 Iure dantis confirmato, confirmatur ius accipientis *l. cum vir ff. de vsucap. l. rem alienā ff. de pignorat. actio. l. si quis alienam ff. de actio. empt. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. num. 35. in fine.*

47 Iure dantis resoluto, resoluitur, & ius accipientis vide infra *lit. R. n. 23.*

48 Iure diuerso vna eadēque res cēseri non debet *l. eum qui ædes ff. de vsucap. cap. cognouimus 12. q. 2. cap. quia circa 22. de priuileg. cap. cum in tua 30. de decimis Surd. de alim. tit. 2. q. 15. num. 150. cum seq. & consf. 152. num. 19. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. num. 63. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 20. §. 10. num. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 23. & §. 8. glos. 5. num. 14. ante finem, & de nobilit. cap. 28. num. 11. cum seqq. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 899. num. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 6. proœm. num. 64. et 69. cum seq. et glos. 43. num. 160. Ludouic. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 42. num. 48. Narbona de appell. à vicario ad episcopum p. 1. num. 81. Rota Rom. apud Farin. decis. 669. num. 3. tom. 2. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 54. Anton. Monach. Lucen. decis. 21. num. 23. et decis. 67. nu.* 9. Respectu tamen diuersorum diuerso iure censeri debet *idem Monach. Florent. decis. 28. num. 12.*

49 Iure suo, qui vtitur nemini facit iniuriam *l. iniuriarum §. 1. ff. de iniur. l. 3. §. is tamen ff. de libero homine exhib. l. qui iniuriarum §. is*

qui

qui ff. de iure iur. l. iure iurando ff. eo tit. de iniur. l. fluminum §. vlt. ff. de damni. infect. l. Proculus ff. eod. tit. l. si donaturus §. si quis indebitam ff. de condict. ob causam l. si in meo ff. de aqua plu. ar. ca. cum ecclesia 31. *vers. quia de elect. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q.* 29. *Mascard. de probat. concl.* 1051. *num.* 31. *Surd. conf.* 374. *num.* 17. *Mari. Ant. vari. lib.* 3. *resol.* 12. *nu.* 2. *vbi citat Farin. q.* 105. *num.* 130. *Nau. lib.* 3. *tit. de præbendis conf.* 32. *num.* 4. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 13. *q.* 1. *num.* 164. *Ioan. Francisc. Leo in Thesauro fori eccles. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 75. *Thomas de Thomasettis reg.* 251. Iniuriam nemini facere videtur, qui suę consulit indemnitati *l. filio pater ff. de lega.* 1. *d. l. si in meo ff. de aqua pluui. arcen.* Et in dubio pręsumitur quis ius suum tueri, non iniuriam committere *d. l. fluminum in fi. & l. Proculus ff. de damn. infect.*

30 Iure suo nullus priuandus est absque culpa sua *l. crimen ff. de pœnis l. sancimus C. eod. tit. cap.* 2. *ad finem de his quæ fiũt à maiori parte capituli, cap.* 2. *in princip. de constit. cap. non debet* 22. *de reg. iuris lib. sexto.*

31 Iure eius vti debet, qui in ius succedit alterius *l. si aquæductus ff. de contrah. empt. cap. is qui in ius* 46. *de reg. iur. lib. sexto Rebuf. tract. nominat. q.* 8. *num.* 12. *cum seqq. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. §. 1. *num.* 79. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1784. *Io. Petr. Monet. tract. de decimis cap.* 8. *q.* 4. *n.* 50.

52 Iure quod expresse sancitum non reperitur, non est superstitiosis inuentionibus præsumẽdum *l. si vero §. de viro ff. solut. matrim. cap. consulisti 2. q. 5. Surd. de alim. tit. 1. q. 44. num. 2. & decis. 87. & decis. 255. n. 2. & cons. 158. n. 13. & cons. 308. n. 3.*

53 Iure communi quod competit, frustra precibus impetratur vide supra *lit. F. num.* 58. Deceptus non videtur, qui iure communi vsus est *l. inter eos §. cum inter ff. de fideius.*

54 Iuri suo quilibet renuntiare potest *l. si quis in conscribendo C. de episcop. et cleric. l. pen. C. de pact. cap. si de terra de priuil. cap. tuis vers. nisi de testib. Thomas de Thomasettis reg* 58. *Tiraq. de iure primog. q. 24. num. 4. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 170. cum seq. D. Barb. in l. alia §. eleganter num. 12. cum seqq. ff. solut. matrim. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 203. nu. 5. Hyeronym. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. 1. de ordine cognit. num. 27. Morl. in emporio iuris tit. 10. de locato q. 2. num. 12. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 10. P. Suar. de legib lib. 8. cap. 33. Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 7. num. 49.* Iuri vero publico, cuius vterq; finis primus tàm secundum ordinẽ intentionis, quam secundum ordinem executionis est publica vtilitas, non potest renuntiari vt post *Nau. tom. 2. de finib. hum. act. num. 29.* resoluit *Armendariz in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ num. 23.* Non videtur tamen quis re

O nun-

nuntiare iuri, quod ignorauit *l. mater decedēs ff. de inoffic. testam. l. eum qui in princip. ff. eod. l. fin. C. de furtis* Et iuri non dicitur renuntiatum nisi expresse *Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 100. nu. 9.*

55 Iuri suo cedere nemo tenetur *cap. quam periculosum 7. q. 1.* Ius sum remittenti amplius non datur regressus vt notatum est supra *lit. A. nu. 26.*

56 Iuris beneficium nemini est denegandum *cap. frequens §. solet de restitut spoliatorum glos. & doct. in l. 1. C. si aduer. vendi. facit tex. in l. ex asse ff. ad Trebellia.*

57 Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert vide supra *lit. E. num. 23.* Tueri ius suum quis debet, nō iniuriam committere *l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam.*

58 Ius metimur ex persona actoris, non ex persona rei *Surd. de alim. tit. 6. q. 4. num. 9. & cons. 150. num. 89. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 117. num. 13.* vbi *num. 14.* asserit procedere etiam respectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia si non est probata reus absouitur.

59 Ius ex facto oritur vide supra *lit. F. num. 13.* Ius singulare non trahitur in consequentiam *l. quod vero ff. de legib.*

60 Ius quæsitum est fortius, quam ius quærendum *l. si ita scriptum §. 1. l. si ita scripsisset ff. de legat. 2. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ius nu. 21.* Vnde quando acquisitum est ius ali-

cui,

cui, ab eo etiam sibi inuito auferri non potest *l. fin. ff. de pactis l. id quod nostrum ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg.* 239. vbi asserit procedere quando acquisitum est in re, & ad rem, vel irreuocabiliter, secus autem si in re tantum, & reuocabiliter acquisitum sit.

61 Ius proprium difficilius amittitur, quam quærendum *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 67. nu. 3.*

62 Ius quærendum facilius remittitur, quam quęsitum *l. fi. C. de acqu. pos. glos. & doct. in l. seruus ff. de pactis l. qui autem in princip. ff. quæ in fraudem creditorum Surd. cons.* 351. *nu.* 38.

63 Ius quęrendum facilius impeditur, quam quod tollatur ius iam quęsitum *Alexand. cons.* 196. *incip. visis num.* 5. *lib.* 7. *quem citat Card. Tusch. tom.* 3. *lit. F. concl.* 12. *num.* 7. Ius speciale facilius tollitur, quam commune *l. eius §.* 1. *ff. de mili. testa.*

64 Iuste faciens non dicitur grauare vide supra *lit. G. num.* 16. Damnum iuste illatum nemini imputatur *l. si ex plagis §. tabernarius ff. ad. leg. Aquili.*

65 Iuste petita nõ sunt deneganda *Cæsar Arg. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 15. Et iusta petenti facile assentiendum *l.* 2. *ff. de his qui sunt sui l. & Attilicinus ff. de seruit. rustico. prædior.*

66 Iuste possidet, qui auctoritate iudicis possidet *l. iuste possidet* 11. *ff. de acquir. possess. Ias. in l. clam possidere §. qui ad nundinas n.* 20. *ff.*

eod. tit. & in l. si quis id quod num. 33. *ff. de iurisdict. omn. iudic. Tiraquell. l.* 9. *connub. in princip.*

67 Iuste fit, quod lege permittente fit, de quo notatur infra *lit. L. num.* 3.

68 Iuste quod fit, penam non meretur *l. Gracchus C. ad leg. Iuliam de adulter. §. iniuria instit. ad leg. Aquil. Thom. de Thomasettis reg.* 260.

L

1 LArgius expendit, qui sperat sibi aliqua euenire *l. sed & si* 25. *ff. de petit. hæreditatis.*

2 Lege quod non cauetur, in practica non habetur *Bald. in cap. nihil circa fi. de elect. Ludouicu. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *quæst.* 42. *num.* 39.

3 Lege permittente quod fit, recte fieri dicitur *l. quis sit fugitiuus §. apud Labeonē ibi, quia id facit quod publice facere licere arbitratur ff. de ædilit. edict.* Auctoritate enim legis quod fit, dicitur iuste, & bene fieri *cap. quid dicam* 14. *q.* 4. *Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q.* 46. *num.* 4. *Pichard. ad rub. inst. de inoffic. testamēto num.* 9. Et ea quę fiunt contra legem, pro infectis habentur *l. non dubium C. de legibus Thomas de Thomasettis reg.* 107. Et supra notatum est *lit. F. n.* 29.

4 Legem quęrere vbi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus *Philosoph. lib.* 8. *Physic.*

cap.

cap. 3. *citati per Surd. de alim. tit.* 1. *q.*28. *num.* 9. *& q.* 44. *num.* 12. *& q.* 45. *num.* 58. Quia naturalis ratio vim, & robur legis habet *l. cũ ratio ff. de bonis damnatorum l. scire oportet §. sufficit ff. de excusat. tutor. notat Cald. Pereira de empt. cap.* 1. *num.* 7. Et allegari potest pro lege *Surd. d.q.* 28. *num.*7.

5 Legem superioris non potest tollere inferior vide supra *lit. I. num.* 21.

6 Per legem potest fieri, quod fieri potest per pactum *l. vlt. C. de fideiussor.* nam pacta ęquiparantur legi vt dictum ęst infra *lit. P. num.* 1. *in fine.*

7 Leges nihil frustra faciunt *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.*2. *num.* 290. *& q* 13. *n.* 48. *& q.* 18. *num.*18. *Ias. in l. ait. prætor num.* 1. *de iure iur, Armendariz in proæmio addit. ad recopil. legum Nauar. num.* 50. Lex enim non debet habere vnam syllabam superfluã, & vacuam *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 22. *num.* 5. Omne enim superfluum est à iure reprobatum vt per *eundem glos.* 13. *num.* 72. *& eadem glos.* 22. *num.* 4. iunctis quę supra notaui *lit. A. num.* 229.

8 Leges non solent quem duplici onere grauare vide infra *lit. O. n.* 7.

9 Legibus, non exemplis est iudicandum vide supra *lit. E. n.* 27.

10 Legis pręcepto obtemperans consulte agit *l. inciuilem C. de furtis l. filiæ licet C. de collat.* Nam legis factum excusat hominis negligen-

 tiam

tiam *l. si puellam* C. *si mancip. fue. alie.* Et sub clypeo legis nemo decipi dicitur *l. Paulus ff. de prato. stipul.*

11 Legis auxilium frustra inuocat, qui committit in legem vide supra *lit. F. n. 56.*

12 Legis quod sub generalitate continetur, dicitur esse in lege expressum *l. fin. ff. quod cum eo Farinac. in praxi crimina. par. 4. cons. 30. num. 216.*

13 Legis verba cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio *l. 4. §. toties vbi Paul. ff. de damno infect. l. quod constitutum ff. de milit. test. l. Maeuia ff. de manum. testam. l. ita autem in princip. & ibi Bart. ff. de administr. tutor. l. hos accusare §. omnibus ff. de accusat. l. 1. §. loquitur ff. de aqua quotid. & aesti. l. si ancillas omnes ff. de legat. 1. l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. l. 2. C. commun. de legat. cap. indemnitatibus §. sed cum eas de elect. lib. sexto Hipol. cons. 25. num. 10. & cons. 40. num. 12. Tiraquell. in l. si vnquam verbo libertis num. 2. C. de reuocandis donat. Surd. decis. 122. num. 13. & cons. 152. nu. 38. & cons. 174. num. 8. & cons. 179. num. 38. Guter. pract. lib. 3. q. 17. num. 227. & cons. 1. num. 8. & cons. 21. num. 1. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 24. & glos. 45. §. 1. num. 51. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesi. decis. 518. num. 6. in 1. edit. & resolut. 445. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de offic. & potest episcopi cap. 57. §. 2. num. 6. vers. tertio Episcopus Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispositio*

14. *Anton. Monach. Lucen. decis.* 13. *num.* 23. *Escobar. de ratiocin. cap.*28.*num.*17.*Mari.Antoni. vari.lib.*3.*resol.*9.*n.*4.*Rot.Rom.apud Far. decis.* 697.*n.*7. *tom.*2.*p.*1.

14 Legis ratione cessante, cessat quoque eius dispositio *l. in omni vbi Bart. ff. de adoptio. l. quod dictum ff. de pactis l.fin.ff.de ad Silanian. l.si maritus §.scripsi ff. ad leg.Iuliam de adulter.l. adigere §.quamuis ff. de iur.patr. cap.cum cessante de appellat. cap.& si Christus de iure iu. Euerard. in topic.legal.loco* 85.*late Tiraq.tract. cessante causa p.* 1. *nu.* 11.*Surd.cons.*375.*nu.*24. *Bertazol. in repetit. l.si quis maior C. de transact. num.*263.*Mari.Antonni.variat.lib.*2.*resol.* 35. *num* 8. *Pichard. ad princip. inst. de militari testam. num.* 4.*& in princip. inst.de lege falcidia num.*28. *& ad princip. inst. de eo cui libertatis causa bona addicuntur num.* 41. vbi dicit quod cessante vna ratione legis, non cessat lex & *n.*42.quod cessãte ratione legis negatiue,& cõtrarie cessat lex.Et legis ratione cessãte in casu particulari,non cessat eius dispositio *l.prospexit ff. qui & à quibus d. l. adigere ff. de iure patron.*

15 Legis casus vbi est, cessat omnis disputatio *glos. vlt. in l. ancillæ C. de furtis Surd. cons.* 58. *num.*3. *Mago. Lucen. decis.* 12. *num.* 18. quos cum alijs citat *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 46. *n.* 1. *et lib.* 2.*resol.*51.*n.*5.*Flam. de resignat. lib.* 9. *in princip. num.* 2. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.*3. *cap.* 15.*nu.*9. *Ioseph. de Sesse.*

Aragon. decis. 153. *num*.25. Et deficiente lege, vel canone sola ratio potest allegari *l. scire oportet §. consequens vers. sufficit ff. de excusat. tuto. cap. frustra dist.* 8.

16 Legitime factum, nullam pænam meretur *l. nemo damnum ff. de iure iur. l. qui seruum ff. de verbor. oblig. l. Gracbus C. ad legem Iuliam de adulter. l. sancimus C. de administr. tutor.* cum alijs supra adductis *lit. I. n.68.*

17 Legis mens magis est attendēda, quā verba *l. scire leges ff. de legibus l. non aliter. ff. de legat.* 3. *l. nominis, et rei §. verbum ex legibus ff. de verborum signific. Surd. decis.* 35. *num.* 14. *Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q.* 144. *num.* 3. Lex enim, & legis mens idem sunt *Surd. decis.* 43. *num.* 9. A verbis tamen legis non est recedendum *d. l. non aliter ff. de legat.* 3. *cap. vlt. et ibi glos. de verbor. signifi. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 5. vbi ait procedere nisi constaret voluntatem loquentis aliter voluisse.

18 Legum correctio est vitanda *Surd. decis.* 21. *num* 19. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 1036. *et seq. Pichard. ad princip. inst. de lege falcidia nu.* 34. *Armendariz in proœmio addit. ad recop. legum Nauarræ num.* 51. *Cephal. cons.* 323. *à n.* 18. *vol.* 3. *Io. Pet. Monet. de distribu. quotid. p.* 2. *q.* 11. *n.* 29. Et in dubio legū correctio non est facienda *l. si quando C. de inofficioso testam. l.* 1. *C. de inoffic. doti. l. præcipimus in fin. C. de appellat. cap.* 1. *de noui operis nunciat. cap. cum*

expe-

expediat de elect. lib. sexto Menoch. de adipisc. poss. rem 4. *num.* 21. *Franc. Becc. cons.* 1. *nu.* 13. *quos citat Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 18. *num.* 12.

17 Legum interpretatione molliendæ sunt potius pænæ, quam nimis exasperandæ *cap. pænæ de pænit. dist.* 1. quia in pænis benignior fit interpretatio vide infra *lit. P. num.* 16. Mitius agitur cum lege, quam cum homine *glo. fi. in cap. illa de elect. l. Celsus ff. de arbit. plene Bar. in l. amplius ff. rem ra. habe. Borgh. de irregul. p.* 6. *num.* 19. *fol.* 423. quem citat *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 19. *nu.* 5. *Cald. Pereira de emp. cap.* 9. *nu.* 7.

20 Lex non ad verborum formulam, & ritum, sed ad effectum solum attendere debet *Ferrer in const. Cathalon. glos.* 4. *num.* 66. Ratio enim generalis legis restringitur ex mente legis *Surd. decis.* 9. *num.* 13. *Armendariz in proam. addit. ad recopil. legum Nauaræ num* 131.

21 Lex non est imposita verbis, sed rebus *l.* 2. *in fine C. commu. de legat. l. fin. C. de vsur. cap. secundo requiris de appellat. Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 21. *num.* 20. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 156. *num.* 17. *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 5. *num.* 160. *Scacci. de appel. q.* 17. *limit.* 10. *num.* 14. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. L. concl.* 272. *Armendariz in proam. addit. ad recopil. legum Nauarræ n.* 104.

22 Lex quod negat, natura non audet *l.* 2. *§. vlt. ff. de vsufr. earum rerum quæ vsu consumuntur.*

Et lex

28 Intentionem suam, qui non probat, dicitur carere iure, *l. argentarius, §. cum autem, ff. de edendo, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 117. num. 19.*

29 Interesse cessante non auditur agens, vel excipiens; *l. si vnus, §. ante omnia, vbi Bart. ff. de pact. l. 1. vbi Bart. & alij, ff. de appel. recip. Surd. de alim. tit. 1. q. 33. num. 13. & decis. 120. num. 11. & decis. 260. num. 3. Bernar. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concl. 69. n. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 302. n. 30. & cap. 387. Card. Tusch. tom. 4. lit. I. conclus. 315. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 110. num. 18. & lib. 2. resol. 1. num. 6. & lib. 3. resol. 41. num. 2.*

30 Interpretari eius est, cuius est condere, & gratiam facere, *l. si imperialis maiestas, C. de legibus, l. leges sacratissimæ, C. eod. l. non ambigitur, ff. eod. tit. cap. inter alia, de sentent. excom. cap. cum venissent, de iudic. Gom. l. 1. Tauri num. 6. Surd. decis. 2. num. 5. Guter. pract. lib. 4. q. 28. à num. 2. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. de legibus num. 20. Vgol. de offic. & potest. episcopi cap. 36. num. 1. Fr. Ludouicus de Miranda de ordine iudiciar. q. 3. art. 2. concl. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex num. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 103. num. 19. Dom. Christophorus de Paz in schol. ad leges styli l. 39. num. 22. Cardin. Seraph. Rota Romanæ decis. 892. n. 3. Thomas de Thomasettis reg. 142.* vbi asserit procedere in subsidium,

dium, & quando non potest ex consuetudine, & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis.

31 Interpretatio sumenda est cui verba respondent, *l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. toties, ff. de damno infecto, Anton. Monach. Florent. decis. 16. num. 11.*

32 Interpretatio illa semper sumenda est, quæ inducat validitatem actus, *l. quoties, ff. de verborum oblig. l. si quando in princip. ff. de legat. 1. Ferrer in consiit Cathalon. glos. 1. num. 151. Scacci. de appellat. q. 2. num. 29. & q. 3. num. 4. & q. 7. sub num. 5. & q. 15. num. 225. in fine* notatum est supra *lit. A. n. 62.*

33 Interpretatio facienda est, ne dispositio fiat illusoria, *addit. ad Castr. cons. 255. in fin. Cardin. Manttic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. num. 30. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 86. Ferrer. in constitut. Cathalon. glos. 1. num. 152.*

34 Interrogatus non respondens pro confesso habetur *cap. 1. de postulat. prælatorum*, precipuè in positionibus, vt probat *text. in cap. 2. de confessis lib. 6. & constitutum est apud Lusitanos in Ordin. Regia lib. 3. tit. 53. §. 13. et apud Hispanos l. 2. tit. 7. lib. 4. nouæ recopil. Bellacõb. et Don. à Fina tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 20. à num. 285. Soarez de Paz in pract. p. 1. tom. 1. temp. 8. nu. 80. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 46. num. 28.*

35 Iudex debet iudicare secundum allegata, & pro-

37 Iudicatis in senatu standum est, *l.* 1. *§. ait sextus ibi sic esse sæpius iudicatum, ff. ad Silanian. l.* 1. *ibi, extarenique exempla, ff. de officio præf. prætor. l. filius ibi, sic enim inueni senatum censuisse, ff. ad leg. Cornel. de falsis, Valasc. cõsult.* 148. *nu.* 34. *Gam. Lusit. decis.* 228. *Cabed. Lusit. decis.* 212. *num.* 5. *p.* 1. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 127. *num.* 49. *cum seqq.* Nam sententia senatus facit ius, quoad omnes similes casus, vt resoluunt *Cabed. vbi proximè n.* 1. *Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. in proœm. n.* 5. 19. *&* 20. *cum seqq. & nu.* 26. *Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 27. *& cons.* 59. *à num.* 10. *& cons.* 180. *num.* 30. *& consil.* 671. *num.* 21. *& cons.* 676. *num.* 2. *Gam. decis.* 33. *in fi. & decis.* 174. *num.* 10. *Pinel. in l.* 2. *C. de rescind. vendit. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. *Vincent. de Franch. decis.* 238. *num.* 3. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 16. *num.* 74. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 15. *num.* 27. *Afflict. Neapol. decis.* 169. *num.* 9. *Ioseph. Ludouic. Perus. decis.* 90. *nu.* 8. *p.* 2. *Surd. cons.* 310. *num.* 17. *& cons.* 403. *nu.* 83. *Camill. Borrell, in summa decis. tit.* 13. *de legibus num.* 15. Et de decisionibus Rotæ idem resoluunt *Mascard. de probat. concl.* 484. *Bernard. Græu. vbi proximè n.* 60. *cum seqq.*

38 Pro iudice semper iura præsumunt, *l.* 1. *in fine, ff. de officio præsid. l.* 2. *§. si publicanus, ff. de vi bonorum raptor. l. nimis, C. de acquir. possess. cap. in præsentia de renunciat. Marant. de ordine iudic.* 2. *p.* 6. *princip. tit.* 9. *nu* 21. *Cou-*

de sponsal. p. 2. cap. 8. § 12. vers. ex quibus primo Menoch. cons. 100. *num.* 1. *cum seqq. & de praesumpt. lib.* 2. *q.* 67. Procedit etiam si à sententia sit appellatum, *Surd. de alim. titul.* 1. *q.* 120. *num.* 11.

39 Iudicijs quasi contrahitur, *l.* 3. *§. idem scribit. ff. de pecul. l.* 2. *ff. de praetor. stip. Ioan. Maria Bellett. disquis. clerical. p.* 1. *tit. de fauore cler. reali §.* 1. *n.* 8. *pag.* 275. *Ceual. cōm. cōtra comm. to.* 4. *q.* 897. *n.* 887. Et in iudicijs debet seruari æqualitas, *l. non debet, ff. de reg. iur. l. fin. C. de fruct. & lit. expēs. cap. vlt.* 3. *q.* 5. *Thomas de Thomaset tis reg.* 155. Nec facienda est exceptio personarum, vt infra notatum est *lit. P. num.* 20.

40 Iudicium ibi debet finiri, vbi fuit incęptū, *l. vbi captum, ff. de iudicijs, Surd. cons.* 57. *num.* 2. *& cons.* 222. *num.* 11. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo lis num.* 35. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 596. *num.* 3. *in* 1. *edit. & resol.* 523. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Hieronim. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. gratum de offic. deleg. num.* 18.

41 Iudicium idem est de toto quoad totum, & de parte quoad partem, *l. quae de tota ff. de rei vend. l. a Titio ff. de verbor. oblig. l. iuris gentium §. adeo ff. de pac. l qui scit ff. de iur. cap. pastoralis §.* 1. *& glo. verb. citationis de offic. deleg. l. an in totum ff. pro derelicto* cum alijs de quibus per *Euerard. in Topic. legal. loco* 80. Limitatur hoc axioma quando datur diuersa ratio *Flamin. de resignat. tom.* 1. *lib.* 6. *q.* 2. *num.* 131.

Ioan.

Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. num. 32.

42 Iura iuribus expedit concordari *l. sed & posteriores ff. de legibus l. non est nouum ff. eod. tit. l. præcipimus in fine C. de appellat. l. vni. C. de inoffi. doti. cap. cum expediat de elect. lib. sexto Mant. lib. 3. dial. 59. à princip. & dial. 71. D. Barb. in l. 1. ff. solut. matrimon. p. 1. nume. 7. cum seq.*

43 Iura potius se adaptant ad ea, quæ frequenter, quam ad ea, quę raro eueniunt *l. nam ad ea ff. de legib. l. iura cum l. seq. C. de postul. Th. de Tho. reg.* 14. de cuius principij intellectu agit *Menoc. de interdictis rem. 2. adipisc. poss. n.* 111.

44 Iuramentum non adimit naturam actus cui adijcitur probat *tex. in l. vlt. C. de non numer. pecun. vbi communiter doct. l. sed & si possessori §. item si iurauero vbi Ias. notab. 9. ff. de iure iur. l. fi. ff. qui satisd. cogant. cap. quem admodū vbi Abb. notab. 7. de iure iu. resoluunt Bellac. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. de reb. credit. num. 72. pag. mihi* 438. *Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 2. tit. de iure iur. concl.* 10. *pag. mihi* 121. *Dec. cons.* 240. *& cons.* 351. *num.* 8. *Menoch. cons.* 24. *num.* 7. *Burg. de Paz cons.* 14. *num.* 21. *Cacher. decis.* 49. *num.* 9. *Thomas de Thomasettis reg.* 164. *Pichard. in disp. de mora num. 76. & ad princip. instit. de adempt. legat. n.* 18. *Tiraquell. de iure constit. p. 3. limit. 7. num.* 35. *& in præfat. l. si vnquam num.* 165. *C. de reuocandis donat. Menchaq. de successionum creat.*

§. 9.

§. 9. à num. 19. Cou. in repet. cap. quamuis pactum de pact. lib. sexto p. 1. §. 4. num. 1. & in rub. de testam. p. 2. num. 9. & vari. lib. 3. cap. 17. num. 5. Cost. in l. si ex cautione fallent. 9. pag. mihi 108. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis. §. parens num. 85. ff. de liberis agnosc. Mol. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 56. Gom. l. 22. Tauri nu. 10. col. antepen. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 37. num. 2. & in repet. auth. sacramenta puberum num. 26. C. si aduersus venditionem, Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 8. num. 14. & tom. 2. lib. 13. q. 1. num. 21. & q. 5. num. 17. cum seqq. valasc. cons. 5. num. 19. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 2. num. 35. & in resp. pro duce Pastrana vers. quæ sententia, Brunor. à Sole in locis commun. verbo iuramentum 19. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 1. num. 51. vers. qua de causa, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 32. num. 89. P. Soar. de relig. tract. de iuramento cap. 32. num. 2. cum seq. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 151. vers. ad quartum dicendum, Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. num. 7. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 60. num. 303. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. n. 281. & n. 651. & nu. 710.

45 Iuramentum debet impleri in forma specifica *cap. ad nostram in 1. de iure iur. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. nu. 723. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 255. n. 3. in 2. edit. Thomas de Thomase. reg. 165.*

46 Iu-

46 Iure dantis confirmato, confirmatur ius accipientis *l. cum vir ff. de vsucap. l. rem alienã ff. de pignorat. actio. l. si quis alienam ff. de actio. empt. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. num. 35. in fine*.

47 Iure dantis resoluto, resoluitur, & ius accipientis vide infra *lit. R. n. 23.*

48 Iure diuerso vna eadẽque res cẽseri non debet *l. eum qui ædes ff. de vsucap. cap. cognouimus 12. q. 2. cap. quia circa 22. de priuileg. cap. cum in tua 30. de decimis Surd. de alim. tit. 2. q. 15. num. 150. cum seq. & conf. 152. num. 19. Mexi. in tract. taxæ panis concl. 2. num. 63. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 20. §. 10. num. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 23. & §. 8. glos. 5. num. 14. ante finem, & de nobilit. cap. 28. num. 11. cum seqq. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 899. num. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 6. proæm. num. 64. et 69. cum seq. et glos. 43. num. 160. Ludouic. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 42. num. 48. Narbona de appell. à vicario ad episcopum p. 1. num. 81. Rota Rom. apud Farin. decis. 669. num. 3. tom. 2. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 54. Anton. Monach. Lucen. decis. 21. num. 23. et decis. 67. nu. 9.* Respectu tamen diuersorum diuerso iure censeri debet *idem Monach. Florent. decis. 28. num. 12.*

49 Iure suo, qui vtitur nemini facit iniuriam *l. iniuriarum §. 1. ff. de iniur. l. 3. §. is tamen ff. de libero homine exbib. l. qui iniuriarum §. is*

qui

qui ff. de iure iur. l. iure iurando ff. eo tit. de iniur. l. fluminum §. vlt. ff. de damn. infect. l. Proculus ff. eod. tit. l. si donaturus §. si quis indebitam ff. de condict. ob causam l. si in meo ff. de aqua plu. ar. ca. cum ecclesia 31. *vers. quia de elect. Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 29. *Mascard. de probat. concl.* 1051. *num.* 31. *Surd. conf.* 374. *num.* 17. *Mari. Ant. vari. lib.* 3. *resol.* 12. *nu.* 2. *vbi citat Farin. q.* 105. *num.* 130. *Nau. lib.* 3. *tit. de præbendis conf.* 32. *num.* 4. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 13. *q.* 1. *num.* 164. *Ioan. Francisc. Leo in Thesauro fori eccles. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 75. *Thomas de Thomasettis reg.* 251. Iniuriam nemini facere videtur, qui suę consulit indemnitati *l. filio pater ff. de lega.* 1. *d. l. si in meo ff. de aqua pluui. arcen.* Et in dubio pręsumitur quis ius suum tueri, non iniuriam committere *d. l. fluminum in fi. & l. Proculus ff. de damn. infect.*

30 Iure suo nullus priuandus est absque culpa sua *l. crimen ff. de pœnis l. sancimus C. eod. tit. cap.* 2. *ad finem de his quæ fiũt à maiori parte capituli, cap.* 2. *in princip. de constit. cap. non debet* 22. *de reg. iuris lib. sexto.*

31 Iure eius vti debet, qui in ius succedit alterius *l. si aquæductus ff. de contrah. empt. cap. is qui in ius* 46. *de reg. iur. lib. sexto Rebuf. tract. nominat. q.* 8. *num.* 12. *cum seqq. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 15. §. 1. *num.* 79. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1784. *Io. Petr. Monet. tract. de decimis cap.* 8. *q.* 4. *n.* 50.

52 Iure quod expresse sancitum non reperitur, non est superstitiosis inuentionibus præsumẽdum *l. si vero §. de viro ff. solut. matrim. cap. consulisti 2.q. 5. Surd. de alim. tit. 1. q. 44. num. 2. & decis. 87. & decis. 255. n. 2. & cons. 158. n. 13. & cons. 308. n. 3.*

53 Iure communi quod competit, frustra precibus impetratur vide supra *lit. F. num. 58.* Deceptus non videtur, qui iure communi vsus est *l. inter eos §. cum inter ff. de fideius.*

54 Iuri suo quilibet renuntiare potest *l. si quis in conscribendo C. de episcop. et cleric. l. pen. C. de pact. cap. si de terra de priuil. cap. tuis vers. nisi de testib. Thomas de Thomasettis reg 58. Tiraq. de iure primog. q. 24. num. 4. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 170. cum seq. D. Barb. in l. alia §. eleganter num. 12. cum seqq. ff. solut. matrim. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 203. nu. 5. Hyeronym. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. 1. de ordine cognit. num. 27. Morl. in emporio iuris tit. 10. de locato q. 2. num. 12. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 10. P. Suar. de legib lib. 8. cap. 33. Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 7. num. 49.* Iuri vero publico, cuius vterq; finis primus tàm secundum ordinẽ intentionis, quam secundum ordinem executionis est publica vtilitas, non potest renuntiari vt post *Nau. tom. 2. de finib. hum. act. num. 29.* resoluit *Armendariz in procem. addit. ad recop. legum Nauarræ num. 23.* Non videtur tamen quis re

nuntiare iuri, quod ignorauit *l. mater decedēs ff. de inoffic. testam. l. eum qui in princip. ff. eod. l. fin. C. de furtis* Et iuri non dicitur renuntiatum nisi expresse *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 100. *nu.* 9.

55 Iuri suo cedere nemo tenetur *cap. quam periculosum* 7. *q.* 1. Ius sum remittenti amplius non datur regressus vt notatum est supra *lit. A. nu.* 26.

56 Iuris beneficium nemini est denegandum *cap. frequens §. solet de restitut spoliatorum glos. & doct. in l.* 1. *C. si aduer. vendi. facit tex. in l. ex asse ff. ad Trebellia.*

57 Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert vide supra *lit. E. num.* 23. Tueri ius suum quis debet, nō iniuriam committere *l.* 1. *§.* 1. *ff. quod vi aut clam.*

58 Ius metimur ex persona actoris, non ex persona rei *Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 4. *num.* 9. *& cons.* 150. *num.* 89. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 117. *num.* 13. vbi *num.* 14. asserit procedere etiam respectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia si non est probata reus absouitur.

59 Ius ex facto oritur vide supra *lit. F. num.* 13. Ius singulare non trahitur in consequentiam *l. quod vero ff. de legib.*

60 Ius quæsitum est fortius, quam ius quęrendum *l. si ita scriptum §.* 1. *l. si ita scripsisset ff. de legat.* 2. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo ius nu.* 21. Vnde quando acquisitum est ius alicui,

cui, ab eo etiam sibi inuito auferri non potest *l. fin. ff. de pactis l. id quod nostrum ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg.* 239. vbi asserit procedere quando acquisitum est in re, & ad rem, vel irreuocabiliter, secus autem si in re tantum, & reuocabiliter acquisitum sit.

61 Ius proprium difficilius amittitur, quam quærendum *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 67. nu. 3.*

62 Ius quærendum facilius remittitur, quam quæsitum *l. fi. C. de acqu. pos. glos. & doct. in l. seruus ff. de pactis l. qui autem in princip. ff. quæ in fraudem creditorum Surd. cons. 351. nu. 38.*

63 Ius querendum facilius impeditur, quam quod tollatur ius iam quęsitum *Alexand. cons. 196. incip. visis num. 5. lib. 7. quem citat Card. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 12. num. 7.* Ius speciale facilius tollitur, quam commune *l. eius §. 1. ff. de mili. testa.*

64 Iuste faciens non dicitur grauare vide supra *lit. G. num. 16.* Damnum iuste illatum nemini imputatur *l. si ex plagis §. tabernarius ff. ad. leg. Aquili.*

65 Iuste petita nõ sunt deneganda *Cæsar Arg. de contradictore legitimo q. 2. num. 15.* Et iusta petenti facile assentiendum *l. 2. ff. de his qui sunt sui l. & Attilicinus ff. de seruit. rustico. prædior.*

66 Iuste possidet, qui auctoritate iudicis possidet *l. iuste possidet 11. ff. de acquir. possess. Ias. in l. clam possidere §. qui ad nundinas n. 20. ff.*

eod. tit. & in l. si quis id quod num. 33. ff. de iurisdict. omn. iudic. Tiraquell. l. 9. connub. in princip.

67 Iuste fit, quod lege permittente fit, de quo notatur infra *lit. L. num. 3.*

68 Iuste quod fit, pęnam non meretur *l. Gracchus C. ad leg. Iuliam de adulter. §. iniuria inst. ad leg. Aquil. Thom. de Thomasettis reg. 260.*

L

1 LArgius expendit, qui sperat sibi aliqua euenire *l. sed & si 25. ff. de petit. hæreditatis.*

2 Lege quod non cauetur, in practica non habetur *Bald. in cap. nihil circa fi. de elect. Ludouicu. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. quæst. 42. num. 39.*

3 Lege permittente quod fit, recte fieri dicitur *l. quis sit fugitiuus §. apud Labeonē ibi, quia id facit quod publice facere licere arbitratur ff. de ædilit. edict.* Auctoritate enim legis quod fit, dicitur iuste, & bene fieri *cap. quid dicam 14. q. 4.* Marc. *Anton. Genuens. in pract. eccles. q. 46. num. 4. Pichard. ad rub. inst. de inoffic. testamēto num. 9.* Et eă quę fiunt contra legem, pro infectis habentur *l. non dubium C. de legibus Thomas de Thomasettis reg.* 107. Et supra notatum est *lit. F. n. 29.*

4 Legem quęrere vbi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus *Philosoph. lib. 8. Physic.*

cap.

cap. 3. citati per Surd. de alim. tit. 1. q. 28. num. 9. & q. 44. num. 12. & q. 45. num. 58. Quia naturalis ratio vim, & robur legis habet *l. cũ ratio ff. de bonis damnatorum l. scire oportet §. sufficit ff. de excusat. tutor. notat Cald. Pereira de empt. cap. 1. num.* 7. Et allegari potest pro lege *Surd. d.q. 28. num. 7.*

5 Legem superioris non potest tollere inferior vide supra *lit. I. num.* 21.

6 Per legem potest fieri, quod fieri potest per pactum *l. vlt. C. de fideiussor.* nam pacta ęquiparantur legi vt dictum ęst infra *lit. P. num. 1. in fine.*

7 Leges nihil frustra faciunt *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 200. & q 13. n. 48. & q. 18. num. 18. Ias. in l. ait. prætor num. 1. de iure iur, Armendariz in proœmio addit. ad recopil. legum Nauar. num.* 50. Lex enim non debet habere vnam syllabam superfluã, & vacuam *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 22. num.* 5. Omne enim superfluum est à iure reprobatum vt per *eundem glos. 13. num. 72. & eadem glos. 22. num.* 4. iunctis quę supra notaui *lit. A. num.* 229.

8 Leges non solent quem duplici onere grauare vide infra *lit. O. n.* 7.

9 Legibus, non exemplis est iudicandum vide supra *lit. E. n.* 27.

10 Legis pręcepto obtemperans consulte agit *L. inciutlem C. de furtis l. filiæ licet C. de collat.* Nam legis factum excusat hominis negligen-

tiam *l. si puellam C. si mancip. fue. alie.* Et sub clypeo legis nemo decipi dicitur *l. Paulus ff. de præto. stipul.*

11 Legis auxilium frustra inuocat, qui committit in legem vide supra *lit. F. n. 56.*

12 Legis quod sub generalitate continetur, dicitur esse in lege expressum *l. fin. ff. quod cum eo Farinac. in praxi crimina. par. 4. cons. 30. num. 216.*

13 Legis verba cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio *l. 4. §. toties vbi Paul. ff. de damno infect. l. quod constitutum ff. de mili. test. l. Mæuia ff. de manum. testam. l. ita autem in princip. & ibi Bart. ff. de administr. tutor. l. hos accusare §. omnibus ff. de accusat. l. 1. §. loquitur ff. de aqua quotid. & æsti. l. si ancillas omnes ff. de legat. 1. l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. l. 2. C. commun. de legat. cap. indemnitatibus §. sed cum eas de elect. lib. sexto Hipol. cons. 25. num. 10. & cons. 40. num. 12. Tiraquell. in l. si vnquam verbo libertis num. 2. C. de reuocandis donat. Surd. decis. 122. num. 13. & cons. 152. nu. 38. & cons. 174. num. 8. & cons. 179. num. 38. Guter. pract. lib. 3. q. 17. num. 227. & cons. 1. num. 8. & cons. 21. num. 1. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 24. & glos. 45. §. 1. num. 51. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesi. decis. 518. num. 6. in 1. edit. & resolut. 445. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de offic. & potest episcopi cap. 57. §. 2. num. 6. vers. tertio Episcopus Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispositio*

14. An-

14. *Anton. Monach. Lucen. decis.* 13. *num.* 23. *Escobar. de ratiocin. cap.*28.*num.*17.*Mari.Antoni. vari.lib.*3.*resol.*9.*n.*4.*Rot.Rom.apud Far. decis.* 697.*n.*7. *tom.*2.*p.*1.

14 Legis ratione cessante, cessat quoque eius dispositio *l. in omni vbi Bart. ff. de adoptio. l. quod dictum ff. de pactis l. fin. ff. de ad Silanian. l. si maritus §. scripsi ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. adigere §. quamuis ff. de iur. patr. cap. cum cessante de appellat. cap. & si Christus de iure iu. Euerard. in topic. legal. loco* 85. *late Tiraq. tract. cessante causa p.* 1. *nu.* 11. *Surd. cons.* 375. *nu.* 24. *Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num.* 263. *Mari. Antonni. variat. lib.* 2. *resol.* 35. *num* 8. *Pichard. ad princip. inst. de militari testam. num.* 4. *& in princip. inst. de lege falcidia num.*28. *& ad princip. inst. de eo cui libertatis causa bona addicuntur num.* 41. vbi dicit quod cessante vna ratione legis, non cessat lex: & *n.*42. quod cessãte ratione legis negatiue, & cõtrarie cessat lex. Et legis ratione cessãte in casu particulari, non cessat eius dispositio *l. prospexit ff. qui & à quibus d. l. adigere ff. de iure patron.*

15 Legis casus vbi est, cessat omnis disputatio *glos. vlt. in l. ancillæ C. de furtis Surd. cons.* 58. *num.*3. *Mago. Lucen. decis.* 12. *num.* 18. quos cum alijs citat *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 46. *n.* 1. *et lib.* 2. *resol.* 51. *n.* 5. *Flam. de resignat. lib.* 9. *in princip. num.* 2. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.*3. *cap.* 15. *nu.* 9. *Ioseph. de Sesse.*

Aragon. decis. 153. *num.*25. Et deficiente lege, vel canone sola ratio potest allegari *l. scire oportet §. consequens vers. sufficit ff. de excusat. tuto. cap. frustra dist.* 8.

16 Legitime factum, nullam pœnam meretur *l. nemo damnum ff de iure iur. l. qui seruum ff. de verbor. oblig. l. Gracbus C. ad legem Iuliam de adulter. l. sancimus C. de administr. tutor.* cum alijs supra adductis *lit. I. n.*68.

17 Legis mens magis est attendẽda, quã verba *l. scire leges ff. de legibus l. non aliter. ff. de legat.* 3. *l. nominis, et rei §. verbum ex legibus ff. de verborum signific. Surd. decis.* 35. *num.* 14. *Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q.* 144. *num.* 3. Lex enim, & legis mens idem sunt *Surd. decis.* 43. *num.* 9. A verbis tamen legis non est recedendum *d. l. non aliter ff. de legat.* 3. *cap. vlt. et ibi glos. de verbor. signifi. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 5. vbi ait procedere nisi constaret voluntatem loquentis aliter voluisse.

18 Legum correctio est vitanda *Surd. decis.* 21. *num* 19. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 1036. *et seq. Pichard. ad princip. inst. de lege falcidia nu.*34. *Armendariz in prœmio addit. ad recop. legum Nauarræ num.* 51. *Cephal. cons.* 323. *à n.*18. *vol.* 3. *Io. Pet. Monet. de distribu. quotid. p.* 2. *q.* 11. *n.*29. Et in dubio legũ correctio non est facienda *l. si quando C. de inofficioso testam. l.* 1. *C. de inoffic. doti. l. præcipimus in fin. C. de appellat. cap.* 1. *de noui operis nunciat. cap. cum*

expe-

expediat de elect. lib. sexto Menoch. de adipisc. poss. rem 4. num. 21. Franc. Becc. cons. 1. nu. 13. quos citat Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 18. num. 12.

17 Legum interpretatione molliendæ sunt potius pænæ, quam nimis exasperandæ *cap. pænæ de pænit. dist.* 1. quia in pænis benignior fit interpretatio vide infra *lit. P. num.* 16. Mitius agitur cum lege, quam cum homine *glo. fi. in cap. illa de elect. l. Celsus ff. de arbit. plene Bar. in l. amplius ff. rem ra. habe. Borgh. de irregul. p. 6. num. 19. fol.* 423. quem citat *Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 19. nu. 5. Cald. Pereira de emp. cap. 9. nu. 7.*

20 Lex non ad verborum formulam, & ritum, sed ad effectum solum attendere debet *Ferrer in const. Cathalon. glos. 4. num. 66.* Ratio enim generalis legis restringitur ex mente legis *Surd. decis. 9. num. 13. Armendariz in proam. addit. ad recopil. legum Nauaræ num* 131.

21 Lex non est imposita verbis, sed rebus *l. 2. in fine C. commu. de legat. l. fin. C. de vsur. cap. secundo requiris de appellat. Surd. de alim. tit. 9. q. 21. num. 20. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 156. num. 17. Ferrer in constit. Cathalon. glos. 5. num. 160. Scacci. de appel. q. 17. limit. 10. num. 14. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. L. concl. 272. Armendariz in proæm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n. 104.*

22 Lex quod negat, natura non audet *l. 2. §. vlt. ff. de vsufr. earum rerum quæ vsu consumuntur.*

Et lex

Et lex naturã semper imitatur *l. adoptio* 16. *ff. de adoptionib. §. minorem natu instit. eod. Pichard. ad rub. instit. quibus modis testam. infir. num.* 1.

23 Lex quamuis dura, seruari debet,& casus legis attenditur *l. prospexit ff. qui & à quibus Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. L. concl.* 262. *Scacci. de appellat. q.* 17. *limit.* 48. *num.* 11. *Armendariz in proœm. addit. ad recopilat. legum Nauarræ num.* 152.

24 Lex potest plus, quam pactum *l. dudum C. de contrah. empt. Cardin. Tusch. tom.*6. *lit. P. conclu.* 8.

25 Lex non debet esse iniquitatis vinculum, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.*19.*nu.* 72. Non debet alijs legem imponere, qui ipsam negligit obseruare, *cap. pro illorũ de præben.* & legem quam quis alijs præscripsit, ipse eandem seruare tenetur, *l. ante pen. ff. de admi. tuto.*

26 Lex semper in potiori significatu est accipienda ex *reg. l. quæritur, ff. de statu hominum l. non aliter, ff. de legat.* 3. *Surd. decis.* 283. *nu.* 5. *& cons.* 288. *num.* 27.

27 Lex disponere non dicitur illud, quod præsupponit, *l. ex facto in* 1. *ff. de hæred. instit. Surd. decis.* 195. *n.*8. & notatum est infra *lit. V. n.* 38.

28 Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. non distinguemus, ff. de recept. arbitr. l. præses, ff. de offic. præsid. l.* 2. *§. conuenire, ff. de iudic. l.*

F *quos*

quos prohibet, ff. de postul. l. 1. §. generaliter, vbi glos. verbo in infinitum, ff. de legat. præstand. l. quamuis, ff. de in ius vocando, l. si seruum, §. nõ dixit, ff. de acquir. hæred. l. 1. §. quod autem, & ibi glos. verbo simpliciter, ff. de aleator. l. vni. C. qui pro sua iurisdict. l. illam, C. de collat. cap. Romanorum 9. dist. cap. consuluisti 2. q. 5. capit. solitæ de maiorit. & obedient. cap. quia circa 22. de priuileg. clemen. vlt. de rescript. Surd. consil. 51. *num.* 7. *& cons.* 182. *num.* 15. *& cons.* 301. *num.* 50. *& cons.* 308. *num.* 3. *& cons.* 340. *nu.* 2. *& decis.* 195. *n.* 4. *Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num.* 354. *Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 28. *nu.* 11. *Narbona de appellat. à vicario ad Episcopũ p.* 1. *num.* 27. *Ias. in l. non dubium num.* 38. *C. de legibus, Thomas de Thomasettis reg.* 300. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 12. *q.* 5. *nu.* 22. *Gam. Lusit. decis.* 105. *nu.* 2. *Escobar de ratiocin. cap.* 18. *num.* 42. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *§.* 1. *tit. de bonis clericorum num.* 19. *in fin. pag.* 489. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. D. cõclus.* 508. *Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cænæ cap.* 2. *disp.* 8. *num.* 1. *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 2. *num.* 37. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 20. *nu.* 14. vbi *num.* 24. declarat si nullo modo dicat nec virtualiter, nec realiter, secus si saltẽ virtualiter, *Armẽdariz in proœm. addit. ad recop. legum Nauar. num.* 27. vbi limitat cum alia lex distinguit, vel cum ratio

ex illa, vel ex alijs legibus desumpta id facit. Et quod lex non dicit, non est ab homine præsumendum, *l. dissentientis, C. de repudijs cap. illa ne sede vacante*, *Surd. cons. 219. num. 21.* Et lex vna indistinctè loquens, per aliam distinguitur, & limitatur, *l. sciendum, ff. qui satisd. cog. l. quamuis, ff. de in ius voc. auth. offeratur C. de litis contest. l. filius fam. ff. de actio. & oblig. iunc. l. 1. ff. ad Maced. l. iurisgentium, §. si paciscar, ff. de pact. iunc. l. transigere, & ibi glo. magna in fi. C. de transact. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de bonis clericorum, §. 1. num. 20. pag. 489.*

29. Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, *l. de pretio, ff. de public. in rē actio. l. in fraudem, §. vlt, de testam. milit. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præstan. l. 1. §. quod autem ff. de aleator. l. fin. in fin. vbi Angel. C. de dotis promissione cap. solitæ, §. fin. de maior. & obed. Surd. cons. 271. num. 28. Valasc. cons. 113. nu. 31. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 419. num. 1. et decis. 605. num. 2. in 1. edit. et resol. 529. num. 2. in 2. edit. Thomas de Thomasettis reg. 172. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 18. num. 3. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 213. Ioan. Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p. 1. nu. 27. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ num. 9. pag. 85.* Restringitur tamen ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel ne quis damnum indebitè patiatur, *Armendariz*

in

in proœm. addit. recopil. legum Nauarræ num. 76. Et non refertur ad casus specialiter notatos, *l. sanctio legum, ff. de pœn. l. doli clausula, ff. de verbor. oblig.*

30 Lex, vel dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, *l. cum pater, §. dulcissimis, de legat. 3. l. si de certa re, C. de transact. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 9. q. 4. num. 19. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 526. et num. 276.* Et recipit restrictionem de habilitate, *l. vt gradatim §. etsi ff. de muner. et bonor.* cum alijs de quibus *Bertazol. in repetit. l. si quis maior num. 216. C. de transact.*

31 Lex si duplici nititur ratione, quamuis alia deficiat, sustinetur tamen decisio propter alteram, *§. affinitatis instiiut. de nupt. Valasc. cons. 60. num. 6.*

32 Lex si aliud voluisset, expressisset iuxta regul. *l. vni. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tol. l. si seruus, §. prætor ait vers. non dixit, ff. de acquir. hæred. cap. ad audientiam 2. de decim. cap. 2. de translat. prælati, cum traditis per Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num. 3. C. de reuocandis donat. Menoch. cons. 1. nu. 178. et cons. 140. num. 4. Surd. decis. 88. num. 4. et decis. 322. num. 22. et cons. 245. num. 45. vol. 2. Guter. pract. lib. 3. q. 22. num. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. num. 33. et glos. 42. num. 11. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo lex num. 28. Gardin. Tusch. tom. 8. lit. V.*

concl.

concl. 89. *num.* 5. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 10. Lex id noluisse presumitur, cum facile id exprimere potuisset, neque expressit, *Menoch. cons.* 30. *num.* 8. *Armendariz in proœmio addit. ad recopil. legum Nauarræ num.* 150.

33 Libera quęlibet res pręsumitur à seruitute, *l. fluminum,* §. *vlt. l. Proculus, ff. de damn. infect. l. altius, et l. ædibus, C. de seruit. et aqua, et instit. de liberti. in princip. Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 89. *nu.* 1. *et q.* 91. *& lib.* 6. *q.* 29. *et cons.* 2. *num.* 43. *et cons.* 127. *num.* 17. *et de arbitr. iudicum lib.* 2. *casu* 156. *et cons.* 395. *num.* 2. *cum seqq. Mascard. de probat. concl.* 79. *et concl.* 209. *et cõcl.* 1214. *n.* 17. *et cõcl.* 1305. *Bertaz. tract. clausular. instrum. clauf.* 21. *glos.* 1. *n.* 1. *Bonac. to.* 1. *cõmun. opin. lib.* 3. *tit.* 21. *communia seruitutum num.* 56. *pag.* 425. *Alciat. de præsumpt. regul.* 2. *præsump.* 3. *Rebuf. in tract. congruæ portionis num.* 127. *Valasc. consult.* 82. *num.* 6. *et de iure emphyt. q.* 51. *Surd. decis.* 177. *num.* 1. *Thesaur. decis. Pedam.* 216. *Mysing. cent.* 5. *obseruat.* 25. *Castil. lib.* 1. *controu. cap.* 7. *nu.* 10. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo res* 4. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 95. *n.* 8. Amplia etiam extãte quasi possessione seruitutis, *Menoch. d. q.* 89. *num.* 6. *et cons* 75. *n.* 4.

34 Liberalis nemo existit in necessitatibus, *l. rem legatam, ff. de adimend. legat.* cum similibus, de quibus per *Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 106. *C. de reuocan-*

dis

dis donat. cum alijs infra citatis *lit.N.n.9.*

35 Liberalitatem nō dicitur exercere, qui debitum soluit, *l. proxime, ff. de ritu nupt. l. si seruo, ff. de hæred. instit. Surd. de alim. tit. 1. q. 108. num. 5.*

36 Limitata causa limitatū producit effectum, vide supra *lit. C. num.* 12.

37 Locupletari nemo debet cum alterius iactura, *l. nam hoc natura, ff. de condict. indeb. l. naturaliter, §. fin. l. hæc condictio 66. ff. eod. l. bona fides 50. ff. de actio. emptio. l. iure naturæ 206. ff. de reg. iur. l. vlt. C. de vsucap. pro empt. cap. suam de pæn. cap. locupletari 47. de reg. iur. libro sexto, Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 15. num. 11. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 20. num. 48. Anton. Monach. Lucens. decis. 23. num. 23. Pichard. ad §. sed naturalia instit. de iure naturali num. 3. et in disp. de nobilit. communicat. num. 73. Thomas de Thomasettis reg. 24. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 23. num. 3. et lib. 2. resol. 41. nu. 13. Vgolin. de offic. et potest. Episcopi cap. 18. §. 2. n. 4.*

M

1 MAgis, & minus non differunt speciē, *l. vlt. ff. de fundo instruct. l. sed et si manente ff. de preca. l. si is cui ff. quemadm. seruit. amit. Surd. cons. 305. num. 66. & cons. 368. n. 13.* cum alijs infra citatis *lit. P. n.* 24.

2 Maior ratio elidit minorem *l. si debitori in*

fine

fine ff. de fideiussor. l. cui pacto ff. de seruis exportandis.

3 Maiori summa inest minor *l.1. §. si stipulanti ff. de verbor. oblig. cap. 1. vbi latissimè canonistæ de arbitr. in 6. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 885. Pichard. ad §. præterea. num. 8. instit. de inutil. stipul Cardin. Seraphin. Rotę Romanæ. decis. 267. num.* 4. vbi asserit, quod fallit, quādo summę diuersitas constituit specierum diuersitatem. Verum huic regulæ opponi videtur *tex. in l. si decem 54. in princip. ff. locati*, vbi dispositio concepta super maiori summa non verificatur in minori. Communis intellectus est secundum *Bart. in d. §. si stipulanti*, propterea ibi dispositionē conceptam super maiori summa, non verificari in minori, quia agitur de causa onerosa, in qua non procedit principium, sed tantum in causa lucratiua, sequūtur *Gom. de contractib. cap. 9. nu. 4. Cost. lib. 1. select. cap. 2. num. 1. Conan. comment. lib. 7. cap. 11. num.* 4. Conuincitur tamen ex *eod. tex. in d. l. si decem secundo casu*, vbi probatur maiorem summam prolatam à conductore verificari in minori per se. Vnde reiecto hoc intellectu considero dispositionem conceptā super maiori summa non verificari in minori, nisi appareat verosimiliter disponentem intendisse quamcunque summam contentam sub maiori, cum verò primo casu *d. l. si decem* maior summa proferatur à petente, scilicet à domino rei locatę, ideo non videtur consentire

tire in minori summa, quia est ei prçiudiciale, attamen secundo casu maior summa profertur à promittente, scilicet conductore, & ideo in minori consensisse videtur, nam verosimiliter prçsumitur conductorem, qui in maiori summa consensit, à fortiori consentire in minori, si intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc fit melior conditio ipsius. Sensus autem *tex. in d. §. si stipulanti*, ex quo desumitur regula hçc (omissis varijs intellectibus, de quibus *Menchaq. de creat. success. §.* 10. *num.* 142.) potest verificari legendo illum continuatiuè ad *vers. nisi stipulatori* supra proximè prçcedentem, & ita loquitur casu quo diuersitas promittentis maiorem, vel minorem summam incontinenti placuit interroganti, & ita ex eo, quod fuit sequuta complacentia stipulatoris in diuersitate summç promissç, propterquam valet stipulatio in minori summa.

4 Maius cui conceditur, & minus cōcedi videtur, *l. filius fam. §. fin. ff. de donat. l. Marcellus, ff. de donat. causa mortis, l. non debet, ff. de regulis iuris, cap. ex parte* 27. *de decim.* nam minus semper inest in eo, quod plus est, *l. in eo, ff. de regulis iuris, Fari. in praxi crim. p.* 4. *decis.* 10. *num.* 6. Regula hçc non habet locum in dispensationibus, vt per *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut.* 227. *nu.* 4. *in* 2. *edit.* Et maius, cui licet, non debet quod minus est non licere, vt notatum est infra *lit. P. num.* 23.

5 Mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona, *ex D. Paulo ad Rom. 13. refertur in cap. ex tuarum de sortileg. cap. super eo de vsur. Tiraq. de pœnis temper. causa 52. nu. 8. Palat. in repetit. cap. notab. 6. n. 2. & 3.*

6 Male agens odit lucem ex auctoritate *Christi Domini Ioan. 3.* & probant *text. in l. 1. §. tria lumina, vbi glos. ff. de ventr. inspic. l. donator, vbi glos. verbo occultè, C. de donat. refertur in cap. consuluit 24. vbi glos. verbo qui malè de offic. deleg. cap. perniciosam 18. q. 2. cap. 1 vers. porrò vt ecclesiastica beneficia, cap. cum ex iniuncto de hæreticis, Surd. cons. 132. num. 24.* Vnde *Horat. epistol. lib. 1. epist. 2.*

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones

& tenebræ aptæ sunt ad fabricandum falsum, *l. 1. §. tria, ff. de ventr. inspic.* & quę occultè, & clandestinè fiunt suspicione non carent, *cap. 1. §. cum enim,* & ibi *glos. verbo occulta, vt eccles. benef. sine diminut. confe. d. cap. consuluit, §. ne verò, l. fin. ff. de ritu nupt.* cum similibus de quibus *Tiraq. de pœn. causa 11. num. 11.* & plenius *de retract. tit. 2. in præfat. à num. 13. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 12. num. 7. Mascard. de probat. concl. 815. num. 33.* Sicut à contrario ea, quæ in conspectu aliorum, & palam fiunt, sunt ab omni sinistra suspicione aliena, *l. non existimo vers. & multum refert ff. de administrat. tut. l. cum ipse tutor, §. fuit quæsitum, & ibi Rip. ff. de contrah. empt. Menoch.*

noch. de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu 244. num. 1. & per totum.

7 Male parta, male dilabuntur, *Cardin. Tusc. tom. 5. lit. M. concl. 25.*

8 Malitia crescente, crescere debet & pęna, *l. quicunque Cod. de seruis fugitiuis.*

9 Ex malitia sua nemo debet commodũ reportare *l. in fundo ff. de rei vend. l. itaq; fullo ff. de furtis, cap. cognoscentes de constitut. cap. sedes cap. plerunque de rescrip. cap. intelleximus de iudic. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum nu. 7.* Intellige directè, & principaliter, nam indirectè, per accidens, & in consequentiam potest quis ex malitia sua cõmodum reportare *argum. tex. in l. sed & milites 10. § scribit ibi, tutelis excusabuntur, quia vrbem eis ingredi non licet ff. de excusat. tutor. l. decreto 10. ff. de suspect. tutor. cap. quia diuersitatem vers. si tamen. de concess. praben. notat Tiraq. de iure mariti glos. 8. nu. 279.*

10 Malitijs non est via aperienda, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 13. num. 90. Flami. de confident. q. 35. num. 70.*

11 Malitijs est occurrendum *Flamin. de confident. q. 32. num. 61.* Et malitijs non est indulgendum *Escobar de ratiocin. cap. 15. num. 3.*

12 Malorum mores infirmitas animi non excusat *l. 1. C. si aduersus delictum.*

13 Malorum consortia sæpè bonos corrumpũt *cap. sæpe 28. q. 1. Camill. Borrell. in addit. ad Bellugam in speculo principum rub. 11. §. viso*

 lit.

lit. C. verſ. item hæreticus, Tiraq. l. 5. connub. gloſ. 1. p. 5. num. 29.

14 Malum ſub ſpecie boni non eſt admittendū *Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 30. num. 62.* Malum omne naſcens facile opprimitur, inueteratum fit plerumq; robuſtius ex *Cicerone, veteri, nouoq; teſtamento* multis exemplis probat *Campanili in diuerſorio iuris canon. rub. 12. cap. 8. n. 8.*

15 Malū maius minori eſt conſideratione præferendum *cap. omnes 7. q. 1. cap. ſi quis 7. q. 3.* Malum minus toleratur, vt grauius euitetur *l. abſentem ff. de pæn. l. 1. §. ſanctius ff. de vent. in poſſ. mitt.*

16 Malum minus eligendum de duobus malis *cap. duo diſt. 13. cap. iurauit cap. non ſolum 23. q. 3. l. quoties, ff. de regul. iur. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. M. concl. 26. Menoch. de præſumpt. lib. 5. q. 2, num. 24. Menchaq. illuſtr. cap. 48. num. 2. Tiraq. de nobilit. cap. 31. n. 547. Thomas de Thomaſettis reg. 93. P. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 18. q. 5. Sayr. in claui regia lib. 1. cap. 13. num. 30. P. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 11. num. 15.* Nam reſpectu maioris mali minus habet rationem boni ex citatis per *P. Henriq. in ſum. lib. 12. cap. 6. §. 7. lit. F.* Item accidentaliter, & ſecundum quid perplexus inter duo, quorum alterum neceſſario eſt facturus, & vtrunque arbitratur eſſe peccatum, iuſte poteſt & tenetur eligere, quod ſibi videtur minus, vt maius euitet, ita colli-

gitur

gitur ex *text. in d. cap. duo mala*, in idem est *tex in cap.* 2. *ead. dist.* 13. *vers. est tamen*, *& vers. sed cum*, *& in cap. si aliquid* 22. *q.* 3. obseruant *Archid. Dom. Præposit. Bellam. & Turrecrem. post gloss. in d. cap. duo mala*, *D. Thom.* 1.2. *q.* 19. *art.* 6. *ad tertium*, *vbi Medin. q.* 1. *Cordub. in suo quæstion. lib.* 3. *q.* 4. *ad fin. Valent.* 1.2. *q.* 14. *puncto* 5. *ad* 2. *Vasq. ad d. q.* 19. *disput.* 60. *cap.* 2. *num.* 6. & ex omnium sententia resoluit *P. Molin. de iustit. tom.* 2. *disp.* 335. *sub. num.* 10. *Fr. Emman. in sum. tom.* 2. *cap.* 51. *num.* 6. *P. Suar. tom.* 4. *de pœnit. disp.* 4. *sect.* 10. *num.* 4. An autem sit licitum consulere alteri minus malum, vt maius euitet? vide *Thomam de Thomasettis d. reg.* 93. *P. Azor. instit. moral. p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 16. *q.* 8. *P. Lessi. de iustit. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 4. *num.* 34.

17 Malus semel, semper præsumitur esse malus, *cap. semel malus* 8. *de regulis iuris lib. sexto*, prosequuntur *Duenb. reg.* 303. *Hyppol. cons.* 44. *num.* 3. *&* 4. *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *q.* 32. *Mascard. de probat. concl.* 1003. *num.* 37. *Fr. Emman. Roderic. tom.* 2. *regular. q.* 12. *art.* 3. *Cot. in memorab. verbo malus semel*, *pag.* 559. *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 23. *nu.* 21. *alios refert Cened. ad sextum collect.* 29. *num.* 2. Intellige vt habeat tantum locum in eodem, vel simili genere mali, secus est in diuerso, vt docent *Greg. l.* 1. *verbo procurado tit.* 18. *par.* 6. *Vezin. tom.* 2. *commun opin. lib.* 9. *tit.* 2. *nu* 215. *Grammat. decis.* 25. *num.* 7. *Hippol. cons.* 15. *n*

9. & d. conf. 44. n. 18. cum seq. Mascard. concl. 222. num. 20. & d. concl. 1003. num. 38. Clar. lib. 5. §. fin. q. 21. num. 1. ad finem, Farinac. d. q. 23. nu. 30. Aloys. Ricci. in decis. curiæ archiep. Neapol. decis. 4. p. 2. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 28. Thomas de Thomasettis reg. 278. Fräcisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbō præsumere.

18 Mandatū speciale detrahit generali, *Steph. Gratian. discept. forens. cap. 95. num. 9. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo mandatum num. 4.* Mandare, vel ratum habere paria sunt *cap. ratihabitionem, vbi Din. de reg. iur. in 6. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ canæ capit. 3. disput. 22. num. 4. & capit. 12. disput. 64. num. 11.*

19 Media presumuntur probatis extremis, *l. sicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pig. vel. hypothe. Scacci. de appellat. q. 18. remed. 1. concl. 5. nu. 56.* Media tempora non nocent, *Pichard. ad §. in extraneis 4. num. 11. instit. de hæred. qualit.* Media via est eligenda, *§. pen. instit. quib. ex cau. manumit. non licet, §. cum ex aliena instit. de rerum diuis. Thomas de Thomasettis regul. 178.* vbi declarat procedere, quando ius, vel sentētia non potest magis adaptari ad vnam partem, quam ad aliam.

20 Medium inhabile impedit extrema habilia posse coniungi, *l. fi. ff. de flumin. l. qui sella, §. fin. ff. de seruit. rusti. l. tria prædia, ff. de seruit. vrbanorum prædiorum, Surd. conf. 8. num. 17. & conf.*

& conſ. 136. *num.* 34. *Anton. Monach. Floren. deciſ.* 62. *num.* 18. *Cardin. Tuſch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 684.

21 Melius eſt intacta iura ſeruare, quam poſt vulneratam cauſam remediũ quęrere, ſeu melius eſt occurrere in tempore, quam poſt illatum vulnus remedium quęrere, vel principijs obſta, ſerò medicina paratur, *l. vlt. in fine, C. in quib. cau. in integrum reſtitutio non eſt neceſ. l.* 1. *C. quando liceat vnicuique ſine iudice ſe vẽdicare, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 21. *tit.* 8. *nu.* 30. *in fine, Card. Tuſch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 648. *Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 5. *num.* 105. *pag.* 68.

22 Melius eſt pauca cautè agere, quam multis intereſſe periculosè, *authen. de tabellion. circa medium collat.* 4. Et melius eſt pauca verba idonea effundere, quam multis inutilibus homines prægrauari, *l. tanta, §. contrarium, C. de vet. iur. enucl.* quare ſcripſit ille ſapiens

Pauca loqui prudens, audireq; plurima debet,
Os vnum, binaſq; aures idcircò tenemus.

23 Melius eſt nocentem dimittere, quam innocentem punire, *l. abſentem, ff. de pænis, Card. Tuſch. pract. concl tom.* 1. *lit. A. concl.* 41. *num.* 3. Exemplum enim graue eſt prętextu nocentis inſontem periclitari, *l. fi. in fi. C. de his qui latro. occulta.*

24 Membrorum ſuorum nemo eſt dominus, *l.*

liber homo, ff. ad leg. Aquiliã, cap. si non licet cum plurib. seqq. 23. q. 5. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. tit. de fauore clericorum canonis p. 1. §. 1. num. 15. pag. 174 cum huiusmodi dominium sit soli Deo reseruatum, iuxta illud sacrę paginę *Sapient. 16. tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem, & Deuter. cap. 32. ego occidam, & ego viuere faciam, & quintum Decalogi præceptum, non occides,* intelligitur non solum de alio, sed etiam de se ipso, iuxta *text. in d. cap. si non licet* 23. *q.* 5. Vnde nemo potest tam in foro interno, quam exter no vitam suam, aut propria membra impune dissipare, & iactare sine legitima causa, per ea quę tradunt *D. Thom. 2. 2. q. 64. artic. 5. Cou. lib. 1. vari. cap. 2. à num. 8. & lib. 2. cap. 1. nu. 11. col. vlt. Gom. vari. tom. 3. cap. 3. num. 13. Simanch. de catholic. cap. 18. à num. 21. Tiraq. de nobilit. cap. 31. à num. 559. Clar. in pract. lib. 5. §. fin. q. 68. num. 37. Menoch. de arbit. casu 284. P. Molin. de iustit. to. 4. tract. 3. disput. 1. P. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 9. à nu. 98. & num. 101. refert plures Cened. ad decretum collect. 29. num. 4.*

25 Mendacium in vno dicens, in omnibus pręsumitur dixisse *Anton. Monach. Lucen. decis. 38. num. 11. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 227. num. 8. & 9. Barthol. Peret. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. cap. 3. n. 51.*

26 Mens magis debet attendi, quam verba, *Scacci. de appellat. q. 4. num. 21. Armendariz in*

proœm.

proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n.19. quibus adde, quæ infra notantur *lit. V. num. 5.* Mens enim est potentior verbis, ex *text. in l. Labeo in fine ff. de suppel. lega. l. nominis, & rei, §. verbum, ff. de verb. signif.*

27 Mentiri plus est, quam lenocinium facere, *cap. postulasti de rescriptis.* Mendacium enim est delictum, & turpitudo, *Farin in praxi crimin. p.4. consf.60. num.* 130.

28 Meum quod est, amplius meum fieri non potest, *l. si rem meam, ff. de verbor. oblig. l.4. §. 1. ff. de acquir. possess. §. si cui fundus vers. sed si rem legatarij instit. de legat. §. sic itaque, instit. de action. cap. inter dilectos de fide instru. Surd. cons.*305. *num.* 56. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 46. *num.* 23. *&* 24. *& decis.* 87. *nu.* 3. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 226. *Bertazol. de clausulis instrum. clausula* 19. *glos.* 2. *num.* 9. *Pichard. ad d. versic. sed si rem legatarij n.*2.

29 Minima non sunt in consideratione, *l. scio, ff. de in integr. restit. l.* 4. *in fin. ff. de ædi. edic. Brunor. à Sole in locis commun. verbo minima, Aloys. Ricci. in praxi rerũ fori eccles. decis.* 691. *in* 1. *edit. & resolut.* 585. *à num.* 7. *in* 2. *edit. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 239. Intellige quando agitur de iure speciali contra iuris communis regulas, putà per viam restitutionis in integrum, & ita procedit *tex. in d. l. scio & in l. si oleum, §. vlt. ff. de dolo, & l. res bona, ff. de contrah. empt.* quia vbi agitur de iure communi, de minimis curatur, & procedit *text. in*

l. 1.

l. 1. §. illud, ff. de coniung. cum emãcip. liber. l. quamuis, ff. vt in possess. legat. l. 1. §. cum dicitur ff. si cui plusq; per leg. Falcid. etiamsi simus in pęnalibus, puta in furto; quod committitur in ansere, vel gallina, vel in vno ouo, *l. naturalem, §. gallinarum, ff. de acquir. rer. domin. §. gallinarum, & vtrobique glos. & Doct. instit. de rer. diuis.* ita distinguit *Bart. in d. l. scio nu. 1. vers. nota quod de minimis, & in l. proprietarius col. 2. in princip. nu. 2. vers. sed dic aut agitur, ff. de damn. infect.* quę distinctio communiter ab omnibus recepta est, vt per citatos *à Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit.* 100. *num.* 13.

30 Minus cui prohibetur, multo magis id, quod maius est interdicitur *cap. nulli* 44. *dist.* nam minus semper inest in eo, quod plus est, *l. in eo, ff. de reg. iuris, Farin. in praxi crim. p.* 4. *decis.* 10. *num.* 6.

31 De modico non est curandum, *l. si oleum, §. fin. cum l. seq. ff. de dolo, l. in rebus, §. possunt, ff. cõmodati, l. res, ff. de contrah. empt. l. scio, ff. de in integr. restit. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 39. *num.* 3. *in* 1. *edit. & resol.* 36. *in* 2. *edit. Bertazol. in repet. l. si quis maior*, C. *de transact. num.* 422. *Thomas de Thomasettis reg.* 94. vbi asserit procedere, nisi modica essent essentialia, vel multa.

32 Modica non nocent, *cap. si proponente* 42. *vbi glos.* 1. *de rescript. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus nu.* 107. C. *de reuocandis donat.*

nat. & in tract. de iudicio in rebus exiguis versi. 29. *P. Azor. instit. moral. lib. 6. cap.* 10. *versic. tertio quæritur.* Hinc modica mora non nocet, *Tiraq. vbi proximè num.* 77. *& de retract. lig.* §. 8. *num.* 9.

33 Mora vltima nocet, *l. illud* 17. *ff. de peric. & commod. rei vend. l. si mora, & l. semel mora, ff. soluto matrim. l. cum prætor*, §. *si aliquando, ff. de noui operis nunciat. l. si & per emptorem* 53. *ff. de actio. empt. l. si seruum* 91. §. *sequitur, ff. de verb. oblig. cap. si iudex laicus* 12. *vbi glos. verbo clericali de sentent. excom. lib. sexto*, *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 29. *nu.* 86. *Cassan. in catal. glor. mund. par.* 12. *consid.* 100. *nu.* 16. *Medic. in tract. de nouation.* 2. *p. verbo mora, Saport. tract. de mora cap.* 1. *num.* 41. *Forcatul. eod. tract.* 3. *p. nu.* 13. quos refert *Pichar. in disp. de mora num.* 212.

34 Morem antiquorum, qui non seruat, non seruat honorem eorum, *Bald. cons.* 318. *incipit quidam nobilis lib.* 2. refert, & sequitur *Aymo. Crauet. cons.* 238. *nu.* 10.

35 Moriens nunquam præsumitur immemor salutis æternæ *l. fin. C. ad l. Iuliam repetund. cap. sancimus* 1. *q.* 7. *Menoch. cons.* 350. *num.* 9. *Escobar de ratiocin. cap.* 11. *num.* 30. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 18. *num.* 66. *Thomas de Thomasettis reg.* 193. *Couarr. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. *Flamin. de resignat. lib.* 12. *q.* 1. *à num.* 7. *Bertaz. cons.* 118. *num.* 13. *Anton. Monach. Florent. decis.* 2. *n.* 27.

36 Mors omnia soluit *auth. de nuptijs §. deinceps collat. 4. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 82. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 391. Sebastian. Medic. in speciali tract. mors omnia soluit. Pichard. ad §. recte quoq; 5. num. 8. instit. de mandato. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 15. à num. 3.*

N

1 NAtura, & ars frustra nihil agunt *Aristot. lib. 2. de cælo tex. 59. & lib. 3. de anima tex.* 45. probatur *in l. qui bis idem ff. de verbor. oblig. l. hæc stipulatio §. diuus, ff. vt lega. no. cauea.* cum citatis per *Brunor. à Sole in locis commun. verbo natura*. Et natura non deficit in necessarijs, neque abundat in superfluis *Aristot. d. lib. 3. de anima cap. 5.*

2 Natura rei potius attendi debet, quam simplex nominatio *argum. tex. in l. si vno ff. locati cap. ea quæ, de simonia, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 18.*

3 Naturalis coniectura præualere debet accidentali *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 85. num. 55.*

4 Naturaliter quod non potest fieri, non potest fieri secundum legem positiuam, & eius ordinationem *l. qui ad certum ff. locat. l. lex Cornelia in fine ff. de vulgari, & pupil. substit. l. Gallus §. si eius, ff. de liber. & posth.* Vnde paria sunt aliquid esse impossibile naturaliter,

vel de iure *l. 1. vbi glos. & l. filius ff. de condit. institut.*

5 Necessaria omnia ad vnum conceduntur illi, cui conceditur illud vnum *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iudic. l. ad rem mobilem §. qui procuratorem ff. de procurator. l. 1. §. 1. ff. si vsusfr. pet. l. 3. §. qui habet ff. de seruit. rustic. præd. l. 3. ff. pro socio l. 1. §. fin. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. §. minorem inst. de adopti. cap. præterea de offic. deleg.* cum his quæ ad hoc principium exornandum tradunt *Euerard. in topic. legal. in loco à concessione antecedentis, & in loco à concessione consequentis, Nau. in princip. de pœnit. dist. 5. num. 24. & lib. 4. de sponsal. cons. 14. num. 2. Surd. cons. 347. num. 20. Rendina in promptuar. recept. sentent. tit. 100. num. 3. tom. 1. Gam. Lusit. decis. 206. num. 9. Thomas de Thomasettis reg. 29.* Vbi asserit procedere in materia fauorabili, vel indifferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio. Vel intellige quando illud concessum non potest stare sine illis ex *Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo concedere.*

6 Necessitas legi non subiacet *l. tutor qui repertorium ff. de administr. tutor. l. vt gradatim §. 1. ff. de muner. & honor. l. non solum §. fin. ff. de excusat. tutor. l. aliquando ff. de offic. proconsl. l. si quis filio ff. de iniust. testam. l. 1. C. de oper. libert. l. pro tyronibus C. de priuileg. domus Augustalis lib. 11. cap. licet de ferijs cap. quanto in fin. de consuetud. cap. exijt col. 4. in fine de verbor.*

bor. signific. lib. sexto Thomas de Thomasettis reg. 189. *Surd. decis.* 86. *num.* 8. *Gail pract. lib.* 1. *obseruat.* 102. *num.* 8. *Plac. de delictis lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 3. *Matien. l.* 1. *glos.* 21. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ recopil. P. Sanch. de matrim. lib.* 3. *disp.* 10. *num.* 27. *Ceual. commun. contra commun. tom.* 4. *q. fin. num.* 50. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclef. decis.* 711. *in* 1. *edit. & resol.* 602. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 19. *Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iust. & iure p.* 1. *cap.* 8. *num.* 26. *in fine,* elegantissime *Munoz de Escobar* qui multa ex sacra pagina refert, *de ratiocin. administr. cap.* 14. *à num.* 10. *Bartho. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. verbo præterquam num.* 4. *pag.* 176. *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 38. *Io. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clerical.* §. 4. *num.* 55. *pag.* 41. & §. 20. *nu.* 13. *pag.* 135.

7 Necessitas facit licitum, quod de iure non est licitum *cap. quod non est licitum de reg. iur. Tiraq. de pænis temper. causa* 33. *num.* 3. *Ceual. commun. contra commun. q. fin. num.* 6. *tom.* 4. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo necessitas num.* 2. *Anton. Oliban. de iure fisci cap.* 4. *num.* 36. *Escobar de ratiocin. cap.* 14. *num* [illegible] *Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* [illegible] *num.* 38. *Beltett. d.* [illegible] 20. *n.* 13.

8 Ex necessitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem *Gozadin. consf.* 87. *num.* 15. quem

refert

refert, & sequitur *Flamin. de resignat. tom. 1. lib.2. q. 3. nu.* 40.

9 Necessitatibus nemo liberalis existit *l. rem legatam ff. de adimend. legat. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 106. *C. de reuocandis donat. Valasc. cons.* 153. *n.* 24. *Gam. Lusit decis.* 71. *num.* 3. *Pichard. ad rub. instit. de adopt. num.* 43. Necessitatibus leges non seruantur *l. vt gradatim §.* 1. *ff. de mu. & hono.*

10 Negantis factum per rerum naturam nulla est probatio *cap. bona de elect. cap. super hoc de renunciat. Hyeronim. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. fin. de consuetud. num.* 30. Negatiua enim probari non potest vt per *Anton. Gabri. tom.* 3. *commun. tit. de probat. concl.* 6. *Mascard. de probat. concl.* 1087. *Fului. Pacian. eod. tract. lib.* 1. *cap.* 38. *Donat. à Fin. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 35. *& num.* 20. *&* 28. *Menoch. de præsumpt. lib.* 2. *q.* 50. *num.* 8. *cum seqq. Vincent. Carot. tract. de locato, & conducto tit. de negatiua probanda p.* 3. *Cardos. in praxi iudicum verbo probatio num.* 29. *Rebuf. de except. n.* 160. *cum seqq.*

11 Negatio facit rem dubiam *cap. veniens* 13. *de supplēda negligent. prælato. Felin. in cap. super eo à num.* 2. *de testibus cogendis Surd. cons.* 4. *num.* 28. *Guter. pract. lib.* 3. *quæst.* 9. *num.* 10.

12 Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet *glo. in cap. cum dilectus de consuetud. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 26. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 20. *num.* 7. *Surd. decis.* 243.

243. *num. 6.* vbi *num. 7.* asserit quod negatiua dispositio nullum casum excipit. Et negatio plus tollit, quam ponit affirmatio, quia malignantis naturæ est, & quidquid sequitur negat *l. filius fam. §. 1. C. de donat. glos. 1. in l. iurisgentium §. sed si fraudandi ff. de pact. glos. verbo à suspensis in cap. cum dilectus de consuetud. glos. verbo non potest in cap. 1. de reg. iuris lib. 6.* quas sequuntur frequentissime scribentes per *tex. ibi, in l. si is qui ducenta §. vtrum ff. de rebus dubijs* cum multis alijs quę latè prosequitur *Tiraq. de iure primog. q. 24. nu. 12. Couvari. lib. 1. cap. 13. nu. 7.*

13 Negligētia imputari nō debet ignorāti *l. si quis in graui §. si qs ignorās ff. ad Silani. cap. apostol. de excep.* Negligētia alterius ei, qui diligēs est nocere non debet *l. si non expedierit §. si pupillus ff. de bon. auct. iud. possid.* Et negligentia nunquam alicui debet imputari, vbi diligentia nihil proficeret *l. fi. §. si ea conditione ff. ad leg. Rhod. de iactu, Io. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 20. nu. 14.*

14 Negligentia vnius alteri nocere non debet *l. rem hæreditariam in fine ff. de euict. l. 3. ff. de transact. l. fin. ff. ad Silanian. l. non debet ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg. 190.*

15 Nemo dat, quod non habet *l. traditio ff. de acquir. rerum domin. l. nemo plus vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iuris l. si filius C. de donation. cap. quomodo de consecrat. dist. 4. cap. quod autem de iure patron. cap. nemo plus de reg. iuris lib. 6.*

lib. 6. Surd. conſ. 194. num. 17. & conſ. 247. nu. 10. & conſ. 265. num. 6. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 5. num. 28. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 19. num. 4. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 10. num 19. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl. 17. Thomas de Thomaſettis reg. 191. vbi exponit procedere de per ſe; ſecus autem auctoritate legis.

16 Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe in ſe habeat *l. 2. C. de pœnis l. 1. C. qui pro ſua iuriſd. cap. nemo poteſt 79. de reg. iuris lib. ſexto Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 188. num. 15. & 23. Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q. 9. num. 58. Pichard. ad princip. inſtit. de acquiſit. per arrogat. num. 49. Surd. conſ. 126. num. 31.*

17 Nemo videtur eligere viam, per quam iudicium ſuum ſubuertatur *l. 3. verſ. nec credendus ff. de milit. teſtam. l. quoties 13. ff. de rebus dubijs l. quoties ff. de verbor. obligat. tex. optimus in cap. abbate ſuncta gloſ. verbo potius de verbo. ſignific. cum alijs de quibus Meno. de præſumpt. lib. 6. q. 4. à princip. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 2. tit. 1.*

18 Nemo tenetur ad impoſſibile vide ſupra *lit. I. num. 12.* Nemini conſulendum eſt cum alterius detrimento *l. nec auus C. de emancip. libero. cap. 1. 22. q. 2.*

19 Neſcire, & dubitare paria ſunt *l. manifeſtiſſimi C. de furtis Tiraq. in l. ſi vnquam in princip. num. 96. C. de reuocandis donat. Sarm. lib.*

2. select. cap. 10. num. 5. Menoch. de arbitr. casu 75. num. 7 Et nescire, vel non posse paria sunt *l. in actione vers. plane ff. de furtis.*

20 Nihil, & inutile æquiparantur *l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. cap. sicut vigeri 1. q. 1.*

21 Ex nihilo nihil fit *l. Seiæ ff. de tutor. & curator. l. eius ff. de reb. credit.* facit *l. si Mæuia ff. de hæred. instit. Aristo. lib. 1. de gene. et corrupt. Cald. Pereira de empt. cap. 3. num. 15. Farin. in praxi criminal. par. 4. consil. 60. num. 90. & ibi addit.*

22 Nolle, & non posse paria sunt *l. 1. §. vsus ff. de procurator. l. 3. C. de hæredibus instit.*

23 Nominatio sæpe probat qualitatem rei *D. Barb. in l. cum prætor §. vlt. num. 243. ff. de iudicijs.* Vnde contractus talis præsumitur, qualis fuit denominatus *Honded. consil. 35. num. 4. lib. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 105. num. 2. Anton. Monach. Florent. decis. 51. num. 5.*

24 Non entis nullæ sunt qualitates *l. eius qui in prouincia vers. quoniam ff. si cert. pet. l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. l. 2. ff. de vsufr. l. Pomponius §. fin. ff. de acquir. possess. l. si seruum §. fi. ff. de action. empt. l. nec vllam §. si quis absentis ff. de petit. hæredit. l. qui superstitis ff. de acquir. hæredit. l. 1. ff. de hæred. vend. cap. bona de elect. cap. ad dissoluendum de despon. impub. Tiraq. de iure primog. q. 35. num. 10. & tract. cessante causa p. 1. num. 212. Gom. vari. tom. 1. cap. 1. num. 9. & cap. 10. num. 43. & l. 17. Tauri num. 19. vers. 1. latè Remig. tract. de immu-*

nit.

nit. eccleſ. ampliat.20 à num.5. Thomas de Thomaſettis reg. 202. Guter. pract. lib. 3. q. 35. nu. 10. Surd. deciſ. 316. n. 6. & conſ. 61. num. 57. & conſ 246. num. 15. Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas 9. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. Q. concl. 6. Hieronym. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. gratum num. 73. de officio delegati, Eſcobar. de ratiocin. cap. 15. num. 17. & cap. 19. num. 26. Anton. Monach. Florent. deciſ. 56. num. 5. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 905. n. 80. Cald. Pereira quæſt. forenſ. conſ. 15. num. 50. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 188. num. 14. & 24. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 4. num. 13. Mari. Antoni. vari. lib. 1. reſol. 26. num. 4. & lib. 3. reſol. 48. num. 18. Vnde ens magis imprimitur in hominum memoria, quam non ens, vt aſſerit *Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 55. n. 76.*

25 Non entis, & non apparentis idem eſt iudicium, & paria ſunt rem non eſſe, & non apparere *l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tutel. l. in lege 77. ff. de contrah. empt. l. cum res §. itaque ff. de legat. 1. Surd. deciſ. 149. num. 2. & deciſ. 306. num. 13. & conſ. 245. nu. 13. & conſ. 377. nu. 23. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 167. num. 35. tom. 1. p. 1.*

26 Non eſſe, & non poſſe probari paria ſunt vt per *Surd. deciſ.* 149. *num.* 2. Et paria ſunt non eſſe, vel reperiri non poſſe *l. cum vnus §. fin. ff. de bon. aucto. iud. poſſid. not. Bald. per illum tex. in l. cum ita §. ſpecies ff. de legat. 2.*

27 Non esse, vel esse nullum paria sunt *l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. non putauit §. non quæuis ff. de bonor. possess. contra tab. Surd. decis.* 51. *num.* 14. *& decis.* 222. *num.* 2. *Flamin. de resignat. tom* 2. *lib.* 8. *q.* 8 *nu.* 34. *cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 5. *num.* 8 *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 15. *num.* 45. *cum seqq. & pa.* 4. *cons.* 60. *num.* 90. *& par.* 5. *quæst.* 114. *num.* 128.

28 Non fieri, vel non sortiri effectum paria sũt *l.* 1. *§. nihil ff. de inoffic. testam. l. si quis sub cõditione ff. de testam. tutel. l. ex consensu §.* 1. *ff. de appellat. Surd. cons.* 245. *nu.* 14.

29 Non fieri, vel ita fieri, quod factum non duret paria sunt *Anton. Monach. Bonon. decis.* 40. *puncto* 7. *num.* 18. Nam factum non dicitur, quod non durat factum, vt supra notatum est *lit. F. n.* 26.

30 Non fieri, & inutiliter fieri paria sunt *argu. tex. in l. pen. in princip. ff. de suis, & legitimis hæred. l. quoties vbi glos. & doct. ff. qui satisd. cog. § sciendum inst. de satisdat. tutor. glos. verbo inutilem in cap.* 2. *de translat. prælati, Tiraq. ad leg. connub. glos.* 1. *p.* 6. *à num.* 12. *Palat. in repetit. rub. de donat. inter virum, et vxorem §.* 70. *num.* 29. *Cou. pract. cap.* 7. *num.* 2. *vers. est et in hoc, Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 3. *cap.* 9. *num.* 22. *Surd. cons.* 28. *num.* 89.

31 Non fieri, vel minus legitime fieri, seu aliter fieri, quam debeat de iure paria sunt *l. quoties vbi las. ff. qui satisd. cog. l. si autem nullum C.*

de

de legit. hæred. cap. inter corporalia de translat. Episcop. cap. veniens de presbyt. non baptiz. cap. fin. de restit. spoliator. Surd. conf. 45. nu. 42. & conf. 88. nu. 16. & conf. 3. num. 12. & decis. 122. num. 6. & decis. 269. num. 12. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 7. num. 8 Valasc. de partit. cap. 8. num. 44. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum num. 17 Anton. Monach. Florent decis. 26. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 117. in fine, & reg. 220. Ioann. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 19. Mari Antonin. vari. lib. 2. resol. 8. nu. 8.

32 Non fieri, vel inualidè fieri paria sunt, *l. nõ putauit, §. non quæuis vbi Bart. ff. de bonorum possess. cont. tab. l. 1. §. quod autem, vbi Bald. ff. de officio præf. vrb. l. quoties, vbi Ias. ff. qui satisd. cog. Surd. conf. 157. num. 13. Mari Anton. vari. lib. 2. resol. 11. num. 10.*

33 Non omnia, quæ licent honesta sunt, *l. in causæ 16. §. idem Pompon. ff. de minor. l. 1. in princip. ff. de aqua quotid. & æsti. l. non omne, ff. de reg. iuris, Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 1. n. 35.*

34 Non posse reperiri, vel non posse possideri paria sunt, *l. cum vnus, §. vlt. ff. de rebus auctorit. iudic. possid.*

35 Non pręstat impedimẽtum, quod de iure nõ sortitur effectũ, *cap. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, Cardin. Tusch. tom. 5. lit. N. concl. 66.* de quo vide etiam supra *lit. I. num. 7.*

36 Non succedere, vel non esse in rerum natu-

ra paria sunt; *l. pater filium, ff. de inoffic. testam. l. 3. §. sed si sunt sui, vbi Bart. ff. ad Tertul. cum pluribus alijs apud Tiraq. de iure primog. q. 53. nu. 16. Surd. conf. 237. n. 3.*

37 Nostra omnia facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur; *l. 1. §. omnia, C. de veter. iur. enuclean. glos. instit. de iure nat. §. plebiscitum in vers. consule, Gom. l. 40. Tauri nu. 89. vers. tertio, & l. 48. num. 3. Rebuf. in praxi p. 3. tit. de infirm. resign. glos. 2. num. 3. pag. 204. Valasc. consult. 105. num. 63. Melchior Phæb. Lusit. decis. 28. num. 12. tom. 1. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. N. concl. 67.*

38 Nullum quod est, nullum producit effectũ; *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bonorum possess. cont. tab. l. 2. ff. de auctor. tutor. l. si aut nullum, C. de legitimis hæred. l. non dubium, C. de legi. l. fin. C. de sentent. ex breuilo. recitan. cap. illud de iure patron. facit cap. quod nullum, & cap. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, prosequuntur Surd. decis. 40. n. 8. & cons. 3. num. 11. & cons. 373. num. 24. Bartol. Perett. de rebus ecclesiæ non alien. ad extrauag. ambitiosæ verbo infringere n. 4. Flamin. de resignat. lib. 7. q. 1. num. 26. Cot. in memorab. verbo actus nullus, Mendez à Castro, cum ab eo citatis in praxi Lusit. lib. 3. cap. 21. num. 43. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 146. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 3. collect. 623.* Et paria sunt nullum esse, vel esse sine effectu, *Surd. decis. 51. num. 21. & 22. & cons.*

cons. 3. *à num.* 8. *& cons.* 157. *à num.* 13. *& cõs.* 179. *à num.* 49. *& cons.* 381. *à num.* 13. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 40. *puncto* 7. *num.* 20. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 61. *num.* 24. Nec ius aliquod tribuere potest, quod nullũ est, *Rota Romana apud Farin. decis.* 572. *nu.* 9. *tom.* 2. *p.* 1.

39 Nullum ipso iure, non præstat impedimentum, *l.* 4. *§. condemnatum cum ibi not. ff. de re iudic. cap. considerauimus de elect. cap. qui contra ius, & cap. non præstat* 52. *de reg. iuris lib. sexto, Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 140. prçsertim quatenus concernit præiudicium tertij, *Vant. de nullit. in rub. quoties, & intra quod tempus, &c. num.* 53. quem adducit *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 18. *num.* 3.

40 Nullum ab initio, non conualescit ex tempore, *cap. quod sicut, de elect. cap. non firmatur* 18. *de reg. iuris lib. sexto, l quod in initio ff. eod. tit. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 142 *cum seq. Thomas de Thomasettis reg.* 255. vbi intelligit, quando ab initio actus omninò inualidus erat. Amplia fauore animę, *Francis. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 13. Limita in actu conditionali, *D Barb. in l.* 1. *ff solut. matrim. p.* 4. *num.* 96. Et quod ab initio inutile est, ex euentu non confirmatur, *l. si tutoris, ff. quod iussu.*

41 Nullum quod est, confirmari nõ potest, *Menoch. cons.* 351. *num.* 19. *Surd de alim. tit.* 8. *priuil.* 22. *num.* 34. *& decis.* 33. *num.* 11. *& decis.*

289. num. 8. Molin. de primog. lib. 2. cap. 7. n. 7. Cald. Pereira de potest. nomin. in resp. pro Duce Pastranæ vers. quæ sententia, Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 2. concl. 1. num. 32. cum seqq. Nam confirmatio semper refertur ad id, quod est validum, ita *Surd. decis. 289. num. 8 cum seq.*

42 Nullum quod est ab initio, ipso iure ratificari non potest, *glos. vlt. in cap. cum nos de his quæ fiunt à prælatis, Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur num. 415. C. de reuocandis donat. Rota Romana apud Farin. decis. 492. nu. 9. & decis. 535. num 11. tom. 2. p. 1.*

43 Nullum quod est, rescindi non potest, *l. nã etsi sub conditione, ff. de iniusto rupto, irritoque facto testam. l. obligare, §. tutor, ff de auctorit. tutor. l. si tutor. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria, cap. ad dissoluendum de desponsat. impuberum, Surd. cons. 52. nu. 58. & cons. 73. num. 77. & cons. 160. nu. 61.*

44 Nulla, & non facta parificantur vt per *Flamin. de confident. q. 46. num. 30.* Nullum quod est, nihil est, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Alex. cons. 33. in princ. vol. 1. Franc. Becc. cons. 12. num. 54. quos refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 78. num. 10.*

O

1 OBscurè respondere, & nihil respondere paria sunt, *l. de ætate 12. §. nihil interest, ff. de*

ff. de interrogat. act. faciunt notata per *Soar. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 19. *num.* 139. *pag.* 293. *vbi Bellacomb. num.* 285. *Anton. DelRe. Tiburt. in tract. de iuram. calumn. cap.* 14. *n.* 73.

2 Odia restringenda sunt, & fauores ampliandi, *l. cum quidam, ff. de lib. & posth. cap. renouantes* 22. *dist. cap. odia* 15. *de reg. iuris lib. sexto, cap. ne aliqui de priuil. eod. lib. Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 6. *Ioann. Petr. Monet. de distribut. quotid. p.* 1. *q.* 10. *titul.* 1. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 18. *num.* 102. *& decis.* 45. *num.* 27. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 209 vbi dicit procedere, quãdo aliquid est omninò odiosum, Ecclesiæ tamen fauore non restringuntur, sed ampliantur, vt per *Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q.* 541.

3 Officium suum nemini debet esse damnosum, *l. sed etsi quis, ff. quemadmodum testam. aperiant. l. inter officium, ff. de rei vendicat. l. post legatum, §. aduocatum, ff. de his quibus vt indignis, l. videlicet, ff. ex quib. caus. maior. l. si seruus, §. quod verò, ff. de furtis, l. cum quidam C. de administr. tutel. cap. peruenit de fideiussor. cap. cum non deceat* 30. *de elect. lib.* 6. *facit cap. cum dilecto, vbi glos. de renunciat. in antiquis, Surd. cons.* 19. *num.* 12. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 94. *Escobar de ratiocin. comput.* 17. *num.* 5. *& cap.* 7. *num.* 57. *Thomas de Thomasettis reg.* 211. *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 8.

4 Omne

4 Omne qui dicit, nihil excludit, *l. Iulianus in princip. ff. de legat.* 3 *l. hoc articulo, ff. de hæred. instit. l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. & argen. leg. l. fin. ff. de pen. leg. l. si quis, ff. de peculio legat. l. si cui seruo omnes, ff. de legat.* 1. *l. pænales, §. fin. ff. ad leg. falcid. l. à procuratore, C. mand. cap. solita de maior. & obed. latè Burg. de Paz cons.* 25. *num.* 28. *Tiraq. in l. si vnquam verbo totam num.* 1. *C. de reuocandis donat. Menoch. cons.* 156. *num.* 23. *Surd. decis.* 265. *n.* 30. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 11. *q.* 3. *nu.* 16. *Gonzal. ad reg* 8. *Cancel. glos.* 6. *nu.* 21. *Cald. Pereira de empt. cap.* 9. *num.* 5. *Escobar de ratiocin. cap.* 7. *num.* 47. *& cap.* 18. *num.* 3. *Bertazol. tract. clausular. instrum. clausula* 4. *glos.* 3. *num.* 1. *& clausula* 21. *glos.* 3. *num.* 1. *& in repetit. l. si quis maior. C. de transact. num.* 205. *& num.* 707. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. pag.* 92. *n.* 17. *Thomas de Thomas. reg.* 252. *Pichard. ad princip. instit. de adempt. legat. num.* 30. *Mart. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 70. *nu.* 18.

5 Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostrã impartimur, vide supra *lit. N. n.* 37.

6 Onera plura quis subire non debet eodem tempore, *l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. Caram. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 137.

7 Onere duplici nemo grauari debet, *l. nauis onusta, §. cum autem, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Sticho in fin. ff. de vsufr. leg. l. Titia cum testamẽto* 35. *§. qui in vita, ff. de legat.* 2. *l. vnum ex*

familia,

familia, *§. si rem*, *ff. eod. tit. glos. in l.* 1. *C. de mulier. & in quo loco*, *Aym. Crau. cons.* 111.*nu.* 8.*& cons.* 201.*num.*23. *Franchis decis.* 87.*nu.*5. *Menoch. cons* 9. *num.* 4. *& cons.* 14. *num.* 1. *& cons.* 21. *num.* 13. *& cons.* 32. *num.* 40. *cum seq. & cons.* 75. *num.* 9. *Surd. cons.* 115. *num.* 14. *cum seq. Pereg. de fideicom. art.* 1. *nu.* 33. *& art.* 34. *num.* 72. *Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 136. *Rota Romana apud Farin. decis.* 672. *num.* 3. *in fi. tom.* 2. *p.* 1. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 97. *num.*4. *& resol.*111 *nu.*40.

8 Onus qui sentit, debet sentire etiam commodum; *l. secundum naturam*, *ff. de reg iuris*, *l.* 1. *ff. de instit. actio.* facitque tritum, & vulgare illud, cōmoda, qui sentis iungas onus emolumentis, *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 144. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 15. *Io. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorū canonis §.*2.*n.*28.*pag.*184.

9 Onus adiectum rei facit, vt res transeat cū illo, vide infra *lit. R. num.* 17.

10 Onus extrinsecum non minuitur, etiam diminuto emolumento, *l. liberto*, *§.* 1. *ff. de annu. leg. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 143.

11 Operarius dignus est mercede sua *cap. quicunque* 12.*q.*2. & vnusquisque secundum laborem suum mercedem accipiet, ex *Paul. ad Corint.* 1. *cap.* 3. & constat *Deuter. cap.* 24. *& Tobiæ* 4. & iuxta illud *Matth.* 20. *Voca operarios, & redde illis mercedem*, *Surd. de alim. tit.* 1. *q.*

59.n.2. Rebuf. in repetit. l. Barbarius num.8.ff. de offic. prætor. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 9. num. 197. Azin. in praxi §. 3. cap. 31. num. 55 Valasc. consf. 125. num. 2. Bouadil. in sua polit. lib. 1. cap. 13. num. 48. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. num. 17. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. num. 87. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. pag. mihi 36. & l. 1. tit. 5. lib. 7. ordin. pag. 427.

12 Opposita iuxta se posita, magis elucescunt, *l. vni. §. & cum triplici, in princ. C. de cadu. tollen. Aristot. 2. de Cœlo, latius Bald. in l. 1. Cod. quando lic. ab empt. disc.*

13 Oppositum idē operatur in opposito, quod propositum in proposito, *l. fi. §. fin. ff. de legat. 3. l. qui quartam, ff. de legat. 1. l. si ex toto in princip. ff eod. l. si vt proponis 2. C. de nupt. l. Iulianus. §. si venditor, & §. si procurator, ff. de actio. empti. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco de proposito ad oppositum, Dec. consf. 382. num. 5. Mari. Antonin. var. lib. 2. resol. 52. num. 12.*

14 Ordo verborum designat ordinem intellectus, *Surd. de alim. tit. 5. q. 4. num. 17. Melchior Phœb. Lusit. decis. 38. num. 10. Aloys. Ricci. decis. curiæ archiepiscop. Neapol. decis. 275. nu. 4. p. 2* Et ordo scripturæ reducitur ad ordinem intellectus, *l. 2. §. prius, ff. de vulga. & pupil. l. talem, ff. de hæred. instit.*

15 Ordo denominationis designat ordinem dilectionis, & charitatis, *l. qui soluendo la 2. ff. de hæred. instit. l. quoties, ff. de vsufr. Escobar de ratiocin.*

ratiocin. tract. de computat. cap. 10. *num.* 2 Et ex ordine honoris colligitur ordo affectionis *l. Publius in fin. ff. de condit. & demon.*

16 Ordo scripturę semper attenditur in dispositionibus, *l. generaliter, §. si quid, ff. de fideicom libert. l. quoties ff. de vsuf. cap. pen. de rescript. lib. 6. cap. mandato de præben. eod. lib. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 177. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 196. *Pichard. ad §. ante hæredis* 33. *num.* 5. *instit. de legat.*

17 Ordo, seu series scripturę, ordinem volũtatis demonstrat, *Bald. post tex. in l. quoties, ff. de vsufr. l. hæredes mei, §. fin. ff. ad Trebel. l. generaliter, §. quod si legatum, vbi glos. ff. de fideicom. libert. cap. mandato de præben. lib. sexto, Anton. Monach. Lucensi decis.* 13. *n.* 51. Nisi aliter constaret de certa intentione scribentis per *tex. expressum in cap. auctoritate Martini de concess. præben. in* 6.

18 Ordo scripturę denotat affectionem, & ordinem mentis *Anton. Monach. Lucen. decis.* 64. *num.* 38. vbi *num.* 39. dicit, quod vltimi vocati censentur in subsidium priorũ nominati.

19 Ex ordine scripturæ intentio dignoscitur disponentis, *l. quoties, ff. de vsufruc. cap. mandato in fi. de præben. in* 6. *cap. pen. in princip. de elect. eod. lib. Anton. Monach. Florent. decis.* 1. *num.* 63.

1 Pacta

P

1 PActa sunt seruanda, *l.* 1. *§. si conueniat, ff. depositi, l.* 1. *ff. de pactis, l. iurisgentium, §. prætor ait, ff. eod. tit. l. fi. ff. naut. caup. stabul. l.* 1. *ff. de constit. pecun. l. cum amplius in fin. ff. de reg. iuris, cap.* 1. *eod. tit. Menoch. cons.* 1. *num.* 226: *cum seq. & cons.* 92. *nu.* 33: *& cons.* 93. *num.* 30. *& cons.* 156. *num.* 46. *& num.* 54. *& de arbitr. lib.* 1. *q.* 57. *num.* 6. *Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 4. *col.* 2. *Surd. de alim. tit.* 7. *q.* 18. *n.* 12. *& decis.* 259. *num.* 5. *& decis.* 260. *num.* 12. *et cons.* 345. *num.* 9. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 11. *num.* 3. *ad fin. Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 53. *num.* 5. *Hieronym. Giacb. cōsil. de moneta Marchesana à num.* 33. *Card. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 3. *et* 4. *Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cœnæ cap.* 26. *disput.* 102. *num.* 1. Et æquitati nihil magis conuenit, quam pacta seruare, *l.* 1. *ff. de ædil. edic. d. l.* 1. *ff. de constit. pec. Surd. cons.* 183. *n.* 11. Et nulla est maior iustitia, quam seruare pacta, *d. §. si conueniat, cap.* 1. *§. si id propter, quod, quæ fuit prima causa benef. amit.* Et rumpere pacta graue est apud Deū, ne dum apud homines, ex *d. l.* 1. *ff. de pactis.* Nam pacta dāt legem contractui, *Cald. d. q.* 11. *num.* 19. Et æquiparantur legi *l. vlt. C. de rebus alienis non alien. l. vlt. C. de fideiuss.* Imò rumpunt leges, *ex glos. in capit.* 1. *de regul. iuris lib. sexto, Cagn. in l.* 2. *col.* 2. *vers.*

2. *verf. limitata*; C. *de pact. inter empt. et in d. l. contractus*, *ff. de reg. iur.* quem citat *Mari. Antonin. d. resol.* 53. *num.* 6. Procedit nisi sint contra leges, & bonos mores, ita *Thomas de Thomasettis reg.* 216.

2 Pacto quidquid potest acquiri, potest & præscriptione, *l. alienationis verbum ff. de verbor. significat. et ibi Alciat. et Rebuf. Surd. decis.* 3. *num.* 23. *et decis.* 236. *nu.* 9. *Valasc. cons.* 132. *num.* 32. *Gam. Lusit. decis.* 379. *incipit, inter fratrem num.* 5. Nam præscriptio habet vim pacti, *Surd. decis.* 24. *à num.* 1. *Gam. decis.* 276. *num.* 2.

3 Par in parem non habet imperium, *l. nam et magistratus, ff. de recept. arbitr. l. ille à quo §. tempestiuum, ff. ad Trebel. cap. inferior. cap. denique* 21. *dist. cap. innotuit* 20. *§. quamuis de elec. cap.* 1. *de locato.* probat apud Hispanos *l.* 2. *tit.* 7. *par.* 3. *vbi glos.* 1. *q.* 6. *et gl. f.* 2. *et l.* 15. *tit.* 1. *p.* 7. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus eccles. non alien. verbo prædecessorum nu.* 5. *pag.* 226. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 438. *num.* 9. *Rebuf. tom.* 1. *ad leg. Galliæ tract. de euocat. nu.* 46. *pag.* 265. *Cot. in memorab. verbo par pag. mihi* 657. *Surd. cons.* 47. *num.* 10. *et cons.* 106. *n.* 12. *et cons.* 167. *num.* 16. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1094. *Sigismund. Scacci. de appellat. q.* 2. *num.* 10. *Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. par.* 3. *cap.* 4. *nu.* 28. Intellige nisi par se subijciat iurisdictioni alterius paris, vel etiam minoris,

vel

vel procedit, nisi tractetur de publica salute, & vtilitate, *Thomas de Thomasettis regul.* 218. Multo minus minor in maiorem non habet imperium, *l. minor, ff. de minor. d. cap. inferior cap. denique cap. nunc autem, et cap. in tantum 21. dist. cap. cum inferior, et ibi Abb. in princip. et num.* 1. *de maior. et obed.* iunctis supra notatis *lit. I. num.* 21.

4 Pares cum paribus veteri prouerbio facilè congregantur, *l. pupillo, §. 1. ff. de tutor. et curator. dat. ab his l. 1. §. 1. ff. de excusat. tutor.*

5 Pares in tempore, sunt pares in iure, *l. aliena §. 1. ff. de pignorat. act.* Et qui prior est tempore, potior est iure, vide infra *hac lit. nu.* 43.

6 Paria delicta mutua compensatione tolluntur, *l. viro, atque vxore 40. ff. solut. matrim. l. 2. ff. ne quis eum, l. cum proponas in 2. vbi doct. C. de pact. cap. nihil 32. q. 6. cap. significasti, de diuort. cap. intelleximus, et cap. fin. de adulter. Hyppol. sing. 234. Palat. in repetit. rubr. de donat. inter virum, et vxorem, §. 20. num. 4. Bertezol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. nu.* 430. *P. Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 8. num. 29. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 489. num. 15. et seq. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 10. num. 101. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 142. num. 39. et p. 7. in fragment. lit. D. num. 110.* Intellige in ciuilibus, siue sit circa idem, siue circa diuersa, *Farin. d. lit. D. num. 114. Cardos. in praxi iudicum, et aduocatorum verbo delictu. num.* 37. Etiamsi pœna sit parti applicanda

Cæsar

Cæsar Argel. d. q. 10. *num.* 102. Amplia in spolio, *Farin.d.lit. D. num.* 127. Limita, quando delicta sunt commissa circa diuersa, & separata, *Farin. d.lit. D.num.* 128. *Thomas de Thomasettis reg.* 219. Limita deinde, quando agitur criminaliter, & ad pœnam, *Cardos. vbi proximè, Farin.d.lit. D. num.* 139.

7 Parium est eadem iuris dispositio, & iudicium, *cap. inter corporalia, cap. sicut ergo, de translat. episcopi.* Et eadem est natura, *l. si socer, in fin. ff. solut. matrim.* Et eadem est potentia, nec maior, *l.* 1. *§. veteres, ff. de acquir. possess. l. si reus, ff. de duo. re.* quę regula est eadem cum reg. correlatiuorum, vt per *Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. nu.* 801. de qua vide *lit.C. num.* 78.

8 Parum, & nihil æquiparantur, *l. quamuis, ff. de condit. & demon. glos. in l. si pupillus, §. si ego, in verbo ex contrario, ff. ad leg. falcid. capit. coram dilecto* 34. *de offic. deleg. Hyppol. sin.* 276. *Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exiguis vers.* 8. *pag.* 53. *& in consuet. Pictau. tit.* 6. *§.* 5. *glos.* 5. *Surd. cons.* 197. *num.* 2. *Sebastian. Næui. ad l. minus* 32. *num.* 2. *ff. de verbor. signific. Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 18. *num.* 6. Limita, quando datur diuersa ratio, *Surd. d. cons.* 197. *num.* 21.

9 Pecuniam retinere satius est, quam solutã repetere, *l.* 3. *ff. de compensat. l. si stipulatus* 15. *in princip. ff. de fideiussor. Tiraq. de retract. lig. §.* 29. *glos.* 2. *num.* 3.

10 Pæna prȩſupponit culpam, *D.Thom. 2. 2. q. 108. art. 4. in ſolut. art. & 1.2. q. 87. art. 7. & 8. Sot. de iuſtit. lib. 1. q. 6. art. 5. col. 2. verſic. profectò, & verſ. verumtamen, Sylu. in ſum. verbo pæna num. 25. Cou. vari. lib. 2. cap. 8. in princip. & num. 1. verſ. tertio, Surd. deciſ. 277. num. 19. Guter. canon. lib. 2. cap. 30. num. 12. cum ſeqq.* plures refert *Cened. ad ſextum collec. 1. num. 2.* Et pȩna debet culpȩ reſpondere, *l. ſancimus 22. C. de pœn. cap. non afferamus 24. q. 1. cap. 2. de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 90. n. 38. Menchaq. quæſt. illuſtr. cap. 8. num. 51. & cap. 24. num. 17.* Nam pȩna propriè non dicitur niſi, quȩ imponitur propter culpam, ita *D. Auguſt. lib. 1. retractat. cap. 9.* quē ſequitur *Lud. Carbon. in tractat. de legibus lib. 8. diſp. 1. verſ. tertium notãdum,* & ante eum *Alphonſ. de Caſtr. de poteſt. leg. pænal. lib. 1. cap. 3.* Et propter frequentiam delinquendi augetur pȩna, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 97. num. 7.* Et publicè intereſt pȩnam delinquentibus non remitti, *l. ſi operis, C. de pæn.*

11 Pȩna debet commenſurari delicto, de quo *Deuter. cap. 25. pro menſura delicti erit & plagarum modus* refertur in *cap. felicis verſ. cæterum de pæn. lib. 6. & Apocal. cap. 18. quantum ſe gloriauit & in delicijs fuit tantum date illi tromenti, cap. quæſiuit de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, d. cap. felicis, §. illud autē in fi. cap. non afferamus ſtateras in fi. 24. q. 1. Bertazol. in*

repetit.

repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 68. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 211. Thomas de Thomasettis reg. 216. Farin. in praxi crimin. tit. de inquisit. q. 4. num. 10. & q. 17. n. 9.

12 Pęna debet tenere solos auctores, & delinquentes, *l. sancimus, C. de pæn. l. absentem, ff. eod. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 111. Escobar de ratiocin. cap. 42. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 212.* Noxa enim caput sequitur, *l crimen, ff. eod. tit. de pæn. l. rem mihi, ff. commodati, §. omnis instit. de noxa. act. cap. 1. de iniur. & dam. dat.* cum alijs, quę adducit *Surd. de alim. tit. 1. q. 38. nu. 30. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 23. num. 1. Escobar d. loco.* Vnde nullus pro alterius delicto puniendus est, vt constat ex testimonio *Ezech. cap. 18. anima, quæ peccauerit ipsa morietur* relato in *cap. iam itaque 1. q. 4. & in cap. si habes 24. q. 3. & in cap. quæris de consecrat. dist. 4.* & ex illo *Exod. cap. 23. insontem, et iustum non occides, & Daniel. cap. 13. innocentẽ, & iustũ nõ interficies, et Iob. cap. 4. quis enim vnquã innocens perijt, aut quãdo recti deleti sunt, Nau. de pænit & remiss. lib. 5. cons. 26. num. 1. Farin. de delict. q. 24. num. 1. cum seq.* Intellige verũ hoc esse accepta pęna, prout est culpæ correlatiua, & prout importat rationem pęnæ, per quam iustitiæ æqualitas reparatur, nam si pęna accipiatur sub ratione medicinæ, vt quis minori bono priuetur, & in maiori augeatur, vel data iusta causa ad maiorem reipubl. vtili-

tatem, vt dum vnusquisque torquetur, cęteri cautius, & promptius á criminibus abstineant, non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur pęna temporali, non tamen æterna, neque spirituali ad salutem animæ pertinente, ita notat *glos. verbo de quarta in sum.* 1. *q.* 4. & distinguentes tenent *D. Thomas* 1. 2. *q.* 87. *art.* 8. *in solut. articul. & in resp. ad* 1. *&* 2. 2. *q.* 108. *art.* 4. *in solut. etiam art. in princip. Thomas de Thomasettis reg.* 228. *Cou. vari. lib.* 2. *capit.* 8. *num.* 1. *vers. quarta, iuncto vers. quinta, Castr. de iusta hæretic. punit. cap.* 11. *Guter. canon. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 25.

13 Pęna non irrogatur, nisi expreßè iure caueatur, iuxta *auth. de non elig. secundo nub. §. sin autem*, & quę notantur in *l. cum quidam, ff. de liber. & posth. glos. in cap. fin. de iure patr.* plures refert *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 39. *num.* 11. *& num.* 32. *Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 563. Pæna vnius, alterius præmium esse non debet, *l. si sequens, ff. ad Sillania.*

14 Pænam non meretur, qui facit lege permittente, *l. Gracbus, C. ad leg. Iuliam de adulter. l. illud, ff. quod quisque iuris, Card. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 208. *Campanili in diuersorio iuris canon. rub.* 11. *cap.* 33. *num.* 26. *vers. insuper, Flamin. de confident. q.* 5. *num.* 47. *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 42. *num.* 2.

15 Pænę nō sunt extendendæ, sed restringendę, *Burg. consi.* 8. *n.* 2. Nec debent extendi ad alios casus,

casus, *l. factum cuiq; §. in pœnalibus, vbi Dec. ff. de regul. iuris, cap. in pœnis eod. tit. lib. 6. Thomas de Thomasettis reg. 227. Surd. cum multis per eum relatis de alim. tit. 1. q. 51. nu. 12.* Etiam si extensio fiat ex similitudine rationis, *Ioan. Andr. in reg. odia, de reg. iuris lib. 6. Imol. in l. si vero, §. de viro col. 8. ff. solut. matri. Duenb. reg. 287. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 540. Vt autem extensio fiat in pœnalibus, oportet esse in omnibus æquiparationem, *glos. verbo sane in cap. 1. de voto lib. 6. glos. verbo prorogamus in cap. cõstitutus, de regular. Girond. num. 539. & 561. dicto loco.*

16 Pœnis benignior fit interpretatio, *l. pen. ff. de pœn. cap. in pœnis 49. de reg. iuris lib. 6. cap. ex litteris de constit. Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur num. 246. C. de reuocandis donation. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol. 303. nu. 2. in 2. edit. Thomas de Thomasettis reg. 158. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 6. §. 1. n. 3.*

17 Periculum vbi maius intenditur, ibi plenius est consulendum, *l. 1. §. sed etsi quis, ff. de Carb. edic. l. manifestissimi, C. de furtis, l. addictos, C. de appellat. cap. vbi periculum, de elect. lib. sexto, Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 6. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 281. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 133. num. 19. Farinac. in praxi crimin. par. 4. cons. 65. num. 115.*

18 Permissum ad tempus, post illud censetur

prohibitum, *l. si vnus*, §. 1. *vbi Bald. ff. de pact. l. epistola*, §. *fin. vbi Castr. ff. eod. tit. l. imperator, ff. de postulan. l. cum pater*, §. *à filia*, *vbi Bart. ff. de legat.* 2. *l. statuliberum*, §. *Stichum, & l. Titia cum testamento*, §. *vlt. ff. eod. l. pater filium*, §. *fundum, ff. de legat.* 3. *l.* 2. *C. de iure emphyt. cap. vlt.* §. *in alijs verf. si verò, vt lite non contest. decis. Pedam.* 83. *num.* 13. *Tiraquel. de retract. conuent.* §. 1. *glos.* 2. *num.* 44. *Menoch. cons.* 68. *num.* 10. Surd. *de alim. tit.* 5. *q.* 3. *num.* 9. *&* 10. *& decis.* 75. *num.* 1. *& decis.* 189. *num.* 9. *& decis.* 244. *num.* 10. *& consil.* 57. *num.* 9. *& cons.* 354. *num.* 18. *Bertazol. tractat. clausular. instrum. clausul.* 15. *glos.* 2. *nu.* 21. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. nu.* 3. *Cald. Pereira de extinct. emphyt. q.* 1. *num.* 8. *& de renouat. emphyt. q.* 10. *num.* 1. *D. Barb. in l. cum pretor in princip. num.* 45. *ff. de iudic. Rota Romana apud Farin. decis.* 617. *num.* 2. *tom.* 2. *par.* 1.

19 Permissum post tempus, ante illud censetur prohibitum, *l. promissor, ff. de constit. pecun. Tiraq. de retract. conuent.* §. 1. *glos.* 2. *n.* 48.

20 Personarum acceptio non est habenda in iudicijs, *l. si cũ dies*, §. *si arbiter, ff. de arbit. cap. in iudicio, de reg. iuris lib.* 6. *cap. nouit de iudicijs.* Multa de hoc vitio tradunt *Abb. in cap. de multa num.* 8. *de præben. Aldobrandin. in* §. *iustitia num.* 4. *instit. de iustitia, et iure. D. Thomas* 2. 2. *q.* 63. *vbi post Caiet. optimè, et plenè Aragon. et Salon. Gabr. in* 4. *dist.* 15. *q.* 7. *Soto*

lib. 3.

lib.3. de iustit. q. 6. D. Antonin. 2. p. tit. 1. cap. 19. et 20. Abulens. super cap. 25. Mathai q. 108. cum seqq. Alexand. Alens. 2. p. q. 119.

21 Pluralis locutio in duobus ad minus verificatur, *l. vbi numerus, ff. de testib. l. libertas, §. vlt. ff. de manum. testam. l. inter illa, §. fin. ff. de verborum oblig. cap. pluralis locutio 40. de regul. iuris lib. sexto, Euerard. in topicis legal. loco 54. Mascard. de probat. concl. 838. nu. 12. Cened. pract. quæst. sing. 80. n. 3. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 109. num. 37. Escobar de ratiocin. cap. 18. num. 43.* Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per *Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 333. n. 1. et lit. P. concl. 367.*

22 Pluralitas actuum non pręsumitur, *l. omnium C. de testam. vbi glos. l. fin. C. de rebus creditis, cap. in præsentia vers. verum in 2. de probat. Euerard. in topic. legal. loco 86. Mascard. de probat. concl. 1174. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 93. num. 32. Gom. vari. tom. 3. cap. 11. num. 6. in fin. Brunor. à Sole in locis commun. verbo actuum num. 31.* Stephan. *Gratian. discept. forens. cap. 93. num. 12. Farin. in praxi crimin. p. 2 q. 64. num. 319. et p. 4. decis. 98. et Rota Romana apud eund. decis. 119. num. 7. tom. 1. p. 1.* Nec etiam pręsumitur pluralitas personarum, nisi probetur ab allegante, *l. 1. C. de probat. Surd. cons. 61. num. 74. vol. 1. Rota Romana in nouiss. decis. 5. nu. 4. p. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 15. num. 36. cum seq.* Limita in rebus, in quibus pręsumitur pluralitas, *Afflict. decis. 23. nu.*

3.Crau.conſ. 112.*n.*4.*Surd.conſ.*61.*num.* 13. *et num.* 74.

23 Plus ſi licet, quod eſt minuls,icitum eſt,*l.nõ debet,ff.de reg.iuris,auth. multo magis, C.de ſacroſanc.eccleſ.cap.cui licet* 53.*de reg.iuris lib.* 6.*l.Marcellus,ff.de donat.cauſa mortis,Farin. in praxi crimin.p.*4.*conſ.*60. *num.*109.*Thomas de Thomaſettis reg.* 85. Limita in diſpenſationibus *Surd.deciſ.* 268.*num.*20.*et* 21.*P.Sanch. de matrim. lib.*8.*diſp.* 1.*num.* 32.*Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.* 21.*num.* 65. Et cui non licet, quod eſt minus, nec licere debet, quod eſt plus, ita *Ferrer in conſtit.Cathalon.gloſ.*4. *num.* 43.

24 Plus, & minus non mutãt ſubſtantiam rei, nec eam faciunt differre ſpecie, *l.fin.ff.de fundo inſtruct. et inſtrum. leg.l. legato generaliter, ff.de legat.* 1.*Mari. Antonin. vari. lib.*3.*reſol.* 39.*num.*4.*Ferrer in conſtit. Cathalon.gloſ.*8. *num.*155. *Thomas de Thomaſettis reg.* 225. vbi dicit procedere, quando differunt accidentaliter, ſecus autem eſſe ſi differãt eſſentialiter.

25 Plus eſt facto exprimere, quam verbo,*Sigiſmund. Scacci.de appellat. q.*6.*num.* 41. Nam voluntas facto magis,quam verbis declaratur, vt dictum eſt infra *lit.V.num.* 68.

26 Plus iuris nemo transferre poteſt in alium, quam ipſe in ſe habeat, vide ſupra *lit.N.n.*16.

27 Poſſe videtur, qui facit quominus poſſit, *l.ſi bona fide* 12. *ff.de noxa.act.* Et paria ſunt quem aliquid facere,vel per ſe non ſtare quo-

minus

minus fiat, *l. vter in fin. ff. de condit. instit.*

28 Posse quis non dicitur, quod contra ius potest, cum verba sint intelligenda secundum ius, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, l. nepos Proculo, ff. de verborum significat. cap. causam quæ, de rescript. cap. cum dilectus, de consuetud. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 13.*n.*34.

29 Posse non dicitur quis ea, quæ honestè non potest, *l. nepos Proculo, ff. de verborum signifi. Surd. cons.*203.*num.*44.

30 Possessor olim, & hodie possessor præsumitur, *glos. Bart. et Doct. in l. siuè possidetis, C. de probat. cap. cum ecclesia Sutrina de causa possess. et propriet. cap. olim in* 3. *de restit. spoliatorum, Gratian. reg.* 375. *Anton. Gabr. commun. tit. de præsumpt. concl.* 10. *Alciat. de præsumpt. reg.*2.*præsumpt.* 21. *Menocb. cons.* 21. *num.* 7. *et de præsumpt. lib.* 6. *q.* 62. *et q.* 64. *num.* 1. *et de interdictis remed.* 15. *recuper. possess. n.* 386. *Mascard. de probat. concl.* 540. *et concl.* 1195. *num.* 45. *et concl.* 1321. *num.* 5. *Cou. in regul. possessor* 2. *p. §.* 1. *in princip. et in cap. Rainútius §.* 11. *num.* 2. *Menchaq. quæst. illustr. cap.* 58. *num.* 5. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 13. *q.* 5. *n.* 115. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 310. *num.* 57. *Nicol. Garc. de benefic. p.* 6. *cap.* 3. *nu.* 75. *Rota Romana apud Farin. decis.* 419. *num.* 1. *tom.* 1. *p.* 1. *et decis.* 634. *num.* 6. *tom.* 2. *p.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 417. *à princ.* Intellige si allegetur, *Tiraq. de præscrip. §.* 1. *glo.* 5. *vers. imo, Gabr. d. concl.* 10. *n.* 13. *Menocb. d. q.*

64. à num. 35. Mascard. concl. 1201. à num. 36. Procedit non solum in ipso possessore allegante possessionem de pręsenti, sed etiam in successore vniuersali, vel singulari, qui potest allegare possessionem defuncti, vel auctoris sui, quem constat semel possedisse, continuatam fuisse vsque ad mortem, *Alciat. d. præsumpt. 21. num. 5. Gabr. d. concl. 10. num. 11. Mascard. concl. 170. num. 17. et d. concl. 1201. nu. 4. Menoch. d. q. 64. num. 17. Garc. d. cap. 3. n. 76.* Amplia in eo, qui probat initium possessionis, vt pręsumatur etiam hodie possessor, *Alciat. d. præsumpt. 21. à princip. Gom. l. 50. Tauri num. 37. Rebuf. tract. de pacificis possessor. num. 269. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 6. nu. 76.* Amplia etiam in eo, qui probatur semel dominus, vt semper pręsumatur retinuisse dominium etiam post mille annos, *Pichard. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 340. pag. 510.*

31 Possidentis melior est conditio, *l. si debitor ff. de pignor. l. is qui destinauit, ff. de rei vend. l. fin. C. eod. tit. l. qui accusare, C. de edendo, §. retinendæ vers. commodum, instit. de interdictis cap. pro possessore 36. de reg. iuris lib. sexto, Tiraq. de iure primog. q. 17. opin. 11. num. 20. cum seq. Surd. cons. 73. num. 36.* Etiam in pari causa per *tex. in l. apud Celsum, §. Marcellus, ff. de dol. mal. & met. except. l. si seruum, §. sequitur ff. de verbor. oblig.* Et in pari delicto potior est pars possidentis, *l. cum par delictum, ff. de reg.*

iuris

iuris cap. in pari eod. tit. in 6. Thomas de Thomasettis reg. 157. Et in pari causa turpitudinis potior est possidentis conditio, *cap. lator de re iudic.* Vnde qui possidet dicitur beatus, vt ait *glos. verbo requirat, in cap. 1. de pace tenenda, & eius violator.* in vsibus feudorum.

32 Posteriora prioribus derogant, *l. pacta nouissima, vbi latè exornat Dec. C. de pact. l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. eod. tit. l. sed & posteriores, ff. de legibus, l. cum in plures, §. locator horrei, ff. locati, l. 1. in fine, ff. de stipul. seruorum, l. clari, vbi Bald. C. de fideicom. §. posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. vbi Pichard. nu.* 11. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ, verbo prædecessorum nu. 6. Surd. decis.* 195. *num.* 7. *& cons.* 202. *num.* 1. *& cons.* 359. *num.* 34. *Flamin. de resignat. tom.* 1. *lib.* 3. *q.* 7. *num.* 10. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo vltima, Gam. Lusit. decis.* 50. *num.* 3. *Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi* 164. *num.* 7. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. P. conclus.* 451. *Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1271. *num.* 1. vbi intelligit maximè, quando priorum mentio fit in posterioribus, *Licent. Armendariz in proœm. addit. ad leges Regias Regni Nauarræ num.* 7. *Thomas de Thomasettis reg.* 230. vbi intelligit in testamentis, & legibus, limitat tamen in sententia, ampliationes adducit ad hanc reg. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 3. *collect.* 676. *per totum.*

33 Potentia in habitu idem operatur, quod poten-

potentia in actu, *Hyppol. conſ.* 18. *num.* 10. *& in l. ſi quis percuſſorem num.* 2. *C. ad leg. Cornel. de ſicar.* Potentia propinqua actui actus eſt, vt dictum eſt ſupra *lit. A. num.* 14.

34 Potentia, quæ non reducitur ad actum, vana eſt, *l. hæ enim, §. ſi prætor, ff. de ſuſpect. tuto. l. multum intereſt, C. ſi quis alte. vel ſi. cap. paſtoralis, §. quoniam, vbi Dec. in* 2. *notab. de reſcriptis, Surd. conſ.* 375. *num.* 2. Actus, & potẽtia ſimul eſſe non poſſunt, *§. ſic itaque diſcretis, verſ. quia quod meum eſt, inſtit. de actio.* Et potentia impedit actũ, *d. l. multum, C. ſi quis alte. vel ſibi.* Et actus potentiam excludit, *l. ſi ita fuerit, verſ. non enim, ff. de manum. teſtamen.*

35 Præſcriptũ tantũ cenſetur, quantũ poſſeſſũ *reg. ſine poſſeſſione de reg. iu. in* 6. *Aufrer. in add. ad capel. Tholoſ. q.* 323. *Pariſ. conſ.* 27. *nu.* 150. *vol.* 1. *& conſ.* 73. *num.* 13. *vol.* 4. *Put. deciſ.* 107. *p.* 1. vbi plura cumulat, *Maſcard. de probat. concluſ.* 14. *num.* 23. *& concl.* 946. *num.* 8. *Capic. deciſ.* 209. *num.* 32. *vbi decl. quos adducit. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *reſol.* 70. *n.* 20. quibus adde. *Honded. conſil.* 79. *num.* 47. *lib.* 1. *Boer. deciſ.* 58. *num.* 6. *Anton. Monach. Lu cenſ. deciſ.* 14. *num.* 56. *Ioſeph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p.* 2. *cap.* 4. *nu.* 12.

36 Pręſumptio cedit veritati, *l. nuptura filio, ff. de iure dot. l. fin. in princip. ff. quod met. cau. l. cũ de indebito, ff. de probat. Surd. conſ.* 37. *num.* 17. *& conſ.* 80. *num.* 19. *& conſ.* 423. *n.* 12.

37 Pręſumptio vna tollit aliam, *l. Diuus, ff. de*

in inte-

in integr. restit. l. quidam. testamento, ff. de vulg. & pupil. substit. l. 1. C. qui & aduersus quos, l. fin. C. de instit. & substit. cap. tuam, de sponsal. cap. afferte de præsumpt. Hyppol. cons. 8. num. 6. Menoch. de interdictis remed. 15. recuper. poss. num. 353. & num. 387. & de arbitr. lib. 1. q. 76. num. 19. & cons. 343. num. 38. & de præsumpt. lib. 1. q. 30. Mascard. de probat. conclus. 405. num. 5. & concl. 882. num. 15. & conclus. 1147. num. 27. & concl. 1224. & concl. 1377. num. 73. cum seqq. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num. 150. C. de reuocandis donat. Surd. cons. 361. num. 35. Valasc. de partit. cap. 38. num. 9. Farin. in praxi crimin. par. 3. q. 86. num. 102. cum seqq. & p. 4. cons. 102. num. 49. Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 11. n. 17. Et præsumptio fortior tollit debiliorem, *d. l. Diuus, ff. de in integr. rest. l. non solum, ff. de ritu nupt. latè Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 30. n. 1. cum seq. & lib. 6. q. 64. n. 46.*

38 Præsumptio vna cedit pluribus, *l. 3. §. 1. ff. de testib. l. cum de indebito in princip. ff. de probat. auth. itaque, C. commun. de successsion. Sur. cons. 1. num. 60.*

39 A primordio tituli in posterum formatur euentus, *l. 1. C. de liber. præterit. l vnic. vers. nulla, & ibi glos. in verbo primordium, C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. Surd. cons. 32. nu. 12. & cons. 459. num. 14. Ferrer in constit. Cathalon. glos. 1. nu. 231. Rota Romana apud Farin. decis.*

456.

456. numer. 9. tom. 1. part. 1.

40 Principium cuiusque rei est spectandum, *l. Pomponius, ff. de negot. gest. l. si procuratorē, ff. mand. l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. qui id quod in princip. ff. de donat. l. si tamen, ff. ad Maced. l. si filius fam. C. eod. tit. l. vni. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. Tiraq. in l. si vnquā verbo donatione largitus nu. 257. C. de reuocandis donat. Surd. de alim. tit. 7. q. 34. & decis. 102. num. 10. & decis. 297. num. 12. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 11. nu. 7. & 8. Auend. iunior ad l. 44. Tauri glos. 15. nu. 5. D. Barb. in l. post dotem nu. 75. ff. solut. matrim. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 10. nu. 41. & quaest. forens. cons. 8. num. 19. et cons. 43. nu. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 202. n. 15. cum seq. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 703.* Hinc rectè dicit *tex. in cap. principatus 1. q. 1.* quod vix bono peraguntur exitu, quę malo sunt inchoata principio, notat *Mol. de primog. lib. 1. ca. 2. n. 8.* Item eleganter asserit *tex. in l. 1. ff. de orig. iur.* quod cuiusque rei potentissima pars principium est, & ibi *glos.* rectè adducit illum versum Horatij

Dimidium facti, qui bene cępit habet.

Propterea Christum rebus cunctis principium dicimus, *cap. cum Paulus 1. q. 1.*

41 Principium, & initium à Deo est *cap. in nomine Domini 23. dist. auth. de haered. & falcid. in princip. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 705. Steph. Gratian. Marchiae decis. 1. per totam*

Nicol.

Nicol. Mozzi. de contractib. tit. quomodo contractus deficiat à nu.27. cum seqq. Fr. Paulin. Berti Lucens.in praxi crimin. regular. tit. 4. in princip. num. 6. Cald. Pereira de empt. cap.1.n. 1. & nu. 14.

42 Principium est de essentia principiati *Card. Tusch. tom. 6. lit. P. concl.* 702. Quod iuris est de aliquo, idem est de eius principio *l. non ideo minus C. de hæred. instit.*

43 Prior qui est tempore, potior est iure *l. qui balneum in princip. l. potior in princip. ff.qui potiores in pign. hab. l. si fundum C. eod. tit. l. distractis cum seqq. C. de pignor.cap. qui prior* 54. *de reg. iuris lib. sexto l.* 27. *&* 29. *tit.* 13.*part.*5. *Duenh. reg.* 198. *Mascard. de probat concl.* 1228. *Cott. in memorab.verbo creditor* 7. *Cæpol. cautela* 122.*&* 124.*Neguz.de pignor.p.*5.*princ. memb.* 2.*num.*11.*& num.*39 *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ verbo datum num.* 16. *Balb. in tract. de pignor. cap.* 19. *Ioseph. Ludou. Perus. decis.* 45. *num.* 7. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 94. *num.* 15. *& decis.* 255. *nu.* 1. *Matiens. l.* 7. *glos.*5. *num.* 3. *tit.* 16. *lib.*5.*nouæ recopil.Gomez de Leon in cent. cap.*85.*&* 86. *Rebuf. tom.*2. *ad leges Galliæ tit.de constitut.redituum glos.* 8. *Felician.tom.*1. *de censibus lib.* 3. *cap.* 5.*num.*12. *Cassan. in catal. gloriæ mundi p.* 12. *consid.* 99. *Flor. vari. q.* 6. *art.* 3.*num.* 24. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 465. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel.§.*3. *proœm. num.*22. *Valasc. cons.* 129. *num.*2. *Cardin. Mantic. de tacitis,*

tis, & ambiguis conuent. lib. 11. *tit.* 22. *num.* 1. *Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo ius n.* 15. *& verbo pignus n.*26, *Mari. Ant. var. lib.* 1. *reſol.*81.*n.*7.*et lib.*2.*reſol.*50.*n.*32.*Vitalis de Cãbanis tract. clauſularum pag. mihi* 37. *num.* 14. *Bertagol. tract. clauſularum inſtrum. clauſula* 1. *gloſ.* 5. *num.* 42. *Garc. Girond. de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat. num.*357. *Card. Seraphin. Rota Romanæ deciſ.*187.*num.*1. Principium hoc verum eſt tam in agendo, quam in excipiendo, & replicando *l. creditor qui prior la* 2. *in princ. ff. qui potiores in pign. Ripa in l. priuilegia num.*18. *ampl.* 13. *ff. de priuileg. cred. Neguz. vbi ſupra ampl.* 2. *num.*2.*Girond. num.* 358. *d. loco,* Limita in legibus, teſtamentis, & huiuſmodi, ita *Thomas de Thomaſettis reg.*250. Amplia, & limita hanc regulam pluribus alijs modis cũ *Alo. Ric. in collect. deciſ. p.*3. *collec.*473.

44 Prior nominatio maiorem dignitatem arguit *Tiraq. de iure primog. q.*19.*nu.*2. Et prior deſcriptus dicitur dignior, & præcedere debet *l.* 1. *ff. de albo ſcriben. Peregr. conſ.* 3. *num.* 60. *Pariſ. conſ.* 38. *num.*1.*vol.*4. quos cum alijs refert *Mari. Antonin. vari. lib.*1. *reſol.* 81.*num.* 1. Et prior in dignitate eſt prior in honore *l. qui balneum ff. qui potiores in pignore habeantur Barthol. Perett. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien. verbo datum Romæ num.*21. Et prior nominatus cenſetur magis dilectus *l. ſi communis ſeruus* 2 *ff. de ſtipulat. ſeruo. cap. ſi quis de elect. in* 6. *Thomas de Thomaſettis reg.*

235. cui adde *Card. Mant. de coniect. vlt. vol. lib.6. tit.11. num. 13. & lib. 8. tit.4. num.12. & tit.9. num. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 16. num. 3. cum seq. iunctis supra notatis lit. O. num. 15.*

45 Priuatio præsupponit habitum *l. decem 117. ff. de verb. oblig. l. 4. §. condemnatum ff. de re iud. l. nec vtilem 20. ff. ex quib. cau. maior. l. Titio vsusfructus ff. de condit. & demonstr. l. remit. tit ff. de iure iur. l. manumissiones ff. de iustit. & iure l. non potest videri ff. de regul. iuris §. seruus inst. de capitis diminut. cap. ad dissoluendum de desponsat. impuber. Cursus Conimbricensis in cõment. ad Logicam tit. de oppositis cap. 10. q. vni. art.5. Euerard. in topic. legal. loco 60. Surd. de alim. tit.6. q.23. & cons. 52. num.57. & cons.73. num.76. & cons. 160. num. 38. & cons. 305. n. 64. Pichard. ad d. §. seruus num.2. Mari. Antonin. vari. lib.2. resol.59. casu 15. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 224. num.12. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num. 571. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 16. num. 3. Ioan. Monet. tract. de decimis cap. 9. q. 2. num. 18. Anton. Monach. Bononi. decis. 30. num.5. Cardin. Tusch. tom.6. lit. P. concl.715.* A priuatione ad habitum non est regressus, *l. qui res §. aream ff. de solutio. l. post autem ff. de leg. commisso.*

46 Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio suo; probatur ex *tex. in l. sed & milites in principio ff. de excusat. tutor.*

l. assiduis vers. in duabus C. qui potiores in pign. hab. l. scire vni vbi glos. verbo ad haredem C. de priuileg. dotis, resoluunt Doct. in auth. quas actiones C. de sacrosanct. eccles. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 18. num. 5. & 7. & priuil. 61. num. 11. Cou. in reg. possessor 2. p. §. 2. num. 4. & pract. cap. 7. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 3. num. 70. Azeu. l. 10. tit. 3. num. 15. 17. & 18. lib. 5. noua recopil. Maurit. de restit. in integr. cap. 218. Sfor. eod. tract. q. 18. art. 4. num. 31. & art. 5. Curi. Philip. p. 2. §. 17. num. 32. Cost. in cap. si pater verbo si absque liberis num. 2. de testam. lib. 6. Cald. Pereira in l. si curatorem verbo lasis n. 169. C. de in integr. restit. minor. Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 1. tit. de rescriptis resol. 1. Ceual. commun. contra commun. q. 756. nu. 45. & q. 822. num. 46. Stephan. Gratian. Marchia decis. 196. num. 18. & 19. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 6. tit. 2. num. 11. & de tacitis, et ambiguis conuent. lib. 11. tit. 26. num. 6. Castil. quotid. lib. 3. cap. 25. n. 27. D. Barb. in l. 2. §. legatis n. 252. ff. de iudicijs Cardos. in praxi iudicū, et aduocat. verbo priuilegiū n. 46. Card. Tusch. tom. 5. lit. P. cōcl. 760. Mari. Ant. va. li. 2. resol. 8. n. 58. Ex quorū mētc colligitur principiū hoc procedere vbi vtrunq; priuilegium æquale est, & æque fauorabile, & insuper concurrit in actu, & exercitio iuxta terminos *d. l. assiduis vers. in duabus*. Non ita tamen regula hæc erit admittenda, si alterum priuilegium fortius sit, vt in terminis *d. l.*

sed

sed et milites ibi fortior: vel si alterum fauorabiliorem causam habeat, quia agit de damno vitando iuxta *tex. in l. vlt. ff. ex quib.cau.maior. l. verum §.vlt. vers. proinde ff. de minor. ex Bald in l.3.n.5.C.de repud. hared.Sfort.q.4.art. 4. et q. 18. art. 5. d. loco, notat Mari. Antonin. d. resol.8.num.59.*vbi *num.60.*asserit quod magis fauendum est ei, qui tractat de damno; vel si alterum in genere, aliud in specie, seu exercitio concurrat; vt in terminis *cap. auditis de in integrum restitut.*

47 Priuilegium personale personam sequitur, & cum ea extinguitur *cap. priuilegium, et ibi doct.de regul.iuris lib.sexto, Tiraq.de retract. lig. §. 26, glos. 1, num. 60. et de iure primog. q. 37. num. 1. Menoch. cons. 136. num. 2. et cons. 1007. à num. 95. vol.11. et de præsumpt. lib. 3. q. 103. num.45. Xuar. in l. quoniam in prioribus super leg. regni limit. 11. dub.1. num. 1. D. Barb. in l. quia tale per totam ff. solut. matrim. Cardin. Tusch. tom.6. lit. P. concl.746.P.Azor. instit. moral.p.1. lib.5. cap. 22. q. 6. P. Suar. de legibus lib. 8. cap. 10.et 11.P.Ioan.de Salas eod. tract. disp. 17. sect. 6. et 8. Cardos. in praxi iudicum et aduocat. verbo priuilegium num. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 109. num. 6.* Vnde autem cognosci possit an priuilegium sit reale, vel personale? consule *Donel. lib. 21. comment. iuris ciuilis cap. 14. à princip. Tiraq. d. tract. de iure primog. q.59. num.1. P. suar.d. lib. 8. cap. 3, num.6.* Et vnde possit colligi per-

sonę, an vero magis causæ priuilegium concessum videatur? explicat *Suar. d. cap. 3. num. 10.* Et in dubio priuilegium præsumitur personale *Cabed. Lusit. decis. 93. nu. 4. p. 2. Mari. Anton. d. resol. 109. nu. 7.*

48 Probare oportet, nec sufficit dicere *glos. recepta verbo dicatur in l. 1. in princ. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, cap. dilecti de excep. Ias. in l. si prius num. 97. ff. de noui oper. nunciat. Felin. in cap. cum dilectus num. 6. de accusat. Paris. cons. 115. num. 5. vol. 1. Menoch. de interdictis remed. 2. recuper. possess. num. 178. et remed. 15. num. 403.*

49 Probatio debet esse concludens, & ita debet de necessitate concludere, & non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse *l. non hoc C. vnde legitimi, l. neque natales C. de probat. cap. in præsentia eod. tit. cap. recepimus de priuileg. cap. inter corporalia §. cum quis de translat. Episcopi, Aldouin. cons. 44. num. 6. et cons. 51. num. 18. Surd. cons. 5 num. 46. Brunor. à Sole in locis commun. verbo probatio 10. Mascard. de probat. concl. 671. num. 11. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 765. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. num. 53. Trentasinq. vari. lib. 1. tit. de seruitutibus resol. 1. sub num. 19. §. hæc prima declaratio, Galganet. de condition. p. 2. cap. 1. q. 92. num. 5. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 15. num. 107. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 46. num. 6. Rota Rom. apud Farin. decis. 127. num. 7. tom. 1. p. 1.* Et probatio dubia,

bia,incerta,& non concludens non releuat probantem *d. l. neque natales, et d. l. non hoc, et d. cap. in præsentia, Hipol. conf.* 20. *num.* 8. *Masc. concl.* 1363. *num.* 6. *Surd. decis.* 75. *num.* 17. *et decis.* 288. *num.* 45. *et conf.* 5. *num.* 45. *cum seqq. et conf.* 24. *num.* 16. *D. Barb. in l. si quis intentione num.* 38. *cum seq. ff. de iudicijs Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 144. *num.* 21. *cum seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1103. *n.* 2. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolu.* 586. *num.* 6. *in* 2. *edit. Farin. de oppos. contra dicta testium q.* 68. *num.* 1. *cum seq. Mari. Anton. d. lib.* 1. *resolut.* 106. *num.* 9. *et resol.* 110. *nu.* 6. *et lib.* 3. *resol.* 36. *num.* 5. *Rota Roma. apud eund. Farin. decis.* 149. *num.* 2. *tom.* 1. *p.* 1.

50 Probatio dubia,& incerta contra producentem est interpretanda *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 469. *num.* 5. *Rebuf. tract. de reprobat. testium num.* 9. *Rota Romana apud Farin. decis.* 854. *num.* 1. *in nouissim.*

51 Probatio probationem non excludit *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 575. *num.* 5. Probatio tamen fortior tollit debiliorem *l. pen. ff. de restit. in integ. Mascard. de probat. concl.* 225. *nu.* 15. *vol.* 1.

52 Probatio specialis semper præualet generali *Innocent. num.* 4. *in cap. auditis de præscript. Hipol. in pract. §. diligenter num.* 198. *& in l. de minore §. plurium num.* 100. *ff. de quæst. Farin. in praxi crimin. p.* 2. *q.* 65. *num.* 170. *Card. Seraphin. Rota Romanæ decis.* 818. *num.* 5.

53 Probatio incumbit asserenti, vide supra *lit. A. num.* 98.

54 Probatio per testes habet eandem vim, quã per instrumentum *l. in exercendis C. de fide instrumen. cap. cum Ioannes eod. tit. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl.* 771. *Soar. de Paz in praxi tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 8. *num* 7. *Mascard. de probat. in proœm. q.* 6. *et concl.* 1095. *num.* 3. *Morla in emporio iuris p.* 1. *tit.* 11. *in prælud. n.* 4. *Cardoso in praxi iudicum verbo instrumentũ* 11. *& verbo probatio* 7.

55 Probatum semel, non reprobatur *Vitalis de Cambanis tract. clausularum num.* 19. *pag. mihi* 248. cum alijs supra citatis *lit. A. num.* 93.

56 Proœmialia inducunt causam finalem *l. fin. ff. de hæredib. institu. l.* 1. *ff. ad Macedon. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proæm. nu.* 122. *Ferrer. in constitut. Cathalon. glos.* 1. *num.* 135. *& glos.* 8. *num.* 146. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 892. *Pichard. ad* §. *posteriore num.* 17. *instit. quib. mod. testam. infirm. vbi vltra alios citat Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. *latè Tiraq. tract. cessante causa num.* 64. *Rota Rom. apud Farin. decis.* 185. *num.* 4. *in fin. & num.* 5. *&* 6. *tom.* 1. *p.* 1. *& decis.* 491. *num.* 5. *tom.* 2. *parte* 1. Et ex proœmiali causa colligitur mens, & intentio disponentis *l. itẽ quia* §. *fin. ff. de pact. l. cum hi in princ. ff. de transact. Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 43. *num.* 3. *& lib.* 3. *resol.* 1. *num.* 59. *& resol.* 15. *num.* 8. *Mascard. de probat. concl.* 1284. *nu.* 6. *Guter. pract.*

lib.

lib.1.q.89.à num.3. Et proœmium declarat decisionem *l. vlt. ff. de hared. instit. l. cum pater §. dulcissimis ff. de legat. 2. Mari. Antonin. d. resol. 15. num.8. Mol. de primog. lib. 1. cap. 5, num. 7. Armendariz. in proœmio addit. ad recopil. legum Nauarræ num.* 107. Hinc dicimus quod sicut corpus ab anima ita dispositio à proœmiali ratione regulatur ex *Ias. in l. qui quadringenta col. 2. ff. ad Trebel.*

57 Prohibentis melior est conditio in pari causa *Cardin. Tusch. tom.6. lit. P. concl.* 893. Et in re communi potior est conditio prohibentis, notatum est supra *lit. C. num.* 29.

58 Prohibere non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodest *l. 2. §. idem aiunt, & §. denique in 1. ff. de aqua plu. arcen. glos. in l. in summa §. item Labeo ff. eod. tit. l. si cui ff. de seruit. l. rescripta C. de preci. impe. offe. l. in creditore ff. de euic. Doct. in l. 2. in princip. ff. solut. matrimon. Menoch. consil. 14. num. 8. & consil. 51. num. 45. & cons. 121. num. 8. & de arbitr. lib. 2. casu 168. nume. 13. & casu 237. num. 19. & de interdictis remed. 6. retinendæ poss. num. 114. cum seqq. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. num. 17. Surd. decis. 120. num. 12. & decis. 236. num. 12. Cou. vari. lib. 3. cap. 14. num. 8. vers. item, & pract. c. 37. n. 2. & n. 3. col. 3. D. Barb. in d. l. 2. in princ. p. 2. n. 34. cum seqq ff. solut. matri. Thomas de Thomasettis reg.* 268. vbi intelligit procedere, nisi tractetur de præiudicio tertij, vel de publico bono, vel de animę salute.

59 Prohibita omnia intelliguntur, quæ non inueniuntur in iure concessa *cap. Pastoralis 53. de appellat. cap. inter corporalia de translat. prælati*. Et prohibitum censetur, quod non inuenitur permissum *l. Gallus §. ille casus, vbi notat Alexand. num. 9. C. de iure dot. ita colligitur ex adductis per D. Barb. in l. cũ prætor §. 1. n. 95. ff. de iudicijs*.

60 Prohibita quæ non inueniuntur, per legem permissa censentur *l. nec non 28. post princip. ibi, sed si lex non prohibeat, & §. quod eis cum glos. in verbo prohibeant ff. ex quib. caus. maior. l. 1. ff. de testibus l. mutus §. quæritur ff. de procurator. l. ab ea parte ff. de probat. l. statuas C. de religios. et sumpt. funer. cap. omnes, et ibi glos. 3. dist. cap. 1. de translat. prælati, vbi glos. verbo non inuenitur cap. nuper 29. vers. in secundo, cap. cum illorum 32. vers. 1. de sentent. excom. Alciat. resp. 8. num. 18. Francisc. Bursat. cons. 110. num. 27. lib. 1. Burg. de Paz cons. 8. num. 3. Bertazol. tract. clausularum instrum. clausula 2. glos. 1. num. 5. Brunor. à Sole in locis commun. verbo prohibitio 1. Bouad in sua politic. lib. 3. c. 4. n. 44. D. Barb. in l. cũ prætor § 1. n. 95. ff. de iud. Mari. Ant. var. li. 1. resol. 41. n. 6.* Et in dubio faciẽda est interpretatio, vt actus cẽseatur permissus, quando non reperitur prohibitus *Anchar. cons. 344. Aym. cons. 203. num. 2. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 16. num. 2. Mascard. de probat. lib. 3. concl. 1237. num. 2. Ceual. commun. contra commun. q. 227.*

61 Prohibito vno, censentur omnia prohibita, per quæ ad illud peruenitur, *l. oratio ff. de sponsal. l. pupillus §. sed si per interpositam ff. de auctorit. tutor. l. eos in fine C. de vsuris l. legem in fine C. de natural. liber. l. fin. C. de reb. alien. non alien. cap. præterea de officio delegati cap. cum quid prohibetur* 39. *de regul. iuris lib. sexto*, *Mascard. de probat. concl.* 102. *per totam* vbi agit de intellectu huius principi, *Surd. cõs.* 301. *num.* 74. *Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo prohibere. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi* 293. *nu.* 22. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 1. *cap.* 15. *n.* 20. Procedit tantum in his, per quæ necessario peruenitur ad rem prohibitam: nõ vero in illis, per quę ad illam perueniri potest contingenter aut possibiliter, iuxta tradita per *Bart. in l. ambitiose num.* 22. *ff. de decretis ab ordine faciendis, et in l.* 2. *ad fin. ff. de iurisd. omn. iud.* receptum communiter vt *ex Purpu. refert, et sequitur D. Barb in l.* 1. *p.* 3. *num.* 57. *ff. soluto matrim.* accedunt tradita per *Tiraq. de iure constit.* 3. *p. limit.* 7. *num.* 24. *Gom. l.* 45. *Tauri nu.* 29. *ante fin. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo alienatio num.* 15.

62 Prohibitum vna via, non censetur alia permissum *l. quod dictum ff. de pact. l. cum hi. §. si cum ijs ff. de transact. l. athletas, § ait prætor ff. de infamib. l. si quis, §. minor ff. qui, et à quib. l. illud ff. ad legem Aquil. cap. cum quid vna via* 84. *de regul. iuris lib. sexto Surd. cons.* 301. *num.* 75. *D. Barb.*

Barbo. in l. cum prætor §. vlt.num. 235. ff. de iudicijs.

63 Prohibitum directo, non potest fieri per indirectum *l. Seius, et Augerius vbi Bart. ff. ad l. Falcid. l. scire oportet §. si mater ff. de tutor. et curator. dat. ab his, cap. cum quid, vbi Dyn. de reg. iur. in 6. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 189. num. 82, Surd. decis. 21. num. 4. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum, et eorundem bonorum à muneribus publicis §. 7. num. 6. pag. 366.*

64 Prohibitum ad tempus, post tempus videtur esse permissum *l. imperator* 8. *vbi Bald. ff. de postulan. l. si vnus §. 1. ff. de pact. l. epistola, §. fin. ff. eod. l. pater filium §. fundũ, ff. de legat. 3. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. n. 46. Surd. decis. 75. num. 1. et cons. 294. n. 6. et cons. 247. nu. 18. Brunor. à Sole in locis commun. verbo prohibitio* 16. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos. 65. nu. 8. D. Barb. in l. cum prætor in princip. num. 45. ff. de iudicijs.*

65 Prohibitum post tempus, censetur permissum ad tempus vide supra hac *lit. n.* 18.

66 Prohibitum in loco, extra illum censetur permissum vt per *Ioan. Gars. de nobilit. glos. 1. num.* 31.

67 Prohibitum vni, alijs censetur concessum *l. qui accusare ff. de accusat. l. cum prætor, vbi Doct. Barb. in princip. num. 36. ff. de iudicijs, cap. non ne de præsumpt. Vgolin. de offic. et potest Episcopi cap. 14. §. 9. nu. 1. in princip.*

68 Pro-

68 Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, *l. cùm aurum* 19. *§. perueniamus, verſ. ſemper, ff. de auro, & arg. leg. auth. multo magis, C. de ſacroſ. eccleſ. l. quanto magis, C. de iure iur. Ariſto. 2. Metaphyſ. Flamin. de reſignat. to. 1. lib. 5. q. 4. n. 4. cum ſeqq.*

69 Puniendus quis eſt in eo, quo deliquit, *l. qui crimen, C. qui accuſ. non poſ. cap. poſtulaſti, de clerico excom. Barthol. Peret. ad extrauag. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien. verbo illis exceptis num. 8.*

70 Proteſtatio cõtraria facto non ſuffragatur, *l. cum in plures, §. locator, ff. locati, cap. gratũ, de offic. deleg. Surd. con. 371. num. 67. vol. 3. & deciſ. 70. num. 8. & deciſ. 246. num. 4. Campanili in diuerſorio iuris canon. rub. 11. cap. 13. n. 185. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 55. num. 9.* Non eſt autem proteſtatio facto contraria, ſed dicitur compatibilis, & releuans, cum verſamur in facto dependente à voluntate, & facto proteſtantis, vt per *Bart. in l. non ſolum §. morte num. 17. ff. de nou. oper. nunciat.*

Q.

1 QValitas ſtare non poteſt ſine ſubiecto, *l. 4. §. fin. ff. de actio. empt. l. fin. ff. de collat. bono. l. nullam, §. ſi abſentis, vbi Angel. ff. de petit. hæredit. l. Pomponius, §. fin. vbi Aretin. in princip. ff. de acquirenda poſſeſ. §. ideo autẽ, inſtit. de ſeruit. ruſtic. præd. princip. inſtitut. de vſufr. Gom. l. 17. Tauri nu. 19. verſ. primò, Surd. conſ.*

conf. 34. num. 13. & conf. 150.num.80. & cõf. 236 num.15 & conf. 246. num. 6. & conf. 304. num.1.& conf. 305. num.67. iunctis, quę supra notaui *lit.N.num.24.*

2 Qualitas facilius datur, quam substantia, *Menoch.conf. 93. num. 15. Surd. decis. 222. nu. 71.* cum alijs, quos refert *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 306. num. 34.* Et qualitas facilius præsumitur, quam substantia, vt per *Surd.de alim. tit. 8. priuil.56. num. 96.& 97. et conf. 322. num.71.*

3 Qualitas noua adueniens enti reponit illud in diuersam naturam, & speciem, *§. præterea instit. de inutil. stipulat. cap. cum Marthæ, §. quæsiuisti de celebrat. missarum cap. statutum, de elect. lib. 6. Hyppol. sing. 520. qualitas, Menoch. conf. 35. num. 13.& de interdict.remed.6. recuper. possess. num. 8. Surd. decis. 2. & consil. 321. num. 12. cum seq.* Et qualitas adueniens enti non mutat substantiam, sed naturam, *Brun. de augmento in 3 quæst. princip. num. 7. Cardin. Tusch.tom.1. lit. A.concl. 82. num. 12.* Mutatione enim qualitatis rei substantia non mutatur, *l. si fundus, §. si res, ff. de pigno. §. minus, instit. de hæred quæ ab inte sta. defe.*

4 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secũdum tempus verbi, *l. in delictis. §. si extraneus ff. de noxal. act. l. 1. §. tutoris, ff. quod iussu, l. Titius, vbi Bart ff. de testam. milit. cap. si eo tempore, de rescript. in 6. cum alijs, de quibus per Menobed. decis. 23. n. 1. de præben. Menoch. conf.* 107.

107. *num. 22. & de interdictis remed. 16. recuper. possess. num. 23. Surd. de alim. tit. 9. q. 13. num. 5. & cons. 335. nu. 20. & cons. 375. nu. 37. & cons. 455. num. 5. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 263. num. 27. Auend. ad l. 44. Tauri, glos. 15. num. 2. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 11. n. 10. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 43. n. 143. Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas n. 23. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. Q. concl. 9. Trentasinq. vari. lib. 1. tit. de legitima resol. 2. sub n. 7. §. secundo qualitas; Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 290. Ioan. Petr. Moneta tract. de distribut. quotidianis p. 1. q. 9. num. 38. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 268. num. 2. in 2. edit. Pichard. ad §. proximus num. 2. instit. de leg. agn. success. Francis. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo qualitas,* Vt principium hoc verificetur, debet interuenire qualitas tempore verbi actu, & non habitu solum, *Rota Romana apud Farinac. decis. 496. nu. 2. tom. 2. p. 1.*

5 Qualitas dispositionis vbi deficit, deficit ipsa dispositio, *glos. in l. mancipia, verbo auocandum, C. de seruis fugitiuis, Fului. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 14. num. 8. Camill. Gallin. lib. 4. de verbor. signific. cap. 9. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 15. num. 47. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 82. num. 1.*

6 Qualitates non entis nullę sunt, vide supra *lit. N. num. 24.*

7 Quem

7 Quem non honoro, grauare non possum, vide supra *lit. G. num.* 15.

8 Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, vide supra *lit. E. numero* 19.

9 Qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur, vide supra *lit. D. n.* 1.

10 Quod differtur, non aufertur, *l. quoties, C. de precibus imper. offer. cap. ancillam* 32. *q.* 2. *cap. nemo desperandus, de pœnit. dist.* 7. *cap. statutum, vbi glos. verbo retardari, de haretic. lib.* 6. *Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exceptionum explicat. n.* 966.

11 Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui, *l.* 3. *in fine, vbi glos. C. de contrab. & commit. stipulat. l. multum interest, vbi glos. C. si quis alteri, vel sibi, cap. cum super* 23. *in fine, de offic. delegati, Surd. cons.* 251. *n.* 36. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. B. concl.* 133. *n.* 1.

12 Quod tibi non vis fieri, alijs ne facias, *l. iustitia, ff. de iustit. & iure, §. iuris pracepta verbo, alterum non lædere, et ibi glos. instit. eod. tit. vbi Pichard. num.* 30. dicit, quod non læditur alter si id, quod nobis fieri nolumus, alteri quoque non faciamus, per *cap. placuit, de maiorit. & obed.*

13 Quod per me non stat, mihi non debet imputari, *l. si ideo, C. de his quibus vt indignis.*

14 Quod quisque iuris in alium statueris, ipso iure vtaris, *l.* 1. *ff. quod quisque iuris, Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. Q. concl.* 49.

15 Quod

15 Quod semel placuit, amplius displicere nô potest, *cap. quod semel 21. de regul. iuris lib. 6. §. semel causa instit. quib. ex cau. manum. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. Q. concl. 48. Thomas de Thomasettis reg. 266.*

16 Quod in vtilitatem est introductum, non debet in odium retorqueri, *Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p. 1. cap. 3. num.* 18. iunctis supra adductis *lit. F. num.* 37.

17 Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum, *l. quoniam, C. de episcop. & cler. cap. quod alicui, de regul. iuris in 6. Thomas de Thomasettis reg.* 256. vbi asserit procedere, quando alicui gratiosè aliquid est concessum à Principe, secus autem si sit côcessum à iure communi, vel intelligit de priuilegio.

18 Quod de vno negatur, de alio concessum esse videtur, *l. cum prætor, ff. de iud. l. ait prætor, §. sed quod Papinia. ff. de mino. cap. quatis 25. dist. cap. non ne præsumpt.* Et è conuerso, quod de vno conceditur, de alio negatur, *l. maritus, C. de procurato. l. cum ita in fin. C. de condit. & demon. d. §. sed quod Papinia. d. cap. non ne, Thomas de Thomasettis reg.* 257. vbi asserit procedere, nisi sequatur correctio, vel absurdum.

19 Quod nostrum est, sine facto nostro alterius fieri non potest, *l. quod nostrum, ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg.* 263. vbi asserit pro-

cedere,

cedere, nisi auctoritate legis alterius fiat.

20 Quod quis in se approbat, in alio reprobare non potest, *l. in arenam*, *C. de inof. testam.* iunctis, quæ infra notaui *lit. V. num.59.*

21 Quod omnes tangit, debet ab omnibus cōprobari, *l. fin. in fi. C. de auctorit. præstan.*

22 Quod quis ex suo facto sentit, sibi, & non alij debet imputare, *l. inter cohæredes, §. quod ex facto, ff. famil. hercifcund.*

23 Quæ fauore publico introducta sunt, humana dispositione mutari non possunt, *l. nemo potest, ff. de legat.* 1. *l. ius publicum, ff. de pact. l. quod de bonis, §. fin. ff. ad leg. falcid. auth. sed cum testator, vbi Doct. C. eod.*

24 Quę ab initio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, *l. sicut, C. de actio. & oblig. l. in commodato, §. sicut, ff. commod. l. si quis argentum, §. cum enim, C. de donat.* cum alijs supra citatis *lit. C. num. 59.*

25 Quod maior pars facit, ab omnibus factum censetur, *tex. est, ibique glos. Bart. & Doctor. in l. quod maior, ff. ad municip. glos. in cap.* 1. *in verbo tractatus, de reb. eccles. non alien. in 6. canonistæ communiter in cap. cum omnes, de constitut. tradit explicans Rendina in promptuar. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 4. *in fine.* Limita in actibus factis ab vniuersitate, in quibus agitur de pręiudicio particularium ipsius vniuersitatis, tūc enim actus facti nullatenus valebunt, nisi omnes sint vocati, pariterque omnes consentiant, ita *glos. in cap. quod omnis de*

de regul. iuris in 6. cui subscribit *glos. in cap. cum omnes in verbo constitutum vers. dicas etiã, de constit.* notat *Rendina d. to.1. tit.124. num.5.*

R

1 RAtio attenditur magis, quam dictum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo ratio* 2. Et omne dictum à sua ratione regulatur, *l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat.* 2. Et per rationẽ ampliatur, & limitatur, *l. vnum, ex familia, §. fin. ff. eod. tit. de legat. 2. d. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. eod. l. si is qui animo, ff. de acqu. pos. vbi glo. Ias. in l. id quod n. 7. ff. de leg. 1. Surd. cõs. 67. n. 20. cum seq. Rota Romana apud Farin. decis. 10. num. 2. tom. 1. p. 1.*

2 Ratio exemplis est anteponenda, *cap. fi. dist. 9.* quia exẽplis non est iudicandũ, sed legibus, vt supra dictum est *lit. E. num. 27.*

3 Ratio est anima legis, *l. cum ratio, ff. de bonis damnato. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 9. num. 136. Barth. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alie. in initio text. num. 41.* Et sine ratione non est lex *cap. consuetudo dist. 1.* Et sola voluntas legis pro ratione habetur, *§. furtiuè institut. de vsucap. glos. ordina. in l. 1. §. initium in verbo ratus, ff. de postulan.* Vnde dicitur, sic volo, sic iubeo, stat pro ratione voluntas, *l. quia poterat, ff. ad Trebel. §. sed quod principi, institut. de iur. natu. glos. fin. in l. filio pater, ff. de legat. 1.*

4 Ratio legis vbi militat, ibi lex loquitur, &

disponit, ac regulat ipsam legem, *Card. Tusc. tom. 6. lit. R. conclus.* 31. *&* 32. Et ratio legis ampliat dispositionem, tanquam illius anima, *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 44. *num.* 15.

5 Ratio legis magis attenditur, quam dispositio, & præfertur verbis, *Surd. decis.* 19. *nu.* 1.

6 Ratio vbi est eadem, debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. illud C. de sacros. eccles. l. si postulauerit*, *§.* 2. *ff. ad leg. Iuliam, de adulter. l. quidam nummularios ff. de eden. l. nauta, §. fin. ff. nautæ caupon. l. à Titio, ff. de furt. §. pari ratione, instit. quib. mod. ius patr. potest. soluit. iuncto §. si igitur institut. quod cum eo, Narbon. de appellat. à vicario ad episcopum p.* 2. *num.* 6. *Thomas de Thomasettis reg.* 299. *Surd. cons.* 301. *num.* 19. *& decis.* 52. *num.* 10. *Trentasinq. vari. lib.* 1. *tit. de statutis, resol.* 1. *sub num.* 2. *§. primo, Farinac. in praxi crimin. p.* 7. *in fragmen. lit. E. num.* 51. *cum seqq. Cæsar Argel. de cõtradictore legitimo q.* 10. *num.* 115. *Portol. in tract. de consortib. & fideicom. legali cap.* 5. *num.* 14. *Vgolin. de offic. & potest. episcopi cap.* 13. *§.* 27. *num.* 1. *vers. quid igitur, & cap.* 49. *§.* 4. *num.* 2. Non procedit in statutis iuris correctorijs, *Portol. cap.* 6. *num.* 15. vbi proximè. Et vbi est eadem ratio, dicitur adesse eadem lex non extensiuè, sed comprehensiuè, vt per *text. in d. l illud, C. de sacrosanctis ecclesijs, l. bis solis, vers. satis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donation. l. item veniunt, §. ait senatus, ff. de petit. hæred. & Ti-*

raq.

raq. latè plura adducentem in l. si vnquam verbo libertis num. 45. *&* 46. *C. eod. tit.* ita resoluit *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. nu.* 105.notat etiam *Rebuf.in comment. ad tit. ff.de verborum significat. ad l.in lege censoria* 203.*§. itemque de seruis, vers. colligitur ex hoc tex.pagin. mihi* 647. *Surd.decis.*276*. nu.*8.*Guter.*cum multis per eum adductis *pract.lib.*3.*q.*17.*num.* 84. *cum seqq.* Idem etiam procedit in lege pœnali, vt ex *Villagut.tradit Perez de Lara.de capellan. lib.* 1. *cap.*5.*num.*24.*Cardos.in praxi iudicum verbo lex num.* 24. *& verbo pœna num.* 25. *P. Rebel. de oblig. iustit. p.* 1. *lib.* 1.*q.*6.*sect.* 4. *num.* 20. *Mari. Antonin. vari.lib.*3.*resol.*39. *num.* 1. Et vbi diuersa ratio reddi non potest, diuersum ius induci non debet, *l.* 3. *§.* 1.*ff. de iniust. rup. testam. l. à Titio. ff. de verbor. oblig.* Et diuersitas rationis, diuersitatem iuris inducit, *l. inter stipulantẽ, §.sacram. ff. de verborum oblig. l. fin. ff.de ritu nupt.* Et ratio vbi est diuersa, dispositio quoque diuersa esse debet, *l. si ita, ff.de manum.test. l. si seruus, ff. de statulib. Dec. cons.* 394. *num.*3. *Surd. cons.* 67. *n.*19.

7 Ratio eadem est de parte, quo ad partem, quæ de toto quo ad totum, vide sup.*lit.I.n.*41.

8 Ratione quod caret, inciuile dicitur, *Ludou Rodolphin. vari. quæst. lib.*2.*q.*46.*num.*2.

9 Ratione legis cessante, cessat quoque eius dispositio, vide supra *lit. L.num.*14. Ratio naturalis habet vim legis, notatum est supra *lit. L. num.* 4.

10. Regulæ in dubio inherendum eſt,donec exceptio probetur, *l. illud, C. de ſacroſanctis eccleſijs l. vltima, C. de hæred. inſtit. l. apud antiquos, C. de furtis, l. ab ea parte, ff. de probat. cap. 2. de coniug. leproſ. gloſ. in rub. de regul. iuris lib. ſexto, Menoch. conſ.* 88. *num.*51. *& conſ.* 187. *num.* 25. *& de interdictis remed.* 14. *recuper. poſſeſſ. num.* 32. *Surd. deciſ.* 255. *num.* 2. *et deciſ.* 322. *num.* 40. *cum ſeqq. & conſ.*356. *num.* 18. *Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib.* 5. *tit.* 15. *num.*31.*Couvari. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 4. *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.* 2. *num.* 26. *Gonzal.ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.*8. *num.* 70. *cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo regula, Ioa. Petr. Monet. tractat. de diſtribut. quotid. p.* 1. *q.* 9. *num.* 56. *et p.* 2. *q.* 10. *num.* 25. *Aloyſ. Ricci. deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 138. *n.* 1. *p.* 2. Et regulę eſt ſtandum, donec probetur limitatio, *Aloyſ. Ricci. d. p.* 2. *deciſ.* 107. *nu.*2. Et ſecundum regulam ſemper eſt pronuntiãdum, *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.*3.*capit.* 15. *n.* 9. Et qui regulę contradicit, id expreſsè probare debet, *l. ab ea parte, ff. de probat. cap. ad decimas, de reſtitu. ſpoliator. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n.* 603. vbi *nu.* 604. reddit rationem, quia tenaces ſunt regulę iuris, à quibus non eſt recedendum, niſi contrarium expreſsè reperiatur in iure. Et qui habet regulam pro ſe, habet intentionem ſuam fundatam, *Guter. de iuramen.*

men. confirm. p. 1. *cap.* 1. *n.* 64. *et pract. lib.* 3. *q.* 4. *num.* 13. *et q.* 76. *n.* 8. *Bernard. Grau. ad pract. cameræ imper. lib.* 1. *concl.* 36. *consid.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. concl.* 94. *Mari. Anton. var. lib.* 2. *resol.* 59. *casu* 12. Ita vt ab onere probandi releuetur, *Mascard. de probat. conclus.* 1261.

11 Rei suę quilibet liber est moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati, l. in traditionibus, ff. de pactis Thomas de Thomasettis reg.* 98. *Rota Romana apud Farin. decis.* 105. *nu.* 6. *tom.* 1. *p.* 1. *Menchaq. quæst. illustr. cap.* 28. *nu.* 15. *Perez ad l.* 1. *vers. ex qua infertur tit.* 2. *lib.* 5. *ordin. pag. mihi* 76. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 45. *num.* 6. *P. Molin. de iustit. tractat.* 3. *disp.* 1. *concl.* 1. *Escobar de ratiocin. cap.* 9. *nu.* 50. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. D. concl.* 486. *et tom.* 6. *lit. R. concl.* 112. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol.* 149. *n.* 4. *in* 2. *edit. Thomas de Thomasettis reg.* 247. vbi asserit procedere, nisi lex in aliquo casu resistat, vel dummodo quis alterius conditionem deteriorem non faciat. Vnde in traditione rei suæ potest quis apponere legem, quam velit *d. l. in traditionib. l. si quid possessori, §. sic autem, l. sed etsi lege, §. consuluit, ff. de petit. hæredit. l. legem. C. de pactis, l. legem, C. de donat.* cum alijs, de quibus per *Surd. de alim. tit.* 8. *priuileg.* 56. *n.* 93. *& tit.* 9. *q.* 18. *num.* 13. *&* 14. *& decis.* 62. *nu.* 6. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 16. *num.* 6. *& de extinct. emphyt. cap.* 3. *nu.* 11. *Cabed. p.* 2.

decis. 31. *in princip. Bouadil. in sua polit. lib.* 3. *cap.*4.*num.*63.*Stephan.Gratian.disceptat.forens. cap.*175.*num.*5.*Cened. pract.q.*35.

12 Rei partes fauorabiliores sunt partibus actoris, *l. fauorabiliores, ff. de reg. iuris, l.matrem, C. de probat. cap. ex parte de rescriptis, Thomas de Thomasettis reg.* 120. vbi dicit procedere in fine litis, quia in principio magis fauendum actori, quod etiam asserit *reg.*270.

13 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr. l. ait pretor, §.* 1.*ff. de re iudic. Menoch. consf.* 1. *num.*83. *Surd. decis.*212.*num.*14.*& decis.*291. *num.* 17. *&* 18. *& consil.* 362. *num.* 8. *Guter. consil.*18. *num.*56. *cum seq. Tiraq. de lege connub. glos.*7. *num.* 187. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 16. *num.* 17. *& num.* 33. *Bouadil. in sua polit. lib.* 1. *cap.*4. *num.*22. *Stephan.Gratian. discept. forens. tom.*3.*cap.* 501. *num.* 16. *&* 17. *Ceual.cōmun. contra commun. tom.*4.*q.*905.*num.* 13. *&* 14. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo relatio* 5. *Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure p.*1.*cap.* 8. *n.*91. *versic. nihilominus, Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.*87.*Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 115. *num.* 74. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. concl.*129.*Mantica Rotæ Romanæ decis.* 137. *n.* 6. *Campanili in diuersorio iuris canon. rub.* 12. *cap.*7. *nu.* 27. *prope finem, Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 59. *casu* 16. *Rota Romana apud*

Farin.

*Farin.decis.*35*.num.6.tom.*1*.p.*1*. & decis.* 187*. num.* 7*. ibid. et decis.*457*.num.*2. Et relatio restringitur,& limitatur ad illud,quod in relato continetur tantum, & non amplius, *Ioseph.de Sesse Aragon. decis.* 125*.num.*41*. et decis.* 187*. num.* 110. Et referenti non creditur,nisi constet de relato, *d.l.asse toto,auth.si quis, C. de edend.Surd. cons.* 5*. n.* 57*. Mari. Antonin. vari. lib.*1*.resol.* 38*.num.* 5*.et resol.* 64*.num.*7*.et lib.*2*. resol.* 8*. num.*12.

14 Remedium ordinarium vbi datur,non conceditur extraordinarium, vt pro regula constituit *text. in l. quædam in princip. ibi,quia id consequi etc.ff. de edendo,l. cum sine, ff. de Carbon.*& in terminis restitutionis *tex.in l.in causæ* 17*.ff. de minor. resoluunt Zazi.lib.*1*.respons. cap.* 20*. Alphan. collect.* 755*. Menoch.de interdict. remed.*.15*.recuper. possess. n.*12*. Maur. de in integr. restit. cap.* 11*. Sfort. eod. tract. p.* 1*.q.* 17*. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo per quod pristinum n.* 16*.et verbo implorare num.*9*. C. de in integr. restit. minor. Morl. in emporio iuris p.* 1*. tit.* 5*. q.* 3*. num.* 2*. Dom. Christopho. de Paz in schol. ad leg. stylli l.*171*. n.*1*.D.Barb. in l. quia tale num.* 63*. ff. solut. matrim. Card. Tusch. tom.* 5*. lit. O. concl.* 182. Procedit & intelligitur principium hoc, si remedium extraordinarium vtilius non sit ordinario, ex *Zazi. num.* 20*. Maurit.* 7*. Sfort.* 33*. Morl.*12*, dictis locis,Pinel. in l.* 2*. C. de rescind. vendit.p.* 3*. cap.* 1*. num.* 19. Limitatur tamen si reme-

dium extraordinarium vtilius sit ordinario; secundum quę rectè procedit receptissima doctrina, quę minori habenti remedium ordinarium, non denegat restitutionem, quoties per hanc plenius, seu, vt ipsi loquuntur, pinguius minori succurritur; notant *doct. in l. in prouinciali, ff. de noui operis nunciat. Tiraq. in l. si vnquam, verbo libertis num.* 114. *C. de reuocandis donat. Maurit. d. cap.* 11. *nu.* 7. *Cald. d. l. si curatorem verbo læsis num.* 11.

15 Remedio nouo indigent, quę de nouo emergunt, vide supra *lit. E. num.* 8.

16 Reprobatio vnius ex duobus propositis, videtur includere approbationē alterius *l. Tribunus, §. fin. ff. de testam. milit. vbi Bald. cap. non ne de præsumpt. Surd. decis.* 195. *num.* 3. *D. Barbosa in l. cum prętor in princip. num.* 37. *et num.* 53. *cum seq. ff. de iudicijs.*

17 Res transit cum suo onere ad quemcumque vadat, *l. is cui opus, vbi latè Ias. n.* 6. *ff. de noui operis nunciat. l. si cōuenerit, §. si fundus, ff. de pignor. act. l.* 1. *C. de distra. pignor. l. Iulianus, l. Caius, vbi Bart. ff. de manum. testam. l. Pōponius, §.* 1. *ff. de acqu. poßess. l. fin. §. fi. ff. de contrab. empt. l. via constituti, §. si fundus, ff. de seruit. rustic. præd. cap. si quis laicus, et ibi glos.* 16. *q.* 1. *cap. ex litteris, de pignor. cap. pastoralis, de decimis, Ordinatio regia Lusitanorum lib.* 4. *tit.* 3. *in princ. Bellacomb. tom.* 1. *commun. opi. lib.* 3. *tit. communia seruitutum num.* 67. *pag. mihi* 426. *Menoch. cons.* 2. *num.* 31. *et cons.* 63.

num.11. & conſ. 80. num.79. Cabed. Luſit.deciſ. 52. num.1.p.2. D. Barb. in l.poſt dotem nu. 5. ff. ſoluto matri. Cald. Pereira de extinct.emphyt. cap. 3.num.33. & de empt. cap. 10.nu.10. & cap. 27. num.vlt. Card. Tuſch.tom. 5. lit.O. concl. 145. Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.2.cap.15.num.41. Aloyſ.Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. reſol. 529. nu.6.in 2. edit.Ioa. Maria Bellett.diſquiſit.clerical. p. 1.tit.de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis, §. 3.num.2.pag. 357. & tit. de clerico debitore §. 8. num. 6. pag. 444. Quod axioma intelligitur, quando onus eſt reale, non verò quando eſt perſonale, *d. l. vlt. ff. de contrah. empt.l.eum cui C. de action.& obligat. l.cogi, §. vnde quæritur, ff.ad Trebell.l vlt.C.de hæred. act. l.cum fundo, & ibi Bald. ff.de ſeruit. ruſtic.præd. notat Bellac. d. num. 67. Cald. in l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate num. 80. C. de in integr. reſtit. minor.* Amplia rem tranſire cum ſuo onere etiam in ſingularem ſucceſſorē per *tex. in d.l.cū fundo, ff. de ſeruit.ruſtic. prædior. l.3.C.de ſeruit. Bellett. d.§. 8.nu.7.* Etiam ſi res tranſeat in priuilegiatum, vt in eccleſiā, *Duenh. reg.100.num. 14. Grau. conſ.217. nu.5.* quos cum alijs citat *Bellett. d.§. 8.num.8.* Vel in fiſcum, vt per *Menoch. conſ. 75.n.63.* latiſſimè *Tiraq. de retract.conſang. §.1. gloſ.9. num. 112. & gloſ. 10. num. 13.* quos adducit idem *Bellett. d.§.8. num.9.*

18 Res vna, & eadem non debet diuerſo iure cen-

censeri, vide supra *lit. I. num.* 48.

19 Res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap. omnis* 27.*q.*2.*cap. omnis res, de regul. iuris, in antiq. Narbona de appellat. à vicario ad episcopum p.*1.*num.*95.*Valasc. consult.* 130.*num.*17. Vnde eadem solemnitas requiritur in reuocatione actus, quæ in cõfectione ipsius, *Duen.reg.*187.*vers.*18. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 7.*n.*13.

20 Res sua nemini seruire potest, *l. si rem alienam la* 2. *ff. de pignorat. act. l. in re communi, ff. de seruit. vrban. præd. l. vti frui, ff. si vsusfructus petatur, Surd. de alim. tit.*8.*priuil.* 49.*num.* 7.*&* *decis.*76.*num.* 2.

21 Res iudicata pro veritate habetur, & facit rem notoriam, & de albo nigrum *l. si non sortem §. hæredi ff. de condict. indebiti l. cum putarem ff. famil. hercisc. l. ingenuum ff. de statu homin. l. res iudicata, ff. de reg. iuris l.*1. *C. quando prouoc. doct. in cap. suborta de re iudic. Mascard. de probat. concl.* 1296. *à num.* 14. *cum seqq. Surd. decis.* 170.*num.*15. *& decis.* 289. *nu.* 1. *& cons.* 91.*num.*2. *& cons.* 106.*num.*13. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo sententia* 48. *Farin. in praxi crimin. q.* 21. *num.* 35. *Anton. Monach. Florent. decis.* 35. *num.*1. *& num.*24. *&* 25. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. concl.* 267. *Mari. Antonin. vari. lib.*1. *resol.* 76. *num.* 2. *& resol.* 94. *num.* 11. Et sententia, quæ transiuit in rem iudicatã præsumitur iuste lata *l. Herennius §. Caia ff. de vsur. cap. in præsentia de renunciat.*

nunciat. Gam. Lusit.decis. 110.*num.*5.*Cald.Pereira de empt. cap.* 34. *num.* 40. *Rota. Romana apud Farin. decis.* 94. *num.*1.*tom.*1.*p.* 1. *Mari. Antonin. d. lib.*1. *resol.* 50. *num.* 30.*& resol.*71. *num.* 4. *& lib.* 3. *resol.* 13. *num.* 1. Et facit ius quo ad omnes *l. si seruus §. si hæreditatis vers. & cum ius ff. de legat.* 1. *Rota Rom. apud Far. decis.* 78. *num.*1. *tom.*1.*p.* 1. & habet vim consuetudinis, & legis,*Gam. decis.* 174. *num.* 10. Limita primo in sententia lata in causa criminali,quæ non transit in rem iudicatam, *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 7.*in fine*. Limita secundo in sententia lata in causa matrimoniali, quę etiam non transit in rem iudicatam, *cap. lator, de re iudic. Vezin. tom.*2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.*14.*nu.* 178.*pag. mihi* 271. *Ioach. Beust.tract. de matrimon. cap.* 39. *Hieronim.à Laurent. Auen. decis.* 70.*nu.*3. *P. Sanch. de matri.lib.*7.*disp.*100. *Cou.de sponsal.p.* 2. *cap.* 8. §. 12.*Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib.*1.*concl.* 112. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo sententia n.* 85. *Brunor.à Sole eod.verbo n.*28.*Sigismund.Scacc. de appellat. q.*17. *limit.* 34.*num.*6. *Mari.Antonin. d.lib.*1. *resol.*93.*num.*7.*&* 8.quamuis fuerit decisa per iuramentum, *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.*102.*num.*8.*limit.*1. Limita tertio in sententia excómunicationis, *Sanch. d. disp.* 100.*nu.* 11. *Scacci. d.tract.de appellat. q.* 12. *num.* 150. Limita quarto in sententia nulla,quę deinde non transit in rem iudicatā,

Magon.

Magon. Lucen. decis. 62. num. 15. & decis. 98. n. 5. Put. decis. 374. & 389. nu. 3. p. 2. Surd. cons. 61. num. 53. Van. de nullit. in rub. quoties, & intra quod tempus, &c. num. 8. Azeu. l. 2. num. 23. titul. 17. lib. 4. nouæ recopil. Amator. Roderic. in pract. cap. vlt. p. 2. num. 10. & 11. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 37. à princip. Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 77. nu. 14. & resol. 109. nu. 3. & 4. Nec parit exceptionem rei iudicatę, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 2. à num. 5. Rebuf. tom. 1. ad leg. Galliæ tit. de sentent. execut. art. vlt. n. 4. pag. mihi* 256. cū sententia nulla nō sit sententia, *l. vlt. C. de sentent. ex breuiloq. recit. clem. pastoralis, §. vt igitur, de re iud. Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, ff. de verborum significat. limit. 1. num. 9.* Limita denique in sententia notoriè iniusta, quæ nunquam transit in iudicatum, *Surd. decis. 260. num. 30. & cons. 61. num. 24. quem cum alijs citat Mari. Antonin. d. lib. 1. resolut. 57. n. 4.* Iniustitia enim notoria æquiparatur notoriæ nullitati ex citatis per eundem *Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 77. num. 13.*

22 Res inter alios acta alijs nocere non debet, in iure communi probat *text. in l. de vno quoque, ff. de re iudic. l. sæpè constitutum est, ff. eod. tit. l. nam & postea in fin. ff. de iure iur. l. quia non debet, ff. eod. l. Lucius ff. de his qui notantur infamia, l. Modestinus respondit ff. de except. l. Claudius, ff. qui potior. in pign. hab. l. si petitor, ff. de iudic. l. si vnus, §. pacta in fine ff. de pa-*

ctis,

ctis, l. 1. cum multis alijs, ff. de except. rei iudicatæ, l. res inter alios acta, ff. de regul. iuris, tit. C. res inter alios acta, l. optimam, C. de contrah. empt. cap. inter dilectos, de fide instr. cap. veniens, de transact. cap. super eo, de officio delegati. Et apud nostros Lusitanos constitutum est per *Ordinationem regiam lib. 3. tit. 81. in princip.* Et apud Hispanos extat *l. 20. tit. 22. par. 3. vbi gloss.* 1. exornant *Tiraq. tract. speciali, res inter alios acta, Menoch. cons. 28. num. 28. & de retin. possess. rem. 3. num. 571. Mascard. de probat. concl. 394. num. 29. & concl. 1243. & cõcl. 1267. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 273. Hieron. de Laurent. decis. Auen. 82. nu. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 106. num. 7. & n. 38. & 45. & lib. 3. resol. 1. n. 7. Menchaq. quæst. vsufrequent. cap. 23. num. 13. cum seqq. Couar. pract. cap. 13. num. 4. & cap. 14. num. 15. & 16. Surd. conf. 577. num. 25. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio num. 20. & verbo res num. 25. cum duobus seqq. & verbo sententia num. 67. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res 12. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 264. cum seq. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 80 & q. 10. num. 264. & q. 2. num. 114.*

23 Resoluto iure dantis, resoluitur & ius accipientis, *l. lex vectigali 31. ff. de pignor. l. si ex duobus, §. 1. ff. de in diem adiect. vbi Bart. Alberic. Bald. & Salic.* hanc regulam constituunt, *cap. nuper, de donat. inter virum, et vxo-*

rem,

rem, decis. Pedam. 156. *num.* 12. *Gom. vari. tom.* 2. *capit.* 3. *num.* 8. *in fine, Mari. Anton. vari. lib.* 2. *resol. fin. casu fin. Bertazol. tract. clausularum instrum. clausula* 15. *glos.* 2. *num.* 16. *D. Barb. in l. quia tale nu.* 86. *ad finem, ff. soluto matrim. Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. cõcl.* 272. vbi intelligit in ijs, quæ habent dependẽtiam successiuam, non in ijs, quę in ipso instanti radicantur, & perfectionẽ habent in se.

24 Respondere nõ videtur, qui ad interrogata non respondit, *l. de ætate, §. quod autem, ff. de interrogat. action. Alciat. lib.* 2. *dispunct. capit.* 10. Ex responsione enim colligitur qualis fuerit interrogatio, *l. si defensor. §. qui interrogatus, ff. eod. tit. de interrogat. act. §. præterea, instit. de inut. stip. Natt. cons.* 98. *num.* 22. *Menoch. cons.* 47. *& cons.* 53. quos adducit *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 44. *num.* 5. *vers. tum quia non.*

S

1 SCire quilibet pręsumitur, quod publicè scitur, *Tiraq. de retract. lig. §.* 35. *glos.* 4. *num.* 33. *Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *quæst.* 23. *num.* 70. *& de interdictis remed.* 16. *recuperan. possess. num.* 34. *Garc. de nobilit. glos.* 4. *n.* 27. quia publica vox, & fama inducit scientiam, vt per *Ioseph. Ludou. Perus. decis.* 103. *nu.* 12. cui adde latè *Mascard. de probat. concl.* 1100. *n.* 2. *Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 23. *num.* 70. *& de*

& de arbit. iudic. lib. 2. casu 186. num. 8. quos adducit Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 6. q. 4. num. 29.

2 Scire, & scire debere paria sunt, *l. quod te in fin. vbi glos. ff. si cert. pet. l si duo, ff. de acquir. hæredit. l. qui fundum, §. seruus, ff. pro empt. Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. nu. 43. Surd. cons. 150. num. 23. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 194. num. 1.* faciunt tradita per *Surd. decis. 146. Ioseph. Ludouic. Perus. decision.* 103.

3 Scire, & negligere scire paria sunt, *Sigism. Scacci. de appellat. q. 12. nu. 10.* Et paria sunt scire, vel scire posse, *l. pen. ff. ad Macedo. l. in bonorum in fin. ff. de bono. possess.*

4 Sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, pro veritate habetur, vide supra *lit. R. nu. 21.*

5 A separatis non fit illatio, vide supra *lit. I. nu. 6.* Separatorum separata debet esse ratio, *l. Papinian. ff. de min. l. fin. ff. de calumn. Bal. in l. cum necessitatē, C. de fideic. Decian. in tract. crimin. lib. 1. cap. 7. num. 4. tom. 1. Castr. cons. 389. num. 2. vol. 1. Paris. cons. 101. num. 38. vol.* 1. quos adducit *Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 111. num.* 4.

6 Sequentia declarant præcedētia, *l. si seruus plurium, §. 1. ff. de legat. 1, cum Doct. infra cit. lit. V. n. 36.* Vnde clausula sequens refertur, & trahitur regulariter ad omnia præcedentia, vt probat *tex. in l. final. vbi Bart. ff. de rebus dub. cap. secundo requiris 41. de appellat. Gabri.*

tom.

tom.3. commun. opin. lib. 6. tit. de clausulis concl. 9. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. glos. 32. num. 30. nouissimè Rota Rom. apud Farin. decis. 105. n. 4. to. 1. p. 1.

7 Sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, *l. boues, §. hoc sermone vbi Tiraq. ff. de verborum significat. l. cum pater 79. §. pater in 1. ff. de legat. 2. Francisc. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo sermo* cum alijs supra citatis *lit. D. n. 36.*

8 Ex signis cognoscitur signatũ, *l. 1. §. si intelligatur ff. de ædilit. edic. l. stigmata vbi Bart. C. de fabricens. lib. 11. Surd. cons. 126. n. 15.* Vnde res præsumuntur esse illius, cuius est sigillum, quo signata sunt, vt per *Gom. l. 45. Taurin. 3. et n. 77. Boer. decis. 105. n. 9. Afflict. decis. 23. nu. 3. et 4. Suar. tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 41. n. 6. pag. 651. Menoch. de præs. lib. 3. q. 64. Mascard. de prob. concl. 91. et 157. n. 3. cum seqq. et concl. 160. n. 4. et concl. 551. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 60. n. 62. cum seqq. Rebuf. ad leg. Galliæ tit. de mercator. min. vend. art. 1. glos. 2. n. 26. Ozasc. Pedam. decis. 40. n. 2. Hieron. de Laurntt. Auenion. decis. 30. n. 2. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res 5. Curt. Philipp. p. 2. lib. 1. cap. 7. num. 13. vbi num. 16.* resoluit quod si apud duos sit contentio super rebus, quæ ad eos pertinent eo, quod eodem sigillo ambo vtuntur, possidenti adiudicari debent, si vero non sint apud eos, sed penes tertium, diuiduntur inter contendentes.

9 Simile

9 Simile non est idem, *glos. in l. quod Nerua, & ibi Bart. ff. depositi, l. pecuniam, ff. si cert. pet. l. ad similitudinem, C. de episcopis, & cleric. §. sed inter eas, instit. de nupt. cap. capitulum de rescript. Marc. Mant. sing.* 318. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 84. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 1. *num.* 4. *Bertazol. de clausulis instrum. clausul.* 27. *glos.* 12. *num.* 1. *Cassan. in catalogo gloriæ mundi p.* 1. *consid.* 48. *vers. quartus casus, Guter. pract. lib.* 2. *q.* 176. *num.* 4. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 3. *num.* 51. *Acaci. Anton. in comment. ad l.* 5. *num.* 70. *ff. de condit. & demonstrat. Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 7. *nu.* 100. *Cardin. Tusch. tom.* 7. *lit. S. concl.* 247. vbi *num.* 2. declarat, quod licet simile non sit idē, tamen de facili transit in idem, ideo contractus dubius iudicatur esse ex pluribus id, cui magis similis est, de quo vide etiam *concl. seq.*

10 Singula, quæ non prosunt, multa collecta iuuant, *l. spadonem, §. qui iura, ff. de excusat. tutor.* in ratione dubitandi, *l. rationes. & l. instrumenta, C. de probationibus, capit. causam, quæ eodem tit. l. stipulatus in princip. ff. de vsuris*, vulgaris doctrina *glos. verbo legitimis in l.* 2. *ff. 10. titul. de excusationibus tutorum* recepta ex infinitis, quos latè adducit *Anton. Gabr. tom.* 3. *commun. opin. tit. de probat. conclus.* 1. *num.* 1. *Surd. cons.* 245. *num.* 31. *& consil.* 329. *num.* 20. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate nu.* 59. *vers. tamen hæc duo, C. de in integr. restit. minor. Anton. Monach. Lu-*

 cens.

cens. decis. 55. *num.* 33. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 39. *num.* 1. *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 5. *num.* 147. *Cardin. Tusch. tom.* 7. *lit. S. concl.* 276. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 55. *num.* 16. *& lib.* 3. *resol.* 7. *num.* 13. Intellige, quando singula genere suo perfecta sunt, non ita si vitiosa sint,& genere suo imperfecta *§. ex eo instit. quib. mo. testam. infir. Thobias Nonius ad rub. instit. de oblig. num.* 25. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 39. *num.* 6. faciunt multa, quæ copiosè adducit *Gabr. d. concl.* 1. *ex num.* 33. *cum seqq.*

11 Soluere, vel promittere paria sunt, *l. fin. C. ad leg. Falcid. l. eum qui ita, §. penult. ff. de verbor. obligat.* Et paria sunt soluere, & compensare, *l. si debitor. ff. qui potio. in pigno. habean. l. si peculium, §. de illo, ff. de statulib. l.* 1. *ff. de compensat. l. amplius non peti, ff. rem rat. hab. Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 4. *num.* 4. *& tit.* 8. *priuil.* 53. *& decis.* 117. *&* 191. *Parlad. lib.* 2. *rer. quotid. p.* 5. *cap. fin. §.* 11. *num.* 30. *Azeu. l.* 1. *n.* 128. *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ recopil. Guter. de iuram. conf. p.* 3. *cap.* 6. *num.* 1. *Rota Romana apud Farin. decis.* 858. *num.* 4. *in nouiss. & decis.* 536. *num.* 3. *to.* 2. *p.* 1. *Tiraq. de retract. lig. §.* 3. *glos.* 3. *n.* 6. *Cou. in cap. quamuis pacti* 1. *p. §.* 4. *nu.* 9. *Castil. lib.* 3. *quotid. cap.* 23. *num.* 90.

12 Soluere, qui est paratus, iudicium suscipere non cogitur, *l. si reus, ff. de procurator.*

13 Soluere minus dicitur, qui tardius soluit,& plus soluere dicitur, qui statim soluit, *l. si is*

cui in fin. l. minus, ff. de verbor. signifi. l. solidum, ff. de solution. §. plus, instit. de fideiussor. §. si quis agens vers. plus autem, instit. de actio. capit. 1. vbi Doct. de plus petit. & iuxta illud Ausonij

Gratia, quę tarda est, ingrata est, gratia nanque
Cum fieri properat gratia grata magis.

Sequuntur plures, vt per *Tiraq. de retract. lig. glos. 18. §. 1. num. 35.* quibus adde *Surd. consil. 345. num. 9.*

14 Solui non potest aliud pro alio inuito creditore, vide supra *lit. A. num. 81.*

15 Subiecta talia sunt, qualia prędicata demõstrant, *l. 3. ff. de fun. instructo leg. l. fin. §. cui dulcia, ff. de vin. triti. oleoque lega. Surd. decis. 149. num. 18. & cons. 34. num. 40. & consil. 375. num. 45. Brunor. à Sole in locis commun. verbo subiectum.*

16 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, *l. si eum, §. qui iniuriarũ, ff. si quis caut. vbi Bart. Bald. Angel. & alij l. 1. §. hac actio, ff. si quis testam. liber. esse, l. filiae, §. Titia, ff. de condit. & demon. l. vni. §. 1. C. de rei vxoriae act. vbi Cyn. Bal. Salic. & alij, §. fuerat, instit. de actio. capit. ecclesia 1. vbi glos. 1. vers. & est hic argumentum, cum cap. seq. vt lite pendente, Thomas de Thomasettis reg. 289. Pichard. ad §. ex conditionali num. 13. instit. de verborum obligat. Euerard. in topic. legal. loco 93. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali*

lib. 2; de loco subrogato 4. Thobias Nonius ad §. sed neque hæres, instit. de testam. num. 5. Surd. decis. 35. num. 9. & decis. 306. num. 5. & de alim. tit. 9. q. 27. num. 9. & cons. 26. num. 5. Tiraq. de iure primog. quæst. 40. num. 43. & in tract. le mort p. 2. declarat. 9. num. 18. Brunor. à Sole in locis commun. verbo subrogatum, Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 36. Ioa. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9. num. 75. & tractat. de option. cap. 4. q. 8. num. 146. Ioann. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 4. num. 55. Escobar de ratiocin. comput. 15. nu. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 9. n. 99. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 757. à princip. & omninò à num. 15. & num. 30. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 111. num. 28. Intellige subrogatum sapere naturam primordialem, non accidẽtalem eius, in cuius locum subrogatur, *Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 22.* Limita primo, quando subrogatum fit ad rem diuersæ naturæ, *l. cum in fundo, §. si fundus, ff. de iure dot. Surd. d. tract. de alim. tit. 5. q. 1. num. 34.* Limita secundo, vbi aliquid est specialiter attributum, tunc enim in eo subrogatum non sapit eandem naturam, nec subrogationis regula id extendit, quod fuit specialiter concessum, *Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 21. D. Barb. ad l. cũ prætor, §. 1. num. 421. ff. de iudicijs.* Limita tertio, quando diuersæ dantur qualitates, *Lusit. Francisc. à Sousa in repet. l. fæmina, ff. de reg. iuris p. 1. num. 229.* Limita quarto in pœnalibus,

bus, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 537. *num.* 4. Limita denique in priuilegijs, *Azeu. l.* 1. *num.* 27. *tit.* 1. *lib.* 6. *nouæ recopil. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 1313.

17 Superiorum actio nostra est instructio, *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 6. *num.* 21. & faciunt, quæ parens meus, quem non minus doctrinæ, quam naturæ auctorem meæ reuereor *in annotat. ad Ordinat. Regias Lusit. lib.* 1. *tit.* 1. *in princip. num.* 12. Peccatum enim in capite inficit etiam membra, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 99. *num.* 4.

T

1 TAcens consentire videtur *glos. in l. quo enim, vbi Bart. ff. rem rat. hab. glos. in l. filius fam.* §. *inuitus ff. de procurator. l.* 2. §. *voluntatem, ff. solut. matrim. l. qui tacet, vbi Dec. & Cagnol. ff. de regul. iuris, l.* 2. *C. de acquir. poss. l. si sine C. ad Velleian. l. si hypothecas C. de remiss. pign. cap. qui tacet* 43. *vbi glos. Dyn. & Ioan. Andr. de regul. iuris lib. sexto, cap. nonne de præsumpt. Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 9. *num.* 20. *Mascard. de probat. concl.* 1218. *P. Azor. instit. moral. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *col.* 8. & 9. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1040. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 92. *num.* 6. alios refert *Cened. ad decretum collect.* 9. *nu.* 4. Intellige in fauorabilibus *l.* 1. §. *pen. ff. nautæ*

caupones l. qui patitur ff. mandati l. si fideiussor in fin. C. eod. tit. l. si vt proponis C. de nupt. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 42. num. 11. et num. 24. & lib. 6. q. 99. num. 11. Mascard. de probat. concl. 1158. num. 25. Thomas de Thomasettis reg. 253. et reg. 290. Iul. Clar. receptar. sentent. lib. 4. §. donatio q. 14. num. 5. Menchaq. quæst. illust. lib. 2. cap. 62. à num. 8. Cou. in rub. de testam. p. 3. nume. 12. vers. verum si donatarius, Mol. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 76. Cost. in l. si ex cautione fallent. 4 num. 2. D. Barb. in l. quæ dotis num. 153. & num. 164. ff. solut. matrim. alios adducit P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 5. num. 5. quibus adde *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. T. concl. 2.* vbi *num.* 2. limitat vbicunque vltra consensum requiritur aliquid, nam tunc non sufficit tacitus cõsensus in fauorabilibus. 1 Limita in præiudicialibus *l. inuitum ff. de seru. vrban. præd. l. in eo, §. pen. ff. de rit. nupt. Menoch. d. q. 99. num. 53. Fachin. controu. lib. 8. cap. 64. Cou. pract. cap. 15. vers. quinto deinde, Surd. decis. 302. num. 3. & cons. 349. num. 4. Thomas de Thomasettis d. reg. 253. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. num. 11. & de empt. cap. 33. num. 81. & seq. Barb. in l. 2. §. vlt. à num. 6. ff. solut. matrim. & in d. l. quæ dotis num. 153. & num. 164. Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16. Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 9. n. 81. Cardin. Tusch. d. lit. T. concl. 3. Mari. Antoni. d. lib. 1. resol. 59. casu*

1. alios refert *Sancb. d. disp. 5. num. 5.* Etiam si vltra taciturnitatem concurrat aliquis actus positiuus *Mascard. de probat. concl.* 1218. *n.* 51. *Surd. decis.* 32. *num.* 11. *& decis.* 264.*num.* 8. Secus est in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur, etiam in sibi præiudicialibus *Tiraq. de iure mariti glos.7.num.37.Surd. decis. 47. num.9. Barb. in l. diuortio §.ob donationes num.* 14. *ff. solut. matrim.* Limita etiam quando tacens contradicendo actum impedire non potuisset *glos. in l. sicut §. non videtur ff. quib. mod.pign. vel hypoth. soluat.l. Caius ff. de pignorat. act. l. sæpe §. cur autem ff. de re iudicata, Rota Rom. apud. Farin. decis.* 513.*num.* 5. *tom.2.p.1. Menoch. cons.* 120.*num.* 10. *Surd. decis.* 294. *n.*13.*& decis.*302.*n.*2.*Cald.d.cap.*33. *n.*81.*Stephan. Gratian. d. cap.*38.*n.*21.*et d.cap.* 68. *num.* 16. Quia in illis casibus, quos tacens si vellet posset impedire, consentire videtur *l. si fideiussor C. mandati, Bart. in l. quæ dotis n.* 22. *& ibi D. Barb. num.* 160. *ff. soluto matrim. Neguzant. de pignor. memb.* 4. *p.* 2. *num.* 152. *Cou. d.cap.* 15. *nu.* 5. *vers.* 3. *Tiraq. de retr.lig. §.* 1. *glos.9.num.*149.*Pachin. lib.7.controu.cap.* 80. *Menoch. d. q.* 99. *num.* 15. *& cons.* 58. *nu.* 65. *Mascard. concl.* 1158. *num.* 47. *Surd. cons.* 290. *num.*22. *Mendoc. de pactis lib.2.cap.4. n.* 37. *Cald. Pereira de renouat. emphyt q.* 16. *nu.* 47. *&* 52. Limita denique quando ius resistit *glos. in cap. plerunque 2. q. 7. Mascard. de probat. vol.3. concl.*1153.*num.*52.*in verbo patientia.*

2 Tacite quod subintelligitur, frustra exprimitur *l. iam dubitari, et l. Cornelius, ff. de hæred. instit. l. verba ff. de condit. instit. l. 3. ff. de legat. 1. l. fideicommissa §. si filio ff. de legat. 3. l. quæsitum §. 1. ff. de distrac. pigno. l. non recte C. de fideiussor.* Nam expressum dicitur illud, quod subintelligitur à iure, vt dictum est supra *lit. E. nu.* 30.

3 Taciti & expressi idem est iudicium *l. cum quid, vbi doct. ff. si cert. pet. l. si filius fam. ff. eod. tit. l. vlt. in princip. ff. de legat. 2. l. item quia ff. de pact. l. vlt. C. qui bonis cedere possunt, Cou. in repetit. cap. quamuis pactum de pact. lib. 6. p. 2. in initio num. 6. in medio, Menchaq. controu. illustr. cap. 33. nume. 26. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 1. n. 3. cum seqq. & q. 13. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 14. num. 64. Escobar de ratiocin. cap. 7. num. 7. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 80. num. 30. Morl. in empor. iur. p. 1. tit. 8. q. 24. per totam, Vgolin. de offic. et potest. Episcopi cap. 7. §. 2. nu. 7. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cænæ cap. 24. disp. 101. num. 2. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. num. 61. Cardin. Tusch. to. 8. lit. T. concl. 8. Campanili in diuers. iur. canon. rub. 12. cap. 4. nu. 5.* Intellige quando tacitum includitur in natura expressi, secus est si non est de natura expressi, neque inducitur sub expresso *Tusch. d. lit. T. concl. 7. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 57. num. 72.* Limita cũ eod. *Tus. concl. 9.* vbi *concl. 11.* asserit quod

tacitum plus operatur, quam expressum multis casibus, & *concl.* 12. quod tacitum resultans ex expresso cessat cessante expresso, per *tex. in l. 3. §. fin. ff. de seruit. rustic. præd.* Amplia in vltimis volūtatibus *l. inter vestem ff. de aur. & arg. leg. l. in conditionibus primum locū ff. de condit. et demonstr. Bart. in sua magistrali distinctione, quā tradit in d. l. cum quid col. 2. num. 9. vers. et pro huius solut. et ante eum Cyn. col. 2. n. 4. vers. nos ergo*, quos vltra alios refert *Rendina in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 100. n. 16.* Alia quæ spectant ad hanc regulam notata sunt supra *lit. C. n. 2.*

4 Tempore eodem quando aliquid fit, non datur prius, nec posterius *l. quidam testamento, ff. de pecul. leg. Surd. de alim. tit. 9. q. 29. num. 18.* Dicitur autē fieri eodē tēpore, quod successiuè fit *glos. in l. antiqui, verbo eodem tempore, ff. si pars hæred. peta.*

5 Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile paria sunt *l. in tempus ff. de hæredib. instit.* Et paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel in tempus prohibitum conferri *l. oratio ff. de sponsal. l. quod sponsæ C. de donat. ante nupt.* cum supra citatis *lit. F. num. 44. et 45.* Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum notaui supra *lit. A. n. 86.*

6 Tempus non est modus tollendæ, nec inducendæ obligationis *l. obligationum §. placet ff. de action. et oblig. §. at si ita stipuleris inst. de verbor. oblig. vbi Thob. Noni glos. verbo allega-*

tionem

tionem in cap. cum ex officij 16. de præscript. Gom. vari. tom. 2. cap. 11. num. 21. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 732. in 1. edit. et resol. 509. num. 2. in 2. edit. et decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 62. num. 4. p. 2. Acacius Anton. in comment. ad l. 1. ff. de condit. et demonstrati. sub verbo text. ibi, cum dies certus, num. 5.

7 Tempus legis, qui non obseruat, non dicitur formam legis obseruare *l. obseruare §. post hac ff. de offic. proconf. Rebuf. in tract. nomin. q. 14. num. 6. Gam. Lusit. decis. 337. num. 4. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo tempus nu. 1.*

8 Titulum non habere, vel nullum habere paria sunt *Surd. decis. 45. n. 17.*

9 Totum continet suas partes *l. 1. §. si stipulanti ff. de verbor. oblig. l. si alij ff. de vsufructu legat. l. in eo quod plus 111. l. in toto 114. ff. de regul. iuris, cap. plus 35. cap. in toto 80. eod. tit. lib. sexto, Gom. vari. tom. 2. cap. 9. num. 4. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 47. num. 6. Cou. vari. lib. 1. cap. 2. ex num. 5. et cap. vlt. num. 7.* citati *ab Alphan. collect. 82.* quibus adde *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. T. concl. 336.* vbi *num. 6.* limitat quando totum constituens in partes diuisas est distinctum, & diuisum, quia tũc vna quęque pars per se stat, secus quando sunt indiuisæ.

10 Totum qui dicit, nihil excludit, vide supra *lit. O. num. 4.* Vitiato toto, & qualibet eius

pars

pars vitiatur, *l. si nemo, ff. de testa. tutel.*
11 Tractus futuri temporis, non pertinet ad iudicem, *l. non quemadmodum, vbi Doct. ff. de iudicijs, l. 1. §. socius, ff. de vsuris, Surd. decis. 120. num. 5. & conf. 340. nu. 9. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 899. n. 3.*
12 Turpitudinem allegans, non est audiendus, colligitur *ex tex. in l. mercenalem, C. de condic. ob turp. cau. l. transactione, C. de transact. l. si pignoribus. vbi glos. C. de seruo communi manu. l. cum profitearis, C. de reuocandis donat. cap. inter dilectos, de donat.* resoluunt latè *Bernar. reg. 24. vers. quinto, Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 20. & num. 24. cum seq. Surd. decis. 196. num. 6. & decis. 309. num. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. num. 75. Rota Romana apud Farin. decis. 665. num. 12. tom. 2. p. 1. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 3. num. 12. pag. 22. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio num. 5. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 452. num. 4.* alios refert *Ced. ad decretal. collect. 10. num. 4.* Intellige regulam hanc procedere tantum in materia, in qua turpitudinem allegãs liberam habet potestatem, & potest de iure disponere, tunc enim, ne eidem turpitudo patrocinetur contra *cap. ex tenore in fine de præscript.* non auditur illam allegans, secus verò si liberam potestatem nõ habeat, prout contingit, vbi principaliter in reipub. ecclesiæ, vel etiam animæ bonum al-
 legatur,

legatur, vt in *cap. lator, de re iudic.* ita ex aliorum mente recte aduertit *Sarm. lib. 3. select. ca. 13. num. 5. & num. 11.* cui resolutioni subscribit *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 13. num. 15. & Thomas de Thomasettis regul. 32.* Intellige etiam vbi quis allegat turpitudinem suam ad suum commodum, & vtilitatem, secus si ad suum damnum, *Doct. in l. ius iurandum ex conuentione, §. procurator, ff. de iure iuran. Roland. cons. 24. num. 72. vol. 1.* quem citat *Bellett. d. num. 12.* Limita quando turpitudinẽ allegans semel fuerit admissus, tunc enim ex detecto periurio, vel turpitudine poterit se iuuare, ex resolutis per *Cost. in l. si ex cautione fallentia 9. n. 2. Cardos. d. verbo allegatio nu. 5.*

13 Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes, desumitur ex *Ouid. lib. 5. de tristib. eleg. 7.* probat *tex. in cap. quemadmodum, §. alioquin de iure iur. glos. in cap. per vestras in versic. ad inopiam, de donat. inter virum, & vxorẽ* exornant *Surd. de alim. tit. 7. q. 17. n. 41. & consil. 174. num. 13. & cons. 175. num. 42. & consil. 371. num. 54. Tiraq. de iure constit. p. 3. limit. 7. num. 43. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 12. num. 4. Anton. Monach. Florent. decis. 24. num. 36. et Bonon. decis. 19. num. 33. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1483. nu. 14. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 29. num. 7. pag. 163.* Et fauorabilior est causa conseruationis, quam nouę acquisitionis, *Menoch. consil. 32. num. 37*

Et

Et facilius constitutum ius retinetur, quam de nouo acquiratur, *l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, Surd. decis.40.n.5.*

V

1 VElle quis non creditur, quod non potest, *l. Lucius, §. imperatores, ff. ad municip. l. si tibi, §. vnius, ff. de optio. leg. glos. in l. peto in princip. vbi Bald. in fine princip. ff. de legat. 2. cap. cum à nobis, de sentent. excomm. Surd. cons. 431. num. 41. Rota Romana apud Farin. decis. 364. num. 3. tom. 1. p. 1.* Inanis enim est voluntas, nisi adsit potentia, *l. volle adire,* & ibi not. *Alex. in princip. ff. de acquir. hæred. l. pater Seuerinam in princip. ff. de condit. et demonst.* Et qui non vult, quando potest, consequens est, vt cum velit, non possit, *l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi, l. quod sponsæ, C. de donat. ante nupt.*

2 Velle est eius, cuius est nolle, *l. 3. ff. de reg. iur. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 4. num. 38. Thomas de Thomasettis reg. 106.* vbi asserit procedere ante contractum initum. Et non dicitur nolle, qui velle non potest, *l. 4. ff. de acquiren. hæred. l. pater in princip. ff. de condit. & demon.*

3 Verba sunt signa, & testimonium mentis nostræ, & demonstrant voluntatem animi, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de supel. leg. l. scire, ff. de tut. & curat. dat. ab his, l. 1. §. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. glos. magistra verbo animus*

in l.

in l. Fulcinius, §. quid sit latitare, ff. quibus ex caus. in possess. eatur, l. reprehendenda, C. de institu. & substitu. l. generaliter in 1. notab. C. de non numerat. pecun. cum similibus, de quibus *Menoch. cons. 1. num. 262. & de præsumpt. lib. 3. q. 1. num. 39. & de arbitr. lib. 1. q. 7. nu. 75. Mascard. de probat. concl. 1415. nu. 24. cum seq. Surd. de alim. tit. 2. q. 2. num. 1. & cons. 179. num. 62. Tiraq. in l. si vnquam, verbo libertis num. 17. & 18. C. de reuocandis donat. Card. Mantic. de coniectur. vltimarum voluntatum lib. 3. cap. 4. Aluarad. de coniecturata mente defuncti lib. 1. cap. 1. Menchaq. controu. illust. cap. 58. num. 7. Perez tit. 9. vers. aut dictum lib. 8. ordin. pag. 216. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 13. num. 29. Brunor. à Sole in locis commun. verbo homo 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 4. num. 9. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 126. num. 158. et p. 3. in fragment. lit. A. num. 229. et Rota Romana apud eundem decis. 130. num. 3. tom. 1. p. 1.* Et verba magis declarant animum, quam facta, *l. recusari, ff. de acquir. hæreditat. l. re coniuncti, ff. de legat. 3.* Et verba pendent à mente, non autem mens à verbis, *Menoch. cons. 97. n. 44.* Et verba se habent vt corpus, superficies: & ratio, ac mens, vt spiritus, & anima, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. num. 56.*

4 Verba debent inseruire intentioni, non intentio verbis, ex *reg. l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. conditio, ff. de adim. leg. cap. sedulo 38. dist.*

dist.cap secũdo requiris, de appellat.cap.intelligẽtia, de verborum.signific. Tiraq. in l. si vnquã, verbo libertis à num. 47. C. de reuocandis donat. et de retract. lig. §. 32. glos. 1. num. 34. et 35. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 3. tit. 3. num. 9. Symon de Pretis de interpret. vltimarum voluntatum lib. 2. dubit. 2. solut. 1. à num. 280. iuncto numero 215. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba numero 20.

5 Verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant, sed secundum mentem, & intentionem proferentis, *l. non omnis in princip. ff. si cert. pet. l. 3. §. si quis hoc interdicto, ff. de itinere actuque priuato, l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. non aliter 69. ff. de legat. 3. l. sed Celsus, §. 1. vbi glos. verbo sequendum, ff. de contrah. empt. cap. intelligentia, et cap. propterea, de verborum signific. Nau. in man. cap. 23. num. 38. Cosm. in pragmat. sanct. titul. de elect. verbo mens pag. mihi 141. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num. 48. C. de reuocandis donat. Surd. cons. 431. num. 35. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. num. 55. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 85. num. 50.* Et vbicunque constat de mente disponentis, expressa, vel præsumpta, verborum qualitas non attenditur *l. 3. C. de lib. præt. l. quoniam indignum, C. de testa.* Mens enim est potentior verbis, *l. Labeo in fin. ff. de suppel. leg.* Et vbicunque de mente dubitatur, à verborum proprietate non receditur,

ceditur, *d. l. non aliter in principio*.

6 Verba sunt interpretanda secundum propriam significationem *Surd. decis.* 288. *nu.* 27. *Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo verbum nu.*6. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba* 1. *Melchior Phab. Lusit. decis.* 77. *nu.* 14. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 91. Et sunt stricte, & proprie intelligēda *l.* 1. *§. si is qui nauem ff. de exercito. actio. l.* 3. *§. hac verba, vbi Bart. ff. de negot. gest.* Et verba debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur *l. cum lege ff. de testam. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleator. cap. ad audientiam* 12. *de decimis, Cardinal. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 35. *D. Barb. in l. quia tale num.* 37. *ff. solut. matrim. Rota Romana apud Farin. decis.* 352. *num.* 1. *tom.* 1. *p.* 1. vbi asserit quod in materia quantumuis odiosa nō receditur à proprietate verborum, sed lata fit interpretatio, quatenus eorum proprietas patitur. Et verba vbi sunt clara, secundum propriam significationem sunt intelligenda *d. cap. ad audientiam, et ibi Panorm. notab.* 1. *et* 2. *de decimis, Guter. cons.* 5. *num.* 12. *P. Sanch. de matrim. lib.* 1. *disp.* 17. *num.* 6. Et verba legis, seu statuti sunt proprie intelligenda *l.* 1. *§. si is qui nauem ff. de exercito. actio. l.* 3. *§. hac verba et ibi not. Bart. ff. de negot. gest. Cardos. d. verbo verbum, num.* 16. Idem procedit in verbis contractus *Surd. decis.* 288. *num.* 27. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 10.

7 Ver-

7 Verba debent intelligi secundum communem vsum loquendi *l. librorum , §. quod tamen Cassius,vbi Bart. ff. de legat.* 3.*l.Labeo ff. de supellect. leg. l. cum de lanionis §. item,vers. optimum ergo ff. de fund. instruct. l. cum autem C. de donat. ante nupt. Surd. conf.* 313.*num.* 87.*et conf.* 454.*num.* 18. *Cardin.Mantic.de coniecturis vltimar.volunt.lib.*3.*tit.*8. *num.*1. *Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap.* 2. *num.* 4. *et cap.* 6. *disp.* 39. *num.*3. *et cap.* 7. *num.* 5. Nam vulgaris appellatio pro lege habetur *Gonzal. ad reg.* 8.*Cancel. glos.* 11. *nu.* 68. *et* 69. *et glos.* 13. *num.* 62. Et verba debent intelligi secundum consuetudinem regionis *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 78. *num.* 29. Et attento iure communi, non speciali *l. fin. C. de his qui ue. æta. impe.*

8 Verba secundum communem hominum intellectum sunt intelligenda *Perez.l.*2.*glos.cornudo in princip. tit.*9.*lib.* 8. *ordin.* Et verba obscura sunt reducenda ad communem sensum *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat.verbo verbum num.* 8. Et verborum communis sensus, qualitas, & conditio personarum attendenda est *Socin. reg.* 536. *limit.* 8. *Cou. de sponsal. p.* 2. *cap.* 4. *§.* 1. *num.* 2. Vnde verba intelliguntur secundum qualitatem personæ,ad quam referuntur *l. plenum §. equitij ff. de vsu, & habita. l. ex militari ff. de milit. testa.*

9 Verba debent intelligi secundum subiectã materiam,& naturam contractus *l. cum pater*

 §. dona-

§. donatum ff. de legat 2. l. si vno, & ibi Bart. ff. locati, l. sed & si possessori 11. §. item si iurauero ff. de iur. iur. l. fin. C. de non num. pec. l. cum manu sata in fin. ff. de contrah. empt. l. damni infecti in princip. ff. de damno infect. l. fluminum §. hæc stipulatio ff. eod. tit. l. Proculus ff. de vsufr. l. si stipulatus ff. de vsur. l. vbi ita donatur ff. de donati causa mortis, l. insulam ff. de præscript. verb. l. si olei C. locati, cap. constitutus de religiosis domibus, cap. solitæ de maio. & obed. Euerard. in topic. legal. loco 46. Mascard. de probat. concl. 1131. num. 20. Menoch. de præsump. lib. 3. q. 104. num. 28. Surd. decis. 2. num. 13. et decis. 43. num. 16. & de alim. tit. 1. q. 42. num. 24. & tit. 5. q. 1. num. 26. Pichard. in disp. de mora num. 127. Cald. Pereira de extinct. empbyt. cap. 1. num. 35. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48 num. 53. 54. & 58. Cardos. in praxi iudicum & aduocat. verbo verbum num. 4. Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo num. 19. Rota Romana apud Farin. decis. 62. in nouiss. & decis. 398. num. 4. tom. 1. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 95. Cardin. Seraphi. Rotæ Romanæ decis. 121. num. 11. & decis. 398. num. 7. & decis. 541. num. 6. Et verba impropriari debent, vt conueniant materiæ, de qua agitur *§. nunc autem admonendis vbi glos. in verbo dederint instit. quib. alie. li. vel non*. Et verba quantumuis præcisa restringuntur secundum subiectā materiam *Flor. vari. q. 24. n. 33.*

10 Verba debent intelligi cum effectu *l. 1. §. hæc*

hac verba ff. quod quisque iuris, l. pen. §. docere ff. ne quis eum l. quoties ff. qui satisd. cog. l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. l. si Barsaterã C. de fideiussor. cap. relatum vbi glos. de clericis non residen. cap. qualiter vbi glos. vlt. de pactis, cap. si à iudice de appellat. lib. 6. Thomas de Thomasettis reg. 304. Surd. cons. 3. num. 25. & cons. 179. num. 49. Ignat. del villar in sylua respons. resp. 1. nu. 25. Lusit. Frat. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cenæ cap. 4. disp. 26. num. 2. & cap. 11. num. 6. & cap. 12. disp. 63. num. 2. Aloys. Ricci. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 41. nu. 3. p. 2. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 36. §. 1 num. 2, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 90. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo verbum num. 5. Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo verba. Et voluntas intelligitur cum effectu *l. si constiterit* vbi *glos. ff. fini. regundo.*

11 Verba debent aliquid operari, *l. 3. in princip. ff. de iure iur. l. si quando 109. ff. de legat. 1. l. fin. ff. ne quid in loco publ. cap. si Papa in fine de priuileg. lib. sexto, cap. si à iudice, de appellat. eod. lib. Crau. cons. 23. num. 3. Mascar. de probat. concl. 595. vol. 2. Surd. decis. 64. num. 19. et cons. 127. num. 9. et cons. 218. num. 15. et cons. 270. num. 10. Burg. de Paz cons. 25. num. 21. Tiraq. de iure constit. p. 3. limit. 30. nu. 36. et de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 24. et num. 45. Pichard. ad §. quod si fugerit num. 15. instit. de empt. Guter. pract. lib. 3. q. 15. n. 39.*

*Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.*11. *nu.* 14. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proæm. nu.* 127. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 47. *num.* 17. *& decis.* 106. *num.* 19. *Lusit. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iusti. et iure p.* 1. *cap.* 8. *num.* 2. *Bertazol. de clausulis instrument. clausula* 21. *glos.* 14. *num.* 10. *et in repetit. l. si quis maior. C. de transact. num.* 241. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 85. *faciunt quæ Menoch. cōs.* 378. *num.* 33. *Auil. ad cap.* 1. *Praetr. verbo ni Ueuaran num.* 14. *pag. mihi* 57. *Mari. Antoni. vari. lib.* 1. *resol.* 9. *num.* 4. *et resol.* 50. *num.* 9. *et lib.* 3. *resol.* 4. *num.* 8. Et verba ita debent intelligi, ne maneant sine effectu *l. si stipulatus fuero ff. de verbor. oblig. Menoch. cons.* 122. *n.* 48. *et cons.* 373. *num.* 8. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 16. *num.* 60. *cum seqq.* Nam verborum substantia, & effectus, non sonus attendi debet *l. insulam ff. de præscript. verb. cap. in tantum de simon. Surd. decis.* 303. *num.* 5. *et cons.* 3. *num.* 26. *cum seqq. et de alim. tit* 9. *q.* 16. *num.* 22. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 8. *q.* 8. *num.* 134. *Pinel. in rub. de rescind. ven lit. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *in fine, Mari. Antonin. d. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 7. Item vt aliquid operentur, debent potius impropriari, & ad impropriam significationem trahi, quam vt sint superflua *l. si tam angusti, vbi Angel. ff. de seruit. l. si tibi, vbi Bart. et doct. ff. si cert. pet. cap. si sententia de sentent. excom. lib. sexto, Surd. de alim. tit.* 2. *q.* 1. *nu.* 39. *et decis.* 195. *num.* 2. *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.* 7.
num.

num. 33. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba 3. et 13. Et verba sunt interpretanda, vt aliquid operentur etiam in dispensatione, & in quacunq; alia materia stricta, & odiosa *Rota Rom. apud Farin. decis. 352. num. 2. tom. 1. p.* 1. Procedit principium hoc in contractibus *l. si stipulatus ff. de vsur.* & in statutis *l. 1. in fi. ff. ad muncip.* ac in priuilegijs *d. cap. si Papa, Bertazol. in d. l. si quis maior num. 243. cum duobus seqq.* vbi *num. 246.* asserit quod verbum etiam minimum aliquid operari debet. Limita tamen cum *Menoch. cons. 179. num. 20.*

12 Verba in dubio accipienda sunt in propria significatione *l. non aliter, ff. de legat. 3. Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. nu.* 100 Et de verbis legis idem resoluit *Ioseph. de Sesse de inhibit. cap. 4. §. 5. n. 19.*

13 Verba dubia in potiori significatu sunt accipienda, & secundum sensum grammaticalem *l. 1. §. qui in perpetuum ff. si ager vectig. l. 1. §. si is qui nauem ff. de exercitor. act. inst. de iure natur. gent. et ciuil. §. quod ius quidem ciuile in fine,* vbi appellatione iuris indefinite intelligitur de iure ciuili Romanorum propter excellentiam, *cap. pen. de sentent. excom. Surd. cõs. 230. num. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 39. à num. 8. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 1. num. 6. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap. 2. num. 4. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iustit. et iure p. 1. cap. 10. n. 37. Franc. Molin.*

 de ritu

de ritu nupt. lib. 1. cap. 14. num. 24. Card. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 101. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. n. 15. pag. 92. Et verba dubia, quę habent variũ significatum, debent intelligi in eo significatu qui est aptiòr *l. quoties id sermo ff. de regul. iuris, Card. Tusch. d. lit. V. concl. 98.*

14 Verba in dubio sunt interpretanda naturaliter proprie, & vere; non autem accidentaliter, ciuiliter, & ficte, *l. fin. C. de his qui ven. ætat. impet. l. fideicommissum ff. de condit. et demon. l. ex ea parte §. in insulam, ff. de verb. oblig. l. si quis ita §. fin. ff. de legat. 2. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 102. Mari. Antonin. var. lib. 1. resol. 4. num. 9. Francisc. Galett. in margarita casuum conscient. verbo verba, Cardin. Mantica de coniecturis lib. 3. tit. 4. num. 15. Gallin. de verborum significat. lib. 2. cap. 21. num. 8. & lib. 3. cap. 19. num. 2. Nicol. Garcia de benefi. p. 7. cap. 9. num. 32. Tiraq. de iure mariti glos. 7. num. 14. & de iure primog. q. 1. num. 10. et q. 34. num. 17. et q. 40. num. 134. et in tract. le mort p. 3. declarat. 1. num. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 81. num. 19. et cons. 97. num. 86. Surd. decis. 303. num. 1. et cons. 93. nu. 24. Cald. Pereira de nominat. emphyt. qu. 13. num. 12. col. 2. in fine, Cardoso in praxi iudicum verbo verbum num. 6.*

15 Verba in dubio sunt intelligenda simpliciter, & non secundum quid, *l. hoc legatum in fine, ff. de legat. 3. l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de*

verbo-

verborum obligat. Cardin. Tusch.tom. 8. *lit. V. concl.* 92. Et verba simpliciter prolata,ad intellectum legum referri debent, *l.*1.*C.de fruct. & lit. expen.* Et verba simpliciter prolata intelliguntur de primo actu, *l. dotis promissio,ff. de iur. dot. l. boues, §. hoc sermone, ff. de verborũ significat.* notaui supra *lit. S. num.* 7.*& lit. D. num.* 36.

16 Verba dubia debent intelligi secundum naturam rei, cui adijciuntur, *Cardin.Tusch.to.*8. *lit.V.concl.* 96.iunctis supra notatis *hac eadem lit. numero* 9.

17 Verba in dubio sunt intelligenda, rebus sic stantibus, *l. quod Seruius, vbi glos. in verbo potest, ff. de condict. ob cau. l. fin. §. idem quęsijt, ff. de condict. indeb. l. Paulo Callimacho, §.*1.*ff. de legat.* 3. iunctis supra notatis *lit.C. num.*61. *& lit. D. nu.*28. Et verba in dubio potius modaliter, quam conditionaliter intelliguntur, *l. quaero, §. inter locatorem ff.loca.*Modus enim in dubio potius præsumitur, quam conditio, *Menoch. de præsumpt.lib.*4.*q.*175.*num.*15.*Molin. de primog. lib.* 2.*cap.* 12. *num.* 9. *Barb. in rub. ff. solut. matrim. p.* 1. *num.* 28. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.*44. *num.*17.*& cap.* 136. *num.* 14. *Rota Romana apud Farin. decis.* 362. *num.*1. *in nouiss.*

18 Verba in dubio de actu valido sunt intelligenda, *l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic. Cardin.Tusch. tom.*8.*lit.V. concl.*99.*& seq.*

19 Verba dubia contra proferentem sunt in-

terpretanda, *l. veteribus* 40. *vbi Bart. ff. de pactis, l. quicquid astringendæ, ff. de verbor. obligat. l. Labeo, ff. de contrah. empt. l. qui cum, §. fin. ff. de transact. l.* 2. *tit.* 33. *par.* 7. *Menoch. consf.* 110. *num.* 36. *& consf.* 179. *num.* 19. *Surd. decis.* 322. *nu.* 63. *& de alim. tit.* 6. *q.* 1. *num.* 25. *D. Barb. in l. si quis intentione ambigua* 66. *n.* 28. *ff. de iudicijs, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 41. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo verbum num.* 9. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 106. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 23. *num.* 19. Quod licet verum sit in contractibus, secus fit in libellis, *l. inter stipulantem, §. si Stichum, ff. de verborum oblig. Bald. consf.* 489. *num.* 3. *in fin. Castren. consf.* 199. *n.* 4. *lib.* 1. *Roman. consf.* 136. *in princip. Aegid. decis.* 733. *in fin.* Cur autem in iudicijs fiat interpretatio in fauorem proferentis, non verò in contractibus, vide *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 99. *cum seqq. & alios relatos ab Alphan. collect.* 248.

20 Verba ambigua sunt interpretanda secundum ius commune, & statuta, *cap. cum dilectus de consuetud.* Et secundum intentionem proferentis, *l. si quis intentione, ff. de iudicijs.* Et vbicunque verba sunt ambigua, nec aliter cõstat de volũtate, dispositio vitiatur, *l. in ambiguo, ff. de reb. dub. l. duo sunt Titij, ff. de testa. tutel.* Et in delictis debent capi in meliorẽ, vel mitiorem partem, *l. si præses, & l. pen. ff. de pæn.*

pæn. l. hæ enim causæ, in princip. ff. de suspec. tuto.

21 Verba vniuersalia omnia includunt, quia qui omne dicit, nihil excludit, *l. Iulianus, ff. de legat. 3. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl.* 121. Et notatum est supra *lit. O. num.* 4. Restringuntur secundum subiectã materiam, *l. 3. §. si quis hæredi, ff. de statuliber. Rota Romana apud Farin. decis. 542. num. 4. tom. 2. p. 1.* Restringuntur etiam ne absurdi, aut iniqui quicquam sequatur, *l. vt gradatim, §. sed si lege, ff. de munen. & bonor. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol.* 40. *num.* 11. & 18. vbi *num.* 12. & 19. asserit, quod restringuntur ad id, quod est ęquũ, & nę quis indebitè damnum pati valeat, vel ad alium lucrum perueniat indebitè cum iactura alterius.

22 Verba generalia generaliter sunt intelligẽda, *l.* 1. *§. quod autẽ, ff. de aleator. l. in fraudẽ, & ibi Bald, ff. de testam. milit. l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. si seruitus, ff. de seruit. vrban. præd. l. regula, §. vlt. ff. de iur. & facti ign. l. fin. in fin. C. de dotis promiss. l. si finita, §. de cæteris, ff. de damn. infec. l.* 1. *§. generaliter, ff. de legat. pręstan. Afflict. decis.* 319. *nu.* 3. *Tiraquel. in l. si vnquam in princip. nu.* 118. *C. de reuocandis donat. Thomas de Thomasettis regul.* 131. *Surd. decis.* 122. *num.* 1. *Oied. de beneficiorum incompatibilit. p.* 1. *cap.* 14. *num.* 20. *Burg. de Paz. cons.* 17. *num.* 2. *Valasc. cons.* 113. *nu.* 21. *Surd. cons.* 271. *num.* 28. *Ioan. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 70. *Portoles*

toles in tract. de consortibus, & fideicommisso legali cap. 6. num. 16. Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 286. num. 5. p. 2. et in praxi rerum fori eccles. decis. 419. *num.* 1. *& decis.605.n.2. in 1.edit.& resol.356.et 529.in 2. edit. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q.* 87. *num.* 16. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 42. *num.* 3. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 16. *num.* 18. infinitos refert *Farin. p.* 4. *cons.* 65. *in addit. lit. G.* quibus adde *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl.* 122. Amplia etiam in constitutione odiosa, pęnali, & correctoria, *Rota Romana apud Farin. decis.* 41. *num.* 19. *et seq. tom.* 1. *p.* 1. Et verba generalia restringũtur ad suas causas, *Flamin. de resignat. lib.9.q.* 17. *num.* 94. Et habent vim specialis expressionis, *Guter. cons.* 5. *num.* 4. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. *num.* 23. *cum seqq.* Et verba quantumuis generalia, debent restringi ad rationem, & causam propter quam fuerũt prolata, & intelligenda sunt secundum ea, quæ præcedunt, *l. non est nouum, ff. de legi. l. hæres meus, §. 1. ff. de leg.* 1. *Menoch. cons.* 496. *num.* 54. *Surd. cons.* 431. *num.* 12.

23 Verba generalia restringuntur ad habilia, *l. vt gradatim in princip. ff. de muner. et honor. l. 1. in princip. C. de sacrosanc. eccles. Menoch. de adipisc. possess. remed.* 4. *num.* 755. *et de retin. possess. remed.* 1. *num.* 38. *Surd. decis.* 112. *nu.* 2. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 85. *n.* 61. faciunt, quę *Hyppol. cons.* 80. *num.* 46. *vol.* 1.

Cald.

Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 1. num. 57. Vbi autem agitur de fauore publicę vtilitatis, verba generalia non reſtringuntur ad habilitatem, *l. ſi quis in graui, §. vtrum, vbi Bart. ff. ad Syllani.*

24 Verba generalia non includunt caſus inſolitos, de quibus non eſt veroſimiliter cogitatum, *Flor. vari. q. 24. num. 33.* vbi etiam aſſerit, quod verba generalia non extenduntur ad ſpeciales cauſas, res, vel perſonas. Et verba quantumcunque generalia non extenduntur ad incogitata, *l. cum Aquiliana, ff. de tranſact. cap. ne quis ubi gloſ. vlt. 22. q. 2.*

25 Verbum generale reſtringitur per verbum ſpeciale ei adiunctum, *Hieron. Portol. de conſortibus, & fideicom. legali cap. 6. num. 14.* Et verba generaliter prolata ex adiuncto interterpretationem accipiunt, *l. ſed ſi adijciatur 13. & ibi gloſ. ff. pro ſocio*, cum alijs pluribus, quę recenſet, *Surd. conſ. 34. num. 39. & conſil. 315. num. 26.* Et verba generalia reſtringi debent, vt omnis abſurditas euitetur, *l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſat. tuto. l. 1. ff. ne quid in lo. ſac.* Et reſtringuntur ex veroſimili mente diſponentis, *l. Lucius 2. §. Lucius 2. ff. de legat. 2. l. creditor, §. Lucius ff. mand.* Et reſtringuntur ad conſonum intellectum, *d. l. 1. §. quod ait, ff. ne quid in lo. ſac.*

26 Verba generalia reſcriptorũ reſtringuntur ſecundum ius commune, *Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat nu. 275.* vbi

vbi *num.* 276. idem asserit de verbis generalibus statutorum. Et verbis generalibus nõ veniunt Principi reseruata, *Girond. nu.*724. vbi proximè.

27 Verba secundum verisimilitudinem sunt intelligenda, quando de mente non cõstat, *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 94. Et verba ad intellectum possibilem referenda sunt, *l. fin. in princip. C. de contrah. et commit. stipulat. l. stipulatio ista, §. hi qui sunt, ff. de verborum oblig.* Et verba, quæ de iure intelligi non possunt, de facto intelliguntur, *l. mulier, §.* 1. *ff. de condit. instit. l. hæredibus, §. fin. in fin. ff. ad Trebellia. d. §. hi qui sunt.*

28 Verba debent intelligi secundum tempus prolationis, *Surd. conf.* 454. *num.* 13. Et verba referuntur ad tempus contractus, vel testamenti, *l. Rutilia Pola, ff. de contrah. empt. l. fin. ff. de legat.* 2. *Mascar. de probat. concl.* 1416. *Valasc. conf.* 58. *num.* 3. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo verbum n.* 10. *et* 11.

29 Verba intelligenda sunt per prius, & non per posterius, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 64. *numero* 86.

30 Verbis subtiliter non est dialecticandum, *Cardin. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 4. *Anton. Monach. Florent. decis.* 72. *num.* 27. Nam subtilitas reprobatur, *l. si fideiussor. §. quædam, ff. mãd. cap. dilecti de iudi. Tiraq. de pæn. temper. causa* 12. *n.* 3. *Thomas de Thomasettis reg.* 288.

31 Ver-

31 Verborum tenor semper est attendendus, *Francis. Molin. de ritu nupt. lib. 1 cap. 20. nu. 7.* Et verba in omni actu, siue dispositione, ita sunt interpretanda, ne sibi inuicem contradicere videantur, *cap. inter dilectos, §. cæterũ de fide instrum. Bart. in l. fin. §. idem quæsijt, ff. de condict. indeb. vers. circa prædicta.*

32 Verbo quod quis non expressit, mente non videtur cogitasse, *cap. tua, de sponsal. cum ibi not. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 89. nu. 3.* Et verba intelligi debent eo respectu, quo prolata sunt, *l. debitor, §. fin. ff. ad Trebell. l. si pater, §. qui duos, et ibi not. Bald. ff. de adop.*

33 Verba non sufficiunt, vbi opus est facto, *l. non omnes, §. fin. ff. de re milit. l. peculium in fin. princip. ff. de pecul. l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. l. 1. §. tulisse in fi. ff. ad Syllan. cap. 1. et 2. de sequestr. possess. et fruct. vbi Doct. Bellac. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. de solution. num. 16. pag. mihi 392. Escobar de ratiocin. cap. 15. num. 44. Cardin. Tusch. tom 3. lit. F. concl. 21.* Et verbis aliquid exprimere, vel scriptura paria sunt, *l. miles ad sororem in princip. ff. de lega. 2.*

34 Verba non mutant substantiam rei, *l. cum falsa, C. de iuris, et facti ignorantia, Menoch. cons. 372. num. 18. cum seq.* Et verborum multiplicatio non necessaria, non mutat rerum substantiam, *l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. et arg. leg. Bertazol. de clausulis instrum. clausula 4. glos. 3. num. 3.*

35 Ver-

35 Verborum abundantia non debet operari vltra intentionem contrahentium *Gam. Lusit. decis.* 38. *num.* 2. Et verba contrahentium recipiunt limitationem à dispositione legis *l. quæro §. inter locatorē ff. loca. l. quidam cum filium ff. de verb. oblig. Alex. cons.* 133. *super quæsitis col.* 1. *vol.* 5.

36 Verba præcedentia declarant sequentia, & è conuerso *l. si seruum §. si ff. de leg.* 1. *Surd. decis.* 288. *num.* 30. *cum seqq. Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 30. *num.* 115. *& cons.* 65. *num.* 110. *Mari. Antonin. varia. libr.* 3. *resolu.* 1. *num.* 60.

37 Verba vbi sunt clara, non est opus alia interpretatione *l. licet Imperator ff. de legat.* 1. *Cardin. Seraphin. Rota Romanæ decis.* 762. *num.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 108.

38 Verba vbi sunt clara, non est opus coniecturis, vide supra *lit. C. nu.* 45. Verba quæ aliquid præsupponunt, circa illud non disponunt *l. ex facto la* 1. *ff. de hæred. instit. l. neque enim §. si seruum ff. de mili. testa. l. generaliter §. si is qui tutorem ff. de fideicom. libert.*

39 Verba vbi non conueniunt, dispositio non habet locum *l.* 4. *§. toties ff. de damn. infect. l. quod constitutum ff. de milit. testa. Card. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 89. *Mari. Anton. vari. lib.* 3. *resol.* 9. *num.* 4.

40 Verba legis cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio, vide supra *lit. L. num.* 13. Verba legum non in abstracto, sed in concreto intelligi

intelligi debent *l. si in rem in princip. ff. de rei vendicat.*

41 Verba geminata maiorem deliberationem inducunt, & magis operantur *l. Balista ff. ad Trebel. Bertazol. tract. de clausulis instrumen. clausula* 4. *glos.* 2. *Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit.G. concl.* 28. *num.*2.*& tom.*8.*lit V.concl.*158.

42 Verborum geminatio inducit enixam voluntatem legislatorum, vide supra *litte. G. num.* 1.

43 Verisimile quod non est, præsumitur falsum *Menoch.cons.* 1. *num.*258. *& cons.*2. *num.* 300. *& cons.* 28. *num.* 25. *& cons.* 188. *num.* 11. *& cons.* 199. *num.* 12. *& de arbitr. lib.* 2. *casu* 85. *Mascard. de probat. concl.* 740. *num.* 35. *& concl.* 1364. *num.* 4. *Surd. de alim. tit.* 8. *q.* 12. *num.*24.*Tiraq. in l. si vnquam in princip.num.* 40. *C. de reuocandis donat.* Nam verisimilitudo est cognata naturæ *Aym. cons.* 269. *num.*4. Et verisimilia dicuntur, quæ legibus, & iuri communi conueniunt, & ei non contradicũt *Menoch. cons.* 1.*num.* 418. *& cons.*380.*num.*7. *& de arbitr. casu* 85.*num.* 5. *Girond. de priuilegiorum seu exemptionum explicat. num.* 555. Vnde quod verisimile non est, attendi non debet *l. fin. in princ. ff. quod met. cau. cap. quia verisimile de præsumpt. Paris. cons.* 13. *num.* 9. *vol.*3. *& cons.* 8. *num.*7. *vol.* 4.

44 Veritas sæpius examinata magis elucescit *cap. graue* 35.*q.* 9. *cap. inter dilectos de fide instrum. Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.*11. *q.*11. *num.*

num. 3. *Bonadil. in sua polit. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. *Cened. ad decretal. collect.* 119. *à nu.* 1. *Hieron. Grach. cons. syndicatus nu.* 265. *cum seqq. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap.* 5. *in princip. pag.* 31. Nam veritas disputando inuenitur *l. munerum §. fin. ff. de muner. & honor. Card. Tusch. tom.* 2. *lit. D. concl.* 507. *n.* 1.

45 Veritas pręualet existimationi, seu opinioni, & plus valet quod in veritate, quàm quod in opinione consistit, *l. regula* 9. *§. qui ignorauit ff. de iuris, & facti ignorantia, l.* 4. *§. quoties ff. de manumissis vindicta, l.* 1. *§. si à pupillo ibi, vt hic plus sit in veritate, quam in existimatione mentis, ff. pro empt. §. si quis rem suam instit. de legat. Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *q.* 31. *num.* 4. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo veritas n.* 45. *Pichard. ad d. §. si quis rem num.* 3. Et per rationem veritas habetur, *l. solam, C. de testib. l. scire, ff. de legib.*

46 Veritas, & rei substantia plus valet, quam ludibrium verborum, *Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 845. Vnde veritatis fides verborum adminicula non desiderat, *l.* 1. *C. si min. ab hæred. se absti.*

47 Veritas, & rerum substantia hominum denominatione non mutatur, *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 84. *num.* 2. Et veritas rerum gestarum erroribus non vitiatur, *l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. præsid.*

48 Ve-

48 Veritati semper ad hærẽdum est, quia amicus Socrates, sed magis amica veritas, de quo vide plura per *Probum in addit. ad Ioan. Monach. in cap. nemo deinceps num. 77. cum seqq. de elect. lib. sexto, Menoch. cons. 112. num. 17.* semperq; est attendenda veritas, *Flamin. de confident. q.46.n. 61.* Et qui veritatẽ sequitur, Deũ sequitur *cap. quisquis 11.q.3.* Et veritatis sectatores Deo placent, vt dicit *glos. in l. puniri, C. si contra ius, vel vtilit. publ.* Et est veritas super omnia amanda, & sequenda, *l. si ita legatum, ff. de condit. et demonst. Flamin. d. tract. de confident. q.65.num.13.* Est basis atque fundamẽtum iustitiæ, qua virtute nulla præclarior, *Bald. cons. 343. col. pen. lib. 1.* plures refert *Aloy. Ricci. in praxi rerũ fori eccles. resolut. 234. n.6. in 2. edit.* Et est res solidissima, & murus inexpugnabilis, *Afflict. decis. 235 num. 7.* Et omnia vincit, *cap. veritate, et seq. 8. dist. Roland. cons. 5. nu. 19. et cons. 33. num. 41. lib. 4.* Et illi omnia cedunt, *Roland. cons. 11. num. 2. et 3. lib. 3.* Item immutabilis est, & perpetua, ex *Aristot. lib. 4. Metaphys. cap. 5.* Vnde cursus temporis non mutat substantiam veritatis, *l. sicut falsi, C. ad leg. Cornel. de fal.* Et propter nostrum affirmare, vel negare, rei veritas non mutatur, *l. assumptio, ff. ad municip.*

49 Verum esse non potest, quod falso principio infirmatur, *l. cum filius, §. hæres, ff. de legat. 2. Crauet. cons. 1000. pro genero num. 37. Anton. Monach. Florent. decis. 48. num. 6.*

50 Via vna electa, non poteſt ad aliam recurri, vt per *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 4. numero 72.*

51 Via quod vna prohibetur, non debet alia aliquo colore admitti, *l. nec per ſe, C. de hæredibus inſtitut. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 28. numero 11.*

52 Viam, quam quiſq; ſibi elegit, ſequi debet, *l. ſi mulier, §. fin. ff. quod met. cau. facit cap. cum omnes, circà fin. de conſtitutio. & cap. quod ſemel de regul. iuris lib. ſexto, Surd. conſ. 377. num. 3. Farin. in praxi crimin. p. 6. q. 175. num. 199. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 17. num. 8.*

53 Via eſt admittenda, per quam ad ius commune reditur, *l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis, cap. ab exordio 35. diſt. Rebuf. in praxi benefic. tit. differentia inter priuilegium num. 6. Cou. vari. lib. 3. cap. 6. num. 4. Guter. conſil. 1. num. 37.* Et facilis eſt reditus ad ius commune, *Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 8. num. 39.* Et fauorabilis eſt diſpoſitio, qua reuertimur ad ius cōmune, *gloſ. in cap. ſtatutū, verbo numerandum, de præb. lib. 6. vbi not. ita Luſit. Fr. Anton à Souſa in relect. de cenſuris bullæ cænæ cap. 16. diſp. 83. n. 6. Alexan. Rauden. de ſucceſſ. Regni Portugal. reſp. 2. n. 42.*

54 Viam nemo videtur eligere, per quam iudicium ſuum ſubuertatur, *l. 3. verſ. nec credēdus, ff. de militari teſtam. l. quoties 13. ff. de rebus dubijs; l. quoties, ff. de verborum obligatio.* tex. *optimus in cap. abbate iuncta gloſ. verbo potius,*

tius, de verborum significat. cum alijs, de quibus *Menoch. de præsumpt. lib. 6.q 4. à princip. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib 2.tit.1.*

55 Vigilantibus,& nõ dormientibus iura subueniunt, *l. pupillus, ff. quæ in fraudem creditorum, l. non enim, ff. ex quibus causis maiores, l. veluti, ff. de edendo, l. quod forte, l. si finita, §. si quis metu, ff. de damno infecto, capit. nunciatum 84. dist. Surd. cons. 4. num. 11. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 36.n. 12. Bouadil. in sua politica lib. 3. cap. 4. nu. 54. & num. 83. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 206. num. 19. & 44. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo ius num. 12. Cæsar Argel. de contradictore legitimò q. 2. num.* 109. Et deceptis, non autem decipientibus iura subueniunt, *l. 2. §. verba, ff. ad Velleian. l. si is qui minorem, C. si minor se maiorem dixerit, capit. cum vniuersorum, de rerum permutatione, Menoch. de præsũpt. lib. 6. q. 78. Thomas de Thomasettis reg.* 88. vbi dicit procedere, quando deceptio magna est, & considerabilis.

56 Vim vi repellere licet, *l. vt vim, ff. de iustitia, & iure, l. 1. & tot. tit. ff. de vi, & vi armatã, l. scientiam, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l. is qui aggressorem, & l. si quis percussorẽ, C. ad legem Corneliam de sicar. cap. significasti in 2. de homicidio, cap. si verò, de sententia excommunicationis, capit. dilecto eod. titul. lib. 6.* cum alijs, quæ adducit *Fr. Anton. à Sousa in*

 relect.

relect. de censur. bullæ canæ cap. 12. *disp.* 62. *n.* 2. *& cap.* 15. *disp.* 78. *num.* 3. *Aloys. Ricci. decis. curiæ archiepiscop. Neapol. decis.* 16. *nu.* 10. *p.* 2. *Vgolin. de officio, & potest. episcopi cap.* 29. *§.* 1. *vers. secundò non polluitur*, *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclef. non alien. verbo infringere num.* 38. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clericaliũ, p.* 1. *tit. de disciplina clericali, §.* 5. *num.* 103. *pag.* 67. *Cardin. Tusc. tom.* 8. *lit. V. concl.* 213. *Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exemptione p.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 306. vbi asserit procedere, quando vis vi repellitur ob necessariam defensionem sui corporis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, cui subscribit *Bellett. d. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis, §.* 2. *num.* 2. *pag.* 180.

57 Vincens vincentem te, multo magis vincit te, *l. de accessionibus, ff. de diuersis, & temporalibus præscriptionibus, l. æquissimum, ff ad Tertyllianum, glos. proximis in auth. defuncto, C. ad Orficianum, glos. in l. vsucapio, C. de pignor. Thomas de Thomasettis reg.* 282. *Alexan. Rauden. de success. Regni Portugal. resp.* 2. *nu.* 117. *Euerar. in topic. legalib. loco* 67. *Surd. cons.* 125. *num.* 14. *& cons.* 138. *num.* 18. *&* 19. *& cons.* 416. *num.* 2. *&* 25. vbi de intellectu huius principij agit, *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 208 vbi *num.* 5. declarat, quod vincens vincẽtem te, multo magis vincit te, procedit, quãdo ille, qui te vincit, & tu essetis eiusdem generis,

neris, rationis, & ordinis, quia tunc argumentum procedit, aliàs non, & *num. 6.* ampliat, vt procedat argumentum, quando ego, qui vinco te, habeo causam à te, quia si vinco te, multò magis alium, quem tu vincis, & *num.* 13. limitat in diuerso casu, quia si vinco te ad taxillos, tu vincis alium ad brachia, non vincam ad taxillos, vel brachia illum, quem tu vincis, & *num.* 14. limitat, quando victoria non est per modum pugnæ, sed per accidens, vt si puer per accidēs vincat fortē, ego vinco puerum, vel propterea vincam fortem, & *nu.* 15. limitat in diuerso genere, diuersa ratione, & diuerso ordine, quia nunquam argumentum procedit, & *num.* 16. limitat, quando non est eadem ratio exclusionis in omnibus. Procedit regula hęc vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerso, ita decisum fuit in *Rota Romana apud Farin. decis.* 59. *num.* 2. *in fine tom.* 1. *par.* 1. An, & quando procedat regula ista in successionum, & aliorum actuum materia? vltra citatos, vide *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. *in vers. item aduersus principalem, Menoch. cons.* 4. *num.* 33. *& cons.* 126. *num.* 25. *& cons.* 234. *num.* 16. *Decian. cons.* 13. *num.* 38. *lib.* 3. *& cons.* 58. *nu.* 20. *lib.* 5. *Gabr. lib.* 4. *commun. tit. de success. ab intest. conclus.* 4. *Molin. de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. *Philipp. Porti. lib.* 3. *reg.* 27. *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 7. *num.* 6. plures refert *Castil. lib.* 3. *quotid. cap.* 30. *per totum.*

58 Vincula duo magis ligant, vide supra *lit. D. num. 69.* Virtus vnita, fortior est separata, *l. qui patri, ff. de acquirenda hæreditate, l. si autē in fin. ff. de aqua plu. arcenda.*

59 Vitia qui aliorum punit, sua prius corrigere studeat, *cap. qui sine 3. q. 7.* Nam absurdum est in alio velle corrigere, quod in se ipso vigere conspicitur, *l. si vxor, §. iudex, ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. in arenam, §. fin. C. de inoffic. testamento.* Vnde dictum est, qui carpit mores labe carere debet, nemo enim potest alium corrigere, qui tacitus respondeat eadē commisisse, *cap. iudicet 3. q. 7. cap. esto 95. dist. cap. 1. & per totam 32. q. 6.*

60 Vltima derogant prioribus, *l. si mihi, §. in legatis, ff. de legat. 1. l. pacta nouissima, C. de pactis, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 228.* cum alijs supra relatis *lit. P. num. 32.*

61 Vltima mora nocet, vide supra *lit. M. n. 33.* vbi notatum est.

62 Vltimus rei status inspiciendus est in omni materia, *l. illud. C. de collationibus, l. si mater, C. ne de statu defunctorum, capit. cum venissent, de institution. cap. consultationibus, de iurepatronatus, Mascard. de probat. concl. 175. num. 8. Menoch. de præsumption. lib. 3. q. 6. nu. 39. Grammāt. decis. 67. nu. 6. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 5. num. 19. Mari. Antonin. variar. lib. 1. resol. 20. num. 14.* Vnde in beneficialibus vltimus status beneficij inspiciendus est, & maximè cōsideratur, vt per *Beninten. decis.*

23. *num.*

23. *num.* 11. *Dec. conf.* 126. *num.* 3. *Gabr. consil.* 185. *num.* 2. *&* 23. *vol.* 2. *Lambert. de iure patron. lib.* 3. *q.* 7. *princ. art.* 7. *num.* 7. *& lib.* 2. *p.* 1. *q.* 3. *princ. art.* 21. *num.* 1. *Mascard. de probat. vol.* 1. *concl.* 172. *num.* 8. *& vol.* 2. *conclus.* 956. *num.* 6. quos adducit *Mari. Antonin. d. lib.* 1. *resol.* 55. *num.* 6. quibus adde *Gōzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. *§.* 2. *num.* 14. *& §.* 3. *num.* 18. *& glos.* 45. *§.* 2. *num.* 14. *nouissimè Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 153. *num.* 46. *Marc. Anton. Genuens. in praxi curiæ Archiepiscop. Neapol. cap.* 100. *versic. quod si, Anton. Monach. Bonon. decis.* 36. *n.* 13. *cum seq.* Etiamsi sint beneficia iurispatronatus, ex *Crau. cons.* 322. *col. pen. Rolan. cons.* 47. *n.* 38. quos cū alijs citat *Mari. Anton. d. lib.* 1. *resol.* 80. *num.* 7. Quod verum est, etiamsi appareret de variatione, *Vincent. de Franch. decis.* 85. *num.* 2. *p.* 1. Limita, nisi constet de contrario statu legitimo præcedente, *Rota Romana apud Farin. decis.* 188. *nu.* 1. *to.* 1. *p.* 1.

63 Vna eademque res non debet diuerso iure censeri, vide supra *lit. I. num.* 48.

64 Vnius dictum, dictum nullius, vide supra *lit. D. num.* 25. Voluisse non præsumitur quis, quod non expressit, notatum est supra *lit. L. numero* 32.

65 Voluntarium à principio, ex post facto efficitur necessarium, *l. sicut ab initio, C. de actionibus, & obligationibus, Escobar de ratiocin. cap.* 6. *n.* 21. cum alijs adductis supra *lit. C. n* 59.

66 Voluntarium factum latius interpretatur lex, quam necessarium, *Bertazol. tract. clausularum instrumentalium clausula secunda, gloss. 2. num. 5.*

67 Voluntas in mente retenta nihil operatur, *l. si repetendi, ff. de condictione ob causam, Brunor. à Sole in locis communibus, verbo propositum, Rota Romana apud Farinac. decis. 354. n. 6. tom. 1. p. 1.*

68 Voluntas facto magis, quam verbis declaratur, *l. Paulus, ff. rem rat. haberi, l. reprehendenda, C. de institutionibus, & substitutionibus, l. pro hærede, ff. de acquirenda hæreditate, Aym. cons. 204. num. 11. cum seqq. Menoch. cons. 1. num. 264. & cons. 5. num. 16. & cons. 110. n. 1. cum seqq. & cons 158. num. 48. Mascard. de probat. concl. 1415. num. 34. Surd. decis. 194. n. 21. & cons. 371. num. 65. Rota Romana apud Farin. decis. 582. num. 7. tom. 2. p. 1. Valasc. cons. 169. num. 11. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. num. 20. Paul. Montan. tract. de tutelis cap. 33. num. 535. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. §. 4. proœm. n. 71. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 11. n. 9. Scacci. de appellat. q. 17. limit. 2. à num. 23. cum seqq. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. num. 65. vbi num. 89.* declarat procedere, quando factum est determinatum ad quid certum præsumendum, secus si est indeterminatum, & indifferens, citans *Mascard. de probat. concl. 45. num. 5.* Facta enim sunt potiora verbis, *l. de pupillo,*

pillo, *§. meminisse*, *ff. de noui operis nunciatione*.

69 Voluntas præferenda est verbis, *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. num. 11. col. 2.* Et voluntas regulatur à mente, *Mendez à Castro d. num. 11.* Et ex coniecturis declaratur, *Surd. decis. 7. num. 12.*

70 Voluntas durare præsumitur, nisi contrarium probetur, *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 286.* Et præsumitur durare, maximè cũ nulla causa mutationis apparet, *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 43. num. 23.* Nam voluntatis mutatio non præsumitur, *l. eum qui, ff. de probationibus, cap. scribam, de præsumptionibus, Pichard. ad princip. instit. de adempt. legatorum num. 4. Menoch. cons. 317. nu. 29. Surd. decis. 111. num. 9. & decis. 288. num. 36. Flamin. de resignat. lib. 9. q. 25. num. 16. Cald. Pereira de potestate eligendi, cap. 3. num. 41. & capit. 10. num. 54. & de empt. cap. 23. num. 65. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 19. num. 27. & decis. 43. num. 23. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 92. num. 3. in 1. edit. & resolut. 77. num. 3. in 2. edit. Brunor. à Sole in locis commun. verbo voluntas 9. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 7. num. 2.*

71 Voluntas contrahentium præsumitur esse conformis dispositioni iuris communis, *Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 683.* iunctis supra notatis, *lit. C. num. 65.*

72 Voluntas coacta voluntas est, *l. si mulier 21.*

§. si

§. si metu coactus, ff. quod metus causa, l. qui ita in princip. ff. ad Trebeleanum, cap. meritò 15. q. 1. Philosoph. lib. 3. ethicor. cap. 1. D. Thom. 1. 2. q. 6. art. 8. Nau. in man. prælud. 6. num. 4. & 6. Cou. de sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. à nu. 11. Thomas de Thomasettis reg. 76. Lusit. Emmanuel Figueira de Negreiros in introductione vltimarum voluntatum lib. 1. cap. 10. nu. 33. cum duobus seqq. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 98. num. 6. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 280. cum seq. Cardin. Seraphin. Rota Romanæ decis. 1350. num. 9. obiter *Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 112.* qui rationem huius principij constituit in eo, quia qui vi coactus aliquid facit, id potius videtur malefacere, quam pati, ex *tex. in l. si patrē 22. ff. de ritu nuptiarum*. Declara, quod licet voluntas coacta sit voluntas, non tamen dici potest quod sit voluntas spontanea, sed dicitur voluntas qualificata, vt post *Abb.* & alios dicit notab. *Dec. in l. velle non creditur sub num. 6. vers. 4. & vlt. ff. de regulis iuris*, quæ non est propriè voluntas, sed secundum quid, vt bene dicit *idem Dec. in d. l. velle non creditur num. 3.*

73 Voluntas vltima deambulatoria est vsque ad mortem, *l. 4. ff. de adimendis legatis, l. cum hic status, §. ait oratio, ff. de donationibus inter virum, & vxorem, cap. cū Marthæ vers. cæterum de celeb. missarum, Menoch. cons. 329. n. 6. Pinel. in rub. C. de rescindenda venditione p. 1. capit. 3.*

pit. 3. num. 24. Guter. de iuramento confirmatorio p. 2. cap. 1. à num. 1. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo teſtamentum nu. 67. Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ deciſi. 296. num. 4. Pichard. ad §. poſteriore num. 9. inſtitu. quibus modis teſtamenta infirmentur, et ad princip. inſtit. de ademptione legat. num. 9. & 23.

74 Voluntas morte extinguitur, *l. 4. ff. locati, l. cum hic ſtatus, §. fin. ff. de donat. inter virum, & vxorem, cap. ſi gratiosè, de reſcript. in 6. Franciſc. Moli. de ritu nuptiarum lib. 3. q. 14. num. 7. Vitalis de Cambanis tract. clauſularum inſtrumentalium pag. mihi 56. num. 5.*

75 Voluntas, & propoſitum diſtinguunt omne factum, *l. qui iniuriæ, & l. verum eſt, ff. de furtis*; cum alijs citatis *lit. D. num. 11.*

76 Voluntatem ab initio, vel ex poſt facto interuenire, paria ſunt, *l. ſi autem plures, in princip. ff. de aqua pluuia arcenda*. Paria enim ſunt aliquid ab initio eſſe tale, vel ex poſt facto deuenire ad tale, *l. nec intereſt, ff. ad legem Falcidiam, l. pen. ff. de actionibus empti.*

77 Vox vnius, vox nullius, *cap. veniens in fine de teſtibus, cap. cum à nobis eod. tit. cap. quoniam, de probationibus, Ludou. Rodolphin. variarum quæſt. lib. 2. q. 51. num. 41. Thomas de Thomaſettis reg.* 307. vbi aſſerit procedere in teſte. Teſtimonium enim vnius non probat, *tex. eſt in cap. licet vniuerſis, d. cap. veniens, cap. in omni negotio, de teſtibus. l. ius iurandi, C. eod. tit.* reſoluunt *Gabr. commun. opinion. lib. 1. titul. de*

teſtibus,

testibus, concl. 1. *Menoch. de arbitrar. iudici. in lib.* 2. *casu* 99. *num.* 19. *Aldouin. cons.* 14. *num.* 27. *& cons.* 22. *num.* 12. *& cons.* 26. *à num.* 37. *Peregr. cons.* 2. *num.* 38. *vers. ad condemnationem lib.* 2. *Ceual. commun. contra commun. q.* 494. *num.* 1. *Fr. Ludou. Miranda de ordine iudiciario q.* 23. *art.* 1. *Valasc. consult.* 73. *Cald. Pereira quæstionum forens. consil.* 26. *num.* 11. *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.* 140. *nu.* 4. *Amat. Roder. in pract. cap.* 7. *de forma probationis à num.* 18. *Curi. Philip. p.* 1. *§.* 17. *à num.* 23. plures refert *Cened. ad decretum collect.* 9. *n.* 3. & multo plures *Farin. in praxi crim. p.* 2. *tit. de opposit. contra personas testiũ q.* 63. *n.* 1.

78 Vtile per inutile non vitiatur, *l.* 1. *§. item quæritur, ff. de aqua quotid. & æstiua, l. Pædius ff. de receptis arbitris, l. qui testamento, ff. de excusationibus tutorum, l. eos* 26. *vbi glos. verbo de superfluo, C. de vsuris, cap. turbat* 37. *dist. cap. vtile, & cap. non debet, de regulis iuris lib.* 6. *Thomas de Thomasettis reg.* 309. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 373. Intellige in separabilibus, & in his quæ sunt diuisibilia, *l. certi condictio, §.* 1. *ff. si certum petatur, l.* 1. *§. similiter, l.* 4. *§. si is qui duplam, ff. de verborum obligationibus, d. l.* 3. *§. Trebatius, ff. eo. tit. de aqua quotidiana, & æstiua, l.* 1. *§. publicani, ff. de publicanis, & vectigalibus, l. sancimus* 5. *C. de donationibus, Bart. in l. Græce, §.* 1. *ff. de fideiussoribus, Castrens. cons.* 89. *n.* 1. *vol.* 2. *Roman. cons.* 66. *num.* 1. quos refert *Aloys. Ricci.*

*Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici resol.*373. *nu.* 2. *in* 2. *edit.* est communis ex citatis *à Tiraq. de retract. tit.* 1. *ad finem,num.*74. *& tit.*2. *ad fin. num.* 145. sequitur *Molin.de primogen. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 28. *vers. vt tamen, Mantu. dialog.* 96. *Cou. lib.* 2. *vari. cap.* 16. *nu.*5. *vers. non obstat,Sarmi. lib.* 3. *select. cap.* 5. *Vgolin.de offic. & potest. episcopi cap.* 41. *§.* 1. *num.*2. *Peregr. lib.* 3. *cons.* 29. *num.* 14. *Surd. cons.* 380. *num.* 52. *& cons.*428. *à num.* 20. *Cabed.diuersorum lib.* 2. *cap.* 16.*Castil.controuers. iuris lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 27. *Dom. Christophor. de Paz in scholijs ad leges styli lege* 200. *n.* 75. *Vitalis de Cambanis tract. clausularum instrumentalium pag.* 58. *num.* 16. *Cardin. Seraphin. Rota Romana decis.* 483. *nu.* 8. *Cald. Pereira quaest. forensium cons.* 33. *num.* 47. *& de empt. cap.*32. *num.* 36. *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuentionibus tom.* 2. *lib.*16. *tit.*36.*num.*3. *Tusch. d. concl.* 373. *num.* 1. Limita in indiuiduis, vt per *text. in d.§. itē quæritur,& §. Trebatius,d.l.Graece, §. illud, ff. de fideiussoribus, Surd. de alim. tit.* 7. *q.* 17. *num.* 27. *& decis.* 7. *nu.*35. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.* 149. *Tusch. vbi proximè num.*41.

79 Vtilitas publica præfertur priuatæ, *l. munerum, §. item, ff. de muneribus, & honoribus, l. sancimus, C. de sacrosanctis ecclesijs, l. vnica, §. fin. C. de caducis tollendis, auth. res quæ, C. cōmunia de legatis, cap. mutationes* 7. *q.* 1. *cap. bonæ de postulatione prælatorū, Surd. decis.*255. *nu.* 11.

Mexi.

Mexi. tract. tassę panis concl. 4. num. 17. Auil. ad cap. 1. prætorum nu. 6. pag. mihi 42. Menchaq. illustr. quæst. cap. 5. n. 16. Cabed. Lusitaniæ decisione 74. num. 5. p. 1. Garci. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 902. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 308. vbi asserit procedere, quando in communi vtilitate priuata etiam includitur. Intellige etiam, quando vtilitas publica venit principaliter, non quando secundario, *Surdus decis. 62. num. 9.*

FINIS.

Erratorum Correctio

Pag.	num.	lin.	Errata	Corrige
2.	5.	2.	bon.damnat.	bon.libert.
15.	45.	23.	auth.res quę	auth. qui res
20.	59.	25.	in ſi ex legati	in l.ſi ex legati
36.	102.	15.	num. o.	num. 10.
64.	185.	10.	cap 2.	cap.4.
64.	185.	29.	lib. 5.	lib. 2.
158.	26.	4.	cond.	conſ.
160.	33.	12.	Magon.	Aragon.
183.	9.	13.	q 15.	q. 24.
193.	16.	5.	ſi l. ſic	l. ſi ſic
204.	41.	4.	iur.	vſur.
259.	12.	5.	12.	212.
280.	59.	6.	C.de iur.dot.	ff.de lib. & poſth.
284.	4.	6.	Menohed.	Mohed.
287.	18.	4.	non ne pręsũpt.	non ne de pręsũp.
305.	10.	5.	l.ſtipulatus	l.ſi ſtipulatus

